

ÖVERSIKTSPLAN 2040

Örnsköldsviks kommun

Planbeskrivning

Antagandehandling

Planbeskrivning

Översiktsplan 2040 - Örnsköldsviks kommun

Antagen 2026-04-27

Illustrationer och kartor: Örnsköldsviks kommun där inget annat anges.

Foto: Örnsköldsviks kommun, Höga Kusten Destinationsutveckling.

Kontakt

Örnsköldsviks kommun,

Järnväggsgatan 6

891 88 Örnsköldsvik

0660 - 880 00

kontaktcenter@ornskoldsvik.se

www.ornskoldsvik.se

Innehållsförteckning

Kapitel 1. Inledning.....	5
1.1. Örnsköldsvik 2040	7
1.2 Vad är en översiktsplan?	9
1.3 Förhållande till kommunens tidigare antagna översiktsplaner.....	10
1.4 Översiktsplaneprocessen	12
1.5 Ny modell för översiktsplanens innehåll.....	14
 Kapitel 2. Förutsättningar, mål och vision.....	 19
2.1 Omvärldstrender påverkar översiktsplaneringen	20
2.2 Vision och målbild	27
2.3 Globala, nationella och regionala mål, planer och strategier	32
2.4 Mellankommunala intressen	35
 Kapitel 3. Utvecklingsinriktning.....	 37
3.1 Introduktion till utvecklingsinriktningen.....	38
3.2. Bebyggelse	39
3.3. Kommunikationer.....	45
3.4. Natur och friluftsliv.....	53
 Kapitel 4. Mark- och vattenanvändning	 55
4.1 Gemensamma riktlinjer	56
4.2 Ortsbeskrivningar	69
4.3 Bebyggda områden.....	97
4.4. Transportinfrastruktur.....	130
4.5. Tekniska anläggningar	141
4.6. Landsbygd	150
4.7. Grön infrastruktur.....	162
4.8. Vatten.....	169

Kapitel 5. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)	173
5.1 Introduktion	174
5.2 Riktlinjer för LIS-prövning.....	176
5.3. Utpekande av LIS-områden	178
5.4 LIS-områden där samtliga LIS-dispensskäl kan prövas	181
5.5 LIS-områden - bostäder	189
5.6 LIS-områden - besöksnäring	229
 Kapitel 6. Riksintressen och andra värden	 237
6.1 Riksintressen och kommunens synpunkter.....	238
6.2 Totalförsvarets intressen	242
6.3 Höga kusten – ett rikt landskap med många intressen.....	247
6.4 Kulturmiljö	255
6.5 Miljökvalitetsnormer	259
6.6 Klimatrelaterade risker	262
6.7 Förorenad mark	269
6.8 Kommunalt markinnehav	271

Kapitel 1

Inledning

Förord

Det är med stolthet och stark tro på framtiden jag skriver den här inledningen till Översiktsplan 2040 för Örnsköldsviks kommun. Planen markerar ett viktigt steg i allas vårt gemensamma arbete för att skapa ett långsiktigt hållbart och attraktivt Örnsköldsvik – för dagens invånare såväl som för kommande generationer.

Sedan kommunfullmäktiges beslut 2018 om revidering har ett omfattande arbete genomförts där invånare, politiker, företag, föreningar och tjänstepersoner har bidragit med kunskap, engagemang och perspektiv. Från tidiga dialoger, utredningsarbete, överväganden och textproduktion till samråd och granskning. Den dialogen och det arbetet har lagt grunden till en plan som både fångar ambitioner och visioner för användningen av mark och vatten i vår kommun samt svarar mot de utmaningar och möjligheter som framtiden innebär. Översiktsplanen tydliggör kommunens viljeinriktning för hur mark och vatten ska användas, utvecklas och bevaras. Den visar hur vi tillsammans kan skapa förutsättningar för fler invånare, fler arbetstillfällen och en växande besöksnäring – samtidigt som vi värnar Örnsköldsviks rika natur- och kulturlandskap och fortsätter utveckla ett tryggt, inkluderande och sammanhållet samhälle.

Planens tre målbilder – En plats för fler, En plats i balans och En trygg plats – håller samman våra ambitioner och skapar riktning i arbetet med att nå ett hållbart Örnsköldsvik. Tillsammans formas en helhet där tillväxt, klimatansvar och social hållbarhet går hand i hand. Översiktsplan 2040 beskriver en framtid där fler människor vill leva, verka och utvecklas. En plats där idéer får växa, där företagande och innovation är drivkrafter och där natur, kultur och gemenskap skapar livskvalitet. Det är genom modiga beslut, samarbete och långsiktighet vi kan förverkliga denna vision.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla som bidragit i processen att ta fram den nya digitala översiktsplanen för Örnsköldsviks kommun. Nu bygger vi vidare på framtidens Örnsköldsvik – och vi gör det tillsammans.

Anna-Britta Åkerlind (C)
Kommunstyrelsens ordförande

1.1 Örnsköldsvik 2040

År 2019 beslutade kommunstyrelsen efter att 2018 har fått uppdraget av kommunfullmäktige att påbörja arbetet med en ny översiktsplan. Under arbetet med översiktsplanen har kommunen fört dialog med allmänheten, politiker och kommunkoncernens tjänstepersoner och sammanställt ett planförslag utifrån nya kommunala utvecklingsambitioner och lagstiftning. Syftet med planförslaget är att visa kommunens viljeinriktning för mark- och vattenanvändningen samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen har en viktig roll att utforma strategier för en långsiktigt hållbar utveckling utifrån kommunens övergripande mål för dess utveckling och vision:

Vi bygger bäst tillsammans!

2030 är Örnsköldsvik ett kreativt nav med stark utveckling där initiativ och idéer tas till vara. En plats för 5000 fler med framtidstro. Här känner människor trygghet, gemenskap och glädje.

Eftersom tidsperspektivet är längre i översiktsplanen Örnsköldsvik 2040 än kommunens vision har befolkningsmålet utvecklats så att den fysiska planeringen ska möjliggöra för 5 000 fler invånare och 2 000 fler arbetstillfällen. Förslaget har tagits fram utifrån de tre målbilderna; *En plats för fler*, *En plats i balans* och *En plats med trygghet*. Dessa svarar mot de tre hållbarhetsperspektiven ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet samt de för den fysiska planeringen relevanta Agenda 2030-mål. Dessa tre målbilder har sedan varit utgångspunkten när planen och dess utvecklingsförslag, avvägningar och ställningstaganden tagits fram.

Platsbild Örnsköldsvik 2040

I arbetet med översiktsplanen har en platsbild för Örnsköldsvik 2040 tagits fram:

År 2040 är Örnsköldsvik en plats som kännetecknas av skaparkraft och samarbete samt en välmående livsmiljö och befolkning. Många framgångsrika företag och organisationer verkar i kommunen och bidrar till tillväxt och klimatomställning. Människor flyttar hit och stannar för den livskvalitet platsen erbjuder och antalet besökare fortsätter växa. Här finns närhet till upplevelser och aktiviteter så som friluftsliv, idrott och kultur.

Örnsköldsvik är en företagstät kommun med fokus på innovationsförmåga och handlingskraft som främjar framtidstro och skapar jobb. Arbets- och studiemöjligheterna är många i en intressant arbetsmarknadsregion med branschbredd.

Kommunen är en del av världsarvet Höga Kusten där värdefulla natur- och kulturmiljöer, stad, landsbygd och skärgård ger rika upplevelser med stor variation. Här finns alla förutsättningar för att leva ett gott och aktivt liv med tid och utrymme för fritid, nöje och familj. Det breda och engagerade föreningslivet ger goda möjligheter till aktiviteter och stärkta nätverk. Här finns det attraktiva boendet med goda och hållbara kommunikationer i naturnära lägen som utgår från en helhetssyn på våra natur- och kulturmiljöer. En socioekonomiskt sammanhållen miljö, med skolverksamheter och omsorg att vara stolta över, främjar goda levnadsförhållanden och utgör en grund för demokratiskt deltagande i samhällslivet. Här kan människor känna delaktighet, gemenskap, trygghet, tillit och glädje genom livet.

Organisationen för översiktsplanen

Planarbetet samordnas vid samhällsbyggnadsförvaltningen av bygg- och miljöavdelningen. I arbetet deltar tjänstepersoner med olika kompetenser inom koncernen.

Projektets ledningsgrupp utgörs av chefer från samhällsbyggnadsförvaltningen, kommunledningsförvaltningen och det kommunala moderbolaget Rodret. Projektets politiska referensgrupp består av majoritets- och oppositionspolitiker från kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden.

Projektledare: Ida Westman

Projektgrupp: Anna-Sofia Malmström, Neil Johnson, Felicia Nilsson inkl. operativ arbetsgrupp.

Operativ arbetsgrupp: Ida Westman, Maria Liinasaari, Sara Borg, Liza Ingman Åström, Patrik Jansson, Emma Fjeldseth, André Länsberg.

Ledningsgrupp: Magnus Haglund, Pär Lindberg, Mattias Persson, Torbjörn Söderberg, Clara Ganslandt.

Politisk styrgrupp: Anna-Britta Åkerlind (C), Johannes Nordin (M), Carolina Sondell (S), Andreas Jansson (C), Mikael Malmén (S).

Ett stort tack till alla i koncernen som deltar i processen, det är tillsammans som vi skapar förutsättningar för ett gott liv i vårt framtida Örnsköldsvik.

1.2 Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan ger vägledning för hur mark- och vattenområden samt den byggda miljön i kommunen ska användas, utvecklas och bevaras. Den redovisar kommunens långsiktiga ambitioner och utgör ett viktigt styrdokument för att nå en långsiktigt hållbar utveckling.

Översiktsplanen tydliggör också hur kommunen tillgodoser riksintressen och hur gällande miljökvalitetsnormer ska följas. Planen redovisar på vilket sätt kommunen tar hänsyn till olika allmänna intressen och vilka avvägningar och prioriteringar som ska göras när det finns intressen som står emot varandra. Planprocessen fungerar också som en utgångspunkt för samtal mellan stat och kommun om hur statliga intressen kan tas om hand på ett övergripande sätt i kommunens fysiska planering.

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900) ha en aktuell översiktsplan som gäller för hela kommunen. Den kan ha olika detaljeringsgrad för olika delar av kommunen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men vägleder vid beslut om exempelvis detaljplanering, bygglov, tillståndsprövningar och strandskyddsdispenser.

Minst en gång varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om översiktsplanen är aktuell och hur kommunen ska fortsätta sitt arbete med översiktsplanering. Varje kommunal nämnd, förvaltning och bolag har ansvar för att beslut sker i enlighet med den antagna översiktsplanen och övriga antagna planer och program.

1.3 Förhållande till kommunens tidigare antagna översiktsplaner

Det är kommunfullmäktige som fattar beslut om antagande av ny översiktsplan och av ändringar i översiktsplanen. Beroende på hur behoven ser ut för kommunens översiktsplanering kan kommunen välja att upprätta en ny översiktsplan eller göra en ändring av en plan. Nedan beskrivs planens förhållande till tidigare antagna översiktsplaner.

Översiktsplan 2040 ersätter och upphäver nedanstående planer och dess ställningstaganden i sin helhet.

- Örnsköldsviks kommuns kommunomfattande översiktsplan (antogs av kommunfullmäktige 2012).
- Fördjupad översiktsplan för Köpmanholmen (antogs av kommunfullmäktige 2009).
- Tematiskt tillägg avseende strandskydd (antogs av kommunfullmäktige 2011).
- Tematiskt tillägg avseende vindkraft (antogs av kommunfullmäktige 2008).
- Fördjupad översiktsplan för Husum (och Botniabanan Örnsköldsvik-Husum) (antogs av kommunfullmäktige 1998).
- Fördjupad översiktsplan för Norra Ulvön (antagen av kommunfullmäktige 2011).

Fortsatt gällande översiktsplaner:

- Den fördjupade översiktsplanen för centralorten (antagen av kommunfullmäktige 2020) kommer fortsätta att gälla (FÖP20).

Kommunens ställningstaganden för dess mark- och vattenanvändning och dess byggda miljö ska framgå av översiktsplanen. Det är viktigt om en kommun har flera planer att förhållandet mellan dessa är tydligt. Förhållandet mellan detta planförslag och FÖP20 är följande:

- Planförslagets övergripande mål och visioner är samordnade med FÖP20 och går i linje med varandra.
- Utvecklingsinriktningen i planförslaget gäller hela kommunens geografiska område, inklusive centralorten. När FÖP20 togs fram fanns inte Boverkets ÖP-modell varför utvecklingsinriktningen inte ersätter något i FÖP20, utan kompletterar. Utvecklingsinriktningen är på en mer övergripande nivå och samspelar med de mer detaljerade frågorna i FÖP20.
- För avvägningar i konkreta mark- och vattenanvändningsfrågor gäller FÖP20 för centralortens område, och planförslaget för kommunens övriga geografiska område.

- I och med att det tematiska tillägget för strandskydd ersätts utgår de fyra LIS-områden som fanns utpekade inom Örnköldsviks centralort, vilka ligger inom planområdet för FÖP20. Mer information om detta finns i *kapitel 5 Landsbygdsutveckling i strandnära läge*.

1.4 Översiktsplaneprocessen

Översiktsplanen tas fram i en process som styrs av plan- och bygglagen (2010:900). Planförslag ska samrådask med invånare, länsstyrelsen, grannkommuner och andra berörda parter. Efter samrådet bearbetas förslaget och ställs därefter ut för granskning för att återigen ge möjlighet till påverkan och insyn för myndigheter, allmänhet med flera. Efter granskningen tas en antagandehandling fram för antagande i kommunfullmäktige.

En översiktsplan kan normalt antas medföra betydande miljöpåverkan vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska genomföras. Inom ramen för samrådet sker även avgränsningssamråd med länsstyrelsen för den så kallade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).

Framtagande av översiktsplanen

Kommunfullmäktige gav 2018 i uppdrag åt kommunstyrelsen att utreda hur kommunen skulle fortsätta sin översiktsplanering. 2019 fattades beslut om att ta fram en ny översiktsplan.

Samråd och samrådsredogörelse

För att samla in kunskap, tankar och idéer om framtidens Örnsköldsvik anordnades flera dialoger i ett tidigt skede av processen.

Arbetet med att ta fram planen har skett i nära samarbete med kommunkoncernens olika delar och funktioner, både genom dialogmöten och intern remiss av samrådshandlingen.

När ett färdigt samrådsförslag hade upprättats ställdes det ut för samråd 26 februari - 30 april 2025. Synpunkterna sammanställdes i en samrådsredogörelse, där även de förändringar som synpunkterna föranlett redovisades.

Granskning och särskilt utlåtande

Planförslaget bearbetades efter genomfört samråd och ställdes ut på granskning 6 oktober - 8 december 2025. Efter granskningen sammanställde kommunen de synpunkter som kommit fram i ett särskilt utlåtande. Där redovisades också vilka ändringar som genomfördes i planförslaget efter granskningen.

Efter granskning har mindre justeringar gjorts i planförslaget. Ett slutligt förslag till översiktsplan har därefter sammanställts för antagande, en så kallad antagandehandling.

Antagande

När ett färdigt förslag till översiktsplan tagits fram så är den möjlig att anta i Kommunfullmäktige. Planen får laga kraft, när tiden för överklagande löpt ut utan att någon har överklagat eller när eventuella överklaganden har prövats slutgiltigt och avslagits. När den nya översiktsplanen är antagen inleds arbetet med att förverkliga

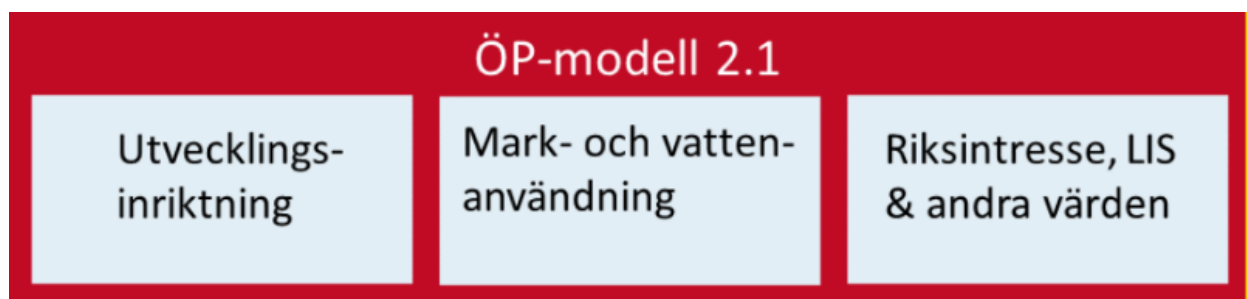
planens intentioner. Inför nästa mandatperiod ska översiktsplanen följas upp för att se om den behöver revideras. Detta fastslås i en så kallad planeringsstrategi som tas fram efter avslutad valperiod.

1.5 Ny modell för översiktsplanens innehåll

Boverket har tagit fram en modell för hur geografisk planinformation kan struktureras på ett enhetligt sätt för att skapa möjlighet att utbyta information digitalt och få en mer effektiv samhällsbyggnadsprocess. Avsikten är att modellen ska vara flexibel för att kunna användas av alla kommuner och för olika nivåer i översiktsplaneringen. Det är frivilligt för kommunerna att tillämpa de delar som anses passa för just den kommunen, men i framtiden kommer det lagkrav på att alla kommuner ska utgå från samma modell.

Örnsköldsviks kommun har valt att utgå ifrån Boverkets ÖP-modell 2.1 och anpassat modellen utifrån Örnsköldsviks behov. Detta arbetssätt medför att den nya översiktsplanen ser annorlunda ut jämfört med tidigare upplagor.

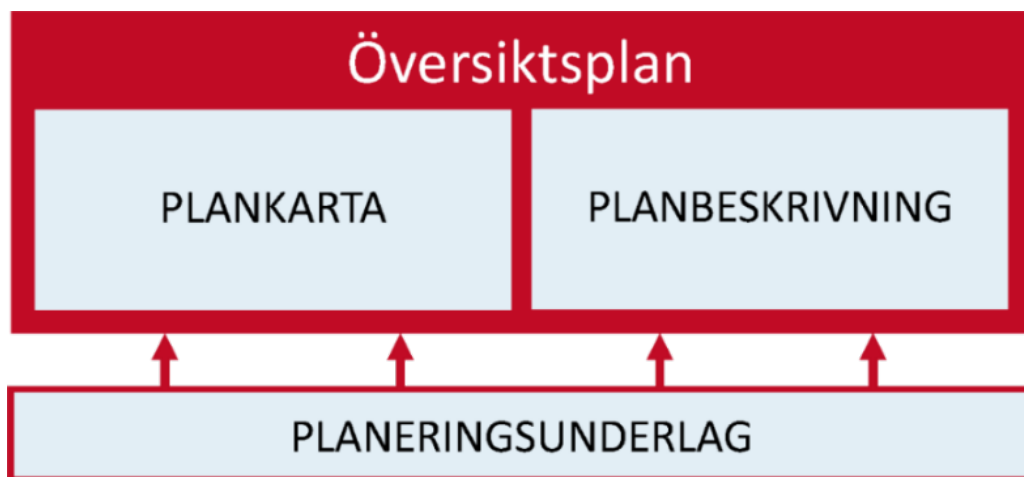
[Läs gärna mer på Boverkets hemsida om ÖP-modellen](#) [Länk till annan webbplats.](#)

ÖP- modell 2.1 består av tre aspekter som är Utvecklingsinriktning, Mark- och vattenanvändning och den tredje aspekten Riksintresse, LIS och andra värden. (Illustration Boverket)

Vad är en del av översiktsplanen?

Det ska framgå tydligt vad som är en del av själva översiktsplanen och vad som är planeringsunderlag. Plankarta och planbeskrivning utgör översiktsplanen och där uttrycker kommunen sina ställningstaganden. Planeringsunderlagen utgör underlag med syfte att stödja ställningstagandena i översiktsplanens planförslag. De är inte en del av i kommunens antagande av översiktsplanen utan är självständiga underlag. Planeringsunderlagen finns att hitta på kommunens hemsida eller digitalt i översiktsplanens karta under rubriken 'Planeringsunderlag'.

Översiktsplanen består av plankarta och planbeskrivning. Planeringsunderlagen stödjer ställningstaganden i översiktsplanen, men är inte en del av planen. (Illustration: Boverket)

Översiktsplanens utformning och innehåll

Den nya översiktsplanen är digital vilket innebär att hela planen, både text och karta, går att läsa i den digitala ÖP-plattformen. Nedan beskrivs innehållet utifrån översiktsplanens kapitelindelning.

Huvudkapitel är:

1. Inledning
 2. Förutsättningar, mål och vision
 3. Utvecklingsinriktning
 4. Mark- och vattenanvändning
 5. Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)
 6. Riksintressen och andra värden
- Mer

Information om översiktsplanen och tillhörande handlingar

I kapitel 1 finns inledande information om översiktsplanen. Kompletterande information och tillhörande handlingar som bland annat Länsstyrelsens granskningsyttrande och hållbarhetskonskvensbedömningen finns att del av i ÖP-plattformen under fliken 'Mer' eller på kommunens hemsida.

Långsiktig utveckling och strategiska inriktningar

I kapitel 2 beskrivs den målbild som översiktsplanen ska uppnå, tillsammans med en beskrivning av fyra omvärldstrender som i stor utsträckning påverkar den fysiska planeringen. Dessa har varit utgångspunkter för kommunens långsiktiga ambitioner för utveckling samt för de frågor och vägval som ska hanteras i översiktsplanen. Kapitlet beskriver även frågor som är av mellankommunalt intresse. I kapitel 3, utvecklingsinriktningen, beskrivs övergripande strukturerna i kommunens mark- och vattenanvändning och pekar ut de viktigaste strategiska och funktionella sambanden

utifrån perspektiven bebyggelse, kommunikationer och natur- och friluftsliv. Dessa ställningstaganden ger riktning för olika planerings- och utvecklingsfrågor. De kartor som hör till utvecklingsinriktningen ska ses som illustrationer av dessa samband.

Vägledning för avvägningar i mark- och vattenanvändningsfrågor

Vägledning för kommunens mark- och vattenanvändning, landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) och kommunens syn på riksintressen återfinns i kapitel 4, 5 och 6. Det är i dessa kapitel som du hittar kommunens riktlinjer kring utveckling av mark, vatten och den bebyggda miljön.

Kartor i översiktsplanen

Översiktsplanen visar övergripande drag och ställningstaganden kring kommunens mark- och vattenanvändning. I markanvändningskartan har varje geografisk yta en huvudsaklig mark- eller vattenanvändning. Olika användningar kan ibland samexistera och korsa varandra (en kraftledning kan till exempel gå över en järnväg eller ett viktigt friluftsstråk), men då har den mest dominerande eller prioriterade användningen markerats i kartan. Detaljeringsgraden är olika beroende på hur många intressekonflikter och anspråk det finns i olika delar av kommunen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och gränserna i kartan är inte exakt angivna.

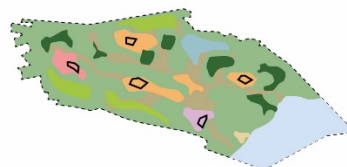
En markanvändning kan ha tre olika typer av status:

- **Pågående** – områden som har denna markanvändning idag.
- **Utvecklad** – områden där någon form av vidareutveckling pekas ut.
- **Ändrad** – områden där kommunen har en vilja att skapa något nytt jämfört med idag.

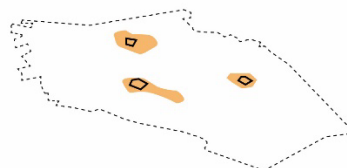
Så tillämpar du översiktsplanens riktlinjer

För att översiktsplanen ska ge tydlig vägledning för avvägningar i mark- och vattenvänningsfrågor så innehåller planen riktlinjer. Nedan beskrivs var riktlinjerna kan läsas samt handledning om hur riktlinjerna ska tillämpas.

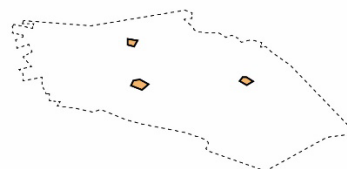
1 Hela kommunen **Gemensamma riktlinjer (tematiska)**

2 Respektive mark- och vattenanvändningskategori **Mark- och vattenanvändningsriktlinjer**

3 Utvecklingsområden **Lokala riktlinjer**

Bilden ovan illustrerar nivåerna av riktlinjer kopplat till mark- och vattenanvändningen

Gemensamma riktlinjer finns i kapitel 4.1. De gemensamma riktlinjerna ska alltid tillämpas och är uppdelade tematiskt. Dessa ger ett fördjupat stöd i handläggningen.

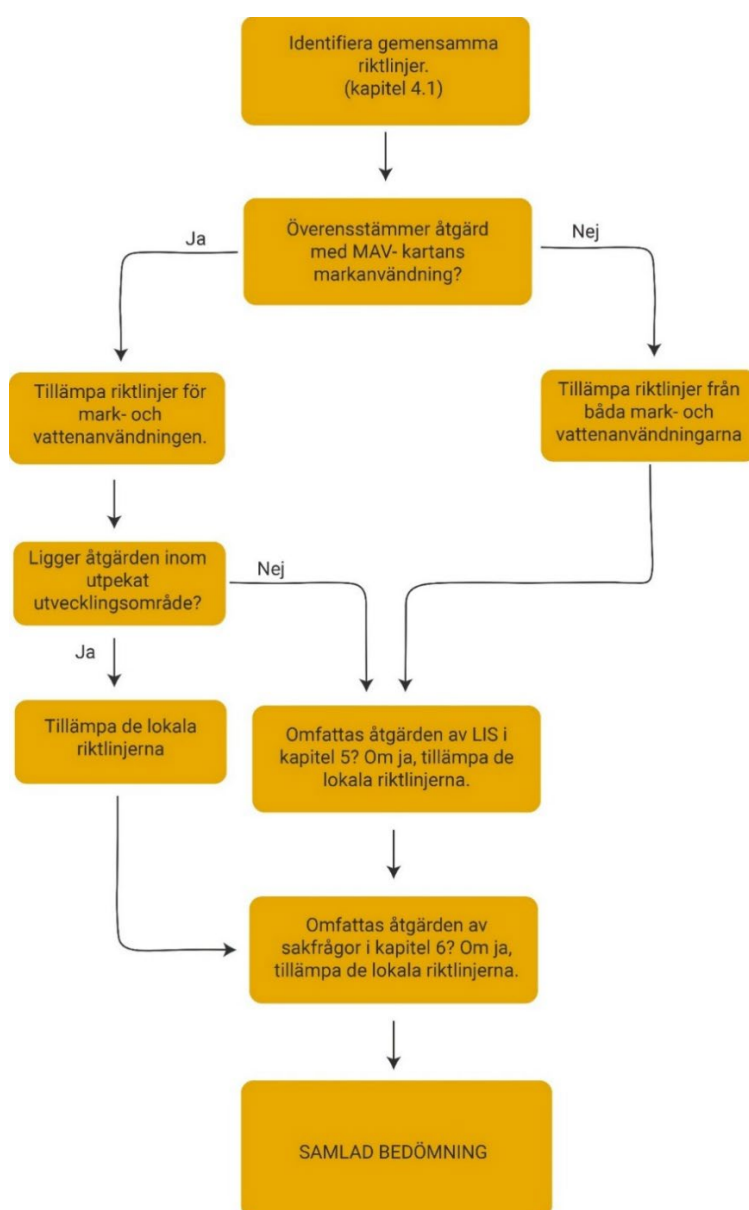
Mark- och vattenanvändningsriktlinjer i kapitlen 4.3 till 4.8 är knutna till översiktsplanens markanvändningskarta. Kartan delar in kommunen efter dess övergripande karaktärsdrag i markanvändningar såsom tätortsbebyggelse, större infrastruktur eller öppet hav. Såvida det inte rör sig om ett utvecklingsområde så visar kartan den pågående markanvändningen, det vill säga den markanvändning som finns där idag. Markanvändningen i kartan är ofta mer allmänt hållen och uttrycker inte alltid en tydlig inriktning för användning, utveckling eller bevarande. Exempel som är mera allmänt hållna är markanvändningarna för landsbygd. För varje markanvändning finns en beskrivning och specifika riktlinjer, vilka ger vägledning anpassade för den typen av geografi. Det används som stöd vid bedömning av vilken utveckling som är förenlig med den pågående markanvändningen. Markanvändningskartan kan inte ensam avgöra om en utveckling innebär avsteg från översiktsplanen, utan bedömningen behöver göras utifrån översiktsplanens inriktning.

Vid utveckling som förändrar mark- och vattenområden ska förändringen bedömas utifrån översiktsplanens intentioner för markanvändningen. Om den föreslagna användningen skiljer sig från den markanvändning som redovisas i översiktsplanekartan ska även riktlinjer för den tilltänkta markanvändningen användas som stöd. Det gäller om åtgärden innebär att ett områdes karaktär ändras så till vida att den bättre överensstämmer med annan markanvändning.

Där översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden – för bostäder, verksamheter eller annat – så finns även lokala riktlinjer. Det är specifika riktlinjer som gäller för utveckling av just det utvecklingsområdet. Lokala riktlinjer gäller tillsammans med gemensamma riktlinjer och mark- och vattenanvändningsriktlinjer för den markanvändningen.

Riktlinjer för LIS-dispens och LIS-områden finns i kapitlen 5.2, 5.4, 5.5, och 5.6. Riktlinjerna i dessa kapitel är riktlinjer till stöd för prövningar om LIS-dispens. Gäller dispensen ett utpekad LIS-område ska de för området lokala riktlinjerna tillämpas tillsammans med riktlinjer för pågående markanvändning i kapitel 4.

I kapitel 6 finns riktlinjer kopplade till specifika planeringsfrågor eller hänsyn, dessa riktlinjer kan vara tematiska och gälla exempelvis kulturmiljö eller knytas geografiskt till ett specifikt område som exempelvis Höga kusten. Dessa är kompletterande riktlinjer till kapitel 4, och ska användas där de är tillämpliga.

Figuren ovan illustrerar hur de olika riktlinjerna kan hanteras i olika ärenden.

Kapitel 2

Förutsättningar, mål och vision

2.1 Omvärldstrender påverkar översiktsplaneringen

Översiktsplanen har en central funktion i kommunens arbete att formulera strategier för en långsiktig hållbar utveckling. För att skapa en hållbar utveckling behöver den långsiktiga planeringen förhålla sig till aktuell kunskap om framtiden. Det går inte att med säkerhet förutse framtiden, men genom att titta på pågående och förväntade trender i regionen och omvärlden kan en bild av framtidens samhällsutveckling och utmaningar tas fram.

I den trend- och omvärldsanalys med spaning mot år 2035, som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) gjort, redovisas trender som kommer att påverka det kommunala uppdraget de kommande åren. Inledande presenteras fem övergripande områden inom vilka det sker stora förändringar; *Demografi, Globalisering, Grön omställning, Värderingar och Teknikutveckling*. Dessa beskrivs som megatrender som får allt större påverkan på den lokala och regionala nivån. SKR redovisar därefter tio viktiga trender som kommer att påverka kommun eller region. Det är framför allt fyra av de tio nationella identifierade trenderna som Örnsköldsviks kommun ser kommer att ha störst påverkan på frågor rörande den långsiktiga och strategiska markanvändningen, dessa sammanfattas nedan. I texten därefter beskrivs utmaningarna ur ett lokalt perspektiv.

Demografiska utvecklingen utmanar

Den demografiska utvecklingen visar att kommuner och regioner kommer få flera utmanande år framöver. Antalet äldre kommer att öka och en åldrande befolkning medför ett ökande behov av välfärdstjänster. Samtidigt ökar antalet personer i arbetsför ålder blygsamt under samma period. De demografiska förutsättningarna skiljer sig dock rejält åt över landet och i två av tre kommuner kommer antalet personer i arbetsför ålder att minska. Om arbetskraften inte räcker till går det inte att möta kompetensutmaningen enbart genom att rekrytera fler, utan nya arbetssätt kommer att krävas. Antalet barn och unga förväntas minska, därmed också behovet av förskola och skola.

Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor

Under lång tid har människors livsvillkor generellt sett blivit bättre, samtidigt har dock skillnader ökat gällande exempelvis inkomster, förmögenhet och hälsa. Samhället har i flera avseenden blivit mer oförlåtande mot dem som har svårt att hänga med då allt fler av samhällets tjänster digitaliseras och kunskapskraven höjs. Andelen som definierar sig som medelklass har minskat och bostads- och skolegregationen har ökat. Stora skillnader i livsvillkor innebär att hela samhället utsätts för slitningar vilket exempelvis kan handla om ökad kriminalitet, ökad ohälsa, minskad tillit och ett lägre engagemang i det gemensamma i samhället.

Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen

Ett klimat i förändring innebär en rad nya eller ökade risker för samhället att hantera. Höjda havsnivåer, förändrade flöden i vattendrag samt ändrade nederbördsmonster och ökad risk för skyfall orsakar fler naturolyckor såsom ras, skred, översvämning och erosion. Längre perioder av värmebölja och torka ökar tillfällena där samhället drabbas av vattenbrist, missväxt och skogsbränder. Ett förändrat klimat i kombination med människans anspråk på naturen leder till en förlust av biologisk mångfald. Behovet av att motverka dessa processer och anpassningen till nya förutsättningar kommer att ställa allt högre krav på kommunernas och regionernas förebyggande och åtgärdande insatser. Det kräver både resurser och tvärspektoriell samverkan.

Ökad efterfrågan på kritiska resurser

Välståndet i Sverige har byggts genom öppen handel och utbyte med andra länder. Europa och Sverige är till stor del beroende av import. Mycket talar för att vi går in i en period där förutsättningarna är mer oförutsägbara. Privata och offentliga aktörer behöver säkerställa tillgången till kritiska resurser. Om resurser inte räcker till så kommer svåra prioriteringar mellan olika samhällsintressen att behöva göras.

I ett försämrat säkerhetsläge behöver Sveriges förmåga att hantera kriser stärkas. Kommuner och regioner spelar en viktig roll i byggandet av ett starkt civilt försvar. Hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvattenförsörjning, transporter samt energiförsörjning är några viktiga samhällsfunktioner som är kopplade till kommuners och regioners uppgifter och ansvar.

Källa: Vägval för framtiden 5 - En spaning mot år 2035 (SKR 2023)

Örnsköldsviks kommun och den demografiska utvecklingens utmaningar

År 2023 hade Örnsköldsviks kommun 55 478 invånare, vilket var en minskning med 79 personer från föregående år. Befolkningsprognos 2024–2033 Örnsköldsviks kommun (Statisticon 2024) visar att folkmängden i kommunen kommer att minska med 829 invånare under perioden 2023 - 2033, från 55 478 till 54 649 personer. Enligt prognosen är det fler personer som förväntas flytta in till kommunen än som flyttar ifrån kommunen under dessa år. Det positiva flyttnettot förväntas dock bli lägre än det negativa födelsenettot. Det negativa födelsenettot beror på att antalet avlidna förväntas vara högre än antalet födda. De flesta åldersgrupper förväntas minska.

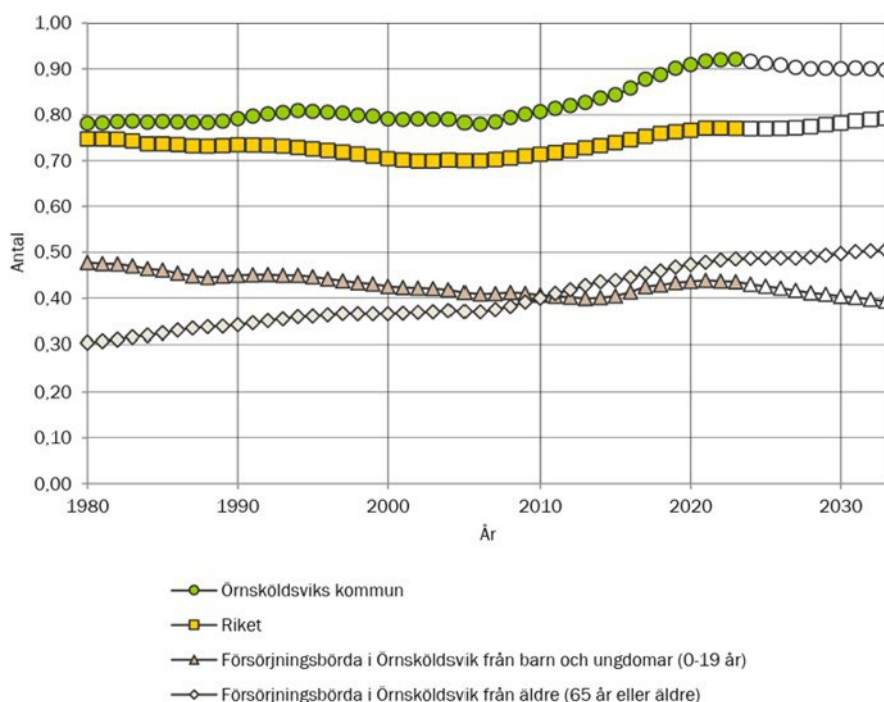
Folkmängd och förändringskomponenter i Örnsköldsviks kommun

	1980	1990	2000	2023	2024	2033
Födda	721	770	477	462	457	453
Döda	671	740	722	668	665	704
Födelseöverskott	50	30	-245	-206	-208	-251
Inflyttade	1 137	1 376	1 403	1 620	1 745	1 831
Utflyttade	1 293	1 282	1 629	1 505	1 628	1 663
Flyttnetto	-156	94	-226	115	117	168
Folkökning	-106	124	-471	-91	-92	-84
Folkmängd	60 552	59 379	55 702	55 478	55 386	54 649

Tabellen visar befolkningens utveckling över tid avseende folkmängd och förändringskomponenter.

Källa: Befolkningsprognos 2024–2033 Örnsköldsviks kommun, Statisticon 2024.

Det är främst åldersgruppen 80 år eller äldre som förväntas öka och därmed ökar också försörjningsbehovet av den äldre befolkningen. Befolkningsprognosen visar på en viss befolkningsökning i centralorten och då huvudsakligen i centrumområdet, i övriga delar av kommunen minskar befolkningen. (Källa: Befolkningsprognos 2024–2033 Örnsköldsviks kommun (Statisticon 2024), samt Delområdesprognos 2024–2033 Örnsköldsviks kommun (Statisticon 2024)).

Diagrammet visar kvoten mellan antalet invånare i icke yrkesverksam ålder (0–19 år och 65 år eller äldre) och antalet i yrkesverksam ålder (20–64) i Örnsköldsviks kommun år 1980–2033 (försörjningsbördan). Källa: Befolkningsprognos 2024–2033 Örnsköldsviks kommun, Statisticon 2024.

Den övergripande målbilden för översiktsplanen tar höjd för en utveckling med 5 000 nya invånare, 2 000 nya arbetstillfällen och fler besökare. Läs mer i *kapitel 2.2 Vision och målbild*.

Befolkningsprognosen är en framskrivning utifrån tidigare befolkningsutveckling, trender och beteenden. Hur den faktiska befolkningsökningen kommer att se ut beror på många olika faktorer och förutsättningar. In- och utflyttning är den demografiska komponenten som har störst och snabbast påverkan på demografins utveckling över tid. För att nå det ambitiösa befolkningsmålet så behövs främst inflyttning. För en hållbar befolkningssammansättning och för att minska försörjningskvoten krävs det att majoriteten av de som flyttar in är i arbetsför ålder.

Befolkningsmålet innebär att kommunen behöver ha god beredskap för fortsatt befolkningstillväxt på attraktiva och strategiska platser, för en bred målgrupp, fram till 2040. Översiktsplanen behöver även planera verksamhetsmark som skapar möjligheter för nya etableringar och expansion av befintliga verksamheter. Att attrahera nya invånare samt att långsiktigt planera bostäder och service utan att veta mer om var eller hur de potentiella inflyttarna vill bo är en utmaning. Ett sätt att hantera detta är att skapa möjligheter till utveckling utifrån befintliga bebyggelsestrukturer samt utforma översiktsplanen för att hantera förfrågningar om att bygga på andra platser än de i planen utpekade.

En annan utmaning handlar om att motverka urbanisering av mindre orter och landsbygden. Om befolkningen minskar, minskar också underlaget för kollektivtrafik och annan service. I förlängningen kan det leda till att färre väljer att bo kvar på landsbygden eller att bosätta sig där. Trots att kommunen vill planera för utveckling i de mindre orterna och på landsbygden är det en utmaning att utveckla och säkerställa en jämlik fördelning av samhällsservice och boendalternativ med tanke på marknadsläge, demografi och resurshushållning.

Regional samverkan mellan olika aktörer och förbättrade kommunikationsmöjligheter är viktig för att utveckla Örnsköldsviks kommuns roll i arbetsmarknadsregionerna i både norr och söder. Det ses som viktigt för att möta framtida utmaningar med arbetskraft- och kompetensförsörjning. Läs mer om regionala samband och utveckling av bebyggelse i olika delar av kommunen samt utveckling av kommunikationer i *kapitel 2.4 Mellankommunala intressen och 3 Utvecklingsinriktning*.

Örnsköldsviks kommun och ojämna livsvillkor

Den Sociala kompassen 2024 *Örnsköldsvik* (Statisticon 2024) visar att Örnsköldsvik är en socioekonomiskt stark kommun, sett ur ett nationellt perspektiv. När de gäller socioekonomiska klyftor mellan olika områden så har dessa klyftor ökat i många av landets kommuner. I Örnsköldsviks kommun är däremot de socioekonomiska skillnaderna mellan områden i stort sett oförändrade. Trots att den socioekonomiska

strukturen i det stora hela är förhållandevis oförändrad, så finns tydliga socioekonomiska olikheter mellan områden i kommunen. Det gäller exempelvis inkomst och förvärvsnivåer, utbildningsnivå samt behov av offentlig försörjning.

När det gäller jämställdhet har männen i samtliga områden i genomsnitt en högre inkomst än kvinnorna, samtidigt som kvinnorna i stort sett i alla områden har en högre utbildningsnivå. Under senare år syns en försämring, där ohälsotalet har ökat i kommunen som helhet, i motsats till utvecklingen i flertalet andra kommuner. Det är en väsentlig del kvinnor som mår sämre än män oavsett geografiskt område i kommunen. (Källa: Sociala kompassen 2024 Örnsköldsvik, (Statisticon 2024))

Ett av målen för översiktsplanens ”En trygg plats” representerar det sociala hållbarhetsperspektivet och tydliggör vikten av ett tryggt och inkluderande samhälle med goda försörjningssystem. Det handlar bland annat om att motverka boendesegregation och skapa förutsättningar för trygga, säkra, tillgängliga och inkluderande miljöer för såväl boende som besökare. Läs mer om målbilden i *kapitel 2.1 Vision och målbild*. Läs mer om hälsofrämjande, trygga, jämställda och jämlika miljöer i *kapitel 4.1 Gemensamma riktlinjer*

Den fysiska planeringen behöver verka för ett jämlikt och jämställt samhälle. Örnsköldsvik är till ytan en stor kommun och en utmaning är att skapa förutsättningar att bo och verka i ”hela” kommunen och minska ojämlika förutsättningar mellan olika grupper och mellan olika bebyggelseområden. Förbättrade kommunikationsmöjligheter, som exempelvis förbättrade järnvägsförbindelser skulle innebära, kan skapa en större arbetsmarknadsregion och bidra till en bredare och större arbetsmarknad samt ökade studiemöjligheter. Den digitala tillgängligheten är också en viktig tillgänglighetsaspekt för invånarna i en till ytan stor kommun. Läs mer om regionala samband och utveckling av bebyggelse och kommunikationer i *kapitel 3 Utvecklingsinriktning*.

Örnsköldsviks kommun och omställningen till ett förändrat klimat

Det förändrade klimatet tillsammans med minskning av den biologiska mångfalden, försurning av vatten och hav innebär stora utmaningar för Örnsköldsviks kommun idag och i framtiden. Dessa utmaningar omfattas av översiktsplanens mål ”En plats i balans”. Läs mer om målbilden i *kapitel 2.2 Vision och målbild*.

Örnsköldsviks kommun förväntas likt resten av landet att få ett varmare och blötare klimat till följd av klimatförändringarna. Det innebär ökad årsmedeltemperatur, ökad årsmedelnederbörd och mer extrema nederbördsmängder. Klimatförändringarna innebär framför allt risker kopplade till översvämning, ras, skred och erosion som ska hanteras i översiktsplaneringen enligt plan- och bygglagen. De klimatförändringar som väntas fortgå i framtiden innebär att kommunen behöver ta höjd för klimatrelaterade risker vid planering, byggande, underhåll och drift. För att beskriva de klimatrelaterade riskerna och hur kommunen i översiktsplanen tar hänsyn till dem finns samlat i ett specifikt kapitel. Läs mer i *kapitel 6.6 Klimatrelaterade risker*.

Det förändrade klimatet kräver ett omställningsarbete där samhället och våra livsmiljöer behöver anpassas. För att vidta nödvändiga åtgärder för klimatet och den biologiska mångfalden kommer markanvändningen att behöva värderas på ett annat sätt än tidigare då förebyggande och åtgärdande insatser kan behöva prioriteras. Det innebär stora utmaningar att dels anpassa den bebyggda miljön till ett förändrat klimat, dels att genomföra proaktiva insatser för att öka den biologiska mångfalden i olika naturtyper exempelvis ängs- och hagmarker, skog, våtmarker, vattendrag för att kompensera för den påverkan som den bebyggda miljön har. Riskerna med och konsekvenserna av att inte agera ökar ju längre insatserna dröjer.

Örnsköldsviks kommun behöver planera för att minska negativ klimatpåverkan från transporter och bebyggelse. Det innebär att planera för att minska bilberoendet, främja hållbart resande och öka nyttjandet av fossilfria drivmedel och elektrifiering. En stor men viktig utmaning i en till ytan stor kommun där avstånden är långa, kollektivtrafikutbudet varierande och bilberoendet stort. En annan del handlar om att främja hållbart-, resurs- och energieffektivt byggande samt förnyelsebar energiförsörjning. Klimatanpassning samt omställningen till ett samhälle med lägre klimatpåverkan genomsyrar översiktsplanens många delar. Översiktsplanen har exempelvis klimatrelaterade ställningstaganden som gäller övergripande för hela kommunens mark- och vattenområden. Läs mer i *kapitel 4.1 Gemensamma riktlinjer*.

Örnsköldsviks kommuns förmåga att hantera kriser och ökad efterfrågan på kritiska resurser

Örnsköldsviks kommun behöver ta höjd för ett förändrat omvärldsläge och säkerställa robusta och resilienta system för kris- och krigsberedskap och förmågan att hantera ökad efterfrågan på kritiska resurser. Att bygga ett mer robust och resilient samhälle kommer påverka mark- och vattenanvändningen i kommunen och medföra prioritering av resurser kopplat till detta och avvägningar gentemot andra intressen. Det kan till exempel omfatta transportinfrastruktur, energiförsörjning, IT-infrastruktur, livsmedelsförsörjning, dricksvattenproduktion och avfallshantering.

Kommunen har förutsättningar att bygga ett mer robust samhälle och vara en kugge i såväl landets förbättrade beredskap liksom den gröna omställningen. Att vidta nödvändiga åtgärder kommer kräva resurser och tvärsektoriell samverkan. Översiktsplanens mål ”En plats med trygghet” beskriver att människors basala behov av mat, rent dricksvatten, energi och kommunikationsmöjligheter behöver säkerställas. Läs mer i *kapitel 2.2 Vision och målbild*. Läs mer om kommunens övergripande inriktning för robusta kommunikationsmöjligheter i *kapitel 3 Utvecklingsinriktning*.

Det säkerhetspolitiska omvärldsläget har lett till beslut om att rusta upp Sveriges totalförsvaret och höja vår beredskap. För kommunen berör beredskap alla kommunens verksamhetsområden. Totalförsvaret genomgår stora förändringar vilket gör att en

samordnad fysisk planering blir av stor betydelse. Översiktsplanen har därför ett specifikt kapitel angående detta. Läs mer i *kapitel 6.2 Totalförsvarets intressen*.

För att säkerställa tillgång till viktiga material, råvaror och produkter, minska klimatpåverkan och spara på jordens resurser blir det allt viktigare att nyttja resurserna effektivt. Att främja nya lösningar som stöttar cirkulära kedjor, att återanvända och återvinna framför att deponera, ger dessutom incitament för kommunens näringar såsom den fossilfria bioekonomin, jordbruks- och skogsnäringarna att utvecklas.

Översiktsplanens mål ”en plats för fler” beskriver hur den gröna omställningen är knuten till utvecklingen av ett starkt, diversifierat och hållbart näringsliv. Läs mer om målbilden i *kapitel 2.2 Vision och målbild*. Läs mer gällande resursanvändning i *kapitel 4.1 Gemensamma riktlinjer*.

2.2 Vision och målbild

Utgångspunkten för arbetet med målbilden för denna översiktsplan tar avstamp i de tre perspektiven ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet, där perspektiven förutsätter varandra. Genom en samhällsplanering och utveckling inom ramen för våra ekosystem skapar vi goda förutsättningar för att bli attraktiva för såväl nuvarande och framtida medborgare som för företag.

Vision

Örnsköldsviks kommun arbetar aktivt med att kommunens befolkning ska växa över tid. Kommunfullmäktige har antagit en vision för mandatperioden 2023–2026 som säger att:

”Vi bygger bäst tillsammans! 2030 är Örnsköldsvik ett kreativt nav med stark utveckling där initiativ och idéer tas till vara. En plats för 5000 fler med framtidstro. Här känner människor trygghet, gemenskap och glädje.”

Som utgångpunkter för att uppnå visionen har kommunen, kultur-, frilufts-, idrotts- och näringslivet en viktig roll att samverka för att bidra till att människor ska vilja bo, leva i och besöka Örnsköldsvik. Staden och bygderna bidrar till utvecklingen som ska fördelas över hela kommunens geografi. I Örnsköldsviks kommun ska människor kunna leva tryggt, jämställt och med god hälsa genom hela livet. Kommunen välkomnar en mångfald av människor och idéer. Vägledande för dess verksamheter och beslut är de tre hållbarhetsperspektiven – social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet enligt Agenda 2030.

Målbild

Visionen, som talar om såväl en ökad permanent som tillfällig befolkning, förväntas vara uppnådd till 2030. I denna översiktsplan tar kommunen därför höjd för en utveckling där vi är 5 000 nya invånare, kan erbjuda 2 000 nya arbetstillfällen och välkomna fler besökare. Kommunen planerar utifrån att denna positiva utvecklingstrend fortsätter vidare över nästa decennium fram mot år 2040 vilket är den horisont översiktsplanen blickar mot.

För att möta visionen behöver kommunen i sin samhällsplanering ha god beredskap för fortsatt befolkningstillväxt på attraktiva och strategiska platser, för en bred målgrupp, fram till 2040. Detta förutsätter att välavvägd och attraktiv mark erbjuds inom kommunen genom att utveckla befintliga bebyggelsestrukturer med hänsyn till vårt rika natur- och kulturlandskap. För att denna utveckling ska ske på ett hållbart sätt utgår översiktsplanens målbild från FN:s globala hållbarhetsmål och de tre hållbarhetsperspektiven. Detta representeras av målbildens tre delar - **en plats för fler**, **en plats i balans** och **en plats med trygghet**.

Övergripande svarar hela målbilden mot FN:s globala mål 11 "Hållbara samhällen".

Övergripande ska målbilden möta FN:s globala hållbarhetsmål 11.

En plats för fler representerar den ekonomiska hållbarhetsaspekten för att understryka de befolkningsmässiga tillväxtambitionerna. Detta möjliggörs av ökad sysselsättning och ett hållbart och växande näringsliv, vilket bidrar till ökade skatteintäkter och i förlängningen en bättre välfärd. *En plats för fler* möter FN:s globala hållbarhetsmål 8, 9 och 12.

"En plats för fler" möter FN:s globala hållbarhetsmål 8, 9 och 12.

En plats i balans representerar den ekologiska hållbarheten och förtydligar naturmiljöns självklara ramverk för att klara nutida och framtida samhällsutmaningar. *En plats i balans*

möter FN:s globala hållbarhetsmål 6, 13, 14 och 15.

"En plats i balans" möter FN:s globala hållbarhetsmål 6, 13, 14 och 15

En plats med trygghet representerar det sociala hållbarhetsperspektivet och tydliggör vikten av ett tryggt och inkluderande samhälle med goda försörjningssystem. Dessa faktorer blir en grundförutsättning för att skapa den platsattraktivitet som krävs för att nå tillväxtambitionen. *En plats med trygghet* möter FN:s globala hållbarhetsmål 2, 3, 5, 7, 10.

"En plats med trygghet" möter FN:s globala hållbarhetsmål 2, 3, 5, 7, 10.

En plats för fler

Ett starkt, diversifierat och hållbart näringsliv i kommunen är en förutsättning för att skapa fler arbetstillfällen och en ökad befolkningstillväxt. Detta gör i sin tur att kommunens kärnområden vård, skola och omsorg kan utvecklas. Den pågående gröna omställningen inom industrin är en viktig faktor för att kommunen ska minska sin klimatpåverkan. För att möjliggöra expansion av befintliga företag och för att locka fler krävs markberedskap och välfungerande infrastruktur. Likaså krävs goda boende- och livsmiljöer samt en utbyggd samhällsservice som attraherar fler invånare.

Så bidrar översiktsplanen till målbilden

Verksamhetsmark ska erbjudas och lokaliseras till strategiska platser som avvägs noga mot andra ekologiska och sociala aspekter. Detta för att utvecklingen ska ske på ett långsiktigt hållbart sätt. Planeringen ska ta höjd för behovet av nya bostäder för olika målgrupper genom förtätning och kompletteringar i befintliga strukturer liksom ny bostadsutveckling i genomtänkta lägen som stärker ett effektivt nyttjande av infrastruktur och service. Lokaliseringen av bostäder och verksamheter ska bidra till att hela kommunen utvecklas och besöksnäringen gynnas.

En plats i balans

Framtiden tillhör de platser där funktionella och välmående ekosystem på land, luft och i vatten upprätthålls. Ekosystemen och dess ekosystemtjänster utgör grundläggande förutsättningar för övrig ekonomisk och social utveckling. Samtidigt står vi inför stora utmaningar idag och i framtiden med bland annat en minskning av den biologiska mångfalden, förorening av vatten och hav samt ett förändrat klimat. För att skapa resilienta och goda livsmiljöer för människor, djur och natur krävs att vi upprätthåller och återskapar våra ekosystem, rustar samhället för förändringar samt minskar vår negativa ekologiska påverkan.

Så bidrar översiktsplanen till målbilden

Vi bygger ett samhälle där upprätthållandet av ekosystemens funktion bibehålls och förbättras. God luft- och vattenkvalitet, tillvaratagande och utvecklande av värdefull grön infrastruktur med dess ekosystemtjänster skapar värde för såväl invånare och besökare som för naturen själv. En mark- och vattenanvändning som utgår från ekologisk hållbarhet och bidrar till ett cirkulärt resursutnyttjande, en hållbar transportinfrastruktur och tillgänglig kollektivtrafik utgör viktiga nycklar till att vara en robust och välmående kommun.

En plats med trygghet

I Örnsköldsvik ska alla känna sig sedda, hörda, trygga och välkomna. Grunden för trygga platser bygger på principen om gemenskap, jämställdhet och likvärdiga levnadsvillkor. Våra miljöer ska bidra till att alla människor ska kunna leva ett gott liv med god hälsa. Kommunen ska värna välbefinnandet genom att uppnå folkhälsomålen och minimera psykisk ohälsa, vilket i sin tur bidrar till en bredare form av platsattraktivitet. Kommunens verksamheter ska stimulera trygghet och tillit mellan människor och till samhället. För att vara en trygg och resilient plats behöver planeringen säkerställa människors basala behov av mat, energi, rent dricksvatten och kommunikationsmöjligheter. Kommunen ska skapa förutsättningar för skola, fritid och omsorg av högsta klass som skapar trygghet genom livet och förutsättningar för livslångt lärande.

Så bidrar översiktsplanen till målbilden

Detta uppnås genom att planera för trygga, säkra, tillgängliga och inkluderande miljöer för såväl boende som besökare. Funktionsblandade områden eftersträvas för att skapa aktivitet under fler tider på dygnet, vilket kan vara trygghetsskapande och brottsförebyggande. Planeringen ska motverka boendesegregation och skapa förutsättningar för människor att mötas. Möjligheten att stärka socioekonomiskt utsatta områden ska noga avvägas. Kommunen ska ha en beredskap för framtida skolverksamheter. Förutsättningar i den fysiska miljön ska stimulera till rekreation, lek, rörelse, upplevelser och gemenskap. Planeringen ska ta höjd för ett förändrat omvärldsläge och säkerställa robusta och resilienta system för krisberedskap, IT-infrastruktur, energiförsörjning, dricksvattenförsörjning och matproduktion.

2.3 Globala, nationella och regionala mål, planer och strategier

Inom ramen för översiktsplaneringen finns mål, planer och strategier på global, nationell och regional nivå att förhålla sig till. Dessa har hanterats i planprocessen, varav vissa beskrivs kortfattat nedan men alla redogörs för i översiktsplanens planeringsunderlag.

Globala mål

Agenda 2030

FN:s medlemsländer antog år 2015 Agenda 2030, en universell agenda för hållbar utveckling innehållande 17 globala hållbarhetsmål. Målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala hållbarhetsmålen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den ekologiska. I Örnsköldsviks kommuns vision och mål anges att Agenda 2030 är vägledande för både verksamhet och beslut. De globala målen genomsyrar kommunens samhällsplanering på alla nivåer, så även gällande arbetet med översiktsplanen.

Nationella mål

Folkhälsomål, Agenda 2030 och miljömål

De nationella folkhälsomålen syftar övergripande till att åstadkomma mer jämlika livsvillkor och möjligheter för en god och jämlik hälsa hos befolkningen. Under det övergripande målet finns åtta målområden. Miljömålen är Sveriges nationella genomförande av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Dessa nationella mål är förenliga med Agenda 2030 och antagna som regionala mål för Västernorrlands län. Miljömålen ligger även till grund för Örnsköldsviks kommuns *Policy för folkhälsa och social hållbarhet*, samt *Policy för ekologisk hållbarhet*. Syftet är att de ska fungera som underlag och vägledning samt vara ett sammanhållande ramverk för kommunens strategiska styrning och en ökad integrering av hållbarhetsdimensionerna i kommunens verksamheter. Respektive policy ska också ge boende i Örnsköldsviks kommun information om och förutsättningar för att själva kunna bidra till en hållbar utveckling. I arbetet med översiktsplanen har bland annat båda dessa policyer tillsammans med fler av kommunens policies och strategier, bidragit till planförslagets riktlinjer. För en beskrivning av hur översiktsplanen bidrar till att uppfylla och påverkar Agenda 2030 och miljö kvalitetsmålen se *Hållbarhetskonsekvensbedömning*.

Nationell plan för transportinfrastrukturen 2022–2033

Den nationella planen för transportinfrastruktur beskriver hur den statliga infrastrukturen ska underhållas och utvecklas. Utgångspunkten för Trafikverkets förslag är de

transportpolitiska målen, inklusive klimatmålen. Trafikverkets övergripande prioritering är i första hand att vårda och utveckla den infrastruktur som redan finns, samt vidta åtgärder som gör att den utnyttjas effektivt.

I den nu gällande nationella planen för transportinfrastruktur pekas inte Åsbergstunneln genom centrala Örnsköldsvik ut som aktuell för utbyggnad. Åsbergstunneln och dess påverkan på centralortens utveckling berörs i den fördjupade översiktsplanen för Örnsköldsviks centralort 2020.

Sveriges energi- och klimatmål 2030 och framåt

Den svenska energipolitiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet med konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Energipolitiken grundar sig i den lagstiftning som fastställts inom EU. Örnsköldsviks kommun har med utgångspunkt i Agenda 2030 och Sveriges energi- och klimatmål tagit fram en Klimatstrategi 2021–2026.

Klimatstrategin syftar till att beskriva hur Örnsköldsviks kommunkoncerns verksamheter ska agera för att nå kommunens klimatmål. Det övergripande målet är att kommunkoncernen ska vara klimatneutral och energieffektiv år 2030. Det inbegriper även delmål i form av minskning av växthusgasutsläpp samt ökning av elproduktion från förnyelsebara energikällor. Översiktsplanen har gemensamma riktlinjer som bidrar till klimatstrategins mål, se *kapitel 4.1 Gemensamma riktlinjer*.

Regionala mål

Regional utvecklingsstrategi för Västernorrland 2020–2030

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är den övergripande strategiska inriktningen för länets långsiktiga gemensamma utvecklingsarbete och utgår från Agenda 2030. RUS:en innehåller vision, mål och långsiktiga prioriteringar för åren 2020–2030 och den länkar också ihop andra regionala strategier i ett större sammanhang. Örnsköldsviks kommun har tillsammans med övriga kommuner i Västernorrland samt olika aktörer så som bland annat myndigheter, Mittuniversitetet, civilsamhället och näringslivet varit delaktig i framtagandet av RUS:en. Utöver det ingår kommunen i olika regionala samarbeten och nätverk med utgångspunkt i RUS:en, där strategier tas fram samt utvecklingsarbete pågår. Exempel på detta är Regional transportplan 2018–2029, Arena för samhällsplanering, Umeåregionen, N6-initiativet, High Coast/Kvarken med flera. Kommunen ingår också i en rad mellankommunala samarbeten som beskrivs i *kapitel 2.3 Regionala mål*. Målen i RUS har inarbetats i översiktsplanen löpande under hela processen.

Regional infrastrukturplan för Västernorrland 2022–2033

Utgångspunkten för den regionala infrastrukturplanen är de transportpolitiska målen, prioriteringar i den regionala utvecklingsstrategin (RUS), samt bedömningar av planens påverkan på mål för miljö och social hållbarhet. I den regionala infrastrukturplanen ingår åtgärder och investeringar som prioriteras ur ett regionalt perspektiv, som exempelvis investeringar i regionala vägar, cykelvägar, busshållplatser och tågstationer. För

kommunens långsiktiga intentioner kring utveckling av infrastruktur och kommunikationer se *kapitel 3 Utvecklingsinriktning*.

Regional tillgänglighetsstrategi

Den regionala tillgänglighetsstrategin fokuserar på att ge vägledning i arbetet med att uppnå en god tillgänglighet för näringsliv och människor som bor och vistas i Västernorrland. Strategin är en del av den långsiktigt hållbara utvecklingen av regionens transportsystem och grundar sig på nationella transportpolitiska mål och regional utvecklingspolitik. Strategin utgår ifrån Sveriges mål om att vara klimatneutralt 2045, målen i Agenda 2030 och den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Strategin innehåller fyra delmål: ett fossilfritt och energieffektivt transportsystem, en robust och sammanhängande infrastruktur, ett transportsystem som är tillgängligt för alla och bidrar till förbättrad folkhälsa samt en förbättrad tillgänglighet som bidrar till regional konkurrenskraft. Dessa delmål omfattas av samtliga hållbarhetsdimensioner, det vill säga både ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. En av strategins främsta insatser är att utbyggnad av järnväg bidrar stort till utvecklingen av samtliga delmål.

Regional handlingsplan för klimatanpassning i Västernorrlands län

Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning har en vägledande funktion när det kommer till Västernorrlands arbete med klimatanpassning på regional och lokal nivå. Planen beskriver några av de framtida utmaningar som förväntas uppstå till följd av klimatförändringar i länet, samt de möjligheter som förändrade förutsättningar kan ge. Planen föreslår åtgärder som bör genomföras för att skapa ett robust och tryggt samhälle. Ett robust samhälle ska kunna skydda invånare, offentlig verksamhet och näringsliv från allvarliga konsekvenser vid extrema väderhändelser. För kommunens syn på climateffekter och klimatanpassning se *kapitel 4.1 Gemensamma riktlinjer*, och *kapitel 6.6 Klimatrelaterade risker*.

2.4 Mellankommunala intressen

Att ta hänsyn till och samarbeta kring mellankommunala intressen blir allt viktigare för att främja en hållbar samhällsutveckling, såväl på kommunal som regional nivå.

Örnsköldsviks kommun, likt övriga kommuner och regioner, är beroende av sitt omland oaktat de administrativa gränserna. *Hur kommunen förhåller sig till de regionala frågorna kan du läsa mer om i kapitel 2.2, och kommunens utvecklingsinriktning beskrivs vidare i kapitel 3.*

Örnsköldsviks kommun angränsar till Kramfors, Sollefteå, Åseles, Bjurholms och Nordmalings kommuner. Olika samarbeten och beröringspunkter finns idag etablerade mellan grannkommunerna. Det finns också ett gott samarbete med kommuner i Umeåregionen, där ingår förutom Örnsköldsvik; Umeås, Bjurholms, Nordmalings, Robertsfors, Vindelns och Vännäs kommuner. Örnsköldsviks kommun är till ytan stor och pendlingsavstånden till olika typer av samhällsservice kan vara långa. För områden vid kommungränsen kan det därför vara intressant att ytterligare utveckla mellankommunal samverkan med exempelvis kommunerna Bjurholm och Nordmaling.

Nedan redovisas några mellankommunala frågor som är viktiga att lyfta fram ur kommunens perspektiv.

Mellankommunala frågor i Översiktsplan 2040

Örnsköldsvik är ett nav med stark utveckling där regional samverkan med utbyte mellan olika samhällsaktörer är en viktig framgångsfaktor. Örnsköldsvik vill aktivt söka möjligheter kring samordning mellan kommuner och regioner.

Näringslivet i Örnsköldsviks kommun är till största delen exportorienterat. Stora mängder gods transporteras via väg, järnväg och sjöfart. I kommunen finns dessutom flera internationellt ledande process- och tillverkningsindustrier. Transporter av människor och gods är en grundförutsättning för utveckling, möten mellan människor och ekonomisk tillväxt. För att skapa tillväxt och en stark arbetsmarknadsregion är en omdragning av E4 via en tunnel genom Åsberget och realiseringen av Nya Ostkustbanan och Norrbottenbanan viktiga transportinfrastruktursatsningar för kommunen ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Kommunen samverkar även regionalt för att persontrafik ska förverkligas längs järnvägssträckningen Umeå-Östersund, vidare mot Åre, via Västeråsby, Sollefteå och Ragunda, ZYAC-banan. Förbättrad kollektivtrafik stärker både företagens möjligheter att säkra sin kompetensförsörjning och individers möjligheter att säkra sin egenförsörjning.

För att företag i Örnsköldsvik ska kunna fortsätta vara konkurrenskraftiga, bibehålla och skapa nya arbetstillfällen krävs att vi klarar utmaningen med den framtida kompetensförsörjningen. Arbetskrafts- och kompetensförsörjning är en avgörande tillväxtfråga – för individer, arbetsgivare och samhällsutvecklingen i stort. Örnsköldsviks kommun arbetar tillsammans med privata och offentliga aktörer med olika aktiviteter som både på kort och lång sikt bidrar till förbättrad kompetensförsörjning. Örnsköldsviks

kommun är en del av Västernorrlands län och samverkar i flera regionala frågor med de övriga sex kommunerna i länet; Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Sundsvall, Timrå och Ånge.

Örnsköldsviks kommun ingår också i Umeåregionen som är ett samarbete med delar av Västerbottens län där Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommun samarbetar för att främja näringsliv, tillväxt, bra livsvillkor och samhällsservice. Bland annat pågår ett gemensamt arbete kring reviderade utvecklingsområden för vindkraft samt en förstudie om solkraft mellan Umeåregionens kommuner, då dessa frågor är viktiga att hantera i ett regionalt perspektiv. Örnsköldsvik vill utveckla den gemensamma arbetsmarknadsregionen i Umeåregionen genom utökat utbyte och pendling. Örnsköldsviks kommun har även ett samverkansavtal med Mittuniversitetet och ingår i ett strategiskt partnerskap med Umeå Universitet. Dessa samarbeten möjliggör för kommunen att tillsammans med universitetet satsa på forsknings- och innovationsprojekt samt kompetensutveckling.

Höga Kusten Destinationsutveckling är ett samkommunalt bolag som har till uppgift att främja den strategiska utvecklingen av besöksnäringen i Höga Kusten. UNESCO utsåg Höga kusten till världsarv år 2000. För att främja den strategiska hållbara utvecklingen av besöksnäringen startade de fyra kommunerna: Örnsköldsvik, Härnösand, Kramfors och Sollefteå år 2014 ett kommunalt bolag kallat Höga Kustens Destinationsutveckling AB. Idag har samverkan utvidgats och en besöksnäringstrategi för 2030 som tar avstamp i Agenda 2030 har tagits fram och blivit antagen i Örnsköldsviks kommunfullmäktige. Besöksnäringstrategin är nu vägledande i besöksnäringens arbete med att bidra till platsutvecklingen i Höga Kustens fyra ägarkommuner. Bolaget arbetar med strategiska utvecklingsfrågor kopplade till besöksnäringen i Höga Kusten. I det ingår till exempel att utveckla varumärket och att driva en gemensam besöksservice.

Inom turistnäringen samarbetar kommunen med olika aktörer på flera fronter, ett exempel är Sagavägen, vilket är en namnsatt turistväg som sammanbinder Örnsköldsvik i Höga Kusten med södra Lappland och Helgelandskusten i Norge. (Inom Örnsköldsviks kommun är det delar av E4 och väg 348 som utgör Sagavägen). Sagavägen utgör även en viktig länk mellan kommunens kustområde och dess inland med bland annat det viktiga besöksmålet Solberg längs vägen.

Örnsköldsviks kommun är en del av det gränsregionala samarbetsforumet Kvarkenrådet där kommuner och regionala organ i både Finland och Sverige samarbetar kring frågor kopplade till Kvarkenregionens utveckling. Även genom förvaltningen av det gemensamma världsarvet Höga Kusten/Kvarkens skärgård samarbetar Örnsköldsvik med ett antal kommuner i Finland samt Kramfors kommun.

Kapitel 3

Utvecklingsinriktning

3.1 Introduktion till utvecklingsinriktningen

Utvecklingsinriktningen visar de övergripande strukturerna i kommunens mark- och vattenanvändning och pekar ut de viktigaste strategiska och funktionella sambanden utifrån perspektiven:

- **bebyggelse**
- **kommunikationer**
- **natur och friluftsliv**

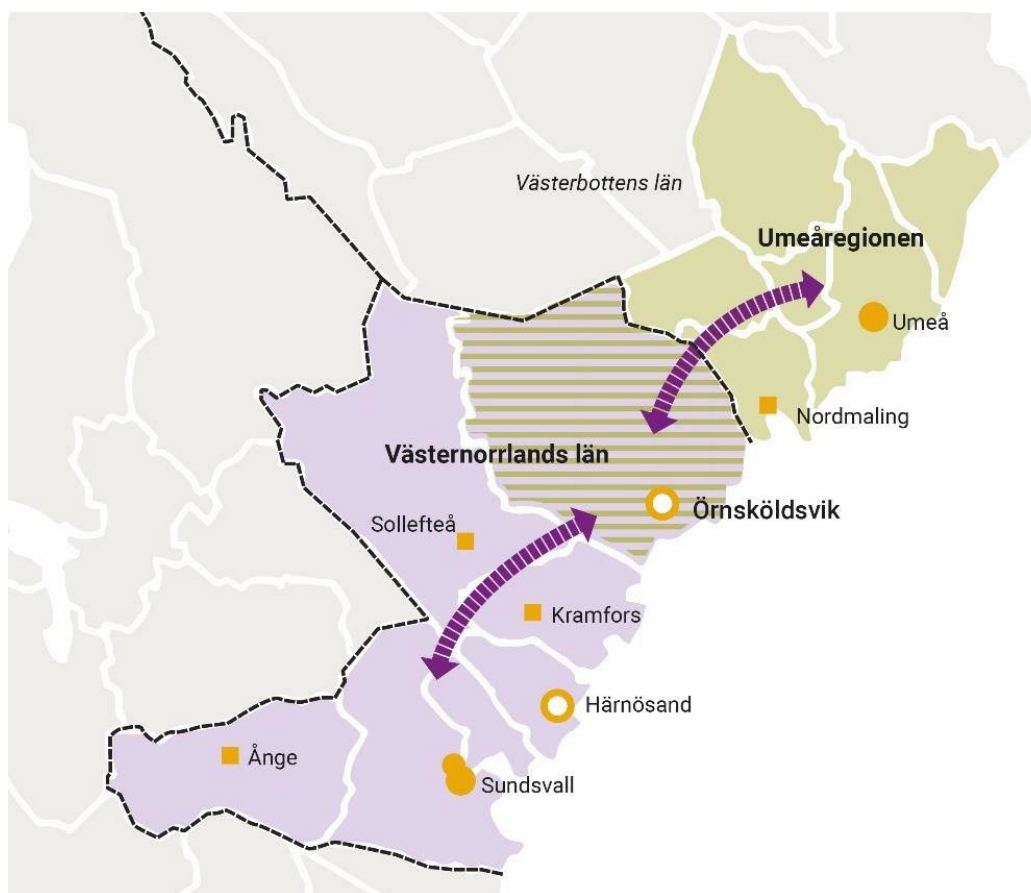
I utvecklingsinriktningen ligger fokus på långsiktighet och att på ett övergripande sätt beskriva och illustrera vilka funktioner och samband som är särskilt viktiga i den fysiska planeringen. Utvecklingsinriktningen ska tillsammans med riktlinjer för mark- och vattenanvändningen bidra till att uppnå översiktsplanens platsbeskrivning och målbilder, som betonar en hållbar utveckling.

3.2 Bebyggelse

Regionala samband

Örnsköldsviks kommun är den nordligaste kommunen i Västernorrlands län, angränsande till Västerbottens län med Umeå som den närmaste regionala kärnan. Det skapar möjlighet till samverkan med kommuner och regioner i både Västernorrland och Västerbotten.

Örnsköldsviks kommun ingår i Umeåregionen, ett samarbete med flera kommuner i Västerbottens län för att främja näringsliv, tillväxt, bra livsvillkor och samhällsservice. Umeå är med sitt kulturella utbud, breda arbetsmarknad och dubbla universitet en stark tillväxtnod i norra Sverige. Örnsköldsviks kommun knyts närmare Umeå genom förbättrad infrastruktur, strategiska satsningar i den norra kommundelen samt ett utvecklat samarbete inom ramen för Umeåregionen. Tillsammans med Umeå förverkligar vi norra Sveriges största funktionella arbetsmarknadsregion med ett ökat flöde av personer och gods över länsgränsen.

Örnsköldsviks kommun samverkar med kommuner inom både Västernorrlands län och Umeåregionen

Örnsköldsviks kommun är en del av Västernorrlands län och samverkar i flera regionala frågor med länets övriga sex kommuner Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Sundsvall,

Timrå och Ånge. Sundsvall är länets största stad och den regionala kärnan, medan Härnösand är residensstad med flera regionala beslutande funktioner lokaliserade på orten. Några av de frågor som är viktiga för kommunen att ha en regional samverkan kring är kommunikationer, arbetskrafts- och kompetensförsörjning samt hur vi långsiktigt skapar hållbar tillväxt och utveckling i kommunen och länet. Genom en förbättrad kustjärnväg skulle Örnsköldsviks kommun knytas närmare arbetsmarknadsregionen Timrå-Sundsvall. Örnsköldsviks kommuns del i två funktionella arbetsmarknadsregioner Umeå-Örnsköldsvik och Timrå –Sundsvall kan utvecklas vidare och bidra till att överbygga avståndet mellan dessa. Denna funktionella regionförstoring ökar branschbredden, vilket är viktigt för en arbetsmarknadsregions förmåga att anpassa sig och växa.

Ett annat regionalt samband som kommunen är en del av är samverkan kring det gemensamma världsarvet Höga Kusten och Kvarkens skärgård. Örnsköldsviks kommun samverkar med ett antal kommuner och regionala organ i både Finland och Sverige, bland annat i form av Kvarkenrådet.

Bebyggelseutveckling i bygd och stad

Örnsköldsviks kommun är till ytan en stor kommun. För att det ska vara attraktivt att bo och verka i både stad och bygd samverkar orterna för att tillgängliggöra grundläggande samhällsservice. Centralorten Örnsköldsvik erbjuder flest servicefunktioner av vikt för hela kommunen, serviceorterna har funktioner som kommundelscentra och når ett större omland medan närorterna kan bidra med viss service till mindre befolkade delar.

Den övergripande målbilden för översiktsplanen är att befolkningen och arbetstillfällena i kommunen ska öka, se *kapitel 2.1 Målbild*. För att åstadkomma en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling utgår planeringen ifrån den befintliga bebyggelsestrukturen, vilket stödjer ett effektivt resursnyttjande av mark- och vattenområden, infrastruktur och service. Det finns många attraktiva boendemiljöer i kommunen och det är angeläget att möjligheterna tillvaratas och utvecklas vidare.

Utifrån kommunens geografiska befolkningsfördelning är det rimligt att anta att den största delen av kommunens befolkningsökning kommer att ske i centralorten. För att möta den förväntade efterfrågan anger den fördjupade översiktsplanen för Örnsköldsviks centralort att bebyggelsen ska utvecklas genom komplettering och förtätning av redan bebyggd mark, stadsomvandling och exploatering av utpekade låg- eller oexploaterade områden. Sammantaget skapar det förutsättningar för ca 3 000 nya bostäder i centralorten Örnsköldsvik.

Översiktsplanen tar höjd för en befolkningsökning i kommunens serviceorter tack vare dess kvaliteter som kommundelscentrum med många av de samhällsfunktioner som efterfrågas. För kommunens närorter är det angeläget att befolkningsantalet bibehålls för

att värna om samhällets olika funktioner, men det ska även finnas möjlighet till befolkningstillväxt. Både serviceorterna och närorterna har attraktiva boendemiljöer att erbjuda och i flera av dessa finns det befintliga byggrätter och byggklara tomter, vilka möjliggör allt från individuella bostadshus, flerbostadshus till verksamheter. Detta innebär att flera av kommunens orter har befintliga förutsättningar för att växa och utvecklas.

Översiktsplanen föreslår också ytterligare utvecklingsområden både i serviceorter och närorter, för bostadsbebyggelse och verksamheter. Översiktsplanen föreslår även områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden).

Utöver utveckling i orterna förväntas det tillkomma småskalig komplettering på landsbygden och i kustområden. Översiktsplanen är utformad för att hantera förfrågningar om att bygga på andra platser än de i planen utpekade, en flexibilitet som är viktig i en till ytan stor kommun. Det bör i första hand ske där befintlig infrastruktur och etablerade samhällsstrukturer kan nyttjas och bidra till bättre förutsättningar att behålla till exempel skola och barnomsorg, kommersiell service och kollektivtrafik.

Sammantaget bedöms den fördjupade översiktsplanens områden, befintliga byggrätter och byggklara tomter, utpekade utvecklingsområden och den bebyggelse som tillkommer utanför planerade områden att möjliggöra den fysiska planeringens mål om bostäder för 5 000 fler invånare och 2 000 fler arbetstillfällen.

Centralorten Örnsköldsvik

Den långsiktiga intentionen är att centralorten Örnsköldsvik ska fortsätta växa och utvecklas som ett nav i kommunen och regionen. Örnsköldsviks centralort ger drivkraft till hela kommunen genom sitt utbud av arbetstillfällen, utbildning och kultur med mera. Centralorten utgör ett kommunikationsnav för person- och godstransporter. Mycket av den så kallade turistiska infrastrukturen som också gynnar lokalbefolkningen, som exempelvis hotell, restauranger, caféer och evenemangsytor finns lokaliserade här. *För ytterligare information se fördjupad översiktsplan för centralorten Örnsköldsvik.*

Serviceorter

Bjästa, Bredbyn, Björna och Husum är sedan länge utpekade som serviceorter för sitt omland. Serviceorterna har funktionen som kommundelscentrum och dess servicefunktioner möjliggör en levande och attraktiv landsbygd. För att främja ett hållbart samhälle är det viktigt att skapa plats för ny bostadsbebyggelse och verksamhetsetableringar på serviceorterna, samtidigt som utvecklingen sker utifrån den befintliga strukturen. Serviceorterna utgör även knutpunkter för byte mellan olika trafikslag. Då varje serviceort har unika kvaliteter är det viktigt att utvecklingen sker utifrån respektive serviceorts förutsättningar, styrkor och behov.

Husum har en strategiskt fördelaktig lokalisering i den norra kommundelen med potential att stärka länken mellan Örnsköldsviks, Nordmalings och Umeås

arbetsmarknader. Mycket av den grundläggande infrastrukturen som finns uppbyggt idag inom samhällsbyggnad är bland annat kommunikationer på väg, räls och vatten, närhet till flygplats, grundläggande samhällsservice, större arbetsgivare, digital infrastruktur, kylvatten och kraftledning. Restprodukter från fabriksområdet skapar goda förutsättningar för cirkulära system och hållbara företagsetableringar. I anslutning till Husum skapas därför utrymme för verksamhetsetableringar och framtida bostadsbebyggelse. Husum har tillsammans med övriga Grundsunda goda förutsättningar att i framtiden utvecklas som en besöksnäringssnod för turister i den norra kommundelen. För att arbeta vidare med Husums utveckling har Örnsköldsviks kommun tillsammans med lokalt verkssamma företag och föreningar inlett en trepartssamverkan genom projekt "Grundsunda 2030".

Närort

Solberg, Myckelgensjö, Hemling, Långviksmon, Trehörningsjö, Skorped, Mellansel, Flärke, Gideå, Banafjäl, Sidensjö, Köpmanholmen, Ulvöhamn är närorter som fungerar som komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice. Närorterna har ofta en så kallad servicepunkt, vilka inrättats av kommunen inom ramen för landsbygdsutvecklingsarbetet. Närorterna utgör viktiga delar i att skapa tillgänglig service i kommunens mindre befolkade delar för invånare och besökare. Närorterna skapar förutsättning för möjligheten att bo och verka på landsbygden.

Köpmanholmen har över tid utvecklats från en mer utpräglad industriort till att idag även fungera som en knutpunkt för besöksnäringen. Köpmanholmen med sin hamn är ett viktigt nav för godstransporter samt för färjeavgångar till Ulvön och Trysunda. Viljeriktningen är att hamn- och industriverksamheter ska utvecklas samtidigt som orten som besöksnäringssnod ska stärkas. Dessa funktioner ska kunna utvecklas, sida vid sida, med hänsyn till de olika verksamheternas behov. Verksamhetsmark för industri i anslutning till hamnen ska på så vis harmonisera med besöksnäringens behov. I anslutning till Köpmanholmen skapas även lämpliga och attraktiva platser för bostäder. Köpmanholmen stärker sin position som besöksnäringssnod genom att bli den naturliga platsen för vidare transporter till Skuleskogen, Balesudden och skärgården. Köpmanholmens roll stärks ytterligare om visionen om en järnvägsstation i Nätradalen förverkligas.

Jord- och skogsbrukslandskapet

En stor del av kommunens yta består av landsbygd i form av jord- och skogsbrukslandskap. Landskapen erbjuder många olika ekosystemtjänster och är viktiga för kommunens areella näringar. Skogsbruk och bioekonomi kan bidra till den gröna omställningen i norra Sverige. Jordbruksmarken spelar en central roll i framtidens livsmedelsproduktion, som kommer spela en allt större roll till följd av ett förändrat klimat. Här finns också många platser för ett naturnära boende, självhushållning och djurhållning, rekreation, friluftsliv och turism.

Skärgården

Skärgården fortsätter att utvecklas för bofasta och besökare genom avvägning mellan bevarande- och exploateringsintresset. Natur-, kultur- och friluftsvärden utgör skärgårdens grundvärden och attraktivitet. För att fler ska kunna ta del av dem i framtiden behöver dessa värnas och utveckling behöver ske i samklang. Utveckling i skärgården kan komma att kräva utökad samhällsservice och infrastruktur till exempel gällande dricksvatten, avlopp, avfallshantering, bredband, brandskydd, kollektivtrafik samt behov av skola, vård och omsorg. Utvecklingen bör därför i första hand ske där befintlig infrastruktur och etablerade samhällsstrukturer kan nyttjas. På detta sätt kan utvecklingen bidra till att skapa underlag till att behålla befintlig samhällsservice. För att översiktsplanen tydligare ska kunna ta ställning till vart och i vilken omfattning det är det lämpligt att utveckla skärgården och öarna behövs det ytterligare kunskapsunderlag gällande förutsättningar för utveckling samt viktiga värden att bevara.

En attraktiv, hållbar och tillgänglig besökskommun

Örnsköldsviks kommun ska fortsätta utvecklas som en attraktiv, hållbar och tillgänglig destination i Höga Kusten. Flera tillgängliga och tilltalande besöksmål kan höja kommunens attraktionskraft både för boende och besökande. Upplevelsebaserad verksamhet fortsätter att växa och besöksnäringen behöver ytor för allt ifrån hotell och camping, till områden för friluftsliv, idrott, restauranger, kulturella arrangemang, evenemangs- och rekreationsanläggningar.

Flera viktiga besöksanledningar i kommunen bygger på kultur- och naturlandskapets värden och vi behöver planera både för att bevara och utveckla värdena som utgör attraktionskraften. Besöksnäring och friluftsliv nyttjar till stora delar samma geografiska områden men turismen kan vara mera koncentrerad till vissa platser.

I skärgårds- och friluftsområden i världsarvet Höga Kusten finns många attraktiva besöksmål som attraherar ett stort antal besökare. Därutöver finns flera större och mindre besöksmål på olika platser i kommunen. I översiktsplanens utvecklingsinriktning har några strategiskt viktiga besöksmål identifierats; Skuleskogens nationalpark (Entré Nord och Entré Väst är viktiga noder), Nätra fjällskog, Köpmanholmen, Trysunda, Ulvön, Skeppsmalen/Skagsudde, Gullvik, Salusand och Solberg. Dessa platser är strategiskt viktiga då de idag är reseanledningar som attraherar många besökare. Vid dessa strategiskt viktiga besöksmålen är det angeläget att främja och skapa förutsättningar för fortsatt besöksnäring relaterad utveckling utifrån platsens unika behov, exempelvis gällande förbättrad infrastruktur eller boendemöjligheter. Genom att öka tillgängligheten och stärka platsens bärkraft kan dess attraktionskraft ytterligare förstärkas.

För att besöksnäringen ska bli mer hållbar och mindre säsongsberoende behöver fler besöksanledningar utvecklas på olika platser i kommunen, under en större del av året. Det

kan få besökare att spendera mer tid och besöka fler platser i kommunen. Med flera besöksmål kan punktviss belastning på vissa platser minska samtidigt som sysselsättningen inom besöksnäringen kan öka.

En förutsättning för utveckling av besöksnäringen är goda kommunikationer och transporter både mellan besöksmål inom kommunen, liksom nationellt och regionalt. Tillgänglighet och kopplingar till strategiska besökspunkter och knutpunkter behöver utvecklas genom gång- och cykelvägar, kollektivtrafik och laddplatser med mera. Tillgänglighet kan också förbättras genom att utveckla sammanhängande vandrings-, cykel-, kanot- och kajakleder samtidigt som besöksanledningar kan öka. Idag är bil det vanligaste färdmedlet för besökarna och för att utveckla en mera hållbar besöksnäring behöver hållbara färdmedel främjas.

3.3 Kommunikationer

Transportinfrastrukturen är en förutsättning för flöden av människor och gods och en central del för kommunens utveckling. För att uppnå god tillgänglighet och utveckla funktionella samband lokalt, regionalt, nationellt och internationellt behöver transportsystemet vara tillgängligt, effektivt, robust och sammanhängande. Det skapar förutsättningar för kompetensförsörjning och tillväxt.

För att minska transporternas klimatpåverkan behöver kommunen i sin samhällsplanering möjliggöra för rumslig närhet, täthet och funktionsblandning. Bebyggelseutvecklingen styrs i första hand till lägen med god närhet och tillgänglighet till infrastruktur och kollektivtrafik, samtidigt som förutsättningarna att resa hållbart behöver utvecklas. Den digitala infrastrukturen är en viktig aspekt för att minska onödiga transporter och skapa förutsättningar att bo och verka i hela kommunen.

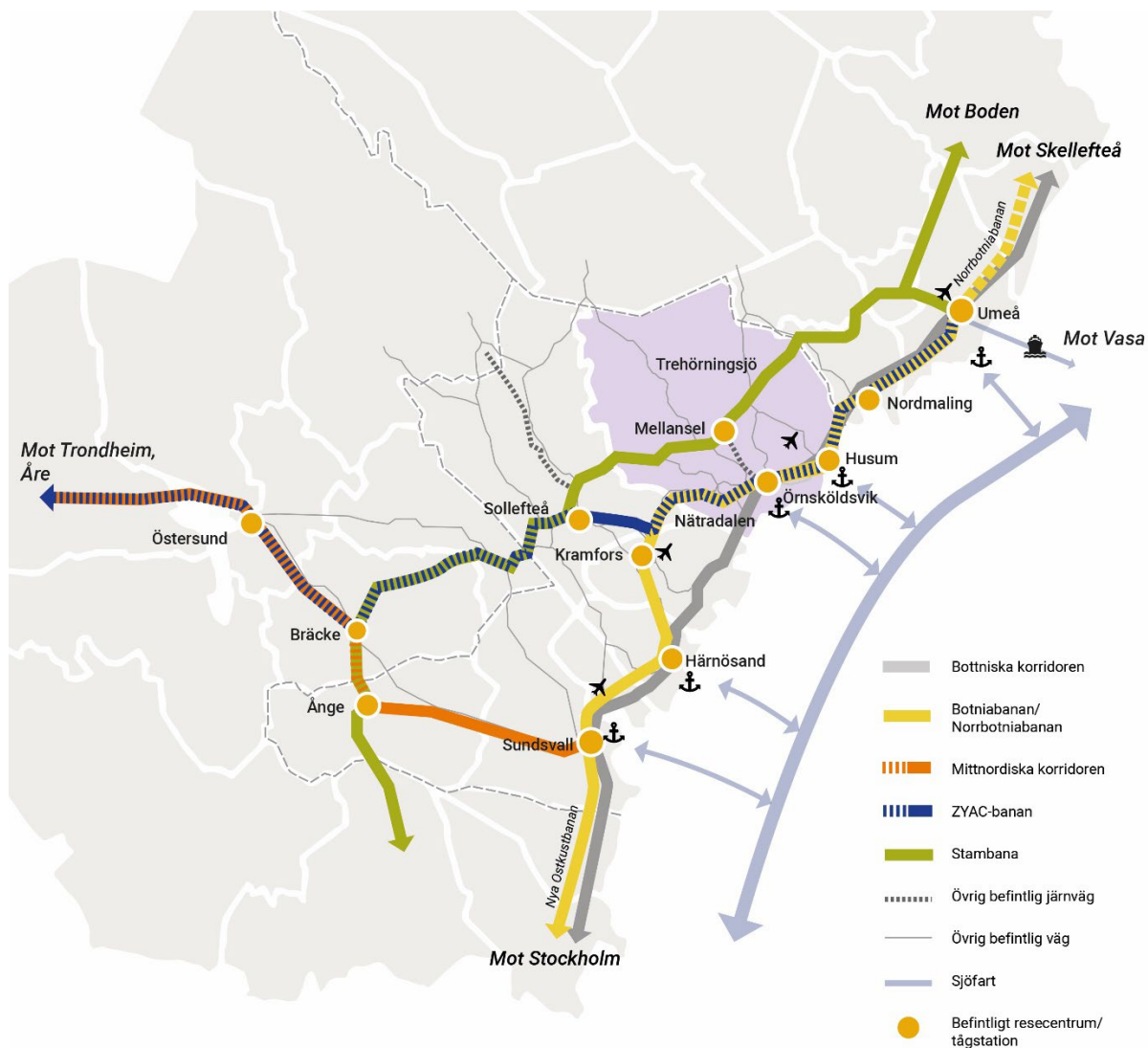
Kommunen ska sträva efter att ytterligare godstransporter förflyttas från väg till sjöfart och järnväg. Det gäller särskilt tunga och långväga transporter. På så sätt kan miljö- och klimatpåverkan minska samtidigt som förutsättningar för näringslivets långsiktiga utveckling främjas.

För att nå klimatmålen behöver väg-, sjöfart- och flygtransporter övergå till drivmedel med mindre klimatpåverkan. Fossilfria drivmedel och elektrifiering är viktiga delar i omställningsarbetet. Publika ladd- och tankstationer behöver utvecklas i hela kommunen exempelvis vid serviceorter, besöksmål och resecentrum.

En robust och sammanhängande infrastruktur

Förändringar av säkerhetsläget i omvärlden och pågående klimatförändringar ställer krav på att infrastrukturen ska klara långvariga störningar och påfrestningar. Land-, luft och sjöförbindelser behöver utvecklas i samband med varandra så de kan kompensera för tillfälliga bortfall av något trafikslag.

För att skapa ett robust väg- och järnvägsnät och reducera klimatrelaterade störningar, är det viktigt att vägnätets bärighet och järnvägens leveranssäkerhet och kapacitet säkerställs. Detta är viktigt både för de nord-sydliga förbindelserna samt de öst-västliga förbindelserna med andra regioner, Norge och Finland.

Större infrastrukturella samband för transport av människor och gods. Illustrationen visar både befintlig infrastruktur och framtida utvecklingsprojekt.

I Örnsköldsviks kommun är näringslivet till största delen exportorienterat och stora volymer gods transporteras via väg, järnväg och sjöfart. Den största delen av transporterna i kommunen sker längs kusten. Genom att samordna godstransportstråken med funktionella logistiknoder kan vi öka effektiviteten i transportsystemet. Hamnar och terminaler utgör viktiga logistiknoder liksom järnvägsterminaler såsom Arnäs godsterminal. Ett sammanhängande och funktionellt transportstråk med goda möjligheter till omlastning och lagring av gods bidrar till ett konkurrenskraftigt näringsliv. Exportintensiva näringar lokaliseras med fördel i anslutning till dessa funktioner.

Drönartrafik förutses bli ett viktigt och vanligt transportslag i framtiden för gods- och persontransporter. För att översiktsplanen tydligare ska kunna ta ställning till den strategiska utvecklingen och användningen av luftrummet för drönare, behövs kunskapsunderlag som klargör förutsättningar för integration av drönare i luftrummet och att regelverk kommer på plats.

E4 och en ny förbifart i Örnsköldsvik

E4 (Europaväg 4) sträcker sig inom Sverige från Helsingborg till Haparanda och vägen är en viktig transportled för både gods- och persontrafik. Vägen är en del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och därför av särskild internationell betydelse. Den utgör även en viktig del av den Bottniska korridoren. E4 är därmed kommunens mest betydande vägtransportled och kommunens inriktning är att den ska prioriteras för gods- och persontrafik. Transportintensiva verksamheter lokaliseras med fördel i närheten av de större transportlederna, varav E4 är en av dessa.

Godstrafiken på E4 består till största delen av långväga transporter som passerar kommunen. E4 genom Örnsköldsvik är idag allmänt känd som en av nord-sydkorridorens svagaste länkar och den är olämplig för större flöden av långa fordon. För att åstadkomma förbättrad robusthet, trafiksäkerhet och framkomlighet är det av största vikt att *Förbifart Örnsköldsvik* förverkligas. Utan förbifarten behöver risken med transporter av stora volymer farligt gods och fler lastbilsrörelser genom stadskärnan hanteras. Dessa transportflöden påverkar hur oskyddade trafikanter rör sig i staden och möjligheten att nå de nationella målen för hållbart resande. Förbifarten av E4 är planerad som en tunnel genom Åsberget strax utanför Örnsköldsviks centrum och denna nya vägsträcka är utpekad som ett riksintresse för kommunikationer (planerade och framtida vägar). Ur det lokala perspektivet kan förbifart Örnsköldsvik möjliggöra för fortsatt förtätning av centrum, minska negativa barriäreffekter samt bidra till en mer trafiksäker miljö. En ny dragning av E4 genom Åsberget är också en förutsättning för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för luft i centrala Örnsköldsvik och en god livsmiljö.

Förverkligandet av förbifart Örnsköldsvik som en tunnel genom Åsberget samt att E4 och dess trafikplatser utvecklas i takt med bebyggelseutvecklingen ses som centralt för Örnsköldsviks fortsatta utveckling.

Viktiga vägförbindelser

Örnsköldsviks kommun är en stor kommun till ytan och vägnätet spelar väsentlig roll för person- och godsförbindelserna inom och utanför kommungränsen. För exempelvis skogsindustrins lastbilstransporter är vägnätet från inlandet och ut till kustens industrier av stor vikt. Väg 335 mot Sollefteå via Sidensjö, väg 348 mot Åsele via Bredbyn och Solberg samt väg 352 mot Fredrika via Björna är centrala. De tre vägarna anses vara av särskild betydelse för kommunens utveckling och knyter samman inlandet med centralorten samt möjliggör förbindelse med platser längre västerut. En god vägstandard och bärighet blir en förutsättning för boende och näringslivsverksamhet i hela kommunens geografi.

Väg 1067 Örnsköldsvik - Örnsköldsviks Airport samt väg 1075 Husum - Örnsköldsviks Airport är viktiga då de säkerställer gods- och persontransporter till och från flygplatsen och sammanlänkar viktiga transportstrukturer. Vägsträckan 1067 länkar samman Örnsköldsviks Airport med E4 och därefter vidare till Botniabanan med stationer i Örnsköldsvik, godsterminalen i Arnäsvall och Örnsköldsviks hamn. Vägsträckan 1075 länkar samman Örnsköldsviks Airport med E4 och vidare till Botniabanan med station i Husum. Kopplingen till Husum bedöms angeläget med tanke på den planerade samhällsutvecklingen på orten.

Utöver ovan nämnda vägar så utgör det kommunala och enskilda vägnätet ofta viktiga delar i ett sammanhängande infrastruktursystem, genom att länka samman olika infrastrukturella knutpunkter och möjliggöra nyttjandet av olika transportslag.

Järnvägsnätet

Järnvägsnätet är en viktig del för att öka mängden hållbara person- och godstransporter samt åstadkomma ett nationellt robust transportsystem.

Stambanan genom Övre Norrland och Botniabanan löper genom kommunen i nord-sydlig riktning, de är viktiga stommar i transportsystemet mellan södra och norra Sverige. Anslutande stickspår och industrispår möjliggör effektiv lastning och lossning av gods. Botniabanan ingår i transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och är därför av särskild internationell betydelse. En fortsatt utbyggnad och upprustning av det regionala- och nationella järnvägsnätet ses som centralt för Örnsköldsviks kommuns fortsatta utveckling.

Örnsköldsviks kommun verkar för att Norrbotniabanan färdigställs och att Nya Ostkustbanan byggs ut med hög kapacitet, detta för att ge en hög standard för långväga snabbtåg, regionaltrafik samt godstrafik. En förbättrad kustjärnväg bedöms ge stora positiva effekter för arbetspendlingen, kompetensförsörjning, näringslivsutvecklingen och tillväxt. Örnsköldsviks kommun skulle knytas närmare södra Västernorrlands arbetsmarknad. Kommunen skulle på detta sätt utvecklas till en central plats som den södra delen av arbetsmarknadsregion Örnsköldsviks-Umeå och hamna inom pendlingsavstånd till arbetsmarknadsregionen Timrå-Sundsvall.

Kommunen samverkar även regionalt för att persontrafik ska förverkligas längs sträckan Umeå-Östersund, vidare mot Åre, via Västeråsby, Sollefteå och Ragunda, ZYAC-banan. En sådan kommunikation kan leda till förbättrad tillgänglighet och möjlighet att resa hållbart till och från Örnsköldsvik och Höga Kusten.

Stambanan har potential att öka godstransporter och i framtiden skapa nya möjligheter för persontransporter, vilket gör den till en värdefull resurs att vidareutveckla. Örnsköldsviks kommun anser att utveckling av persontrafik på stambanan mellan Umeå-Vännäs-Mellansel-Sollefteå-Bräcke kan möjliggöra resor i inlandet som annars till

övervägande del utförs med vägtransporter.

Järnvägen från Mellansel till Örnsköldsviks centralort förbinder Stambanan med Botniabanan och Örnsköldsviks hamn och farleden dit. Den trafikeras av godstrafik och är av regional betydelse för godstrafik till industrier med stort transportbehov, samt trävaror till de industrier som ligger utmed Örnsköldsviksfjärden.

Resecentrum och järnvägsstationer

Örnsköldsvik central ska fortsätta att utvecklas som det huvudsakliga transportnavet för persontrafik inom kommunen med goda och anpassade möjligheter för andra transportmedel. Örnsköldsvik Norra ska ha en fortsatt viktig funktion för arbetspendling till några av kommunens största arbetsgivare. Husums station är viktig för hållbart resande och attraktionskraften i den norra kommundelen.

En framtida tåghållplats i Nätrådalen, vid Botniabanan, kan gynna utvecklingen i den södra kommundelen och bidra till att fler reser hållbart. En ny hållplats i detta läge kommer att vara positivt för hållbar turism i Höga Kusten samt för verksamheter och ortsbefolkning.

Mellansels tågstation används idag för persontrafik vid framkomlighetsproblem på Botniabanan. Om persontrafik på Stambanan förverkligas är kommunens inriktning att Mellansel utvecklas som tågstation. Eventuellt kan det även på lång sikt uppstå ett behov av en framtida tåghållplats i Trehörningsjö ifall efterfrågan av en sådan hållplats är tillräckligt stor.

När det gäller utveckling av tågstationer och hållplatser så kan kommunen visa på långsiktiga inriktningar kopplat till kommunens visioner om befolkningsutveckling och hållbara resande. Kommunen har dock inte själv rådighet att utreda och genomföra insatser i tåginfrastrukturen. Utan här behöver dialog föras med Trafikverket, kollektivtrafikmyndigheten, Norrtåg och Region Västernorrland.

Arnäsvall godsterminal

Godsterminalen i Arnäsvall har en direkt anslutning till Botniabanan och med spåranslutning till några av de större industriområdena i kommunen. Planläggning av området, förlängning av järnvägsspåren och förbättrad anpassning av terminalytorna för effektivare hantering av gods och containers blir därför en viktig åtgärd.

Farleder och hamnar

Hamnar och sjöfart har en viktig roll i framtidens godstrafik. Det exportbaserade näringslivets fortsatta utveckling förutsätter god kapacitet kring kommunens prioriterade hamnar. Ambitionen är att den hamninfrastruktur som finns inom kommunen i framtiden ska ingå i det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) som binder ihop transportinfrastruktur i hela EU.

I Örnsköldsviks kommun finns idag nio godshamnar. Hamnen i Husum är privatägd och är en av norra Sveriges största hamnar. Det finns god möjligheten att utveckla intermodalitet mellan transportslag vid hamnen. De övriga åtta hamnarna drivs via kommunalt bolag. Kommunen verkar för en utveckling av den kommunala hamnverksamheten i Örnsköldsvik och i Köpmanholmen. Respektive hamn ska vidareutvecklas utifrån sina speciella förutsättningar. Centralisering av hamnverksamhet till ett fåtal större hamnar minskar behovet av underhållsinvesteringar och skapar en effektivare användning. De framtida behoven inkluderar högre kapacitet, längre kajer och containerhantering. De handlar även om möjligheten att ta emot djupgående fartyg med olika typer av gods och persontransporter.

Hamnar och terminaler utgör viktiga logistiknoder och för att få effektivitet i transportsystemet behöver järnväg och väg knyts till hamnar på ett funktionellt sätt. Exempelvis behöver vägnätets koppling förbättras till hamnen i Köpmanholmen och hamnen i Husum.

För att kunna vidareutveckla sjöfarten och transporter av gods vattenvägen är det av särskild vikt att farlederna hålls öppna och att inga andra verksamheter som begränsar framkomligheten planeras i kustområdet.

Flygtransporter vid Örnsköldsvik Airport

För att säkra framtida kompetensförsörjning och investeringar behöver Örnsköldsvik fortsätta att vara en attraktiv kommun där det är smidigt att resa till och från resten av världen. Flygtrafiken länkar samman Örnsköldsvik med omvärlden och skapar förutsättning för en robusthet i beredskapen och ett konkurrenskraftigt näringsliv.

För att flyget ska vara en del i framtidens hållbara transportsätt så står flygindustrin i ett omställningsarbete mot ett fossilfritt flyg. Infrastruktur för laddning av elflygplan vid Örnsköldsviks Airport ska möjliggöra omställningen. Elflygets utveckling kan möjliggöra helt nya flygförbindelser i framtiden, där flera regionala destinationer kommer att möjliggöras. Samordning med andra transportslag är en förutsättning för effektiva och smidiga transportbyten. En väl utbyggd laddinfrastruktur både för flyg och andra fordon med batterilagring och solcellspark på flygplatsens område bidrar till hållbarhet och i förlängningen ett mer motståndskraftigt samhälle. Tillgången till flygplatser möjliggör för samhällsviktig luftfart och bidrar därigenom till samhällets säkerhet och robusthet exempelvis gällande transporter för ambulansflyg och brandflyg. Luftrummet och flygplatsens område är en förutsättning för att flyget ska kunna bedriva och utveckla verksamheten för flyg- och drönartrafik.

Ökad tillgänglighet för kollektivt resande, gång och cykel

Goda förutsättningar för människor att gå, cykla och resa kollektivt bidrar till fler hållbara resor och en bättre folkhälsa. Fysisk planering och utformning av den bebyggda miljön som främjar aktiva transporter och skapar förutsättningar för oskyddade trafikanter att röra sig till och från sina målpunkter på ett tryggt sätt är viktiga delar. Det kan till exempel handla om att skapa möjlighet att gå eller cykla till en hållplats/resecentrum, skola, arbete eller fritidsaktivitet. Utformning av den fysiska miljön som hållplatser/stationer och tillgänglighetsanpassning av kollektivtrafikfordon är viktiga delar för att göra kollektivtrafiken tillgänglig och användbar för alla.

Stråk med förbättrade cykelmöjligheter

Ett sammanhängande cykelstråk med god standard ökar tillgängligheten och trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter samt verkar för att fler väljer att resa mer hållbart. Bättre cykelmöjligheter kan också göra kommunen mer attraktiv för besökare och bidra till en mer hållbar besöksnäring. Utvecklingsinriktningen illustrerar en långsiktig vision om att skapa ett mer sammanhängande cykelstråk med förbättrade cykelmöjligheter, för att öka möjligheter till cykling inom kommunen samt stärka cykelstråk mot närliggande kommuner.

När kommunen i översiktsplanen planerar för en långsiktigt hållbar utveckling behöver det göras övergripande och oavsett väghållaransvar. Örnköldsvik kommun är till ytan stor och det statliga vägnätet utgör en betydande stomme i infrastrukturen. På många platser saknas kommunala vägar. I framtiden förväntas både fler, längre och tyngre godstransporter på det statliga vägnätet vilket kommer att kräva insatser för att höja säkerheten för oskyddade trafikanter. Flera av de föreslagna cykelstråken som behöver insatser rör det statliga vägnätet. Kommunen kan föreslå och framföra behovet av åtgärder på det statliga vägnätet men kommunen har inte själv rådighet att utreda och genomföra insatser i den statliga infrastrukturen utan här behöver dialog föras med Region Västernorrland och Trafikverket.

Framtida cykelstråk redovisas övergripande utifrån ambitionen att knyta samman särskilda målpunkter och/eller orter, öka tillgängligheten och trafiksäkerheten. Ytterligare utredningar kan komma att krävas för att konkretisera lokaliseringen, utformningen och åtgärder för respektive sträcka. Det kan exempelvis gälla åtgärder som bygdeväg eller gång- och cykelväg/bana. Vid vidare arbete kommer det behöva göras prioriteringar mellan olika stråk. Även inom föreslagna sträckor kan delsträckor och åtgärder behöva prioriteras framför andra. I *kapitel 4.2 Ortsbeskrivningar* tydliggörs vilka gång- och cykelstråk som är prioriterade och vilka som ses som framtida cykelstråk.

Behov av framtida cykelstråk för ökad tillgänglighet och säkerhet

- Köpmanholmen-Åmynnet- Bjästa-Framtida tåghållplats i Nätråden- Kornsjöstrand
- Nätra-Bergom-Gene
- Domsjö-Skidsta-Norrvåge-Gullvik
- Bredåker-Sidensjö-Bysandviken-korsning mot By (väg 919)
- Västerhus-Västerbacke-Moliden-Gottne-Mellansel
- Gide-Björna-korsning till Björnaby.
- Kroksta - Nordanås-Åsliden- Hanabäck
- Bruksvägen, Husum (som löper väster om Dombäcksön) -vidare mot E4
- Örnköldsvik - Överhörnäs – Billsta
- Fabriksvägen, Husum (mellan Bruksvägen-Wibergsvägen)
- Skorpedsvägen – Mosjö
- Mellansel-Bredbyn-Kubbe
- Bredbyn-Västergensjö-Sörflärke-Långsele
- Björna-Leding
- Långviksmon-Långviken- Movattnet- Hemling

Behov av framtida turismcykelstråk/sommarcykelstråk

- Bodum- Idbyn- Kvaved-Skede-Banafjäl-Kasabacken-Varvet-Husum via gång- och cykelbro.
- Husum-Salusand
- Köpmanholmen-Näske-Skuleskogen nationalpark (Entré Nord)
- Bjästa-Norrsvedje-Skule-Skuleskogen nationalpark (Entré Väst)
- Trehörningsjö centrum-Campingområdet med badplats

3.4 Natur och friluftsliv

En robust och sammanhängande grön-blå infrastruktur

Örnsköldsviks kommun är rik på gröna och blå naturmiljöer, från inlandet ut till kusten och skärgården. De gröna och blå miljöerna exempelvis skogar, ängar, myrmarker, vattendrag, sjöar och stränder utgör tillsammans kommunens grön-blå infrastruktur. Robusta gröna och blå miljöer är av stor betydelse för samhällets motståndskraft att möta utmaningar med framtida klimatförändringar. Dessa miljöer har funktioner som är av värde för såväl natur- som kulturmiljö, biologisk mångfald, rekreation och folkhälsa samt flera andra ekosystemtjänster.

För en funktionell och robust grön-blå infrastruktur behövs ett sammanhängande nätverk av ekologiskt funktionella miljöer på land och i vatten. I planeringen ska därför gröna och blå samband av regional och lokal betydelse beaktas, värderas och utvecklas. Kommunens inriktningar gällande detta tydliggörs närmare i *kapitel 4 – Markanvändning*.

Större sammanhängande naturområden

I de nordvästra och centrala delarna av kommunen finns större sammanhängande naturområden med koncentrationer av höga naturvärden. Områdena omfattar bland annat större vårdetrakter av våtmarker, inlandsvatten och barrskog samt områden med höga naturvärden som Natura 2000 och naturreservat. Dessa större sammanhängande områden sträcker sig ofta över kommungränsen och är av både lokal och regional betydelse och utgör en stomme i den gröna och blå infrastrukturen.

Grön-blå samband mellan kust och inland

De större grön-blå sambanden sker främst genom korridorer som följer de större vattendragen. Tillsammans med dess biflöden utgör de viktiga samband mellan kustlandskapet och inland. Vattendragens strandzoner och dess angränsande grönområden utgör även viktiga delar i den gröna infrastrukturen. De skapar tillsammans konnektivitet som möjliggör rörelse och spridning för arter, vilket ökar ekosystemens resiliens - dess förmåga att återhämta sig för störningar och bibehålla sina funktioner. De olika naturtyperna samt de växt- och djurarterna som lever där är en del av ett större biologiskt nätverk som sträcker sig över kommungränsen.

Kustlandskap

I kustlandskapet finns många natur-, kultur och friluftslivsvärden. Kust- och havsområdet bidrar med ekosystemtjänster exempelvis för friluftslivet, likväl som en förutsättning för biologisk mångfald och goda livsmiljöer för växter och djur. Örnsköldsviks kommuns kustlandskap har en skärgård som är ett attraktivt område att bo, verka i och besöka. Kommunens viljeinriktning är att skärgården ska fortsätta att utvecklas för bofasta och besökare genom avvägning mellan bevarande- och exploateringsintresset.

Friluftslivet - en del av kommunens identitet

I kommunen är friluftsliv och naturturism en del av attraktiviteten, identiteten, näringslivet och möjligheten till landsbygdsutveckling. Det gynnar också folkhälsan och lärandet att ta hand om den gemensamma naturen.

I kommunens kustlandskap finns ett större sammanhängande område som förbinder flera områden av särskilt intresse för det rörliga friluftslivet med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden. I området ingår bland annat världsarvet Höga Kusten och Nätra fjällskog samt tätortsnära friluftsområden kopplade till centralorten Örnsköldsvik och de erbjuder stadsnära rekreations- och naturupplevelser för bofasta och besökare. Utöver det större sammanhängande området finns mindre friluftsområden på olika platser i kommunen, varpå flera ligger i anslutning till bebyggelse vilket bidrar till ett rikt och varierat friluftsliv.

En viktig aspekt med att utveckla friluftsliv och naturturism är att åstadkomma ett samspel med att värna natur- och kulturmiljöernas värden och att tillgängliggöra områdena så att möjligheten till upplevelser finns kvar en lång tid framöver.

Utveckling av vandringsmöjligheterna i kustområdet

Örnsköldsviks position som en av landets ledande friluftslivskommuner ska förstärkas genom att skapa bättre förutsättningar till vandring i kommunen. Örnsköldsvik bör framgent ställa sig positiv till vandringsutveckling i kommunens kustlandskap. Det görs exempelvis genom att Höga Kusten-leden kopplas an till nya vandringsleder norrut till Husum, via Skeppsmalen som är världsarvet Höga Kustens nordligaste punkt. Förlängningen till Husum kan möjliggöra hållbara transportval för ledens besökare och ökar platsattraktiviteten i den norra kommundelen. Längs ledens sträckning är det gynnsamt om funktioner som främjar friluftsliv och turism etableras för att ta tillvara ledens potential till utveckling.

Kapitel 4

Mark- och vattenanvändning

4.1 Gemensamma riktlinjer

De gemensamma riktlinjerna gäller övergripande för hela kommunens mark- och vattenområden tillsammans med riktlinjer för respektive markanvändningskategori samt eventuella lokala riktlinjer. Vid planläggning eller lovgivning behöver man också se till de planeringsunderlag som finns i kartan och/eller som rapporter.

Översiktsplanens grundprincip

För varje markanvändning finns en beskrivning och specifika riktlinjer, vilka ger vägledning anpassade för den typen av geografi. Det används som stöd vid bedömning av vilken utveckling som är förenlig med pågående markanvändning. Markanvändningskartan kan inte ensamt avgöra om en utveckling innebär avsteg från översiktsplanen, utan bedömningen behöver göras utifrån översiktsplanens inriktning.

- Vid utveckling som förändrar mark- och vattenområden ska förändringen bedömas utifrån översiktsplanens intentioner för markanvändningen. Om den föreslagna användningen skiljer sig från den markanvändning som redovisas i översiktsplanekartan ska även riktlinjer för den tilltänkta markanvändningen användas som stöd.
- I de fall avsteg görs från översiktsplanens inriktning ska detta tydligt motiveras.
- Om det finns lokala riktlinjer gällande platsens förutsättningar så ska dessa beaktas.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de tjänster som vi får av naturen, exempelvis rent vatten, luft, mat, friluftsupplevelser, klimatanpassningsåtgärder och byggnadsmaterial. Att arbeta med ekosystemtjänster i planeringen är att ge alla dessa tjänster ett tydligt värde. Därför ska samhällsplaneringen:

- Premiera naturbaserade lösningar framför tekniska lösningar eftersom dessa ofta är multifunktionella, bidrar med högre ekologiska och sociala värden, samt är mer kostnadseffektiva.
- Inkludera och integrera ett ekosystemtjänstperspektiv vid beslut och avvägningar.
- Ta fram en ekosystemanalys vid planering av större, nya bebyggelseområden eller där förtätning och/eller ändrad markanvändning i befintliga områden innebär en förlust av närnatur eller andra gröna värden.

Resursanvändning

Kommunens resurser ska i samhällsplaneringen användas till det som är bäst lämpade för och långsiktiga intressen ska väga tyngre än kortsiktiga. Därför ska hållbart byggande och effektiv resursanvändning premieras, vilket är viktigt för kommunens ekonomi och för

framtida generationer. Det ger också en minskad klimat- och miljöpåverkan. Det ska göras genom att:

- Kommunen ska uppmuntra och vara en föregångare gällande hållbart, resurs- och energieffektivt byggande, sett till klimatpåverkan och materialåtgång.
- Förändringar i den bebyggda miljön i första hand ska nyttja befintliga byggnader. I andra hand bygga om befintliga byggnader och i tredje hand bygga helt nytt, rivning ska generellt undvikas.
- Ny bebyggelse i första hand utvecklas där befintlig bebyggelse, service, infrastruktur redan finns. I andra hand ska det prioriteras i närheten av befintliga kollektivtrafikstråk och noder.
- Prioritera förtätning på redan hårdgjorda ytor eller tillbyggnad på befintlig bebyggelse. Gröna ytor ska värnas och endast i undantagsfall tas i anspråk om de är av låg kvalitet, har liten ekologisk funktion eller om den nya markanvändningen är av stor strategisk betydelse.
- Vid planläggning av nya bebyggelseområden ska ny bebyggelse och utomhusmiljöer utformas med mångfunktionalitet och flexibilitet, vilket skapar möjligheter att tillgodose förändrade behov och för att uppmuntra samnyttjande. Särskilt viktigt är det vid utveckling av offentliga lokaler och utomhusmiljöer. Exempelvis kan antalet barn i ett område förändras över tid. Att forma förskolelokaler som kan användas till skola eller andra verksamheter under år med färre förskolebarn är resurseffektivt.

Hälsofrämjande, trygga, jämställda och jämlika miljöer

Kommunens invånare ska genom jämlika demokratiska processer ges möjligheter till inflytande och delaktighet i utvecklingen av samhället och sina livsmiljöer. Kommunens miljöer ska ge förutsättningar till ett gott och inkluderande liv under likvärdiga förutsättningar i hela kommunen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder och socioekonomisk bakgrund. Därför ska:

- En funktionsblandning av bostäder, skolverksamhet, service, grönytor, fritidsfunktioner och arbetsplatser eftersträvas för att skapa liv och rörelser under fler tider på dygnet.
- Ett blandat och varierat bostadsutbud gällande upplåtelseform, bostadsstorlek och bostadskostnader eftersträvas. Kommunen ska planera för bostadstyper som utgör brist, möjliggör att människor kan bo kvar och/eller kan skapa önskvärda flyttkedjor utifrån aktuell bostadsförsörjningsanalys.
- Boendeformer för människor med funktionsnedsättning möjliggörs inom kommunens olika delar utifrån aktuell bostadsförsörjningsanalys.
- Allmänna platser planeras och utformas på ett sådant sätt att de är tillgängliga, välkomnande, variationsrika och trygga för alla under hela året.

- Trygghets- och säkerhetsaspekter beaktas vid planering och utformning av den bebyggda miljön. Tillgänglighet för barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar är särskilt viktigt att beakta vid utformning av trafikmiljöer och offentliga platser.
- Barns och ungas utemiljö främjas då det bidrar till goda uppväxtvillkor och möjliggör samspel mellan barn med olika funktionsförmågor, åldrar, kön och bakgrund.
- Tillgång till bostadsnära idrotts- och fritidsanläggningar, lekplatser, spontanytor och rörelsestimulerande miljöer prioriteras i befintliga och nya bostadsområden. Om möjligt kan ytorna samnyttjas med offentliga platser. Idrotts- och fritidsanläggningar ska kunna nås med kollektivtrafik och via gång- och cykelvägar.
- Invånare bör bjudas in till dialog kring samhällsutvecklingen, från problemformulering till genomförande. Särskilt viktigt är att inkludera grupper som vanligtvis inte deltar och att skapa förutsättningar för att öka deras inflytande.

Arkitektur och det offentliga rummets utformning

God arkitektur och utformning av offentliga rum är viktiga aspekter för att skapa attraktiva och inkluderande miljöer. Utformning av byggnader och allmänna platser, till exempel gator, cykelvägar, torg, parker eller andra gemensamma ytor, påverkar hur vi använder och upplever platsen. Kommunen ser ett behov av att utveckla och förstärka stråk där människor rör sig, inom och mellan bebyggelseområden och målpunkter, samt motverka fragmentering av sådana. Därför ska:

- Bebyggda miljöer kännetecknas av en trivsamt och hög arkitektonisk kvalitet. En känsla av tillhörighet och stolthet över den gemensamma miljön ska eftersträvas vid all utveckling och förvaltning.
- Förändringar och utveckling av bebyggelsemiljön ska tillföra positiva arkitektoniska värden till sin omgivning, liksom till stads- och landskapsbild.
- Konst, kulturella inslag och kulturella mötesplatser uppmuntras vid utvecklingen av offentliga rum och lokala centrum, det är viktiga beståndsdelar och bidrar till en positiv upplevelserik offentlig miljö samt skapar sammanhang till platsen.
- För projekt med stor inverkan på omkringliggande bebyggelsemiljö ska en gestaltningsidé formuleras för fortsatt plan- och lovgivningsprocess.
- Byggnader som angränsar till offentliga rum, till exempel torg, gata och park, bidra till att berika gatulivet, skapa trygga stråk och göra den offentliga miljön levande och intressant. Sockelvåningarna mot allmän plats ska vara omsorgsfullt utformade med bearbetade detaljer, anpassade till sin omgivning och funktion.
- Befintliga byggnader tas tillvara och underhållas så att dess utformningskrav och tekniska egenskapskrav i huvudsak bevaras. Renovering utformas med hänsyn till befintliga förutsättningar samt anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värden ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Landskapsbild

Landskapet är en väsentlig beståndsdel i människors livsmiljö, ett uttryck för mångfalden i Örnsköldsviks gemensamma kultur- och naturarv samt en grund för människors identitet. Enligt den europeiska landskapskonventionen är ett landskap *”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.”*

- Bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden.

Jordbruksmark

Brukningsvärd jordbruksmark är av nationellt intresse enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Jordbruksmarken ska värnas genom att undvika exploatering för annat ändamål på dessa platser. Exploatering för annat ändamål kan endast i särskilda fall tillåtas för väsentliga samhällsintressen, om behovet inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. Kommunen har i ett fåtal fall pekat ut annan markanvändning på tidigare brukad jordbruksmark, vilket motiveras för respektive område. I kommande planering behöver en fördjupad analys göras för att motivera exploateringen. Länsstyrelsens *Vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen* ger ett bra stöd i kommande planering.

På grund av sin kuperade terräng har Örnsköldsviks kommun en relativt begränsad tillgång till jordbruksmark. Jordbruksmark är viktig för framtidens livsmedelsförsörjning, den biologiska mångfalden och landskapsbilden. Därför ska:

- Bebyggelse och/eller andra åtgärder undvikas för att skydda den brukningsvärda jordbruksmarken. Vid exploatering ska det väsentliga samhällsintresset motiveras tydligt och en lokaliseringsutredning ska tas fram.
- Det öppna odlingslandskapets värden värnas genom att exempelvis uppmuntra hållbart brukande av marken och djurhållning för att undvika igenväxt.
- Ängs- och hagmarker så långt som möjlig bevaras och återställas i syfte att bevara den biologiska mångfalden för kommande generationer. Kommunen ser positivt på tillskapandet av nya ängs- och hagmarker.
- Viktiga livsmiljöer, tillflyktsorter och spridningskorridorer för växt- och djurarter så långt som möjligt bevaras. Dispens krävs för de åtgärder som kan skada naturmiljöer som ingår i det generella biotopskyddet. Riktade naturvärdesinventeringar kan krävas.
- Matjordstäkt undvikas på brukningsvärd jordbruksmark och i nära anslutning till bostäder.
- Areella näringar överordnas boendeintressen på landsbygd i samband med planläggning och lovgivning.
- Landskapsbilden, kulturmiljön och det öppna odlingslandskapets värden beaktas vid ny bebyggelse.

Persontrafik och godstransporter

För att minska utsläpp av växthusgaser behöver vi ställa om till mer hållbara transporter. Hållbara mobilitetsval avgränsas till promenader, användning av mikromobilitet och kollektivtrafiklösningar samt samåkning och nollutsläppsfordon.

Planeringen ska syfta till att främja aktiv mobilitet och bidra till förbättrad folkhälsa.

Hållbara godstransportval avgränsas till tågfrakt, sjöfart och nollutsläppsfordon.

Örnsköldsviks kommun ska bidra till den hållbara omställningen av transportsektorn genom att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Därför ska:

- Möjligheterna att enkelt byta mellan olika hållbara trafikslag förbättras, genom att ha ett ”hela resan”-perspektiv vid trafikplaneringen. Men även genom att fortsätta utveckla mobilitetshubbar, som framför allt ska tillgodoses i stadskärnor, lokala centrum, vid stora arbetsplatser och transport- och kollektivtrafiknoder.
- Stora markparkeringar minskas till förmån för mer yteffektiva alternativ, gärna i form av mobilitetshubbar i transportsystemets lättillgängliga lägen. Det kan även innefatta andra parkeringskoncept, bilpoolsplatser, bildelningstjänster eller pendlarparkeringar.
- Laddinfrastruktur för transporter planeras med utgångspunkt i den kommunala strategin för laddinfrastruktur. För tyngre transporter bör utveckling uppmuntras i anslutning till befintliga målpunkter, rastplatser eller likvärdigt där tyngre transporter stannar en längre stund.
- Framkomligheten och tryggheten för gång, cykel och kollektivtrafik förbättras. Delar av det utrymme som idag i huvudsak disponeras av bilar på sträckor som är rimliga för mer hållbara transportsätt behöver ersättas med utrymme för gående, cyklister och kollektivtrafik. På vägar där gods och uttryckningsfordon har framkomlighetsanspråk ska dessa tas i beaktande.
- Vid utveckling av persontrafik tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning beaktas.
- Gång- och cykelnäten utvecklas för att bli sammanhängande, gena, tillgängliga och trygga. Det kan innefatta att bygga ihop delar av gång- och cykelnätet, komplettera med belysning, tydliga passager eller skyltning.
- Säkra skolvägar säkerställas för att fler barn och unga självständigt ska kunna ta sig till skolverksamheter på ett tryggt sätt till fots eller cykel.
- Det vid bebyggelse- och trafikplanering eftersträvas korta restider med cykel i jämförelse med bil, för att uppmuntra valet av hållbara färd sätt.
- Färjetrafik som drivs på förnybara drivmedel utvecklas för boende och besökare som vill ta sig ut i skärgården och kusten och anslutningsbusstrafik till färjan förbättras.

Grön och blå infrastruktur

Grön och blå infrastruktur innebär ett sammanhängande nätverk av ekologiskt funktionella miljöer på land och i vatten. Strukturen innehåller spridningsvägar för djur och växter, tillhandahåller ekosystemtjänster och skapar förutsättningar för biologisk mångfald. Den grön-blåa infrastrukturen bidrar även till ökad livskvalitet, hälsa och ett robust samhälle motståndskraftigt mot klimatförändringar. Tätortsnära skog, naturområden, parker, vattendrag, sjöar och stränder är mångfunktionella och utgör grundförutsättningar i en attraktiv, levande och hållbar bebyggelsemiljö. Därför ska:

- Kommunens tätortsnära skogar, grönområden och parker förvaltas hållbart och utvecklas för att gynna ekologiska och sociala värden.
- Kommunen verka för att områden med höga naturvärden ges ett långsiktigt skydd.
- Vid en dispensansökan, detaljplan eller bygglov alltid en konsekvensbedömning görs av naturvärden på platsen. Som underlag till en bedömning kan en naturvärdesinventering krävas.
- Grön och blå infrastruktur säkerställas och utvecklas i tätbebyggda miljöer. Ytorna ska vara ekologiskt funktionella samt bidra med sociala och estetiska värden.
- Natur- och grönområden hållas samman och undvika fragmentering. Exploatering av naturmark ska vid behov föregås av landskapsbaserade analyser, för att få en helhetsbild av påverkan och värden för att säkerställa viktiga samband i en långsiktig planering.
- För att undvika negativ miljöpåverkan i samband med exploatering eller planläggning av natur och grönområden, skadelindringshierarkin tillämpas. För vidare beskrivning av skadelindringshierarkin, se *kapitel 4.7*.
- Åtgärder vidtas för att främja biologisk mångfald. Exempel på åtgärder kan vara omvandling av hårdgjorda ytor till grönstrukturer, öppning av kulverterade bäckar och återskapande av strandmiljöer och att invasiva arter bekämpas och ytterligare spridning förhindras.
- Trädkronstäckningsgraden i tätbebyggda områden ökas för att möta upp klimatutmaningar och bibehålla andra viktiga ekosystemtjänster.
- Alla bostäder och skolverksamheter ha ett grönområde inom 300 meter utan kraftiga barriärer. Detta ska säkerställas vid lokalisering av ny bebyggelse och vid behov ska nya grönområden och grönstrukturer planeras in i befintlig bebyggelse.
- Kommunen har kartlagt ekologiskt känsliga områden och vid mark- och vattenanvändning ska särskild hänsyn tas för att skydda dessa.

Vatten – en livsviktig resurs

Vatten är en avgörande resurs som påverkar de ekonomiska, sociala och ekologiska platsförutsättningarna. Vattenmiljöer i översiktsplanen innefattar havsområdet, men även sjöar, vattendrag och grundvatten. Det är av största vikt att värna om vattenmiljöerna och inkludera dem i den fysiska planeringen. Genom kunskap och god planering av och i närheten av våra vattenförekomster medverkar vi till att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten. Det bidrar också till att värna om goda livsvillkor för djur- och växtlivet samt

allmänhetens tillgänglighet till vatten och stränder.

För att trygga den framtida dricksvattenförsörjningen är det viktigt att skydda kommunens vattenreserver. Ökad exploatering och förändrat klimat påverkar tillgången till vatten, både grund- och ytvatten. En strategisk planering krävs för att skydda och förbättra möjligheterna till dricksvatten i framtiden. Därför ska:

- Skyddsvärda områden utpekade i regionala vattenförsörjningsplanen värnas för att säkra långsiktig dricksvattenförsörjning. Ett proaktivt arbete för att säkra reservvattentäkter utifrån framtida behov och ett förändrat klimat ska genomföras.
- All planering och prövning bidra till att de nationella miljömålen uppnås och inte minskar möjligheterna att uppnå eller upprätthålla miljö kvalitetsnormerna för berörd vattenförekomst. Om det är möjligt bör även åtgärder som kan öka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna arbetas in.
- Exploatering i strandmiljöer ske med varsamhet för växt- och djurliv samt invånare och besökares tillgänglighet. Men även att tillgodose vattendirektivets mål om att högst 15% av respektive vattenförekomsts strandlinje får påverkas.
- Naturliga våtmarker bevaras, och i största möjliga mån återställas.
- En naturlig miljö runt vattenförekomster eftersträvas. Där det är möjligt ska området kring vattendrag som påverkats av människor genom exempelvis avverkning, schaktning eller utfyllnad återställas.
- Flottningspåverkade vattendrag och sjöar bör restaureras för att förbättra livsmiljön för våra vattenlevande arter.
- Ingen ytterligare vattenkraftsutbyggnad, sjöreglering eller annat storskaligt vattenföretag tillåtas i något vattendrag.
- Befintlig vattenkraft vid möjlighet effektiviseras och moderniseras för att öka energiproduktionen och då förses med moderna miljö villkor.
- Kommunen vara positiv till utveckling för fritidsfiske i de sjöar och vattendrag det är lämpligt, förutsatt att hänsyn tas till lokala naturvärden.

Vatten i vår bebyggda miljö

Vatten är en stor tillgång och utmaning i våra bebyggda miljöer. Hanteringen av dagvatten (regn- och smältvatten, framträngande grundvatten från hårdgjorda ytor), spillvatten och dricksvatten är viktigt ur flera aspekter, exempelvis ett framtida klimat och miljö hänsyn. Det här gäller både inom och utom kommunens verksamhetsområden för allmänna vattentjänster, likväl som i befintliga och framtida bebyggelseområden. Därför ska:

- Dagvattnet i största möjliga mån fördröjas och renas lokalt.
- Vid ändrad eller utvecklad markanvändning utrymme ges för lokalt omhändertagande och rening av dagvatten och snö.
- Naturbaserade och öppna lösningar för att hantera dagvatten och avrinning skapas så långt det är möjligt. Om dessa lösningar även kan bidra med upplevelsevärden

ska deras arkitektoniska utformning göras med omsorg.

- Dagvatten användas för att skapa ekologiska och estetiska mervärden.
- Dagvattenhantering utredas i ett tidigt skede, särskilt i områden nära känsliga recipienter, för att minimera störningar på miljön i vatten och mark.
- Dagvattensystem utformas så att så mycket som möjligt av föroreningarna avskiljs och bryts ned under vattnets väg till recipienten, med hänsyn till platsens förutsättningar, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet.
- Andelen hårdgjorda ytor minimeras och användningen av grön infrastruktur främjas, såsom regnträdgårdar, gröna tak och genomsläppliga beläggningar, för att förbättra vatteninfiltration och minska ytavrinning.
- Den kommunala vattentjänstplanen vara ett underlag för vilken omfattning av bebyggelseutveckling som kan genomföras på olika platser i kommunen.
- Vid planering av nya bebyggelseområden, förtätning och/eller ändrad markanvändning spillvatten, dricksvatten, brand- och släckvatten samt rening och hantering av dagvatten utredas. En plan för brand- och släckvatten är under framtagande och kommer ligga till grund för utredningarna.
- Vid planering av förtätning och/eller ändrad markanvändning bör det övervägas om frågan om dagvattenhantering behöver hanteras i ett helhetsgrepp.
- I första hand ska det utredas om en exploatering ska ingå i verksamhetsområde för allmän spill- och dricksvattenförsörjning. I andra hand ska gemensamma spill- och dricksvattenanläggningar anordnas. I tredje hand kan enskilda anläggningar anordnas. Vid gemensamma och enskilda anläggningar ska det säkerställas att rening uppnår de krav som ställs utifrån mottagande recipient samt att nedanliggande bostäders dricksvatten inte riskerar kontaminering.

Klimatrelaterade risker och klimatanpassning

Det är avgörande att förbereda samhället för ett förändrat klimat som kommer att innebära högre temperaturer, ökade nederbördsmängder och snabbare snösmältning under mer intensiva perioder på året. Det kan i sin tur leda till ökade risker för värmeböljor, översvämningar samt ras och skred. Därför ska:

- Ny bebyggelse undvikas inom områden som hotas av 100-årsflöde, med undantag för enkla byggnader (till exempel garage och uthus) och infrastruktur. Om ny bebyggelse inom gränsen för 100-årsflödet prövas krävs att platsens lämplighet utifrån översvämningssrisk och behovet av eventuella skyddsåtgärder utreds (vallar, särskild grundläggning med mera).
- Vid sammanhållen nybyggnation inom området för högsta beräknade flöde (HBF) särskild prövning görs.
- En bedömning av områdets lämplighet genomförs när bebyggelse föreslås på områden som ligger lägre än 2,5 meter över medelvattenståndet vid kusten. Eventuell ny eller utvecklad bebyggelse inom dessa områden ska översvämningssäkras.

- Lokalisering av bebyggelse med samhällsviktig verksamhet endast ske utanför området för högsta beräknade flöde och högre än 3 meter över medelvattenståndet vid kusten.
- Kommunen verka för att befintlig bebyggelse, vägar och gator på sikt ska klara att hantera ett 100-årsregn utan allvarlig risk för människors hälsa, miljön eller omfattande ekonomiska skador.
- Sekundära avrinningsvägar identifieras vid nybyggnation och åtgärder i befintliga områden för att säkerställa säker avledning och minimera skador från skyfall.
- Inom befintliga och tillkommande bebyggelseområden bevaras eller tillskapas tåliga och multifunktionella lågpunkter som kan tillåtas att översvämmas vid skyfall. Områden med grönytor som kan hjälpa till att hantera nederbörd ska bevaras.
- De geotekniska förutsättningarna alltid beaktas vid lokalisering av bebyggelse, exempelvis genom befintliga översvämnings- och stabilitetskarteringar. Där det finns risk för ras, skred och erosion ska stabilitetsförhållandena utredas för att avgöra om marken är lämplig för ändamålet. Mark som vid höga vattenflöden i vattendrag löper stor risk för översvämning, ras, blocknedfall, skred och/eller erosion ska inte bebyggas med undantag för enklare komplementbyggnader såsom garage och uthus.
- Kommunägda grönområden och tätortsnära skog skötas på ett sådant sätt att risken för översvämning, erodering samt spridning av skogsbränder minskas.
- Upprättande av ny transportinfrastruktur längs riskklassade älvstränder föregås av en geoteknisk undersökning.
- Riskutsatta sträckor längs befintlig transportinfrastruktur identifieras och åtgärder prioriteras.
- För att dämpa temperaturen och skapa skugga, vilket bidrar till att minska risken för värmeöar i tätbebyggda områden, bör man dra nytta av och utveckla grön- och blåstrukturerna, minska andelen hårdgjorda ytor samt anpassa bebyggelsestrukturen. Insatser gällande samhällsviktiga funktioner är särskilt viktigt, exempelvis vård, skolverksamhet och omsorgsboenden med tillhörande utemiljö anpassas till ökad frekvens av värmeböljor.
- Markföroreningar beaktas och hanteras i efterföljande planläggning och lovhantering i områden med risk för översvämning, ras, skred och erosion.
- Vid genomförande av klimatanpassade åtgärder ska påverkan på områdets natur-, friluft- och kulturvärden beaktas.
- Vid nybyggnation eller ombyggnation möjligheten att klimatanpassa bebyggelsen beaktas.

Risk för människors säkerhet och hälsa

Riskbedömningar behöver genomföras vid planläggning eller lovgivning i närhet av områden med förhöjda risker. Det innefattar bland annat:

- Inom 150 meter från en transportled för farligt gods. Vid utvecklad eller ändrad markanvändning inom detta område bör länsstyrelsens vägledning för fysisk

planering och farligt gods användas som stöd.

- Vid lokalisering av nya eller i närheten av verksamheter som bedöms utgöra antingen ett riskobjekt (exempelvis bränslestationer eller dammbyggen) eller samhällsviktiga verksamheter (exempelvis skolverksamhet eller vattentäkter). Detta för att säkerställa lämplig lokalisering och/eller grund för övriga eventuella åtgärder.
- Lokalisering av nya verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av kemikalier och därmed omfattas av Sevesolagstiftningen (lag 1999:381).
- Inom den inre skyddszonen kring verksamhetsområdet med storskalig kemikaliehantering i Husum tillåts inga störningskänsliga verksamheter (bostäder och dylikt). Befintliga bostäder med mera bör inlösas av industrin. Nya verksamheter som ökar miljöstörningarna eller säkerhetsriskerna utanför skyddszonen skall undvikas. *
- Inom den yttre skyddszonen kring verksamhetsområdet med storskalig kemikaliehantering i Husum bör nya bostäder och andra störningskänsliga verksamheter undvikas. Enstaka kompletteringar och förtätningar som förbättrar områdets standard och bebyggelsemiljö liksom utbyggnader där likvärdiga alternativ saknas bör dock kunna tillåtas. För kvarteret normalstora tomter bör normalt inte delas och antalet lägenheter per tomt bör normalt inte utökas. *

** Riskutredning pågår. Utredningens slutsatser kan medföra att riktlinjerna och skyddsavstånden i planeringsunderlaget ändras.*

Förorenad mark och vatten

I Örnsköldsvik finns det mark- och vattenområden som har eller där det finns risk för föroreningar till följd av historiska och pågående verksamheter. Om utveckling ska ske i dessa områden ska marken vid planläggning undersökas för att fastställa vilka föroreningar som finns och vilken typ av sanering som eventuellt behöver genomföras.

- Kommunen ska arbeta med kartläggning och åtgärder för att minska risken för negativ påverkan från förorenade områden samt för att de inte ska utgöra ett utvecklingshinder.
- Vid exploatering och/eller förändrad mark- och vattenanvändning inom potentiellt förorenat område ska undersökningar och eventuella åtgärder göras innan byggnation.
- För förorenade områden i mark och vatten där det inte finns utpekade ansvariga ska kommunen verka för att söka statliga bidrag för undersökning och eventuella åtgärder.

Radon

I områden med risk för förhöjda radonhalter enligt översiktsplanens planeringsunderlag bör eventuell radonförekomst undersökas inför planläggning och lovgivning av bostäder och andra funktioner där människor varaktigt vistas.

Luftkvalitet

Det nationella miljömålet för frisk luft är viktigt för folkhälsan och något kommunen ska sträva efter att uppnå. Vid plan- och bygglovsärenden i utsatta miljöer ska risken för sämre luftkvalitet vägas in i förslag till markanvändning. Skolverksamheter och särskilda boenden bör undvikas i områden där miljömålet för frisk luft inte kan tillgodoses.

Buller

Buller kan utgöra risk för negativ påverkan på människa och miljö. Därför bör den generella ambitionen vara att minska bullrets negativa påverkan. Därför ska:

- Utveckling av bebyggelse, särskilt skolverksamheter, vård och omsorg inte placeras i områden som är påverkade eller kommer att påverkas negativt av buller.
- Vid planering ska kommunen utgå ifrån att uppfylla de nationella riktvärdena för buller.
- Väghållaren vid befintlig bebyggelse vidta åtgärder där buller från vägtrafik överskrider nationella riktvärden.

Energiplanering

Vindkraft

Vid etablering av vindkraft ska avvägning alltid göras mot allmänna och långsiktiga intressen. Etablering av vindkraft bör lokaliseras till områden som i allra största mån är fria från konflikter med andra intressen. Där det idag finns utbyggd vindkraft ska de kumulativa effekterna för kommunens medborgare samt djur- och växtlivet särskilt beaktas. Världsarvet Höga Kusten och områden med siktlinjer ifrån/mot världsarvet är olämpliga för vindkraftsetableringar då risken för negativ påverkan är för stor. Enligt kap 4. miljöbalken tillåts inte nya vindkraftverk inom riksintresse för obruten kust och rörligt friluftsliv - Höga kusten.

Solkraft

Utvecklingen av solkraft som källa för hållbar energiförsörjning ska uppmuntras och storskalig etablering av solkraft utredas. I de fall där solkraft kan kombineras med annan markanvändning kan det tillåtas, särskilt om åtgärden är reversibel. Etablering av solkraft på outnyttjade ytor uppmuntras, exempelvis på taken till större kommunala och kommersiella byggnader. Vid enskilda bygglov bör solkraft hanteras utifrån det specifika fallet.

Vätgas

Örnsköldsviks kommun ser positivt på en utbyggd rörledningsinfrastruktur i kommunen, där dragningen av rörledningen är strategiskt planerad utifrån både produktion och användning av vätgas. Rörledningsinfrastruktur för vätgas är en kompletterande

infrastruktur till elsystemet, är strategiskt viktig och en förutsättning för att möjliggöra industrins och samhällets gröna omställning.

Täktverksamheter

Täktverksamheter ska lokaliseras så att konflikter med naturvård, vattenskyddsområden, rekreationsintressen och boendemiljöer undviks samtidigt som transporter och störningar från täkterna minimeras. Därför ska:

- Restriktivitet gälla för täkter av naturgrus och natursand, då de är en ändlig resurs och bidrar med många ekosystemtjänster exempelvis vattenrening.
- Kommunen motverka gruvdrift och andra täktverksamheter i känsliga lägen, såsom där vattenskyddsområden, riksintressen och andra skyddade områden kan påverkas.

Rennäring

Örnsköldsviks kommun ligger inom renskötselområde och är även en samisk förvaltningskommun. Utöver riksintresse för rennäringen omfattas kommunen av samebyarna Vilhelmina norra, Vilhelmina södra och Voernese sameby som bland annat har vinterbetesmarker i kommunen. På grund av den ökade exploateringen i skogslandskapet nationellt, för exempelvis vindkraft och gruvdrift och på grund av det förändrade klimatet, förändras rennäringens villkor ständigt.

Hänsyn behöver tas till rennäringens olika markanvändningar vid utvecklad och ändrad markanvändning. För att inte fragmentera landskapet bör bebyggelseutvecklingen ske i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur. Detta behöver beaktas även utanför områden av riksintresse där åtgärder kan få konsekvenser för riksintressets och näringens värden.

- Kommunen ska i kommunala ärenden som kan få särskild betydelse för samerna avgöra om konsultation med berörda samebyar och/eller Sametinget ska genomföras. Vid en sådan bedömning ska frågans betydelse göras ur ett samiskt perspektiv och kumulativa effekter av olika åtgärder vägas in. Konsultationen ska göras i ett tidigt skede och kan samordnas med ordinarie samrådsförfarande enligt plan- och bygglagen. Konsultation ska också genomföras om det efterfrågas av samiska företrädare.

Planläggning, förhandsbesked och bygglovsprövning

Processen för tillkommande bebyggelse utgår ifrån ett par övergripande principer för att kommunen ska arbeta på ett systematiskt och transparent sätt. Därför ska:

- För planer där genomförandetiden gått ut alltid görs en bedömning om planen är tillämpbar och om det finns skäl för kompletteringar i vissa frågor. Det ankommer på respektive nämnd/förvaltning att i samband med bygglov, fastighetsbildning,

markförvärv, investeringar etcetera pröva om detaljplanen kan tillämpas eller bör upphävas/ändras eller ersättas av en ny detaljplan.

- Ny bebyggelse normalt prövas i detaljplan i serviceorterna, centralorten samt i områden nära Örnsköldsviks centralort där det finns en hög efterfrågan.
- Ny bebyggelse prövas med detaljplan i de fall det rör platser där konsekvenserna av fortsatt utbyggnad är svåra att överblicka. Väganslutningar, spill- och dagvattenanläggningar eller placering i landskapet är exempel på anledningar till samordning i ett större perspektiv.
- Inom i huvudsak färdigbyggda områden där planläggning är uppenbart onödig, kan mindre kompletteringar av bostads- och verksamhetsbebyggelse med obetydlig omgivningspåverkan lämplighetsprövas i samband med bygglov eller förhandsbesked. Detsamma gäller i områden där bebyggelsetrycket är obetydligt.

Digital infrastruktur

Det är viktigt att alla i Örnsköldsviks kommun har möjlighet att ta del och dra nytta av den digitala infrastrukturen i det digitala samhälle som växer fram. Tillgång till bredband med hög kvalitet och hastighet är en grundförutsättning för effektiv förvaltning, företagande, sysselsättning och inte minst för att förenkla vardagen för medborgare och företag. Utbyggt bredbandsnät kommer att behöva bära en stor mängd tjänster och leverera det till medborgare i hela geografiska kommunen. God mobiltäckning och mobila lösningar kommer även vara en viktig del av lösningen för att framtidens digitala tjänster ska nå hela befolkningen, företag och verksamheter i kommunen. Kommunens digitala service ska vara tillgänglig och enkelt utformad så att alla grupper i samhället kan ta del av den. Därför ska:

- Kommunen verka för en robust digital infrastruktur med hög kvalitet i hela den geografiska kommunen.
- Kommunen verka för tillgången till ett robust bredband med hög kvalitet och hastighet samt god mobiltäckning i hela den geografiska kommunen.

4.2 Ortsbeskrivningar

I Ortsbeskrivningarna redogörs kommunens långsiktiga intentioner med mark- och vattenanvändningen utifrån olika orters förutsättningar. Beskrivningar finns för serviceorterna Husum, Bjästa, Bredbyn och Björna samt de närorter där det finns behov av att beskriva och tydliggöra långsiktiga viljeinriktningar och ställningstaganden. Närorterna som beskrivs i Ortsbeskrivningen är Köpmanholmen, Mellansel, Skorped, Långviksmon, Trehörningsjö, Ulvöhamn och Sidensjö. Strukturskisser illustrerar i övergripande drag den bebyggelse- och infrastrukturutveckling som beskrivs i Ortsbeskrivningarna. För mer information gällande kommunens serviceorter och närorter se *kapitel 3 Utvecklingsinriktning*.

4.2.1 Bjästa

Förutsättningar

Bjästa tätort ligger drygt 20 km söder om Örnsköldsvik. Samhället är historiskt en viktig marknadsplats och sockencentrum för Nätraabygden. Bjästa är beläget i en bördig dalgång vid Nätraån och Svedjefjärden. Bjästas historiska centrum finns vid Bygatan och Nätragatans passage av Nätraån samt området kring kyrkan och här finns värdefulla kulturhistoriska värden. Under 1900-talets andra hälft växte samhället mot sydväst i riktning Norrsvedje samt i riktning mot Åmynnet som ligger några kilometer sydost om Bjästa. Verksamhetsmark och offentliga byggnader har tillkommit västerut, i riktning mot trafikplatsen vid E4.

Strax väster om samhället sträcker sig E4 längs med dalgången. Vägen utgör en viktig infrastrukturkoppling av betydelse för ortens utvecklingsmöjligheter samtidigt som den innebär en barriär i landskapet. Väster om E4 ligger Botniabanan, med mötesstation utan plattform för resenärer.

Handel och offentlig service är koncentrerat till centrumområdet längs Nätragatan. Bebyggelsen i Bjästa är blandad med lägenheter i flerbostadshus, verksamhetsbyggnader och villor.

Bjästa har 1 805 invånare (SCB 2023) och är en viktig serviceort för sitt omland.

Utveckling

Bjästa ska utvecklas utifrån befintlig bebyggelsestruktur samtidigt som hänsyn tas till kulturmiljöerna enligt Kulturmiljöprogrammet. Nätragatan som centrumområde och huvudgata ned till Sidensjövägen utvecklas och stärks genom exempelvis en bred trottoar samt stadsmässig belysning och planteringar. Det finns viss möjlighet till förtätning längs Nätragatan. Genom att utveckla den stadsmässiga karaktären av Nätragatan vid Sidensjövägen kan entrén till Bjästa förstärkas.

Ny bostadsutveckling föreslås öster om Fageråsvägen. I Åmynnet finns planlagda bostadstomter lediga. Sydväst om samhället, i närheten till E4, finns planlagd industrimark som delvis inte är bebyggd. Ett nytt verksamhetsområde föreslås som en förlängning av det befintliga industriområdet.

I Bjästa finns det behov av flera infrastrukturåtgärder särskilt ur trafiksäkerhetssynpunkt samt för att förbättra trafiksituationen för oskyddade trafikanter. Kommunen för dialog med bland annat Trafikverket angående behovet av åtgärder vid de statliga vägarna.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt behöver trafikplatsen vid korsning E4-Sidensjövägen utredas gällande påfart/avfart, kollektivtrafik och tryggheten för oskyddade trafikanter. Barn och unga rör sig från samhället och skolan till målpunkterna Bjästahallen och Bjästabacken. Viktig är att skapa en trygg passage av E4 kopplat till Bjästabacken, då barnen idag behöver gå längs Sidensjövägen tillsammans med fordonstrafiken. Viktigt är det också att höja trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter i korsningen Nätragatan-Sidensjövägen. Korsningen trafikeras av tung trafik och pendlingstrafik samtidigt som barn och unga använder korsningen till/från skolan och för att ta sig till andra målpunkter i samhället.

Det har sedan länge framförts behov av en gång- och cykelväg mellan Bjästa -Åmynnet-Köpmanholmen i anslutning till bebyggelse och målpunkter, för att förbättra kommunikationen mellan orterna samt för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter.

Det finns förslag om att etablera en tåghållplats i Kornsjö. Vid en sådan etablering behöver gång- och cykelinfrastrukturen utvecklas som pendlingsstråk mellan Bjästa, Åmynnet och Köpmanholmen samt till närliggande busshållplatser. *För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.*

Strukturskiss Bjästa

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		US område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		US område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.2 Björna

Förutsättningar

Björna ligger drygt 35 km norr om Örnsköldsvik. Björna socken bildades 1795 genom en utbrytning ur Själevads socken. När Stambanan drogs fram genom övre Norrland, byggdes Björna station 1891 öster om kyrkan och det gamla sockencentrumet. Vid Björna station växte samhället fram och därefter utvecklades kommersiella funktioner vid korsningen mellan Ö-viksvägen och Husumvägen.

Björna ligger i ett skogslandskap och norr om bebyggelsen flyter Gideälven. Huvuddelen av bebyggelsen är ordnad längs med den höjd som löper parallellt med Husumvägen. Industrifastigheter finns främst öster om den tidigare järnvägsstationen samt vid Fredrikavägen längst västerut i tätorten.

Björna tätort är en av kommunens fyra serviceorter och har 345 invånare (SCB 2023).

Utveckling

I Björna finns god möjlighet till förtätning och kompletteringar i anslutning till den befintliga bebyggelsestrukturen. Tillkommande service och flerbostadshus lokaliseras lämpligen i närheten av befintlig service och mötesplatser så att centrumfunktionen stöds.

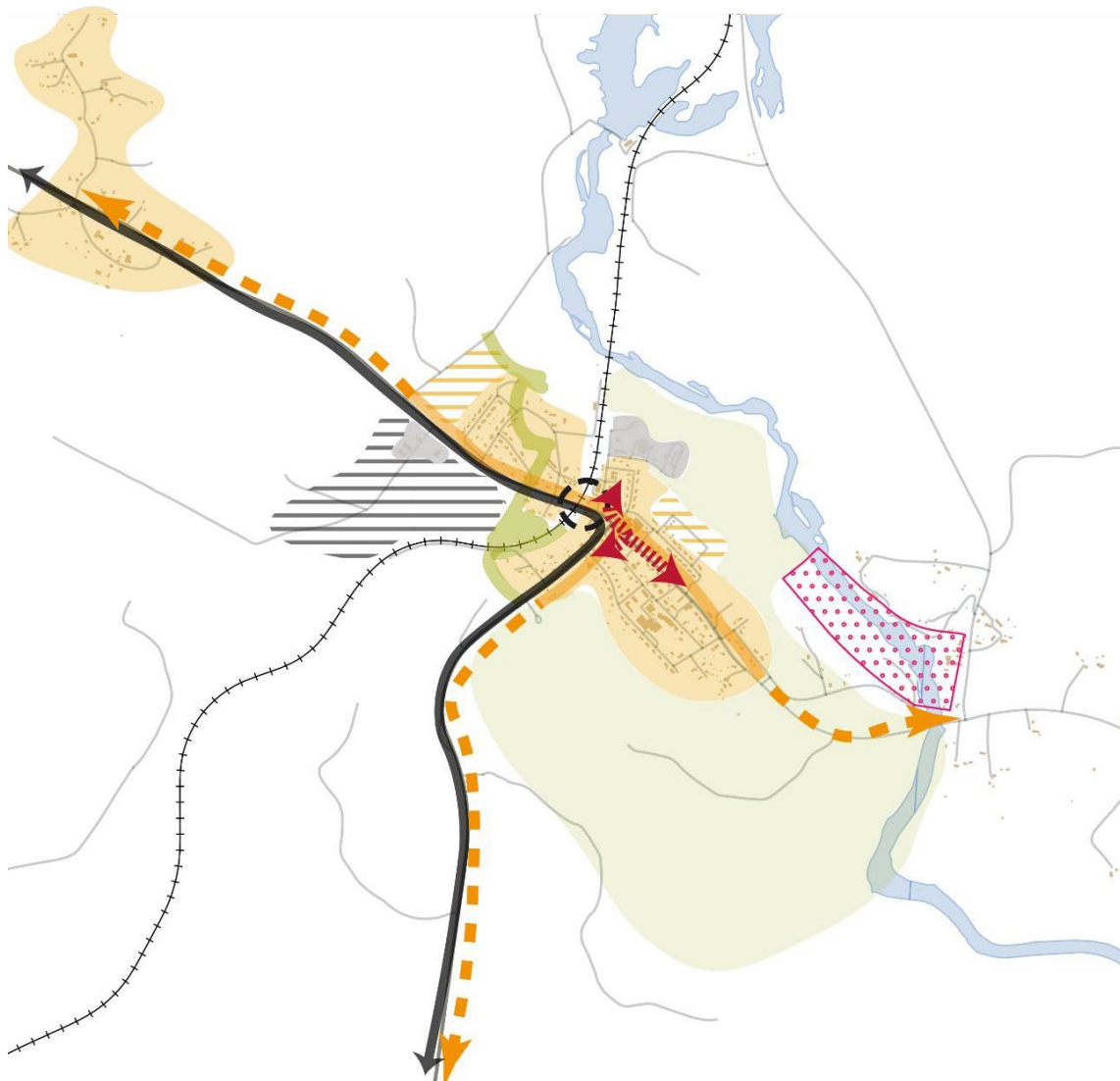
För bostäder finns planlagda tomter i västra delen av samhället. Det krävs utbyggnad av gator, vatten och avlopp innan tomterna kan bebyggas. Vid Rönnvägen finns planlagda och byggklara villatomter. När de redan planlagda områdena är bebyggda föreslås området kunna utökas med ytterligare bostadsbebyggelse och ett utvecklingsområde föreslås i direkt anslutning. Ett nytt verksamhetsområde föreslås väster om Fredrikavägen i närheten av järnvägen.

Utveckling inom friluftsliv, turism och besöksnäring utvecklas lämpligen i anslutning till befintlig campingplats och hotellverksamhet beläget sydöst om samhället. I detta område föreslås ett LIS-område för besöksnäring. En fortsatt utvecklig av platsen för friluftsliv och besöksnäring skulle kunna bidra till att stärka serviceunderlaget för orten.

I Björna finns det behov av infrastrukturåtgärder för att förbättra trafiksituationen för oskyddade trafikanter och att skapa säkra skolvägar för barn och unga. Bland annat behöver trafiksäkerheten ses över vid Fredrikavägens passage under järnvägsbron, där både tunga fordon med hög hastighet och oskyddade trafikanter färdas.

För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.

Strukturskiss Björna

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.3 Bredbyn

Förutsättningar

Bredbyn ligger vid Moälven cirka 40 kilometer nordväst om Örnsköldsvik. Samhället har historiskt varit ett centrum för administration, kultur och handel i Anundsjöbygden. Bredbyn är omgivet av skog och jordbruksbebyggelse och uppbyggt som ett villasamhälle vid Anundsjö kyrka. Delar av den gamla bykärnan finns bevarad på åsryggen i samhällets sydligaste del. Idag är handel och offentlig service koncentrerad till centrumområdet längs Köpmangatan. Vid busstationen finns ett mindre mobilitetsnav med laddplatser. Öster om bostadsbebyggelsen finns ett verksamhetsområde med bland annat ett bageri som största arbetsgivare på orten.

Bredbyn har folkmängd på 1 169 invånare (SCB 2023) och är en viktig serviceort för sitt omland.

Utveckling

Bredbyn ska utvecklas utifrån befintlig bebyggelsestruktur samtidigt som hänsyn tas till kulturmiljöerna enligt Kulturmiljöprogrammet. För nytillkommande förtätning ska restriktivitet råda kring kyrkomiljön och kyrkogården. Köpmangatan mellan Bondegatan och Junselevägen har en väl sammanhållen stadsbild dominerad av tvåvånings trähus tillkomna från sent 1800-tal till andra världskriget. Här finns kulturmiljöer utpekade av såväl kommunen som Riksantikvarieämbetet och stor hänsyn ska tas till stadsbild och kulturmiljö vid såväl underhåll som förändringar av bebyggelsemiljön.

Köpmangatan som idag ses som samhällets huvudgata och centrum kan utvecklas till en mera stadsmässig miljö med exempelvis belysning och planteringar, dock med hänsyn till kulturmiljöernas värden. Service, stadsbild och kulturmiljö är grunden för varandras framgångsfaktorer.

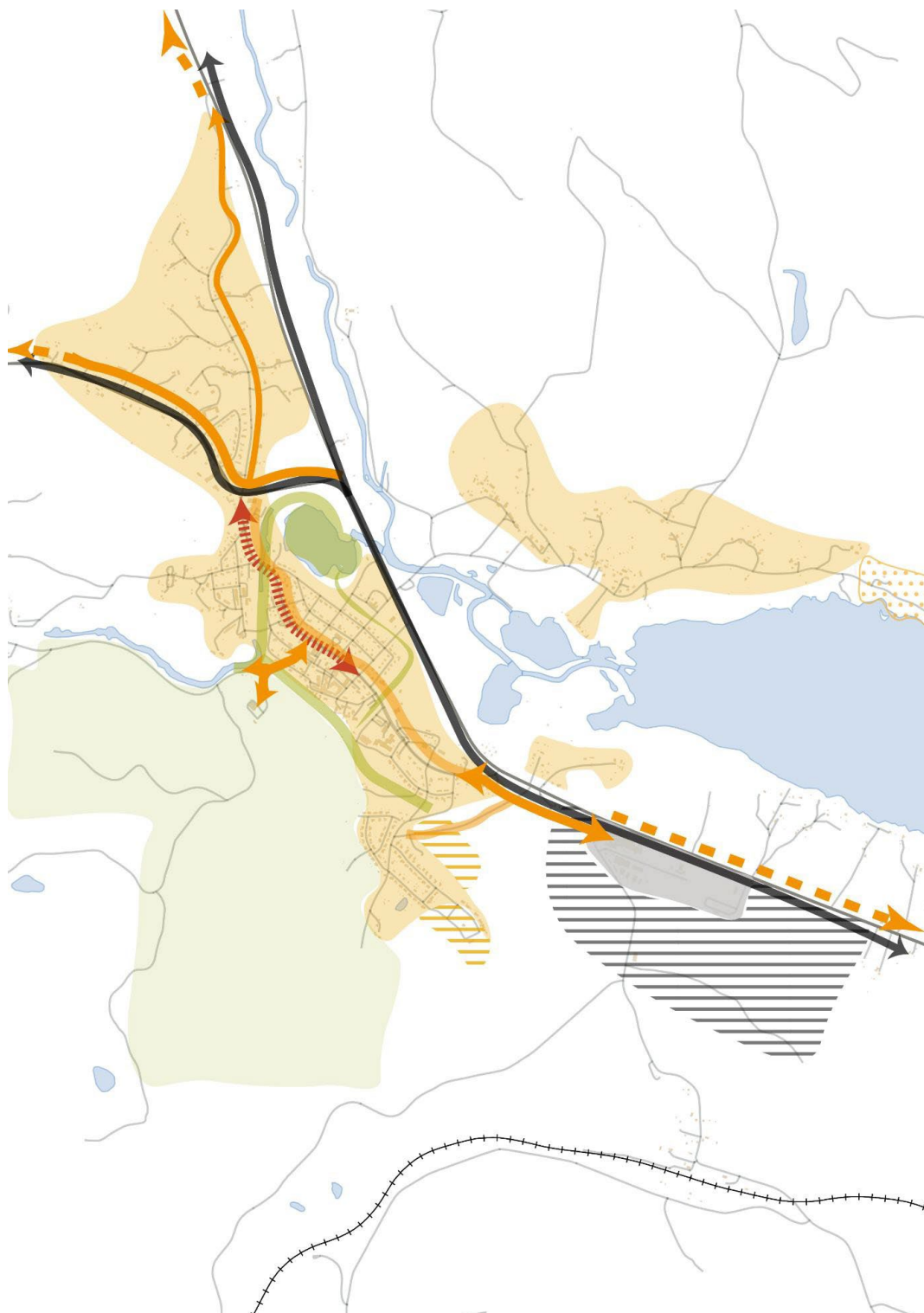
I Bredbyns östra del finns planlagda bostadstomter lediga på Skolbacken, detta område föreslås kunna utvecklas ytterligare varpå ett utvecklingsområde för bostäder föreslås i anslutning norrut. Därtill bör fortsatt utbyggnad kunna prövas i form av enstaka kompletteringar bland befintliga bostadsområden. Flera LIS-områden föreslås med Bredbyn som inflytandeområde varav ett område vid Österfannbyn ligger enbart några kilometer från Bredbyn samhälle.

Det befintliga industri- och verksamhetsområdet beläget öster om samhället, söder om väg 348, föreslås utökas med ett utvecklingsområde.

Det finns behov av att förbättra gång- och cykelinfrastrukturen och öka tryggheten för oskyddade trafikanter. Längs väg 348, mellan Köpmangatan (från korsning Skolbacken) till Sidensjövägen föreslås en separat gång- och cykelväg, för att underlätta säker och hållbar arbetspendling med gång och cykel. Många barn och unga rör sig längs Olympiavägen för att komma till badplatsen, lekplatsen samt idrottsplatsen, här behövs åtgärder för en säkrare

trafikmiljö. En bygdeväg föreslås utredas via Näsbacken och vidare till korsningen 348 mot Kubbe. Genom bostadsområdet längs Junselevägen behöver trafiksäkerheten förbättras då sträckan trafikeras av tunga transporter och barn och unga rör sig längs vägen. *För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.*

Strukturskiss Bredbyn

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.4 Husum

Förutsättningar

Husum tätort och industrisamhälle är belägen vid Gideälvens och Husåns mynnningar i Bottenhavet, ca tre mil nordost om Örnsköldsvik. Industrisamhället har växt fram kring Husums sågverk som var i drift mellan 1787 och 1909. Sågverket följdes av etableringen av en sulfatfabrik och än idag är kartong- och massabruket en stor arbetsgivare på orten och ett påtagligt inslag i tätortsmiljön. Dagligen har orten ett inflöde av transporter via sjöfart, järnväg och väg.

Bebyggelsen är i huvudsak samlad mellan Gideälven och Husån, med kartong- och massabruket på en udde ut mot havet. I samhällets norra del sträcker sig E4 och parallellt med den, strax söderut, löper Botniabanan. Intill resecentrum löper Fabriksvägen som i huvudsak är ett transport- och pendlingsstråk till och från fabriksområdet. Samhällets huvudstråk utgörs av den del av Bruksvägen som sträcker sig från resecentrum via centrumområdet Norr om Husån, Husumgården, Husumskolan, sim- och sporthall och vidare till det gamla centrumområdet Björnen och fabriksområdet längst i söder.

Husum har 1 475 invånare (SCB 2023). Jämfört med många andra orter har Husum en stor dagbefolkning och arbetskraftsinspendling. I Husum är bebyggelsen blandad med lägenheter i flerbostadshus, verksamhetsbyggnader och en stor andel villor. Husum är en viktig serviceort för sitt omland. Botniabanans station i Husum ger goda pendlingsmöjligheter till/från exempelvis Umeå, Nordmaling, Örnsköldsvik och Härnösand.

Utveckling

Husum har goda förutsättningar att utvecklas både för verksamheter och för bostäder. Topografin, järnväg och större vägar samt skyddsavstånden från verksamhetsområdet sätter dock ramar för möjligheten till fortsatt utbredning av bebyggelsen. Delar av bebyggelsen som har markanvändningen mångfunktionell bebyggelse, tätort omfattas av skyddszoner vilket påverkar möjligheten till utveckling. Inom den inre skyddszonen skall på sikt ej störningskänsliga verksamheter såsom bostäder finnas och befintliga bostäder har allt eftersom lösts in av industrin. Se riktlinjer gällande skyddszoner kring verksamhetsområdet med storskalig kemikaliehantering i Husum i kapitel 4.1 Gemensamma riktlinjer, Risk för människors säkerhet och hälsa. Framtagande av en ny riskutredning pågår och utredningens slutsatser kan medföra att riktlinjerna och skyddsavstånden i planeringsunderlaget ändras.

För att möjliggöra en framtida utveckling av verksamhetsområdet och för att beakta dess skyddsavstånd föreslås att centrumverksamheter, flerbostadshus och service lokaliseras till

Husums norra del, centrumområdet ”Sågbacken” och området intill resecentrum. Dessa områden är till ytan omfattande och utvecklingen sker förslagsvis etappvis. Ett första steg kan vara att förstärka centrumområdet ”Sågbackens” funktioner genom komplettering/förtätning samt möjliggöra utveckling av området vid resecentrum. I direkt anslutning till resecentrum ses främst etableringar kopplat till resecentrumets funktion eller andra strategiska funktioner som vänder sig till en ”regional målgrupp” och därigenom drar fördel av läget vid resecentrum, till exempel kontorshotell eller besöksanläggningar.

Den långsiktiga inriktningen är att centrumområdet ”Sågbacken” utvecklas och tillkommande service bör i första hand lokaliseras hit. Det tidigare centrumområdet Björnen i södra delen av samhället har på grund av närheten till fabriksområdet och nackdelar med två centrumområden i samhället, till stor del avvecklats. Längs Husån finns också flera platser och stråk för allmänt ändamål som är viktiga att bevara och utveckla för att öka Husums attraktivitet.

Det bedöms finnas goda möjligheter till förtätning och kompletteringar inom redan bebyggda områden. I närheten till centrum och i stationsområdet finns viss möjlighet till förtätning och kompletteringar av bostäder, service och arbetsplatser. Det finns planlagd mark för bostäder som inte är bebyggda exempelvis Linaberget (i anslutning till Linabergsvägen och Gevärsvägen), Solbackenvägen och Husbyvägen (öster om Movägen). Viss förtätning av nya bostäder bör vara möjligt även i Husbyn, norr om E4.

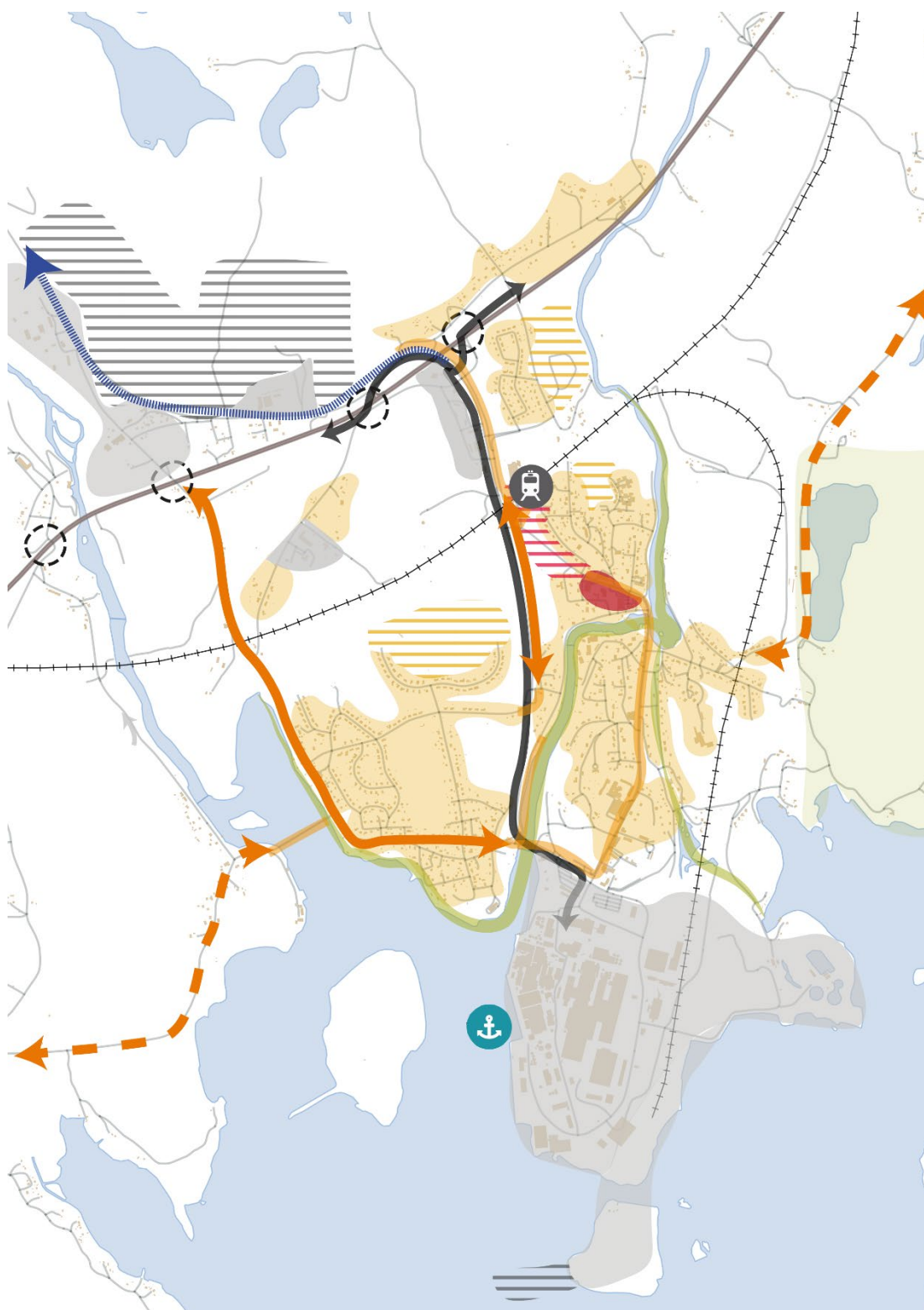
Viljeinriktningen är att ta tillvara ortens goda förutsättningar för verksamhetsetableringar och skapa möjligheter att nyttja restprodukter från befintliga industrier. Ett nytt verksamhetsområde, Dombäck Norra, föreslås i Dombäck strax nordväst om Husum samhälle. Det finns utvecklingsplaner för det utpekade utvecklingsområdet samt för ett angränsande område som sträcker sig längre norrut.

Utöver det finns viss möjlighet till förtätning vid befintliga verksamhetsområden. Nyttjandet av restprodukter kan innebära intresse för ytterligare verksamhetsetableringar i anslutning till fabriksområdet. Framtagandet av en ny riskutredning pågår och utifrån det nya underlaget kan eventuellt markanvändningen i närheten till fabriksområdet komma att omprövas.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt behövs samtliga trafikplatser vid E4 i Husum ses över, gällande korsningarna vid Dombäcksåtern, Fabriksvägen samt Gideåbacka. Godstrafik behöver minimeras längs Bruksvägen genom centrum.

I Husum finns det också behov av att förbättra situationen för oskyddade trafikanter längs Fabriksvägen på sträckan Bruksvägen (vid resecentrum) till Wibergsvägen. Därifrån leds cyklister via lokalgatan och sedan in på befintlig gång- och cykelled i Strandvägens förlängning söderut. Exakt sträckning behöver utredas ytterligare. Det finns också behov av att förbättra trafiksituationen för oskyddade trafikanter längs den del av Bruksvägen som löper väster om Dombäcksön i sträckning mot E4. *För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.*

Strukturskiss Husum

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Fritidsområde		Flygplatsväg

4.2.5 Köpmanholmen

Förutsättningar

Köpmanholmen är ett gammalt brukssamhälle som ligger cirka 25 kilometer sydväst om Örnsköldsvik. Bebyggelsen och det gamla industri- och hamnområdet är beläget där Nätraån via Åfjärden mynnar ut i havet. Orten har en rik industrihistoria med start 1864 då en ångsåg anlades, vilket senare följdes av sulfatfabrik 1907, sulfatfabrik 1930 och senare även en kloralkali-fabrik. Samtliga av dessa industrier är nedlagda och i början av 2000-talet genomfördes en storskalig sanering av förorenad mark i Köpmanholmen så att industriområdet når riktvärdet för verksamheter. Idag finns dock föroreningar i mark och havsbottensediment kvar. Huvuddelen av de gamla industribyggnaderna på industriområdet är nu rivna, men det finns ett antal senare etablerade verksamheter i industriområdet.

Köpmanholmen har med tiden utvecklats från att vara en utpräglad industriort till att idag även fungera som en knutpunkt för besöksnäringen. Samhället ligger längs Höga Kusten-leden, vilken leder både till Skuleskogens nationalpark och naturreservaten vid Balesudden samt Hummelvik. Herrgårdsparken är ett populärt besöksmål i Köpmanholmen. Herrgårdsparken är navet i High Coast Art Valley, en konstdal i Höga Kusten som sträcker sig från Ulvöarna upp längs Nätraälvens dalgång. Vid hamnen finns idag serviceverksamhet för övernattning och restaurang samt färjeavgångar till Ulvön och Trysunda.

Bebyggelsen är spridd över stor yta, främst grupperad vid Kläppa, Bruksvägen, Köpmanholmsvägen och vidare mot Hummelvik. Bebyggelsen består främst utav villor, några flerbostadshus och parhus samt verksamhetsbyggnader i centrum. Kopplat till samhället finns en del fritidshusbebyggelse längs kustremsan.

Kulturmiljöer som vittnar om ortens industrihistoria finns bevarade och delar av Köpmanholmen karaktäriseras fortfarande av stora tomter utan tydliga gränser mellan fastigheterna. Den äldsta bebyggelsen med arbetarbostäder finns kvar längs Bruksvägen. Köpmanholmen saknar ett tydligt avgränsat centrum med torgplats. De flesta av samhällets servicefunktioner är lokaliserade längs Hummelviksvägen mellan korsningarna Köpmanholmsvägen i nordväst och Bruksvägen i sydost, här finns exempelvis Köpmanholmens skola och idrottsplats. Längs denna sträcka rör sig dagligen oskyddade trafikanter i varierande åldrar, både barn och vuxna.

Köpmanholmen har 1 210 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Köpmanholmen som en närort vilken fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

För Köpmanholmen är inriktningen att hamn- och industriverksamheter ska utvecklas samtidigt som orten som besöksnäringsnod ska stärkas. Koppling mellan industrihistoria, kulturarv och friluftsliv stärker ortens identitet som en kreativ kustnod med potential för vidare turismutveckling. För ortens utveckling är det också viktigt att identifiera lämpliga och attraktiva platser för bostäder. För att skapa en attraktiv bebyggelsemiljö samt åstadkomma en fortsatt utveckling av industri är det viktigt med ett förhållningssätt till var det är lämpligt att etablera bostäder samt hur verksamhetsområdet ska utvecklas och utformas. Risken för buller och störning från industriområdet påverkar möjligheten för nya bostadsetableringar, liksom möjligheten att utveckla verksamhetsområdet. Bullerutredningen med karta och slutsatser som redovisas i Översiktsplan 2012 baseras på en utredning framtagen 2010 utifrån då gällande verksamheter och miljötillstånd. Kartan redovisar översiktlig bullerutbredning enligt nyetableringskravet nattetid 40dB(A) ekvivalent från verksamheterna på industriområdet. På sikt bör det tas fram en ny bullerutredning för att klargöra om förhållandena har förändrats. Tills vidare gäller att inom området kring industriområdet bör inga nya bostäder medges (se kartan nedan).

The map shows the island of Köpmanholmen, which is divided into several districts. A thick black line outlines a central area that includes the 'Bukrottingsanläggning' (Bukrottings installation) and the 'Brukskyrkan' (Church). A grey line runs along the eastern coast of the island, passing through the 'Kläppa' and 'Kläppudden' areas. The map also shows the surrounding water bodies, including Åtjärden, Herrgårdsviken, and Kläppviken. Other nearby locations include Nässjöbäcken, Hummelvik, and Alviken. The map is a topographic representation with contour lines and various geographical features.

Köpmanholmen ska utvecklas utifrån befintlig bebyggelsestruktur samtidigt som den gamla bruksbebyggelsen som har höga kulturhistoriska värden enligt

Kulturmiljöprogrammet behöver värnas. Det finns viss möjlighet till kompletteringar av bostäder vid Virkesvägen och Plankvägen. Utvecklingsområden för bostäder föreslås vid Kläppa, Skogsvägen, Kokarvägen samt Hummelvik.

Det gamla industriområdet i samhällets östra del har goda förutsättningar att utvecklas vidare för verksamheter och industrier. Området ligger i anslutning till Köpmanholmens hamn som ingår i en av Örnsköldsviks farleder för sjötrafik. Sydöst om hamnen ligger kajen och färjeläget vilket har en strategisk betydelse för utvecklingen av turism och service med anknytning till Höga Kusten och skärgården. Området är lämpligt för utveckling av service, färjeläge, småbåtshamn och turism.

I Köpmanholmen finns det behov av flertalet infrastrukturåtgärder, särskilt för att förbättra trafiksituationen för oskyddade trafikanter. Kommunen för dialog med bland annat Trafikverket angående behovet av åtgärder.

En del tunga transporter går genom samhället till/från hamn- och verksamhetsområdet. Anpassningar i infrastrukturen är viktiga för att förbättra förutsättningar för transporter och för att minska risker och störning för invånarna. Vägvisning behöver förbättras så att all tung trafik till industriområdet styrs i första hand via Djuphamnsvägen, alternativt Södervägen. På grund av att det transporteras större gods från hamnen såsom delar av vindkraftsverk, behövs en permanent breddning av korsningen Djuphamnsvägen-Köpmanholmsvägen.

Köpmanholmen består av några bebyggelseområden som bara delvis är sammanbyggda och det finns behov av ett bättre fungerande gång- och cykelstråk som förbinder dessa med varandra. Dessa stråk behöver fungera väl ur ett samhällsbyggnadsperspektiv. Förutom trafiksäkerhetsperspektivet är det mycket viktigt med stråkens koppling till målpunkter, att de upplevs trygga kvällstid och att de samtidigt upplevs gena och attraktiva. Ett exempel på ett stråk med förbättringspotential är Byskillnadsvägens förlängning mot Kläppa.

Hummelviksvägen mellan korsningarna Köpmanholmsvägen och Bruksvägen ska utvecklas vidare som samhällets huvudgata genom exempelvis mera stadsmässig belysning och planteringar. Det för att skapa ett tydligare centrum som knyter ihop samhället och skapar bättre förutsättningar för invånarna att vistas här. För att förbättra för oskyddade trafikanter längs Hummelviksvägen norr om Köpmanholmsvägen har gatan omvandlats till en så kallad bygdeväg. För att ytterligare förbättra trafiksituationen längs sträckan behöver tung trafik styras till Djuphamnsvägen alternativt Södervägen, genom skyltning och/eller genom att förbjuda genomfart av tung trafik. Turistekipage med målpunkt Herrgårdsparken bör ledas om via Södervägen.

Trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter behöver också höjas för passage vid korsningen Hummelviksvägen-Köpmanholmsvägen. Idag finns en gång- och cykeltunnel under Köpmanholmsvägen men eftersom det saknas en gen gång- och cykelvägskoppling vidare till Hummelviksvägen korsar oskyddade trafikanter Köpmanholmsvägen i stället för att använda tunneln. En bygdeväg föreslås utredas genom Hummelvik som i

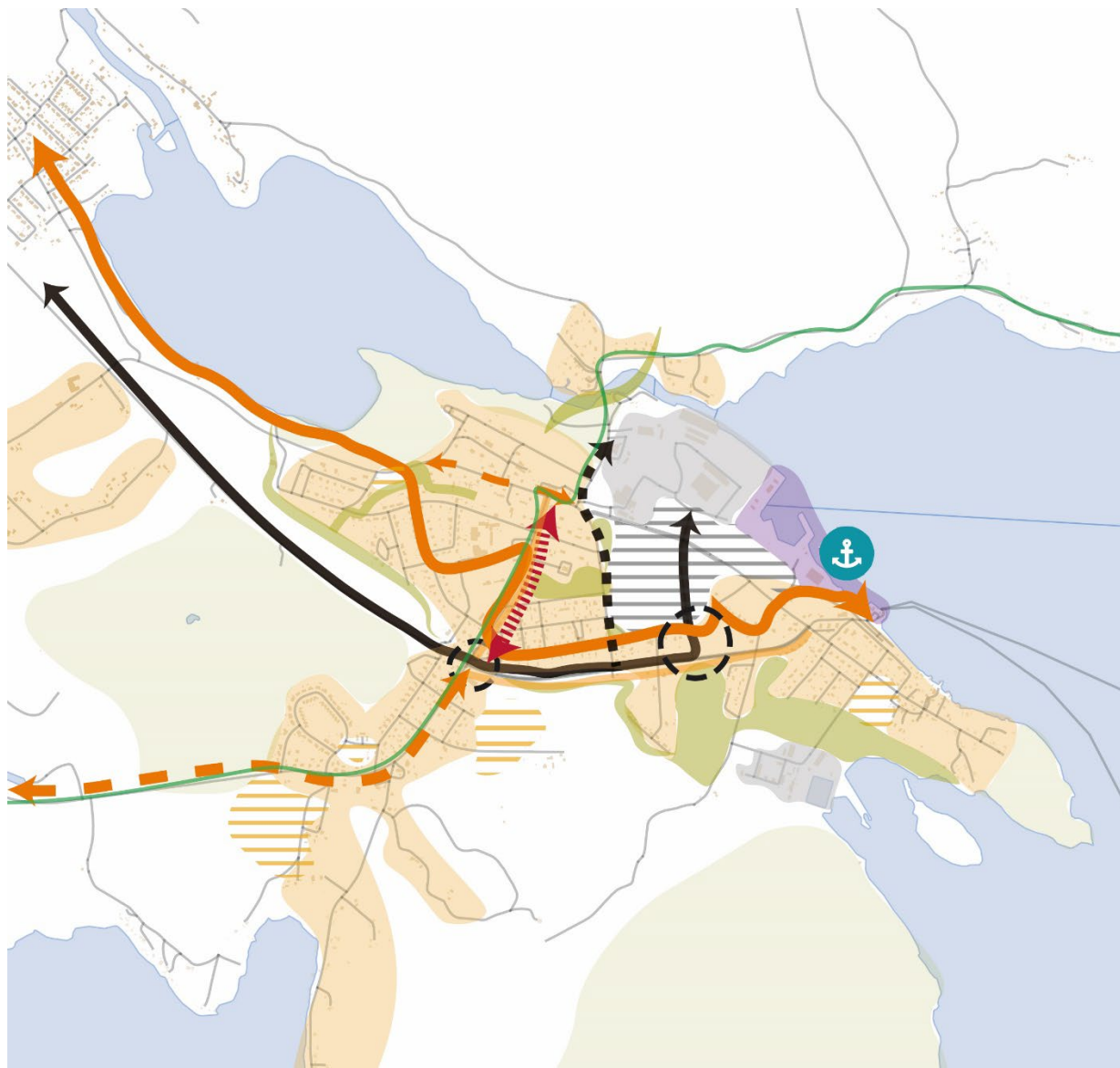
framtiden kan anslutas till ett förbättrat gång- och cykelstråk till Skule.

Det har sedan länge framförts behov av en gång- och cykelväg mellan Bjästa-Åmynnet-Köpmanholmen i anslutning till bebyggelsen och målpunkter för att förbättra kommunikationen mellan orterna samt förbättra för oskyddade trafikanter.

För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.

Det finns förslag om att öppna en tåghållplats i Kornsjö. Vid en sådan etablering behöver gång- och cykelinfrastrukturen utvecklas som pendlingsstråk mellan Bjästa, Åmynnet och Köpmanholmen samt till närliggande busshållplatser.

Strukturskiss Köpmanholmen

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintligt gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg
	Höga kusten-leden								

4.2.6 Långviksmon

Förutsättningar

Långviksmon är en tätort drygt 50 km norr om Örnsköldsvik, belägen vid stranden av Storsjön. Samhället växte fram vid Långviksmons hållplats längs stambanan genom Övre Norrland samt vid den trevägskorsning där vägarna från Björna, Hemling och Trehörningsjö möts. Vid trevägsskälet och längs Lomvägen finns samhällets centrumstråk.

Landskapsbilden i Långviksmon präglas av Storsjön i öster, ett öppet jordbrukslandskap mellan sjön och järnvägen, samt bebyggelse mellan järnvägen och skogsklädda höjder. I sydost finns ett verksamhetsområde i anslutning till befintlig betongindustri, även i samhällets norra delar finns verksamheter. Landskapet sluttar från höjderna i öster ned mot Storsjön i väster. Längs Storsjöns stränder ligger ett antal byar i öppna jordbrukslandskap, omgivna av kuperat skogsbrukslandskap.

Långviksmon har 199 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Långviksmon som en närort vilken fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

Utveckling

Långviksmon utvecklas med fördel utifrån befintlig bebyggelsestruktur. I Långviksmon finns ett antal planlagda och obebyggda tomter i anknytning till bebyggelsen vid Ugglevägen/Spovstigen och Berguvsvägen. Vid Storsjöns strand, cirka sex kilometer från Långviksmon, föreslås två LIS områden för bostäder norr och söder om Svedjeudden.

Ett LIS-område föreslås för besöksnärlingsutveckling vid Storsjöns strand i centralt läge i Långviksmon. Området omfattar befintlig badplats, idrottsplats och friluftsområde. Friluftslivs- och besöksnärlingsutveckling här skulle kunna stärka serviceunderlaget i Långviksmon.

Det befintliga industri- och verksamhetsområdet i samhällets norra del föreslås utvecklas vidare i anslutning till befintligt stickspår. Samtidigt som järnväg och väg är viktiga förutsättningar för tillverkningsindustrin och samhällets- och verksamheternas utvecklingsmöjligheter, innebär de också barriäreffekter och tunga transporter vilket är viktigt att beakta när samhället växer och utvecklas vidare.

För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.

Strukturskiss Långviksmon

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.7 Mellansel

Förutsättningar

Mellansel är beläget cirka 35 km nordväst om Örnsköldsvik. Samhället växte fram som ett stationssamhälle efter stambanans framdragande genom övre Norrland. Järnvägsstationen i Mellansel, stambanan och banan Mellansel – Örnsköldsvik spelade en central roll i samhällets utveckling.

Under andra hälften av 1900-talet växte ett område med villor och offentlig service upp söder om järnvägen och industrin etablerades norr om järnvägen.

Bebyggelsen är blandad med lägenheter i flerbostadshus, verksamhetsbyggnader och villor. Samhället är huvudsakligen byggt på tidigare jordbruksmark som sluttar åt nordnordost från Skogsvägen mot järnvägen. Norr om järnvägen finns både ett öppet jordbrukslandskap och ett verksamhetsområde. Den största industrin och arbetsplatsen på orten är tillverkare av hydrauliska drivsystem.

Stationsområdet inklusive stationshuset i timmer är utpekade som värdefull kulturmiljö enligt kommunens kulturmiljöprogram. Järnvägsplanen är huvudstråk för pendlingstrafik medan Centrumgatan har funktionen av ett centrumstråk med olika målpunkter i närområdet, exempelvis Mellansels folkhögskola, idrottsplats och tempererat utomhusbad.

Mellansel har 710 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Mellansel som en närort vilken fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

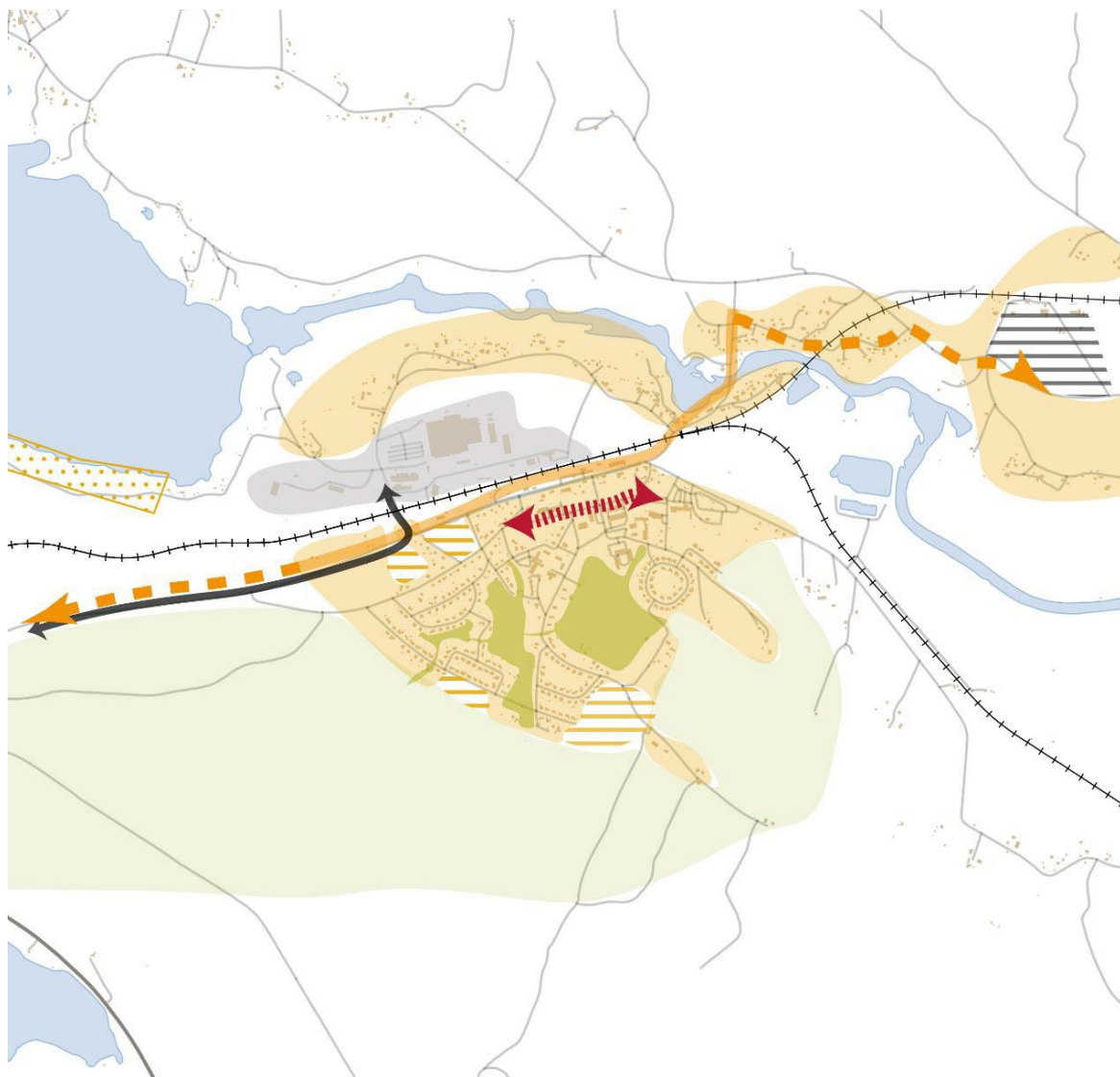
Utveckling

I Mellansel finns god möjlighet till förtätning och kompletteringar i anslutning till den befintliga bebyggelsestrukturen. Det finns planlagd mark för bostäder som inte bebyggts, både oexploaterade bostadsområden/gator liksom lucktomter insprängda bland den befintliga bebyggelsen. Inte långt från Mellansel föreslås två LIS-områden, ett vid Anundsjösjön ca 1,5–6 kilometer väster om Mellansel samt vid Djupsjön, 4 kilometer sydväst om Mellansel. Ett nytt verksamhetsområde pekas ut cirka två kilometer utanför centrum, väster om Yttersel. Ytterligare kompletteringar får prövas i anslutning till den befintliga bebyggelsestrukturen.

Det finns behov av att förbättra gång- och cykelinfrastrukturen och öka tryggheten för oskyddade trafikanter på sträckan längs med Hantverkarbacken. Ett förslag är att utreda förutsättningarna att förlänga befintlig bygdeväg.

För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.

Strukturskiss Mellansel

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.8 Skorped

Förutsättningar

Skorped ligger cirka 50 km nordväst om Örnsköldsvik. Skorped är en del av i en odlingsbygd beläget i en dalgång vid Nätraån. Bebyggelsen omges av en kuperad och sjörik skogsbygd och samhället växte fram som ett litet stationssamhälle efter stambanans framdragande genom övre Norrland. En äldre kyrkby med samma namn ligger strax sydost om tätorten. Skorpedsvägen är samhällets huvudstråk och serviceutbudet ligger främst i området nära gamla järnvägsstationen.

Skorped har 236 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Skorped som en närort vilken fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

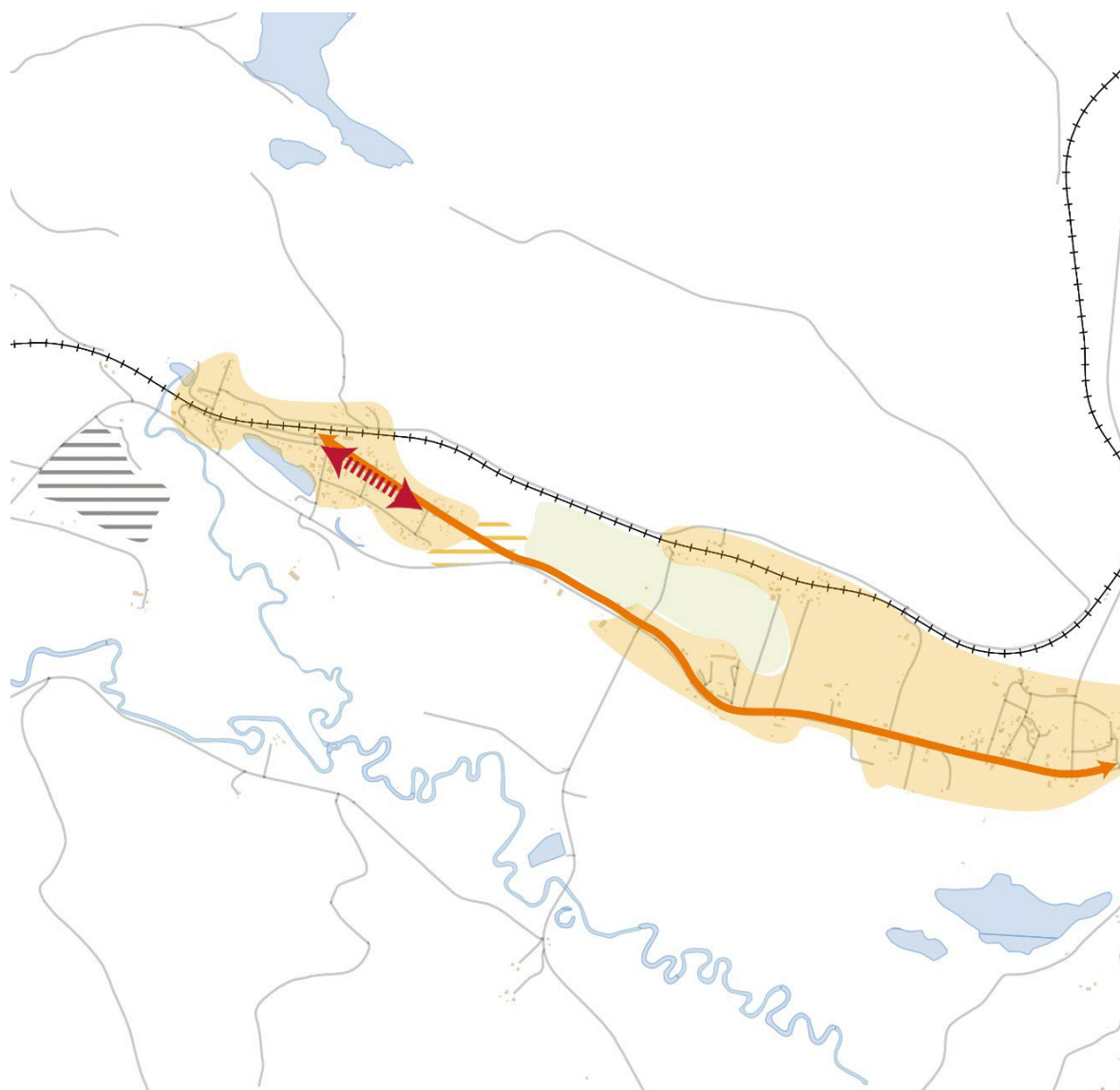
Utveckling

Skorped utvecklas med fördel utifrån befintlig bebyggelsestruktur. Nya bostäder och verksamheter kan prövas som komplettering i anslutning till den befintliga bebyggelsen. Förtätning i befintlig struktur av bostäder föreslås längs Skorpedsvägen och nya bostadsetableringar kan utredas i dess förlängning.

Ny verksamhetsmark kan i framtiden utredas i skogsmarken i anslutning till befintlig verksamhet mellan Skorped och Lännäs, öster om väg 908 (norr om fotbollsplanen i Lännäs).

Det finns behov av att se över trafiksituationen för oskyddade trafikanter längs med Skorpedsvägen till Mosjö. Ett förslag är att bland annat utreda förutsättningarna för att anlägga en Bygdeväg längs sträckan.

Strukturskiss Skorped

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.9 Sidensjö

Förutsättningar

Sidensjö är en tätort belägen i en bördig jordbruksbygd ca 25 km väster om Örnsköldsvik. Sidensjö är omgiven av skog och jordbruksbebyggelse som i huvudsak är samlad i Nätraåns dalgång intill Bysjöns strand.

Sidensjö var under tidig medeltid en kapellförsamling under Nätra, men blev senare eget pastorat. Kyrkan som sannolikt är från 1300-talet, kyrkbyn Å, hembygdsgården, liksom byarna Hämra, Bredåker och Stig är utpekade som värdefulla kulturmiljöer enligt kommunens kulturmiljöprogram.

En stor del av bebyggelsen är lokaliserad vid Ö-viksvägen (väg 335) samt Angermannus väg (väg 908) vilket kan ses som ett pendling- och huvudstråk genom samhället.

Sidensjö har 386 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Sidensjö som en närort vilken fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

Utveckling

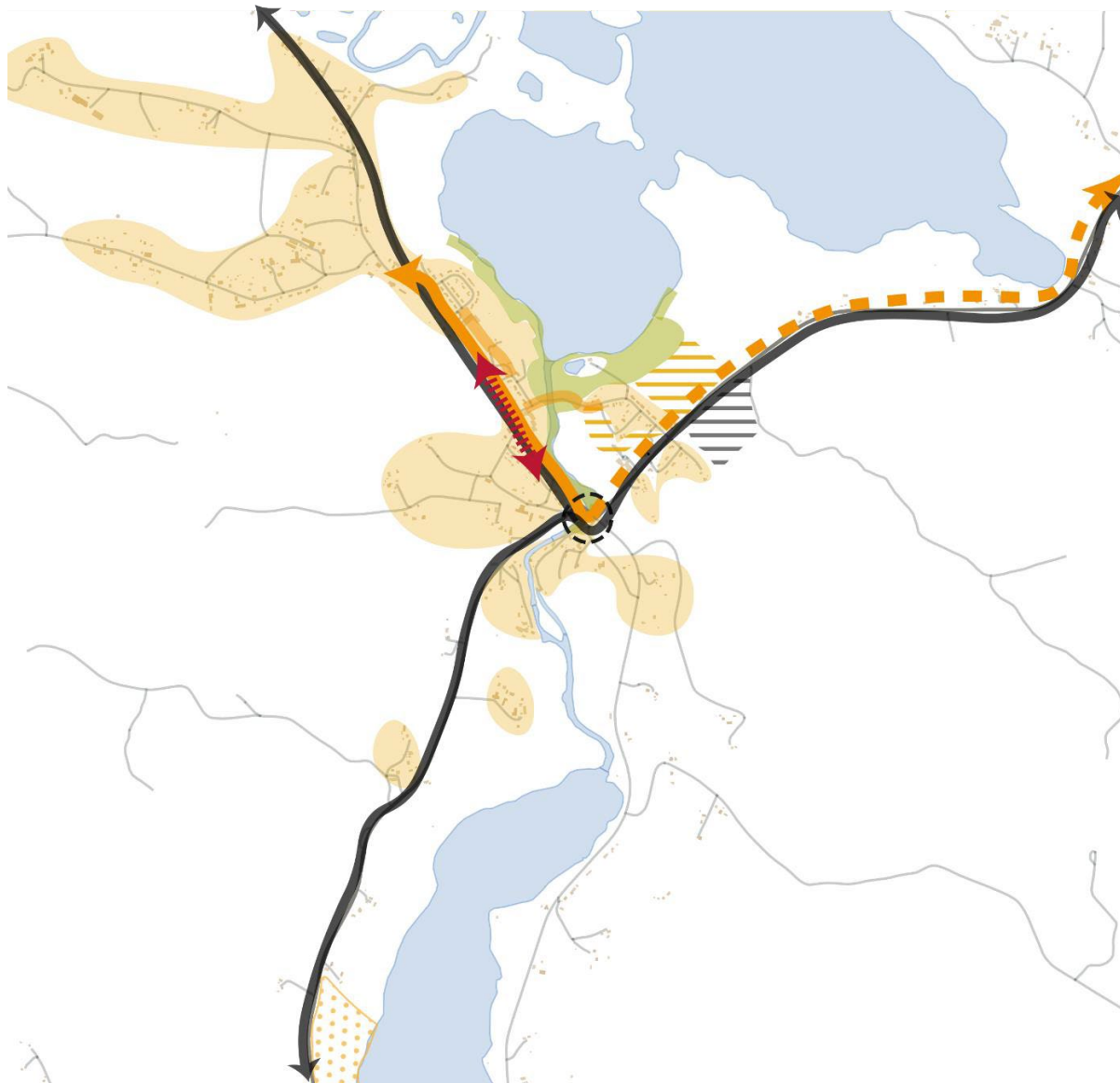
Sidensjö ska utvecklas med utgångspunkt från befintlig bebyggelsestruktur och med hänsyn till det kulturlandskap och de kulturmiljöer som finns identifierade i Kulturmiljöprogrammet.

I Sidensjö föreslås utveckling öster om Nätraån vid väg 335. Vid Varpvägen finns planlagda tomter för småhus och på sikt föreslås bebyggelsen utökas österut. Ett utvecklingsområde för bostäder föreslås här. Motsatt sida om väg 335 föreslås som utvecklingsområde för verksamheter. I övrigt prövas nya bostäder och verksamheter som förtätningar och kompletteringar till den befintliga bebyggelsestrukturen. Ett LIS-område föreslås ca 3 km söder om Sidensjö, vid Drömmesjön.

I Sidensjö finns det behov av infrastrukturåtgärder för att förbättra trafiksituationen för oskyddade trafikanter, särskilt för barn och unga som rör sig till skola och fritidsaktiviteter. Idag är det tunga transporter som trafikerar Ö-viksvägen (väg 335) men även Angermannus väg (väg 908) som sträcker sig genom samhället förbi skola och idrottsplats. Längs sträckan Bredåker-Sidensjö-Bysandviken-korsning mot By (väg 919) finns behov av att förbättra gång- och cykelinfrastrukturen och öka tryggheten för oskyddade trafikanter. Oskyddade trafikanter rör sig också till/från samhället och skolan över Nätraån för att ta sig till målpunkter som exempelvis lekplats och Hembygdsgård. Därmed finns det behov av att se över situationen för oskyddade trafikanter vid korsningen Angermannus väg (väg 908)-Ö-viksvägen (väg 335) samt korsningen Ö-viksvägen (väg 335)-väg 908-Väg 894.

För information om framtida cykelstråk se kapitel 3. För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.

Strukturskiss Sidensjö

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.2.10 Trehörningsjö

Förutsättningar

Trehörningsjö ligger cirka 60 km norr om Örnsköldsvik inte långt från gränsen till Västerbottens län. Samhället är beläget på sydosslutning ner mot stranden vid Inre Lemesjön. Samhället uppstod när det anlades en järnvägsstation i Trehörningsjö, ungefär tre kilometer från den äldre kyrkbyn med samma namn, strax nordväst om tätorten. Bebyggelsen har en tydlig kvarterstruktur från 1890, men med dominerande inslag från 1960-talet då tätorten hade 455 invånare. Centralgatan ses som samhällets huvudstråk.

Trehörningsjö har 136 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Trehörningsjö som en närort vilket fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

Utveckling

För att främja utvecklingen av Trehörningsjö bör den befintliga bebyggelsestrukturen förtätas. I Trehörningsjö finns ett antal planlagda och obebyggda tomter. Det offentliga rummet vid Centralgatan kan utvecklas med mera stadsmässig belysning och planteringar. Centrumverksamheter lokaliseras med fördel hit för att förstärka gatans funktion som huvudstråk.

Inte långt från tätorten, vid Inre Lemesjön samt vid sjön Trehörningssjön föreslås LIS-områden för bostadsändamål. Det befintliga verksamhetsområdet nordost om bebyggelsen, i anslutning till järnvägen, föreslås kunna utökas genom etablering av ett nytt, intilliggande verksamhetsområde.

I Trehörningsjö samhälle finns två plankorsningar över järnväg. Sedan tidigare finns planer på en tunnel för Centralgatan (väg 1068) under järnvägen där vägen idag korsar järnvägen i plan. Kommunen anser att den lösningen bör genomföras men att höga och tunga transporter bör tas i beaktande. Den andra plankorsningen finns mellan vägen till Kerstins udde och järnvägen. Den är viktig för att lokalboende och besökare lätt ska kunna ta sig mellan samhället och frilufts- och besöksområdet vid vattnet. Trehörningsjö har också ett friluftsområde i norr-södergående riktning och utan möjligheten att nyttja kopplingen skulle möjligheten att nyttja hela området försvåras. Kommunens uppfattning är att en avstängning av nuvarande plankorsning skulle förutsätta en ny gång- och cykeltunnel under järnvägen mellan samhället och campingområdet med badplats. Området i anslutning till campingen och festplatsen ska i första hand användas för verksamheter med anknytning till friluftsliv, camping, turism, rekreation, kultur och liknande. Här föreslås ett LIS-område för besöksnäring. En fortsatt utvecklig av platsen för friluftsliv och besöksnäring kan ge ökad attraktivitet till Trehörningsjö och bidra till samhällets samt platsens utveckling. *För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.*

Strukturskiss Trehörningsjö

TECKENFÖRKLARING

4.2.11 Ulvöhamn

Förutsättningar

Ulvöhamn är belägen på Norra Ulvön vid Ulvösundet. Ön har en nästintill daglig färjeförbindelse med Köpmanholmen. Ursprungligen var Ulvöhamn ett fiskeläge för Gävlefiskare, men under 1800-talet övergick det till permanentboende. Bebyggelsens struktur följer kustlinjen med bryggor och båthus vid strandlinjen, kokhus strax ovanför båthusen och därefter Ulvö hamngata. På ovensidan av Ulvö hamngata ligger gistvallarna, kapellet och kyrkan, samt Malabacken med en grusväg mot Sörbyn, Norrbyn och färjeläget Fjären. Efter 1860 började bryggstugor uppföras ovanför gistvallarna. Under 1900-talet ersattes många bryggstugor av villor. Efterkrigstiden innebar många nya material och kulörer i bebyggelsen. På 2000-talet har investeringar gjorts i kajen och hotell, samt underhåll och viss komplettering och tillbyggnad av övrig bebyggelse.

Ulvöarna har 34 invånare (SCB 2023). I översiktsplanen ses Ulvöhamn som en närort som fungerar som ett komplement till serviceorterna och erbjuder viss samhällsservice.

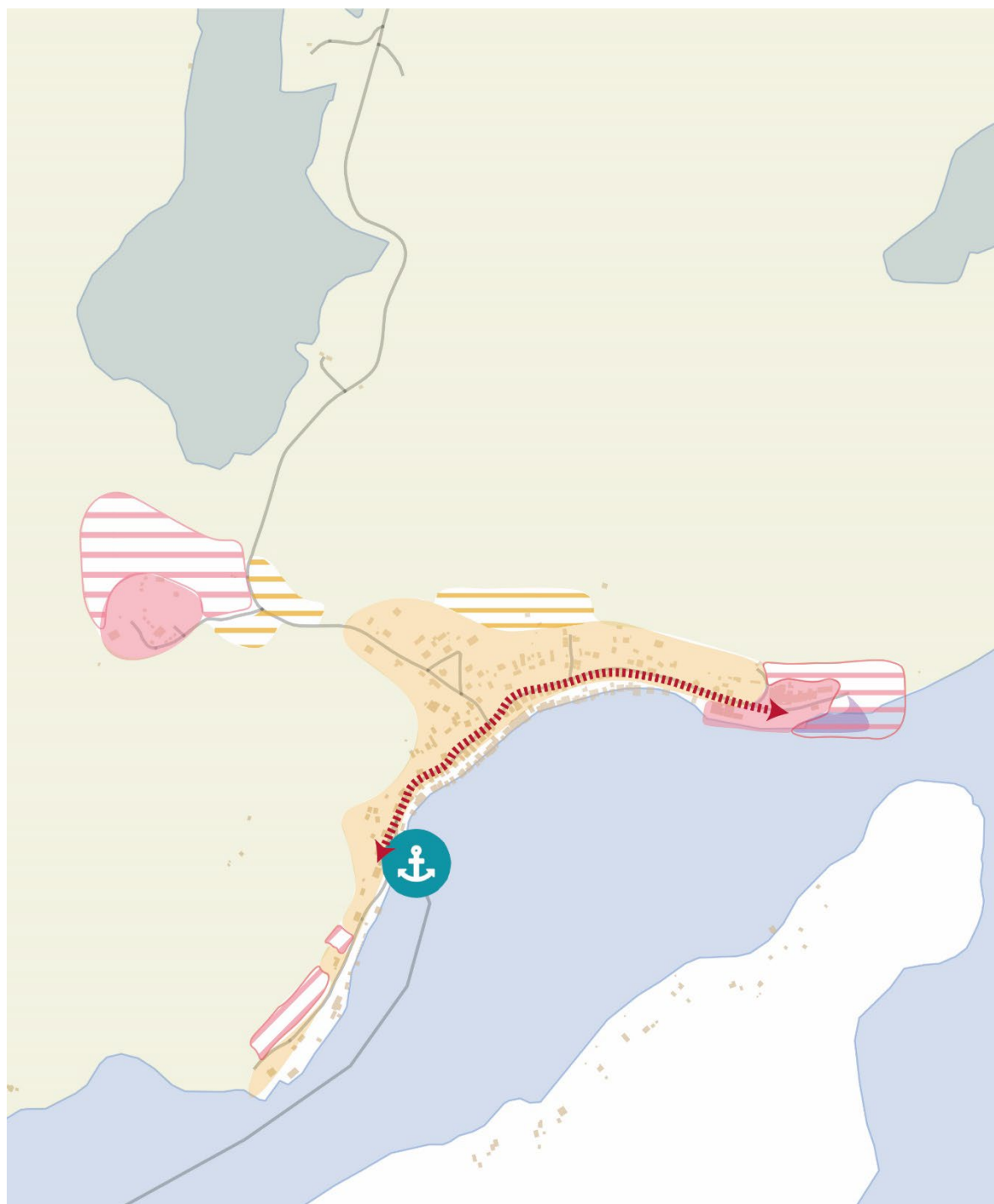
Utveckling

Det finns en efterfrågan på ny bebyggelse i Ulvöhamn, och det är viktigt att denna anpassas till kulturmiljön och landskapsbilden. I både Ulvöhamn och Fjären finns utpekade utvecklingsområden för bostäder, där ny bebyggelse ska harmonisera med den befintliga miljön och bevara områdets unika karaktär. I Ulvöhamn regleras byggandet genom områdesbestämmelser för att skydda kulturhistoriska värden. Kommunens inställning är att ny bebyggelse i Ulvöhamn ska prövas i detaljplan eller områdesbestämmelser, med undantag för mindre komplementbyggnader.

Det finns behov av nya gemensamma bryggor för fritidsbåtar både i och utanför Ulvöhamn. Utveckling för detta möjliggörs i utvecklingsområden i Ulvöhamn och Fjären. För att förbättra tillgängligheten och säkerheten på Norra Ulvön behövs en helikopterplatta. Lokalisering behöver utredas vidare och pekas därför inte ut i nuläget.

I Ulvöhamn pekas utvecklingsområden för turism- och besöksnäring ut, med målet att skapa fler bäddar, attraktioner och service som kan locka besökare året runt. För att främja besöksnäringen och boendet på Norra Ulvön är teknisk infrastruktur som dricksvatten, avlopp och bredband nödvändigt. *För ytterligare information om föreslagna utvecklingsområden se kapitel 4.*

Strukturskiss Ulvöhamn

TECKENFÖRKLARING

	Befintligt bostadsområde		LIS område - Bostäder		Centrumutveckling, stråk		Tung trafik, huvudstråk		Prioriterad utveckling, gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde bostäder		LIS område - Besöksnäring		Centrumutveckling, område		Trafikkorsning som bör ses över		Framtida gång- och cykelstråk
	Befintligt industriområde		Befintligt besöksnäring		Befintligt centrumområde		Tätortsnära naturområde		Befintlig gång- och cykelstråk
	Utvecklingsområde industri		Utvecklingsområde besöksnäring		Hamnområde besöksnäring		Friluftsområde		Flygplatsväg

4.3 Bebyggda områden

I kapitel 4.3 bebyggda områden beskrivs de markanvändningar som till största del hanterar bebyggelse av olika slag, såsom olika typer av blandad bostadsbebyggelse eller industri och verksamheter med större omgivningspåverkan.

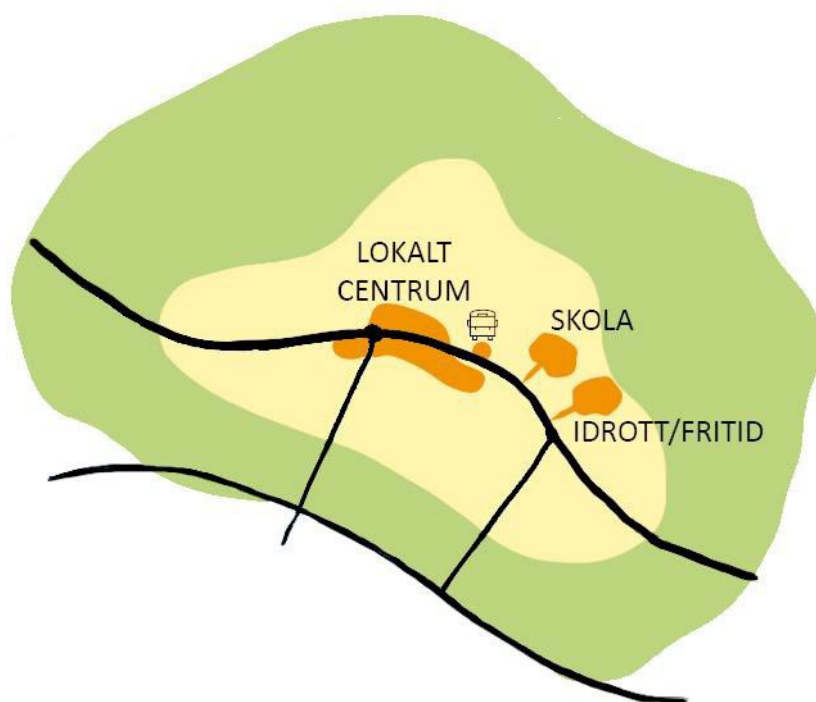
4.3.1 Mångfunktionell bebyggelse, tätort MBT

Markanvändningen mångfunktionell bebyggelse, tätort MBT innebär olika typer av tätortsbebyggelse som exempelvis bostäder, kontor, service, gång- och cykelvägar, gator, teknisk infrastruktur, dagvattenhantering, skolverksamhet, idrotts- och fritidsanläggningar, handel samt grönytor och vatten. De olika typerna av bebyggelse och de olika funktionerna kompletterar och förstärker varandra. Servicen och verksamheter ska vara förenliga med bostäder.

Vikten av gena och välutformade stråk

I den mångfunktionella bebyggelsen återfinns bebyggelsestråk som sammanlänkar de olika bebyggelseområdena. Dessa stråk kan vara av olika karaktär, men fokuserar i denna översiktsplan på stråk som ska fungera väl för fotgängare och cyklister. Dessa stråk är viktiga för social- och ekonomisk hållbarhet, stadsbild, attraktivitet och trygghet. I många fall finns fordonstrafik parallellt längs olika delar av stråken. Stråk upplevs gena när de som rör sig längs dem upplever trygghet, tillgänglighet, komfort, skönhet och mänsklig närvaro. För att skapa detta behöver stråken ha välutformade ytor för fotgängare och cyklister, men också ha god orienterbarhet och erbjuda lagom fysiskt rumslig variation. Det innebär att helt raka sträckor bör undvikas, och storskaliga bebyggelsekomplex bör ges en utformning som skänker variation i färg, form och material.

Stråkens funktion försämras ofta av olika former av barriärer. Barriärer kan vara av olika slag, såsom korsande vägar med hög trafik, stora höjdskillnader, öppna vindutsatta sträckor, låg mänsklig närvaro eller att det finns många närliggande mörka prång, buskage eller liknande längs dess sidor. Upplevelsen av barriärerna varierar mellan olika grupper, bland annat beroende på ålder, kön eller kulturell bakgrund. Tid på dygnet och årstid har också stor påverkan på upplevelsen av ett stråk. I den mångfunktionella bebyggelsen är det därför viktigt att identifiera en orts viktiga stråk och vilka barriärer som finns längs dessa. Stråk som är välexponerade för fotgängare och cyklister gör att verksamheter som vänder sig till dessa grupper traditionellt lokaliseras till dessa stråk. Genom att minska barriäreffekter längs stråken ökar attraktiviteten vilket har positiva sociala och ekonomiska effekter på lokal nivå.

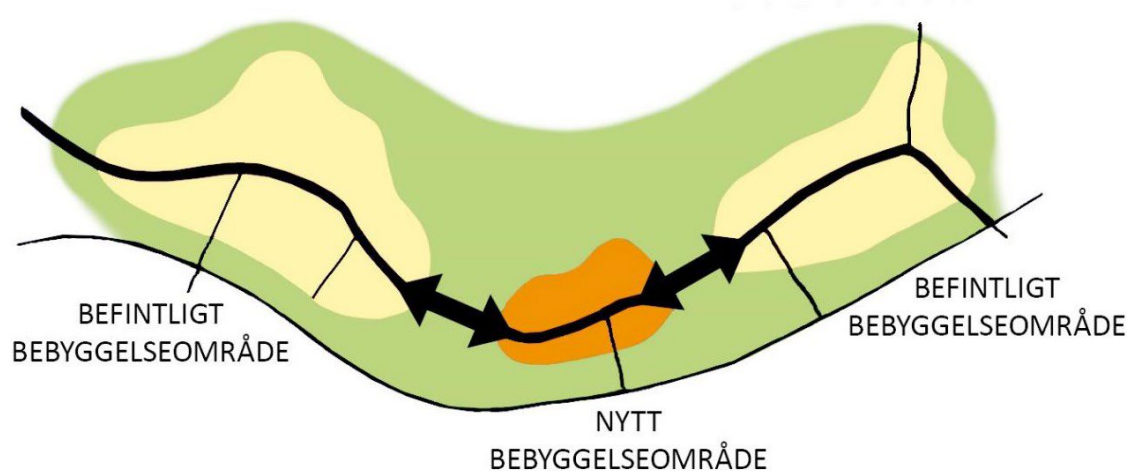
Stråk och målpunkter

Förtätning

Förtätning och funktionsblandning bidrar till kortare avstånd mellan målpunkter och bättre möjligheter att gå och cykla. Detta skapar förutsättningar för en bättre folkhälsa och lägre klimatpåverkan. Samtidigt kan förtätningsåtgärder inom tätorter leda till att grönområden tas i anspråk. Det ska undvikas i största möjliga mån då grönområden spelar en stor roll i en god bebyggd miljö och en hållbar utveckling. Utgångspunkten vid bedömning är att förändringar i den fysiska miljön ska tillföra positiva värden till helhetsbilden och inte förvanska egenskaper som bedöms värda att bevara.

När samhällen växer

När orter expanderar kan de i förlängningen växa samman, beroende på de geografiska förutsättningarna. Den förändring som följer får effekter för platsernas identitet, uttryck, funktion och hållbarhet. Läsbarheten i landskapet, respektive orts karaktär och lokalisering av centrumfunktioner och service påverkas. Innan två orter byggs samman bör detta därför noga övervägas då en sådan utveckling innebär utmaningar. När en sammanbyggnad är önskvärd är det viktigt att detta utförs så att de stråk som skapas blir trygga och attraktiva och bidrar till en god samhällsbyggnad.

Stråk kopplar samman bebyggelseområden

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen MBT

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Vid utveckling av mångfunktionell bebyggelse ska utgångspunkten vara respektive stadsdels- eller tätortsmiljös befintliga karaktärsdrag, kulturmiljövärden, och övriga förutsättningar.
- Gång- och cykelvägar som sträcker sig genom grön- och blåstruktur utgör viktiga stråk som ska bevaras i sin helhet tillsammans med den gröna och blå strukturen, då de har stora rekreativa värden.
- Ett blandat bostadsutbud ska eftersträvas inom respektive stads- och tätortsdelsdel, för att tilltala olika typer av målgrupper.
- Ny bebyggelse ska planeras så att det i framtiden går att bygga vidare på gatustrukturen och på ett smidigt sätt ansluta omgivande bebyggelse och naturområden.
- Vid förtätning ska behov av utökat utbud av till exempel grönområden, service, kultur och fritid samt skolverksamhet utredas.
- I planlagda områden med sammanhållen bebyggelse ska friytan utgöra minst en sjättedel av bostädernas totala bruttoarea.
- Friyta för lek och utevistelse inom kvartersmark för bostadsändamål ska ha hög kvalitet och till minst hälften bestå av plantering. Utformningen ska särskilt tillgodose behoven hos de grupper som har störst behov av friytor såsom barn, personer med funktionsnedsättning och äldre.
- Skolverksamheter ska ha tillgång till lättillgängliga naturområden av bra kvalitet för att förmedla pedagogisk naturinformation. Alla skolverksamheter bör ha tillgång till närnaturområden inom fem minuters gångavstånd.

- Det ska finnas tillräckligt med ändamålsenlig friyta i barn och ungas utomhusmiljöer kring skolverksamheter, i enlighet med Boverkets riktlinjer.
- Utveckling ska genomföras så att gatuträd, stora och gamla träd samt deras efterträdare värnas.
- I dessa områden prioriteras människors framkomlighet, framför allt ur ett barn- och ungdomsperspektiv. Transportinfrastrukturen ska därför utformas så att fotgängare och cyklister har företräde i viktiga korsningar och stråk.
- Logistik och varudistribution ska utformas så att det fungerar på ett hänsynsfullt sätt mot människor och miljö.
- Återvinningsstationer ska placeras strategiskt och lättillgängligt på platser som många människor passerar i sin vardag och utformas så att de upplevs prydliga och trygga.
- Bebyggelsens utemiljöer ska ha tydliga gränser mellan vad som är offentligt och vad som är privat, då detta bidrar till en ökad orienterbarhet, trygghet och en effektivare markanvändning.

Pågående markanvändning

Markanvändningen ska i första hand utvecklas till förmån för pågående användning. Genom att prioritera förtätning kan byggelse tillkomma då det inom pågående markanvändning finns planlagd, outbyggd mark och möjlighet till kompletteringar och tillbyggnader. Förtätning av bebyggelsen samt utveckling av funktioner som kompletterar och förstärker varandra är i regel förenlig med den pågående markanvändningen.

Ändrad markanvändning, MBT-a

Områden för ändrad markanvändning är utpekade utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse. Utvecklingsområdena ska ses som de mest lämpade platserna att bygga ut i en tätortsstruktur, näst efter förtätning. Kommunens inställning är att utvecklingen i områdena bör regleras i detaljplan om inget annat anges i de lokala riktlinjerna.

Melodikavägen (Bjästa) MBT-a1

Utpekat område följer en naturlig bebyggelsestruktur i Bjästa och omfattar cirka 3,9 hektar. Skolverksamheter finns inom gång- och cykelavstånd, kollektivtrafik inom 800 meter vid Fagerlandsvägen samt Nätragatan. Skyddsavstånd från kraftledning vilket behöver utredas. Närheten till grönområden skapar attraktivt boende och ger möjligheter till naturvistelse, friluftsliv, rörelse och rekreation.

Området ligger i ett friluftsområde samt utgör delar av ett område för skolverksamheters närnatur, vilket behöver beaktas. Lokalgata utformas med fördel som rund slinga likt omkringliggande lokalgator för att harmonisera med befintlig bebyggelsestruktur. Områdets avrinning är mot Nätraån.

Lokala riktlinjer

- Friluftsområdets värden, skolverksamheternas nyttjande av området samt tillgängligheten till området ska värnas. Detta genom att bevara befintliga

anslutningspunkter och/eller tillskapa nya.

- Som en del i att säkerställa ett fungerande nätverk av natur och ekosystemtjänster bibehålls kvalitativa gröna länkar till omkringliggande grön infrastruktur.

Rönnvägen (Björna) MBT-a2

Utpekad område på Ängsvägen omfattar ca 1,4 hektar. Området ligger inom 400 meter från busshållplats vid Husumvägen. Skolverksamheter finns inom gång- och cykelavstånd. Området ligger i ett friluftsområde samt utgör delar av ett område för skolverksamheter närnatur, vilket behöver beaktas. Närheten till friluftsområdet ger goda möjligheter till naturvistelse och friluftsliv, där både Gideåforsen och idrottsplatsen ger möjlighet till rörelse och rekreation. Området har delvis utbyggd infrastruktur med asfalterad lokalgata och nära anslutning till VA vilket gör det till en lämplig påbyggnad av befintlig bebyggelsestruktur i Björna. Delar av området består av gammal jordbruksmark. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda. Områdets avrinning är mot Gideälven.

Lokala riktlinjer

- Friluftsområdets värden, skolverksamheternas nyttjande av området samt tillgängligheten till området ska värnas. Detta genom att bevara befintliga anslutningspunkter och/eller tillskapa nya.
- Skogspartiet mellan området och ÅVC strax norr om området bör bevaras för avskärmning och bullerdämpning.
- Vid prövning av markens lämplighet vid planering eller prövning behöver jordbruksmarkens brukningsvärde bedömas och eventuellt ianspråktagande motiveras.

Skolbackens förlängning (Bredbyn) MBT-a3

Vid Skolbacken finns ett utpekad område som omfattar ca 3,8 hektar mark. Området ligger inom 400 – 1200 meter från busshållplats vid Köpmangatan. Skolverksamheter finns inom gång- och cykelavstånd. Området ligger ca 200 meter från ett friluftsområde som ger goda möjligheter till naturvistelse och friluftsliv. I det friluftsområdet ligger idrottsanläggningen Olympia som ger möjlighet till idrott och rekreation. Området angränsar till befintlig bebyggelse och har nära anslutning till vatten och avlopp, vilket gör det till en lämplig påbyggnad av befintlig bebyggelsestruktur i Bredbyn. I områdets sydöstra del går en kraftledning som ska beaktas. Avrinningen från området sker mot Södra Anundsjöån och Moälven, som är ett Natura 2000-område. Avrinningsområdet ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden), samt riksintresse för naturvård (Moälven).

Lokala riktlinjer

- Beakta närhet till kraftledning.
- Den gröna länken mellan området och utvecklingsområde för verksamheter ska bevaras.

- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Moälven) samt Natura 2000-område (Moälven) och dess värden.

Hummelvik (Köpmanholmen) MBT-a4

Hummelvik i Köpmanholmen omfattar ett område på cirka 6 hektar mark lämpligt för bostäder. Området är lokaliserat cirka 1,5 kilometer från centrala Köpmanholmen där bland annat skolverksamheter, idrottsplats och annan service finns tillgängligt. Tillfart sker via Hummelviksvägen och Panelvägen. En busshållplats finns längs Hummelviksvägen, i direkt anslutning till området. Ett friluftsområde finns inom gångavstånd på andra sidan Hummelviksvägen vilket ger god möjlighet till både naturupplevelser och rekreation. Området berörs av en skoterled och ligger delvis inom skyddsavstånd från kraftledning i väst.

Områdets avrinning är mot Nätrafjärden som ingår i riksintresse för naturvård. Inom avrinningsområdet ligger Hummelviks naturreservat som är ett Natura 2000-område samt delar av Skuleskogens nationalpark.

Lokala riktlinjer

- Vid utveckling av området behöver Panelvägens och Klossvägens lämplighet att fungera som anslutningsväg till Hummelviksvägen studeras, alternativt kan en ny tillfartsväg behöva tillskapas.

Kläppa (Köpmanholmen) MBT-a5

På Kläppa finns ett utpekad område på cirka 2 hektar mark som bedöms lämpligt för utveckling av bostäder. Idag ägs marken av kommunen respektive Övikshem. Området nyttjas i en del som lekplats och fotbollsplan, övrig mark består av skog. Området är beläget ungefär 500 meter från ett friluftsområde som till stora delar ingår i Hummelviks naturreservat. Området ligger inom världsarvet Höga Kusten samt riksintresseområde för naturvård. Höga Kusten-området ingår i HELCOM Marine Protected Area (MPA) vilket bör tas hänsyn till vid planering och prövning i Kläppa. Skolverksamheter ligger inom gång- och cykelavstånd från området. Kollektivtrafik går på Köpmanholmsvägen med en hållplats på cirka 300 – 500 meters avstånd. Området angränsar idag till befintlig bebyggelse och kräver en liten utbyggnad för anslutning till VA vilket gör det till en lämplig påbyggnad av befintlig bebyggelsestruktur i Köpmanholmen. Köpmanholmens reningsverk ligger cirka 200 meter från utpekad område vilket inkluderar sedimentdammar där lukt från anläggningen kan bli en störningsfaktor. Området ligger inom skyddsavstånd från kraftledning samt industriområde i söder. Områdets avrinning är mot Nätrafjärden som ingår i riksintresse för naturvård (Höga kusten). Inom avrinningsområdet finns flera Natura 2000 områden (Hummelviks naturreservat, Trysunda, Balesudden, Djupviksberget samt Stormyran).

Lokala riktlinjer

- Beakta närhet till befintlig kraftledning.
- Ta hänsyn till buller och säkerhetsavstånd till närliggande industrier samt lukt från

Alvikens reningsverk.

- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till världsarvet Höga kusten samt riksintresse för naturvård och dess värden.

Kokarvägen (Köpmanholmen) MBT-a6

På Kokarvägen i Köpmanholmen finns ett utpekade område på cirka 2,8 hektar mark lämpligt för utveckling av bostäder. Området ligger söder om Köpmanholmsvägen och öster om bebyggelsen längs Hummelviksvägen/Sliparvägen/Prejaregränd, och utgörs idag huvudsakligen av skogsmark. Det utpekade området angränsar till befintlig bebyggelse i öst. Skolverksamhet och idrottsplatser finns inom gång- och cykelavstånd.

Markförhållanden och förutsättningarna för vatten- och avloppsförsörjning har tidigare utretts och bedöms goda för utbyggnad av området. Det utpekade området kräver sannolikt utbyggnad av tillfartsväg samt gång- och cykelvägar från Köpmanholmsvägen och bedöms därför kräva en mer omfattande bostadsutbyggnad för genomförande.

Kollektivtrafik går på Köpmanholmsvägen och Hummelviksvägen. Det finns ett friluftsområde tillgängligt på cirka 350 meters gångavstånd från utpekade område.

Områdets avrinning är mot Nätrafjärden som ingår i riksintresse för naturvård. Inom avrinningsområdet ligger flera Natura 2000 områden (Hummelviks naturreservat, Trysunda, Balesudden, Djupviksberget och Stormyran).

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till Herrgårdsparkens friluftsområde så att områdets värden inte påverkas negativt.
- Geoteknisk undersökning krävs vid exploatering. Vilken typ av geoteknisk lösning måste utredas.

Skogsvägen (Köpmanholmen) MBT-a7

Utpekade område sträcker sig längs med Bruksvägen och knyter ihop området med bostadsområdet i sydväst. Området är cirka 0,9 hektar stort och ligger cirka 600 meter från Köpmanholmen centrum och består idag av skogsmark. Skolverksamheter finns inom gång- och cykelavstånd. I nära anslutning finns Herrgårdsparken som är ett välbevarat friluftsområde. Genom området går kommunalt vatten- och avlopp.

Kollektivtrafiken går längs med Bruksvägen och busshållplats finns i direkt anslutning. Området kan vara lämpligt för bostadsbebyggelse av olika slag såsom villor, flerbostadshus, LSS-boende eller andra boendetyper. Delar av området ligger inom område med risk för ras, skred och erosion men en exploatering bedöms möjlig med tekniska åtgärder. Områdets avrinning är mot Nätraån.

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till Herrgårdsparkens friluftsområde så att dess värden inte påverkas negativt.
- Geotekniska förhållanden ska särskilt beaktas inom området och geoteknisk undersökning krävs vid exploatering. Vilken typ av geoteknisk lösning som behövs måste utredas.

Molidenvägen (Moliden) MBT-a8

Utpekad område utgör cirka 3,5 hektar skogsmark som sammankopplar mot befintlig bebyggelsestruktur i nordöst. Utsikt över jordbruksmark, närheten till Moälven, grönområden och spårssystem skapar attraktivt boende och ger möjligheter till naturvistelse, friluftsliv, fiske, rörelse och rekreation. Vid gestaltning blir det viktigt att beakta småskalighet och behålla känslan av jordbruksbygd. Skolverksamhet och idrottsplats finns inom gång- och cykelavstånd och det finns ett behov av gång- och cykelväg för att stärka förbindelsen mellan bostadsområdet och Moliden samhälle. Kollektivtrafik finns inne i samhället samt vid väg 348. Närheten till Moälven som mynnar ut i Örnkölsviksfjärden, talar för en kommunal vatten- och avloppsutbyggnad. Områdets avrinning är mot Galasjöån som ingår i riksintresset naturvård. Området ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden) samt riksintresset för naturvård (Moälven). Moälven är även ett Natura 2000-område.

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning av markens lämplighet behöver behovet av grön barriär mot befintlig verksamhet norr om väg 932 utredas.
- Behov av gång- och cykelinfrastruktur bör utredas vid planläggning av området.
- Gestaltning och placering av tillkommande bebyggelse ska ske med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur i syfte att behålla småskaligheten och känslan av Moliden som jordbruksbygd.
- Höga naturvärden finns i Galasjöån. Vid en exploatering ska eventuell påverkan beaktas och utredas.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till riksintresse för naturvård och skyddade vattendrag (Moälven och Moälven med tillhörande käll- och biflöden) samt Natura 2000-området (Moälven) och dess värden. Exempelvis behöver dagvattenhanteringen utredas i ett tidigt skede.

Bys förlängning (Sidensjö) MBT-a9

Utvecklingsområde Bys förlängning omfattar cirka 2,3 hektar kuperad skogsmark i direkt anslutning till befintlig bostadsbebyggelse i By. Intresset att bygga i Sidensjö anses vara högt och närheten till grönområden skapar attraktivt boende och ger möjligheter till naturvistelse, friluftsliv, fiske, rörelse och rekreation. Vid gestaltning blir det viktigt att beakta småskalighet och behålla känslan av jordbruksbygd. Skolverksamhet och idrottsplatser finns inom gång- och cykelavstånd och kollektivtrafik går längs Ö-viksvägen. Anslutning till området samt behov av separat gång- och cykelväg behöver utredas. Området ligger inom riskhanteringsavståndet 150 meter från Ö-viksvägen som utgör transportled för farligt gods. Området ligger inom utpekad skyddsavstånd från Sidensjö reningsverk varför det är relevant att beakta potentiella störningar från verksamheten. Områdets avrinning är mot Bysjön och Nätraån. Bysjön är utpekad riksintresse för naturvård.

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning av bebyggelse inom 150 meter från järnvägen ska en riskbedömning göras.
- Vid utveckling av området ska påverkan från Sidensjö reningsverk utredas.
- Vid utveckling av området ska eventuell negativ påverkan av lågfrekvent buller, skuggbildning och störande ljus som kan uppstå från Sidensjö vindkraftpark beaktas.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Bysjön) och dess värden.

4.3.2 Mångfunktionell bebyggelse, lokalt centrum MBL

Mångfunktionell bebyggelse, lokalt centrum MBL innebär tätortsbebyggelse som i huvudsak innehåller olika servicefunktioner och kontor tillsammans med bostäder. Användningen kan även innefatta knutpunkter för transportinfrastruktur och kollektivtrafik likväl som grönområden och mötesplatser för invånare och besökare. Utveckling i dessa områden ska stärka upplevelsen och funktionen av ett centrum.

Levande och kreativa lokala centrum

I lokala centrum sker utveckling i första hand genom förtätning av den befintliga bebyggelsen där exempelvis service, kollektivtrafik, handel redan finns. Tillskott av bostäder, servicefunktioner och handel är positivt för att stärka dessa platser och stråk. Alla platser har olika förutsättningar men gemensamt är att de ska bygga vidare på befintliga strukturer och den karaktär som platsen besitter. En förutsättning för trygghet, handel och naturliga möten är att vägar och allmänna platser strategiskt samlar och inte sprider ut människor. Utgångspunkten vid bedömningar är att förändringar i den fysiska miljön ska tillföra helhetsbilden positiva värden och inte förvanska egenskaper som bedöms värda att bevara.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen MBL

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Vid utveckling/förtätning av lokala centrummiljöer ska utgångspunkten vara att förstärka lokala stadsmässiga karaktärsdrag och kulturmiljövärden.
- För att stärka bebyggelsemiljöers attraktivitet, trygghet och orienterbarhet ska lokala centrum utformas så att människor ska kunna vistas där året om, dygnet runt. Detta kan exempelvis uppnås genom att offentlig och kommersiell service lokaliseras till dessa platser samt att en funktionsblandad bebyggelse som inkluderar bostäder uppmuntras.
- Byggnaders bottenvåningar bör vända sig mot det offentliga rummet med strategisk planering och placering av entréer, fönster, belysning och skyltning samt med fasadmateriäl som tål slitage och åldras vackert.
- Bebyggelsemiljön ska vara orienterbar under alla årstider vilket stöds av belysning, offentlig konst, planteringar och träd, platt- och stenläggning men även vinteråtgärder som exempelvis snöröjning.
- Lokalisering, placering och utformning av byggnader som utgör viktiga målpunkter ska placeras strategiskt inom lokala centrum för att styra och påverka människors rörelsemönster i området.
- Bebyggelsens utemiljöer ska ha tydliga gränser mellan vad som är offentligt och vad som är privat, då detta bidrar till en ökad orienterbarhet, trygghet och en effektivare markanvändning.

- I dessa områden prioriteras människors framkomlighet framför allt ur ett barn- och ungdomsperspektiv. Transportinfrastrukturen ska därför utformas så att fotgängare och cyklister har företräde i viktiga korsningar och stråk.
- Logistik och varudistribution ska utformas så att det fungerar på ett hänsynsfullt sätt mot människor och miljö. Varuintag vid allmän platsmark utformas med omsorg för upplevelsen av platsen.
- Återvinningsstationer ska placeras strategiskt och lättillgängligt på platser som många människor passerar i sin vardag och utformas så att de upplevs prydliga och trygga.
- Näringslivsstrategin ska följas vid lokalisering av ny handel och kommersiell service.

Pågående markanvändning

Markanvändningen ska i första hand utvecklas till förmån för pågående användning. Genom att prioritera förtätning kan byggelse tillkomma då det inom pågående markanvändning finns planlagd, outbyggd mark och möjlighet till kompletteringar och tillbyggnader. Förtätning av bebyggelsen samt utveckling av funktioner som kompletterar och förstärker varandra är i regel förenlig med den pågående markanvändningen. Bebyggelsen bör i dessa fall stärka platsens eller stråkets betydelse och tillföra något till de befintliga kvaliteterna i området.

4.3.3 Småskaliga bebyggelsestråk, bostadsbebyggelse SBB

Småskaliga bebyggelsestråk, bostadsbebyggelse SBB omfattar kommunens bebyggda kustområden, eller bebyggelseområden vid sjöar med övervägande andel fritidshus. Områdena kännetecknas av att de är små till skalan och ofta vända mot vattenfronten. Servicefunktionerna är få på grund av lågt befolkningsunderlag och säsongsviss användning. Det finns på vissa platser inslag av verksamheter som i huvudsak är riktade mot besöksnäringen. Det finns idag begränsat underlag för kollektivtrafik och områdena saknar i regel gång- och cykelvägar och anslutning till kommunalt vatten och avlopp.

Det finns en stor vilja att bo och verka i närheten av vatten, och havet är särskilt attraktivt som boendemiljö i Örnsköldsvik. Områden med befintlig bebyggelse kan ses som möjliggörare i utvecklingen av kommunen. De skapar förutsättningar för utveckling av fler attraktiva boende- och fritidshusområden som i sin tur skapar möjligheter för service och nya företag som bidrar till landsbygdsutveckling. Fler boende i dessa områden kan resultera i samordningsfördelar av exempelvis investeringar i infrastruktur och tekniska lösningar som kan ha god inverkan för miljön, och de kommunala kostnaderna.

Samtidigt har många vattenområden viktiga ekologiska funktioner och höga rekreativa värden som måste värnas för att de ska bevara sin attraktivitet. Många av kommunens vattenområden är ianspråktaga för bebyggelse, kusten påtagligt mer än vattendrag och sjöar inåt landet. Det är därför av vikt att utvecklingen innefattar kompletteringar av befintlig bebyggelsestruktur för att minska andelen nya ianspråktaga sträckor efter vattenområdet.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen SBB

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Tillkommande bebyggelse bör i första hand utvecklas i anslutning till befintlig bebyggelse och anpassas till det lokala bebyggelsemönstret. I kuperade områden ska bebyggelsen anpassas till terrängen.
- Områden som i framtiden kan vara av vikt för att möjliggöra service och mötesplatser bör strategiskt reserveras för detta ändamål vid utveckling av bostadsbebyggelse i dessa områden.
- Utveckling inom vattenområdet påverkar och påverkas av det som händer på land, därför ska planeringen från land till vatten samspela.
- Möjligheten att utveckla hållbara vatten- och avloppslösningar, som exempelvis anslutning till befintligt vatten- och avloppsnät, ska styra om ny bebyggelse kan tillåtas vid känsliga vattenområden.
- Befintliga gästhamnar och bryggor ska i första hand ges möjlighet att utvecklas innan nya platser tas i anspråk. Nya bryggor och småbåtshamnar ska styras till platser där de inte påverkar natur- och kulturvärden negativt och där god tillgänglighet från land och vatten finns.

- Vikar och fjärdar som innehåller naturvärden exempelvis grunda havsvikar eller vågskyddade mjukbottenar ska värnas. Vikar eller fjärdar där värden gått förlorade ska naturvårdsinsatser användas för att återställa miljön.
- Naturvärden på platsen ska beaktas och hänsyn tas vid en exploatering. Som underlag för en bedömning kan utredningar krävas.
- Utanför tätbebyggelse bör tomter för bostadshus normalt omfatta minst 2 000 kvm. Syftet är främst att ge områdena karaktär av fritidsområde med mycket grönt, men också att ge utrymme för restprodukter, egen odling etcetera. Mindre tomter kan dock vara lämpliga med hänsyn till kulturmiljöer eller befintliga bebyggelsemiljöer.
- Det är viktigt att bebyggelsen bevarar gröna släpp för att skapa förutsättningar för en funktionell grön infrastruktur.
- I planering av mark- och vattenanvändning inom världsarvet Höga Kusten och vid prövning av bygglov, miljötillstånd med mera bör de uppgifter som redovisas i samverkansplan för BSPA Höga Kusten beaktas och eventuell påverkan redovisas.
- Bebyggelseutvecklingen ska ske med hänsyn till de karaktärsdrag och kulturmiljövärden som finns bland befintlig bebyggelse, så som byggnaders placering, utformning med mera.

Pågående markanvändning

Småskalig bebyggelse som markanvändning har övergripande karaktärsdrag och det finns därför platser som kan vara lämpliga att pröva för annan användning. Bebyggelse och infrastruktur i anslutning till eller inom befintliga bebyggelsestråk är i regel förenlig med pågående markanvändning. Samtidigt kan småskalig bebyggelse inrymma värden att värna om varför utveckling måste prövas i det enskilda fallet.

Ändrad markanvändning, SBB-a

Områden för ändrad markanvändning är utpekade utvecklingsområden för småskaliga bebyggelsestråk, bostadsbebyggelse.

Munkudden (Gullvik) SBB-a1

Området är cirka 7,5 hektar stort och ligger cirka 12 kilometer från Domsjö centrum. Gullvik är en av kommunens populäraste platser, såväl för boende som för fritidsändamål, framför allt sommartid. Exploateringsintresset är högt, och värdena på platsen många, varför en utveckling av bostäder och annan bebyggelse i området är begränsad. Till området saknas kollektivtrafik. En förbättring av vägstandarden och cykelförbindelser skulle stärka områdets utveckling. Området berörs av MIVA:s kommande utbyggnadsplaner för vatten och avlopp till Gullvik.

Bostäderna söder om området har enskilt vatten varför en kommunal lösning för vatten och avlopp bedöms vara den lämpligaste lösningen vid en utveckling av området. Delar av området ligger inom 100 meter från strandlinjen och i den nordvästra delen rinner en bäck. Områdets avrinning är mot Gullviksfjärden. Området ligger inom riksintresseområde för naturvård och världsarvet (Höga Kusten) samt angränsar till

riksintresse för friluftsliv. Inom samma avrinningsområde ligger även Trysunda naturreservat som är ett Natura 2000-område. Världsarvsområdet är även ett HELCOM Marine Protected Area (MPA).

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för strandlinjen och berört vattendrag som finns i området utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjen och vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Hänsyn ska tas till riksintresse för naturvård och världsarvet Höga Kusten. Eventuell påverkan ska utredas och beaktas vid en exploatering.
- Släpp i befintlig bebyggelsestruktur ska bevaras. Området är långsmalt varför gröna släpp mellan bostadsgrupper är viktiga.

Fjärdänet (Idbyn) SBB-a2

Området är ca 10,8 hektar stort och ligger cirka 2 kilometer från Idbynskolan och förskola. Kollektivtrafik går längs väg 1062. Området ligger i anknäytning till ett friluftsområde som ger goda möjligheter till naturvistelse och friluftsliv, där Idbyfjärden bidrar till rörelse och rekreation. Området har delvis utbyggd infrastruktur med enskilda vägar. Utvecklingsområdet ligger i anslutning till MIVA:s kommande utveckling av det kommunala vatten- och avloppsnätet. Delar av området berör också mark som historiskt brukats för jordbruksändamål. Områdets avrinning är mot Idbyån och Idbyfjärden som är riksintresse för naturvård.

Lokala riktlinjer:

- Friluftsområdets värden, skolverksamheternas nyttjande av området samt tillgängligheten till området ska värnas. Detta genom att bevara befintliga anslutningspunkter och/eller tillskapa nya.
- Vid planering eller prövning av markens lämplighet behöver jordbruksmarkens brukningsvärde bedömas och eventuellt ianspråktagande motiveras.

Fjären norra (Norra Ulvön) SBB-a3

Området strax nordöst om befintlig bebyggelse i Fjären är ett cirka 8,6 hektar stort utvecklingsområde för bostadsbebyggelse. Idag är marken obebyggd och skogbevuxen. Ulvöhamn, med service- och centrumfunktioner, ligger cirka 3,5 km bort. Kajen där båten för reguljärtrafik lägger till, ligger cirka 700 meter söderut. Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för naturvård, obruten kust, friluftsliv, rörligt friluftsliv samt världsarvet Höga kusten. Den ursprungliga bebyggelsen i närområdet är de äldre jordbruksfastigheterna samt sjöbodarna i Fjären och Norrbysbodarna. Området ligger även inom ett utpekadt område med kulturmiljövärden (K76) i kommunens Kulturmiljöprogram (2005). Området angränsar i nordöstlig riktning mot Valberget. Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön i kapitel 6.3* användas. Delar av området ligger inom 100 meter från en bäck söder om området. Strandskyddets omfattning behöver utredas vid en utveckling. I Fjären finns det i dagsläget inget allmänt spill- och dricksvattensystem. Områdets avrinning är mot Ullångersfjärdens kustvatten som ingår i riksintresset naturvård (Höga kusten).

Lokala riktlinjer

- Vid planering inom strandskyddat område ska ett upphävande utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjens värden vid en exploatering.
- Vid en utveckling ska en varierad bystruktur eftersträvas.
- För tomter norr om vägen gäller tomtdjup max 50 meter.
- Huvudbyggnader ska placeras efter landskapets topografi med långsida som följer befintlig väg.
- Ny bebyggelse ska vara småskalig och ha enkla former, bestående av en huvudbyggnad i 1–2 våningar samt eventuella komplementbyggnader.
- Byggnaderna ska utformas med utgångspunkt i lokala bebyggelsetraditioner och material.

Fjären södra (Norra Ulvön) SBB-a4

Området Fjären södra ligger strax sydöst om den befintliga bebyggelsen i Fjären på Ulvön. Det är cirka 17 hektar stort och bedöms lämpligt att pröva för bostadsbebyggelse. Idag är marken obebyggd och till största del skogbevuxen.

Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för naturvård, obruten kust, friluftsliv, rörligt friluftsliv samt världsarvet Höga kusten. Den ursprungliga bebyggelsen i närområdet är de äldre jordbruksfastigheterna samt sjöbodarna i Fjären och Norrbysbodarna. Området är omgivet av Nörd-Toskberget och Flöggerberget. Området ligger även inom ett utpekade område med kulturmiljövärden (K76) i kommunens Kulturmiljöprogram (2005). Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön i kapitel 6.3* användas.

Kajen där båten för reguljärtrafik lägger till, ligger cirka 100 meter ifrån området. Ulvöhamn, med service- och centrumfunktioner, ligger cirka 3,5 km bort. I Fjären finns i dagsläget inget allmänt spill- och dricksvattensystem. Delar av området ligger inom strandskydd men bedöms möjligt att pröva för strandskyddsdispens då området är avskilt genom befintlig bebyggelse. Ett 60 meter grönt släpp mellan området och Nörd-Tockberget har säkerställts. Släppet möjliggör även passage till Gammsjöbodviken för allmänheten. Ulvöns slamdräneringsbädd ligger inom 200 meter från området. Områdets avrinning är mot Ullångersfjärdens kustvatten som ingår i riksintresset naturvård (Höga kusten). Området ligger på grundvattenförekomsten Norra Ulvön.

Lokala riktlinjer:

- Vid planering inom strandskyddat område ska ett upphävande utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjens värden vid en exploatering.
- Hänsyn ska tas till grundvattenförekomsten. Spill- och dagvatten behöver renas för att inte påverka förekomsten.
- En skogsrیدا på minst 20 meter ska bevaras längs befintlig väg i nord- sydlig riktning, öster om utvecklingsområdet.
- Huvudsaklig angöring till området ska inte ske från befintlig väg öster om utvecklingsområdet.
- Vid en utveckling ska en varierad bystruktur eftersträvas.
- Ny bebyggelse ska vara småskalig och ha enkla former, bestående av en huvudbyggnad i

- 1–2 våningar samt eventuella komplementbyggnader.
- Byggnaderna ska utformas med utgångspunkt i lokala bebyggelsetraditioner och material.
- Eventuell påverkan från Ulvöns slamdräneringsbädd behöver utredas.

Ulvö Kyrkbacke (Norra Ulvön) SBB-a5

Området består av tre delar och sammanlagt är det cirka 1,7 hektar stort och ansluter till Ulvöhamns bebyggelse och infrastruktur. Kajen där båten för reguljärtrafik lägger till, ligger cirka 500 meter ifrån.

Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för naturvård, obruten kust, friluftsliv, rörligt friluftsliv, kulturmiljövård samt världsarvet Höga kusten och har höga kultur- och landskapsbildsvärden. Dessa sammanfallande värden förstärker Ulvöhamns attraktivitet som besöksmål och livsmiljö och bygger vidare på landskapsbilden av Ulvöhamn. Området är väl synligt såväl inifrån Ulvöhamn som från Ulvösundet. En exploatering av denna plats påverkar dessa värden, varför det ska ske med väl avvägd hänsyn. Idag är Ulvöhamn omgiven av kuperad, i stort sett obebyggd naturmark, som står i kontrast till bebyggelsen. Stigar genom områdena är viktigt för landskapets karaktär och tillgänglighet. Det östra området är beläget i närheten av Ulvö kyrka, en 1890-tals kyrka med särskilt höga kulturhistoriska värden och ett uttryck för riksintresse för kulturmiljövård. Kyrkan är belägen högt i landskapet med omgivande naturmark som fond. Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön och Ulvöhamn i kapitel 6.3* användas.

Området ligger i anslutning till verksamhetsområde för allmän spill- och dricksvattenförsörjning. Kapaciteteten för systemet är dock begränsat och investeringar i befintlig infrastruktur kan behöva ske för att möjliggöra en utveckling inom områdena. Områdets avrinning är mot Höga kustens kustvatten som ingår i riksintresset naturvård (Höga kusten). Inom avrinningsområdet ingår Natura 2000-områdena Stormyran naturreservat och Trysunda naturreservat.

Lokala riktlinjer:

- Ny bebyggelse, utanför befintliga områdesbestämmelser, ska prövas i detaljplan eller områdesbestämmelser. Planläggningen sker med fördel för hela utvecklingsområdet, dock ej mindre än för vardera delområde.
- Exploatering av ny bebyggelse behöver ske medvetet och varsamt med omsorgsfull placering, utformning och gestaltning. Stor hänsyn ska tas till platsens landskapsbild, värden kopplat till världsarvet och topografiska förutsättningar.
- Stor hänsyn ska tas till Ulvöhamns kulturhistoriskt känsliga miljö och dess värden, befintliga bebyggelsestruktur samt kyrka och kapell. Åtgärder ska utformas så att dessa kvaliteter bevaras och stärks.
- I det östra området ska vid planering och prövning siktstudier ingå för att bedöma påverkan på kyrkans siluett i kontrast till naturmarken. Förändringar får inte ske om de negativt påverkar kyrkans tydlighet i landskapsbilden.
- In- och utfarter till delområdena behöver utredas.
- Utformning av bebyggelse ska harmonisera med hänsyns- och varsamhetsreglerna i

områdesbestämmelserna för Ulvöhamn.

- Ny bebyggelse ska vara småskalig och bestå av kortare enheter, där volymer och skala anpassas till Ulvöhamns bebyggelse.
- Sprängning av berg ska undvikas.

Vågsnäsvägen (Norrvåge) SBB-a6

Området vid Vågsnäsvägen är ett cirka 7,7 hektar stort utvecklingsområde. Det ligger ungefär 5,5 kilometer från Geneskolan och 7 kilometer från service- och centrumfunktionerna i Domsjö/Gene, men saknar tillgång till kollektivtrafik. Cirka 3,5 kilometer österut finns Gullvik, en av kommunens största badstränder med fritidsfunktioner och naturområden med goda möjligheter till idrott, friluftsliv och rekreation. En bäck rinner strax väster om området och mynnar ut i Bäckfjärden. En förbättring av vägstandarden och cykelförbindelser skulle stärka områdets utveckling.

Lokala riktlinjer

- Tillkommande bostäder och tomter bör utformas så att de ger god helhetsverkan i landskapsbilden och är i samklang med omkringliggande bostäder.
- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berört vattendrag som finns väster om området utredas. Hänsyn ska tas till bäckarna och dess värden vid en exploatering.

4.3.4 Verksamheter - industri och verksamhetsområde VIV

Verksamheter, industri och verksamhetsområde VIV, innebär en blandning av industrier och verksamheter som kan vara störande för omgivningen. Vissa är tillståndspliktiga enligt miljöbalken om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, vilket gör det olämpligt att placera nära annan typ av bebyggelse. I dessa områden kan det vara möjligt att lägga vägar och ytor närmare kraftledningar än vad kartan visar.

Framtida utveckling av industri- och verksamhetsområden handlar bland annat om att uppmuntra och skapa förutsättningar för cirkularitet och industriell symbios. Utöver de åtgärder som företagen själva genomför kan planeringen underlätta för etableringar som kan vidareförädla restströmmar och dela på resurser med kringliggande industrier och verksamheter. Utvecklingen av industri och verksamhetsområden bör även eftersträva energieffektivt och hållbart byggande.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen VIV

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Ytkrävande och transportintensiva verksamheter ska förläggas i anslutning till transportinfrastrukturstråk och med god framkomlighet för godstransporter under alla delar av året.
- God tillgång till kollektivtrafik och gång- och cykelstråk ska eftersträvas inom och till områdena för att fler ska välja ett hållbart resande. Längs vägar med hög andel tung trafik bör gång- och cykeltrafik vara separerat från biltrafik.
- Ett effektivt marknyttjande ska eftersträvas inom verksamhetsområden, exempelvis genom att bygga fler våningar eller samordning mellan olika verksamheters behov av omlastningsytor och parkeringar.
- Riskfyllda och miljöstörande verksamheter ska inte lokaliseras så att bostäder, omsorgs- och vårdbyggnader, skolverksamheter, vattentäkter eller andra känsliga mark- och vattenområden kan påverkas negativt.
- I de utvecklingsområden som är stora ska det planeras för en funktionell grön infrastruktur även inom området, som kan bistå med ekosystemtjänster såsom temperaturreglering och dagvattenhantering.
- Vid utveckling av verksamheter som tar mycket naturmark i anspråk för att skapa hårdgjorda ytor ska skadelindringshierarkin beaktas så att områdets ekosystemtjänster kan upprätthållas för framtiden. Vilken typ av åtgärd som krävs bedöms utifrån platsens behov och fastställs i samband med det aktuella ärendet. *För vidare beskrivning av skadelindringshierarkin, se kapitel 4.7.*
- Många människor tillbringar en stor del av sina liv i verksamhetsområden varför plan- och bygglagens krav på god färg-, form- och materialverkan samt god helhetsverkan är viktiga att beakta i dessa bebyggelsemiljöer.
- Inom verksamhetsområdena ligger stora delar av de kulturmiljöer som minner om Örnsköldsviks framgångsrika industrihistoria. Dessa kulturmiljöer är en viktig del

av Örnsköldsviks identitet och karaktär och är viktiga att kunna nyttja, bevara och utveckla i samspel med sin kontext.

- Där det är möjligt ska handel och industri separeras för att minimera riskerna som uppstår vid blandning av tung trafik till industrin, varuleveranser till handeln, personbilstrafik och oskyddade trafikanter.

Pågående markanvändning

Bebyggelse kan tillkomma då det inom pågående markanvändning finns möjlighet till kompletteringar och tillbyggnader, samt i vissa fall etablering av ytterligare verksamheter. En utveckling med annat ändamål än den förelagda användningen kan vara förenligt med pågående markanvändning, under förutsättning att den provas och bedöms lämplig i det enskilda fallet.

Ändrad markanvändning, VIV-a

Områden för ändrad markanvändning är utpekade utvecklingsområden för verksamheter, industri och verksamhetsområde.

Norrsvedje (Bjästa) VIV-a1

Området är beläget i utkanten av Bjästa tätort i direkt anslutning till befintligt industriområde, nära E4 samt Köpmanholmens hamn. Det utpekade området består av cirka 20,4 hektar skogsmark och ska bevaras med en buffertzons mot riksintresse (E4) för att skapa en grön korridor, upprätthålla skyddsavståndet till farligt gods och skydda mot trafikbuller. Området planeras för ny verksamhetsmark, särskilt lämplig för logistik- och industriverksamheter. Verksamhetsområdet planeras att integreras med det befintliga industriområdet, vilket är en strategisk satsning som nyttjar befintlig infrastruktur och minimerar miljöpåverkan. Området är särskilt lämpat för verksamheter med tunga transporter och erbjuder utmärkta möjligheter för företag att etablera sig nära viktig transportinfrastruktur. Kollektivtrafik finns inom 800 meter vid Bjästa E4 södra utfarten. Områdets avrinning är mot Svedjefjärden. Området ligger delvis på grundvattenförekomsten Skorpedsåsen Bjästamon-Köpmanholmen och en bäck rinner genom området.

Lokala riktlinjer

- Mark som är potentiellt förorenad ska utredas innan exploatering kan ske på de ytor.
- Påverkan på riksintresse för väg E4 ska i så tidigt skede som möjligt utredas och påtaglig skada undvikas. Vid utveckling av området behöver trafiksäkra anslutningar till E4 utredas i samverkan med Trafikverket.
- En fungerande buffertzons ska säkerställas längs med E4 och dess bredd ska utredas i efterföljande processer.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till grundvattenförekomsten. Det är av stor vikt att spillvatten inte når förekomsten samt att dagvatten renas innan infiltration för att inte påverka förekomsten negativt. Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berörda vattendrag som finns i området utredas. Hänsyn ska tas till vattendragen och dess värden vid en exploatering.

- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Västra (Björna) VIV-a2

Området omfattar cirka 25,6 hektar mark. Närheten till järnväg och Fredrikavägen ger utpekat område goda förutsättningar för att fortsätta bebyggas med verksamheter och industrier. Området är delvis etablerat med verksamheter och fortsatt utveckling av området bidrar till god helhetsverkan. Den nordliga delen av området kan delvis ligga inom skyddsavstånd från kraftledning, vilket behöver utredas. Tillgängligheten till el-infrastruktur är god men kapacitet kan behöva skalas upp i samband med områdets utveckling. Närheten till järnvägen skapar fördelar för området men skapar även en barriär med säkerhetsavstånd, vibrationer och buller. Utredning av lämpligt avstånd för exploatering mot järnväg ska genomföras i efterföljande processer. Kollektivtrafik finns inom 700 meter vid Björna centrum. Områdets avrinning är mot Björna-Lillån.

Lokala riktlinjer

- Mark som är potentiellt förorenad ska utredas innan exploatering kan ske på de ytorna.
- En fungerande buffertzona ska säkerställas längs med järnväg och dess bredd ska utredas i efterföljande process.
- In- och utfarter mot väg 352 ska utformas för god sikt och trafiksäkerhet i dialog med Trafikverket som är väghållare.

Sörmesunda (Bredbyn) VIV-a3

Området omfattar cirka 90 hektar mark, 1 kilometer sydöst om Bredbyn samhälle. Området ligger i direkt anslutning till befintlig industri och verksamheter. Området ligger strategiskt i direkt anslutning till väg 917 (Sidsjövägen) och 348 som knyter samman kust med inland. Cirka 500 meter söder om området finns norra stambanan och Anundsjö station. Tillgång till vägnät med god framkomlighet tillsammans med närhet till järnväg ger goda förutsättningar för nära och långväga transporter. Tillgängligheten till el-infrastruktur är god men kapacitet kan behöva skalas upp i samband med områdets utveckling. Området berör också mark som historiskt brukats för jordbruksändamål. Kollektivtrafik finns inom 1 kilometer vid Sörmesunda hållplats och cirka 700 meter vid Skolbacken hållplats, Bredbyn.

Området ligger inom riksintresse för naturvård (Moälven) samt riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). Moälven är ett utpekat känsligt vattendrag, Natura 2000-område och älven utgör även en vattentäkt för dricksvattenförsörjning.

Lokala riktlinjer

- Mark som är potentiellt förorenad ska utredas innan exploatering kan ske på de ytorna.

- Vid planering eller annan prövning av markens lämplighet behöver jordbruksmarkens bruksvärde bedömas och eventuellt ianspråktagande motiveras. En lokaliseringssutredning behöver tas fram.
- Vid planering eller prövning ska särskild hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Moälven) samt Natura 2000-område (Moälven) och dess värden. Exempelvis behöver dagvattenhanteringen utredas i ett tidigt skede.
- På grund av närhet till befintliga bostäder i väst bör områdets västra del främst utgöras av verksamheter som inte är störande för omgivningen.
- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berörda vattendrag som finns i området utredas. Hänsyn ska tas till vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Dombäck Norra (Husum) VIV-a4

Området omfattar cirka 83,3 hektar mark och ligger cirka en och en halv kilometer nordväst om Husum samhälle. Området ligger strategiskt i direkt anslutning till riksintresse (väg E4) som är kommunens största transportled. Cirka 1,5 kilometer söder om området passerar Botniabanan och cirka två kilometer från området finns Husum tågstation. Kollektivtrafik finns inom 1,5 kilometer vid Husum tågstation. Tillgängligheten till el-infrastruktur och de restströmmar som uppstår vid Metsä Board är god. Området består idag av verksamheter och industri blandat med bostäder och är bullerutsatt. Området gränsar till ett kulturmiljöområde (K34 och K35). I mitten av området passerar en bäck. Väster om området passerar Gideälven och området berör flera avrinningsområden. Områdets avrinning är mot Dombäcken och Gideälven. Gideälven omfattas av riksintresse för naturvård och delar av älven och viken är utpekad som lekområde för sik. Gideälven är även ett viktigt lekområde för vandrande fiskar från havet.

Ett planprogram för delar av området samt mark norr om utvecklingsområdet är under framtagande. Områdets avgränsning är under utredning och kommer hanteras inom ramen för pågående planprogramsprocess.

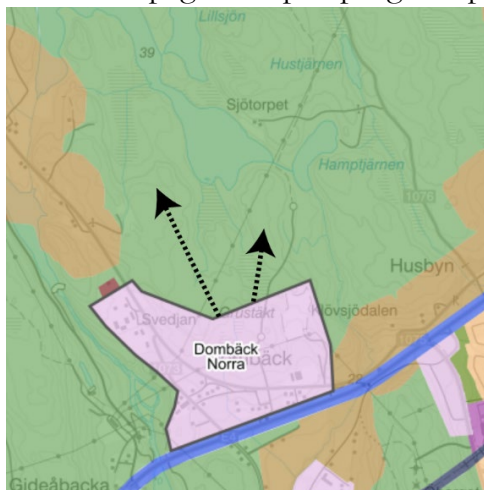

Bild på i vilket riktning området kan komma att utvecklas.

Lokala riktlinjer

- Påverkan på riksintresse för väg E4 ska i så tidigt skede som möjligt utredas och påtaglig skada undvikas. Vid utveckling av området behöver trafiksäkra anslutningar till E4 utredas i samverkan med Trafikverket.
- Anslutningen via Bruksvägen bör övervägas att stängas på grund av trafiksäkerhetsskäl.
- Hänsyn ska tas till de närliggande kulturmiljöerna.
- Mark som är potentiellt förorenad ska utredas innan exploatering kan ske på de ytorna.
- Verksamhetsområden bör utformas så att dess byggnader fungerar som bullerskärmar, i lägen där detta kan bidra till att intilliggande mark blir tillgänglig för bullerkänslig markanvändning.
- Vid en utveckling behöver påverkan på och av bostäder som finns i området utredas.
- Hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten måste tas så att en utveckling av området inte riskerar att påverka möjligheten att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormer för Gideälven eller andra berörda vattenförekomster.
- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berörda vattendrag som finns i och i närheten av området utredas. Hänsyn ska tas till vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Gideälven) och dess värden.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Lunndalsbacken (Idbyn) VIV-a5

Lunndalsbacken är ett cirka 34,8 hektar stort område för verksamheter beläget nära riksintresse (väg E4) och inom kort pendlingsavstånd från Örnsköldsviks centralort. Kollektivtrafik finns inom 100 meter vid Idbyn E4. Området som består av skogsmark ligger strategiskt längs kommunens största transportled vilket lämpar sig för både längre och kortare transporter. Idbyn ingår i kommunala bolaget MIVA:s utbyggnadsplaner för vatten och avlopp. Idag finns viss verksamhet i anslutning till området. För att området ska kunna utvecklas ytterligare behöver trafiklösningen med in-/utfart mot E4 ses över så att den blir bättre lämpad för fler tunga transporter. Öster om området rinner en bäck.

Områdets avrinning är mot Skettälvbäcken som rinner ut i Idbyån som ingår i riksintresse för naturvård

Lokala riktlinjer

- Påverkan på riksintresse för väg E4 ska i så tidigt skede som möjligt utredas och påtaglig skada undvikas. Vid utveckling av området behöver trafiksäkra anslutningar till E4 utredas i samverkan med Trafikverket.

- Vid planering eller provning ska strandskyddsfrågan för bäcken som finns öster om området utredas. Hänsyn ska tas till bäcken och dess värden vid en exploatering.
- Hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten måste tas så att en utveckling av området inte riskerar att påverka möjligheten att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormer för Idbyfjärden eller andra berörda vattenförekomster.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Yttersel (Mellansel) VIV-a6

Området är cirka 11,3 hektar stort och ligger cirka två kilometer öster om Mellansel. Området ligger strategiskt nära järnvägsknutpunkt Mellansel, väster om Yttersel, med stambanan och banan Mellansel - Örnsköldsvik. Kollektivtrafik finns inom 400 meter vid Yttersel hållplats. Idag finns ett större ställverk och två batterianläggningar är beviljade bygglov intill ställverket. Området är särskilt lämpligt för industri och verksamheter som har nytta av närheten till en eluttags-/inmatningspunkt. Utifrån det behov som finns att ställa om till ett elektrifierat och utsläppsfritt samhälle bedöms en möjlig etablering i Yttersel utgöra ett väsentligt samhällsintresse. Hänsyn till vägarnas kapacitet behöver tas vid etablering av verksamheter. Området angränsar till ett antal bostäder till vilka hänsyn måste tas. Fornlämningar i form av fångstgropar finns dokumenterade söder om området. Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för naturvård (Moälven) och inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). Moälven är även utpekad Natura 2000 område och ett utpekad känsligt vattendrag samt att älven utgör även en vattentäkt för dricksvattenförsörjning. Områdets avrinning är mot Sågbacken. Områdets södra delar ligger på grundvattenförekomsten Mellansel.

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller provning ska särskild hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Moälven) samt Natura 2000-området (Moälven) och dess värden. Exempelvis behöver dagvattenhantering utredas i ett tidigt skede.
- Hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten måste tas så att en utveckling av området inte riskerar att påverka möjligheten att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormer för Moälven eller andra berörda vattenförekomster.
- Vid planering eller provning ska hänsyn tas till grundvattenförekomsten. Det är av stor vikt att spillvatten inte når förekomsten samt att dagvatten renas innan infiltration för att inte påverka förekomsten negativt.
- Vid planering eller annan provning av markens lämplighet behöver jordbruksmarkens brukningsvärde bedömas och eventuellt ianspråktagande motiveras. En lokaliseringstudie behöver tas fram.

- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Hållen (Moliden) VIV-a7

Utvecklingsområdet utgörs av cirka 23,7 hektar skogsmark cirka tre kilometer norr om Moliden samhälle. Området angör väg 1032 som ansluter vägarna 1033, 930 och 348. Vägarnas kapacitet behöver tas hänsyn till vid etablering av verksamheter. Kollektivtrafik finns inom 400 meter vid Västerbacke hållplats. Området ligger i direkt anslutning till riksintresse för transformationsnätet vilket omfattar både luftledning och en större transformatorstation. Området ligger även inom riksintressets påverkansområde. Det gör området lämpligt för elintensiv verksamhet men innebär även att viss verksamhet kan vara olämplig samt att avstånd måste hållas för att säkerställa elsäkerheten. Områdets sydöstra del i anslutning till väg 1032 har historiskt brukats för jordbruksändamål men utgörs idag av skogsmark. Utifrån det behov som finns att ställa om till ett elektrifierat och utsläppsfritt samhälle bedöms en möjlig etablering i Hållen utgöra ett väsentligt samhällsintresse.

Området angränsar till ett antal bostäder vilket gör att hänsyn behöver tas. Med tanke på områdets storlek bör det finnas förutsättningar att eventuellt störande verksamheter etableras så långt bort från bostäderna som möjligt.

Områdets avrinning är mot Moälven som är utpekad riksintresse för naturvård samt Natura 2000. Avrinningsområdet ligger inom riksintresset skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). Moälven är ett utpekad känsligt vattendrag och älven utgör även en vattentäkt för dricksvattenförsörjning. Områdets södra del påverkas av en bäck som även utgör ett biflöde till Moälven. Fornlämningar i form av fångstgropar finns dokumenterade inom området.

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning ska särskild hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Moälven) samt Natura 2000-området (Moälven) och dess värden. Exempelvis behöver dagvattenhantering utredas i ett tidigt skede.
- Luftledningar och stationer som utgör riksintresse för transmissionsnätet är viktiga för det civila försvaret och påverkan ska undvikas. Samråd ska i tidigt skede genomföras med Svenska Kraftnät och Myndigheten för civilt försvar vid planering eller prövning för att säkerställa tillräckliga avstånd och god elsäkerhet.
- Hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten måste tas så att en utveckling av området inte riskerar att påverka möjligheten att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormer för Moälven eller andra berörda vattenförekomster.
- Vid planering eller annan prövning av markens lämplighet behöver jordbruksmarkens brukningsvärde bedömas och eventuellt ianspråktagande motiveras. En lokalisering utredning behöver tas fram.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att

stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

By (Sidensjö) VIV-a8

Området ligger i utkanten av Sidensjö samhälle och omfattar cirka 1,8 hektar skogsmark i direkt anslutning till Ö-viksvägen (väg 335) vilket ger området förutsättningar för goda kommunikationer. Området angränsar till både befintliga bostäder samt ett utpekad område för ny mångfunktionell bebyggelse (Bys förlängning). Busshållplats finns på Ö-viksvägen i direkt anslutning till området. Områdets norra del berörs delvis en bäck som passerar utanför området. Området kan med relativt små medel anslutas till vatten, avlopp och fiber. Områdets avrinning är mot Bysjön som utgör riksintresse för naturvård (Övre Nätraån med Bärmsjön).

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berörda vattendrag som finns i anslutning till området utredas. Hänsyn ska tas till vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Vid prövning av markens lämplighet vid planläggning eller lovgivning behöver särskild hänsyn tas till behovet av grön infrastruktur mellan området och befintliga bostäder i syfte att motverka störningar på bostadsbebyggelsen.
- På grund av närheten till befintliga bostäder samt utpekad område för ny mångfunktionell bebyggelse (Bys förlängning) är det inom området endast lämpligt med verksamheter som inte är störande för sin omgivning.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Överhörnäs (Överhörnäs) VIV-a9

Området omfattar cirka 26,5 hektar mark och ligger några hundra meter väster om Överhörnäs samhälle. Området består idag av skogsmark och ligger strategiskt i direkt anslutning till väg 348 som är en av kommunens större transportleder. Cirka en och en halv kilometer sydost om området passerar väg E4. Närheten till väg 348 och E4 ger utpekad område goda förutsättningar för att bebyggas med verksamheter och industrier. Tillgängligheten till el-infrastruktur är god men kapacitet kan behöva skalas upp i samband med områdets utveckling. Kollektivtrafik finns inom 900 meter vid Hörnäsvägen, Överhörnäs. I den sydvästra del av området finns en bäck och en stig. Områdets östra del gränsar till ett friluftsområde. Området ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll-och biflöden) samt inom avrinningsområde för Själevadsfjärden som ingår i riksintresse för naturvård (Moälven). Moälven är ett utpekad känsligt vattendrag och älven utgör även en vattentäkt för dricksvattenförsörjning.

Lokala riktlinjer

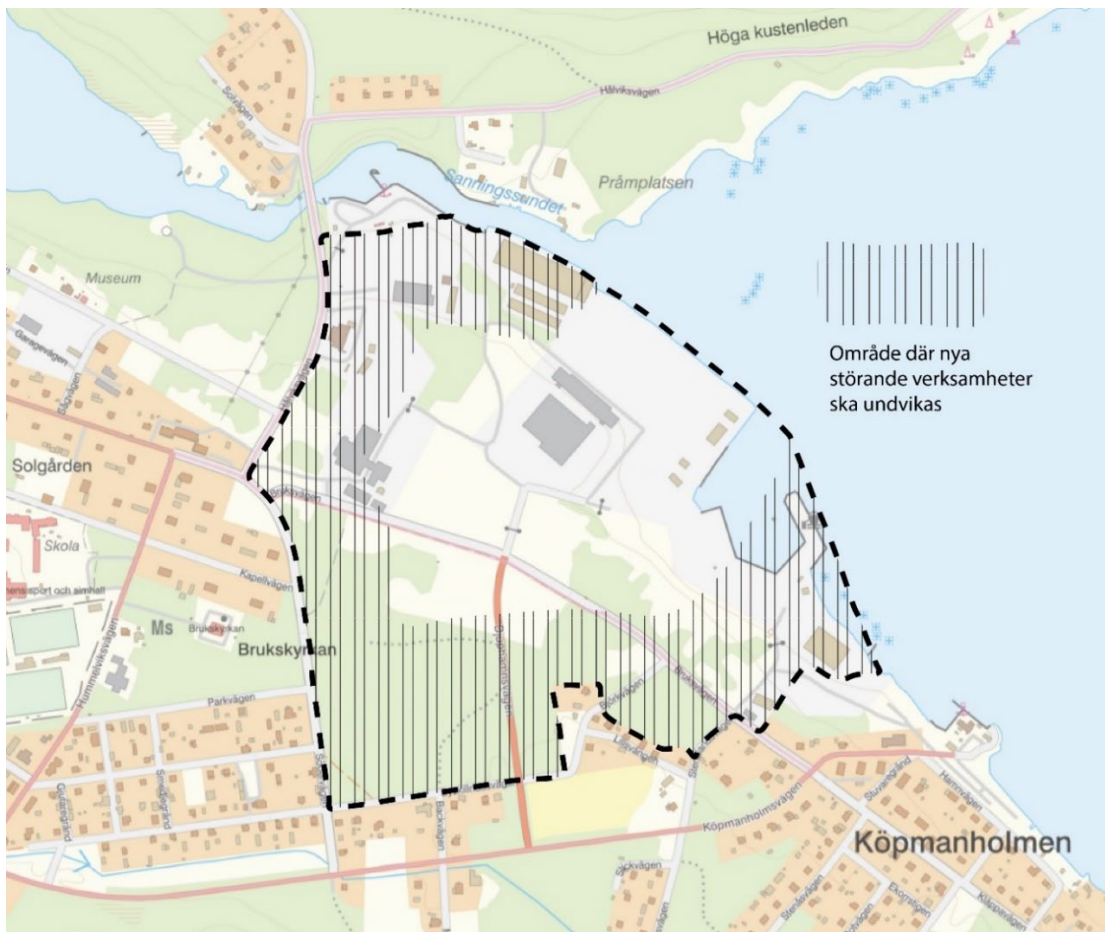
- Vid planering eller prövning ska särskild hänsyn tas till riksintresse för naturvård (Moälven) samt Natura 2000-området (Moälven) och dess värden. Exempelvis behöver dagvattenhantering utredas i ett tidigt skede.
- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berörda vattendrag som finns i området utredas. Hänsyn ska tas till vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten måste tas så att en utveckling av området inte riskerar att påverka möjligheten att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormer för Moälven eller andra berörda vattenförekomster.
- In- och utfarter mot väg 348 ska utformas för god sikt och trafiksäkerhet i dialog med Trafikverket som är väghållare.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Utvecklad markanvändning, VIV-u

Hamnområdet (Köpmanholmen) VIV-u1

Området ligger en kilometer nordväst om Köpmanholmen samhälle och omfattar cirka 50,7 hektar. Utpekade område är ett befintligt industriområde som omfattas av detaljplan. Goda förutsättningar finns för en vidare utveckling av verksamheter och industrier då befintlig infrastruktur finns i nära anslutning. Platsen ligger strategiskt i anslutning till Köpmanholmens hamn som ingår i en av Örnsköldsviks farleder för sjötrafik. Cirka sex kilometer väster om området finns anslutning till E4. Detta ger området bra förbindelse med god framkomlighet för nära och långväga transporter via både sjö- och vägtrafik. Det finns ett behov av gång- och cykelväg för att stärka förbindelsen mellan verksamhetsområdet och Köpmanholmen samhälle såväl som Bjästa samhälle. Kollektivtrafik finns inom 300 meter, vid Köpmanholmen centrum. Områdets västra del angränsar till Höga Kusten-leden och vid en prövning ska hänsyn tas till dess värden. Området ligger delvis inom ett utpekade område med kulturmiljövärden (K71) i kommunens Kulturmiljöprogram (2005).

Området har sanerats och når sedan år 2009 riktvärdet för verksamheter och mindre känslig markanvändning (MKM). Delar av området omfattas av ett föreläggande om skyddsåtgärder från länsstyrelsen på grund av förorenad mark och redovisas vidare i *kapitel 6.7 Förorenade områden*. Den bullerutredning som nämns i Översiktsplan 2012 bygger på verksamheters krav på bullernivåer och kartbilden nedan, från översiktsplanen från 2009, gäller fortfarande i sin helhet. Den ger en redovisning av områden där nya störande verksamheter ska undvikas.

Inom skrafferade områden tillåts verksamheter som inte stör omgivningen, exempelvis lätt industri, kontor, lager, hantverk och verkstäder. Varje verksamhet bedöms individuellt.

Detta gäller utifrån verksamheter och miljötillstånd år 2010 när bullerutredningen gjordes. För att bibehålla ett konsekvent förhållningssätt till samutvecklingen mellan bostadsbebyggelse och industriutveckling bör det på sikt tas fram en ny bullerutredning för att klargöra om förhållandena har förändrats.

För att skapa en attraktiv bebyggelsemiljö både inom och intill det utpekade området, krävs att noga hänsyn tas till angränsande befintlig bebyggelse. En grön korridor med variationsrik skog ska även sparas genom området, för att utveckling ska ske i balans med naturen. Gröna länkar fungerar som spridningskorridorer mellan grönområden vilket bidrar till biologisk mångfald. Det är viktigt att den tätortsnära naturen säkerställs, utvecklas och tillgängliggörs för att främja folkhälsan, särskilt ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv. Området ligger inom riksintresset naturvård (Höga kusten). Områdets avrinning är mot Nätraån. Inom avrinningsområdet ligger även Natura 2000-områdena Hummelviks naturreservat, Trysunda, Balesudden, Djupviksberget och Stormyran på Ulvöns naturreservat. Området ligger på grundvattenförekomst Skorpedsåsen Bjästamon-Köpmanholmen.

Lokala riktlinjer

- Längs de idag oexploaterade sidorna av Södervägen och Byskillnadsvägen ska utveckling ske i form av verksamhetsbebyggelse.

- Skrafferat område enligt kartbild ska inte utvecklas med störande verksamheter.
- Vid prövning av nya verksamheter inom området ska ny bullerutredning tas fram. Till dess gäller bullerutredningen från 2010.
- Vid prövning av nya verksamheter och omprövning av miljötillstånd bör det eftersträvas att minska störningarna utanför industriområdet.
- Beakta markföroreningar vid etableringar i området. Mark som är potentiellt förorenad ska utredas innan exploatering kan ske på de ytorna.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till grundvattenförekomsten. Det är av stor vikt att spillvatten inte når förekomster samt att dagvatten renas innan infiltration för att inte påverka förekomsten negativt.
- Eventuell påverkan på Höga Kusten-leden och dess värden ska beaktas och utredas vid en exploatering.
- Hänsyn ska tas till de höga naturvärdena i mynningen av Åfjärden. Vid en exploatering ska en eventuell påverkan beaktas och utredas.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag. Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

4.3.5. Verksamheter - transportintensiv verksamhet VIT

Verksamheter, transportintensiv verksamhet VIT innefattar verksamheter och företagsområden som i huvudsak har en koppling mot gods, exempelvis storhandelsområden, områden i anslutning till hamnar, godsknutpunkter och logistik. I allmänhet transporteras stora mängder gods till och från dessa områden. Platser med fokus på resande, såsom resecentrum, ingår inte i denna markanvändning.

Framtida utveckling av transportintensiva verksamheter handlar bland annat om att skapa förutsättningar för, och uppmuntra cirkularitet och samordning, för att spara på resurser och skapa en effektivare markanvändning. Men även för att underlätta övergången mot hållbarare transporter genom exempelvis överflyttning av gods från väg till järnväg och sjöfart. Utvecklingen av transporteffektiva verksamheter ska även eftersträva energieffektivt och hållbart byggande.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen VIT

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Ytkrävande och transportintensiva verksamheter ska förläggas i anslutning till transportinfrastrukturstråk samt med god framkomlighet för godstransporter under alla delar av året.
- Ett effektivt marknyttjande ska eftersträvas inom verksamhetsområden, exempelvis genom att bygga fler våningar eller genom samordning mellan olika verksamheters behov av omlastningsytor och parkeringar.
- Ytor för omlastning, lagring och parkering kan delvis lokaliseras inom det byggnadsfria avståndet kring transportleder, i sådant fall krävs en riskbedömning.
- Verksamhetsområden bör utformas så att dess byggnader fungerar som bullerskärmar, i lägen där detta kan bidra till att intilliggande mark blir tillgänglig för bullerkänslig markanvändning.
- I de utvecklingsområden som är stora ska det planeras för en funktionell grön infrastruktur även inom området, som kan bistå med ekosystemtjänster såsom temperaturreglering och dagvattenhantering.
- Vid utveckling av verksamheter som tar mycket naturmark i anspråk för att skapa hårdgjorda ytor ska skadelindringshierarkin beaktas. Vilken typ av åtgärd som krävs bedöms utifrån platsens behov och fastställs i samband med det aktuella ärendet. *För vidare beskrivning av skadelindringshierarkin, se kapitel 4.7.*
- Många människor tillbringar en stor del av sina liv i verksamhetsområden varför plan- och bygglagens krav på god färg- form- och materialverkan samt god helhetsverkan är viktiga att beakta i dessa bebyggelsemiljöer.
- Inom verksamhetsområdena ligger stora delar av de kulturmiljöer som minner om Örnsköldsviks framgångsrika industrihistoria. Dessa kulturmiljöer är en viktig del av Örnsköldsviks identitet och karaktär och är viktiga att kunna nyttja, bevara och utveckla i samspel med sin kontext.

Pågående markanvändning

Bebyggelse kan tillkomma då det inom pågående markanvändning finns möjlighet till kompletteringar och tillbyggnader, samt i vissa fall etablering av ytterligare verksamheter. En utveckling med annat ändamål än den förelagda användningen kan vara förenligt med pågående markanvändning, under förutsättning att den provas och bedöms lämplig i det enskilda fallet.

Ändrad markanvändning VIT-a

Områden för ändrad markanvändning är utpekade utvecklingsområden för verksamheter - transportintensiv verksamhet VIT.

Långviksmons stickspårsområde (Långviksmon) VIT-a1

Industri- och verksamhetsområdet Långviksmons stickspårsområde omfattar cirka 11 hektar mark och ligger direkt norr om Långviksmon samhälle. Läget i anslutning till stickspåret bedöms vara långsiktigt intressant då alltmer godstransport ska gå över från väg till spår- och sjöfartstrafik. Stickspårets läge längs norra stambanan kan också bli alltmer strategiskt utifrån förändrade transportbehov i öst-västlig riktning. Kollektivtrafik finns inom 900 meter vid Långviksmon Jollen. Området består idag av skogsmark där kännedom om naturvärden är låg. Området ligger delvis på grundvattenförekomsten Långviksmon S.

Lokala riktlinjer

- Tillfartsvägen Lomvägen passerar genom Långviksmons samhälle. Bullerpåverkan på intilliggande bostadsbebyggelse är viktigt att ta hänsyn till och vid en större utveckling av området kan ny tillfartsväg behöva utredas.
- Området bör företrädesvis förbehållas till verksamheter som kan nyttja stickspåret.
- Hänsyn till miljö kvalitetsnormer för vatten måste tas så att en utveckling av området inte riskerar att påverka möjligheten att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormer för Storsjön eller andra berörda vattenförekomster.
- Vid planering eller provning ska hänsyn tas till grundvattenförekomsten. Det är av stor vikt att spillvatten inte når förekomsten samt att dagvatten renas innan infiltration för att inte påverka förekomsten negativt.
- Området ligger inom avrinningsområde för ett känsligt vattendrag (Storsjön). Det är viktigt att stor hänsyn tas till detta vid utformning av VA-anläggning. Dagvatten behöver renas för att inte påverka recipienten.

Karlsviken (Trehörningsjö) VIT-a2

Området har en yta av cirka 16,4 hektar och ligger öster om Trehörningsjö samhälle. Marken är huvudsakligen skogsmark och angränsar till befintligt industriområde. Området har goda förutsättningar för en vidare utveckling av verksamheter och industrier då befintlig infrastruktur finns i nära anslutning. Platsen är strategiskt belägen vid Centralgatan, som går genom samhället. Kollektivtrafik finns inom 700 meter vid Trehörningsjö centrum. Cirka 200 meter söder om området finns norra stambanan och Trehörningsjö station. Detta ger området bra förbindelse med god framkomlighet för nära och långväga transporter genom tåg- och vägtrafik. Genom områdets västra del samt längs med områdets västra avgränsning rinner två bäckar. Bostäder och planlagd bostadsmark finns cirka 50–100 meter väster om området. Vid exploatering av området behöver hänsyn tas till eventuell framtida bostadsutveckling i närområdet. Den närliggande bostadsmarken motiverar bevarandet av naturliga barriärer mellan områdena, skogsmarken i synnerhet. Områdets sydvästra del påverkas delvis av ett avtal för att nyttja området vid transporter av vindkraftverk. Avtalet gäller fram till år 2047. Områdets avrinning är mot Inre Lemesjön. Området ligger delvis på grundvattenförekomsten Trehörningsjö.

Lokala riktlinjer

- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för berörda vattendrag som finns i och i anslutning till området utredas. Hänsyn ska tas till vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Mark som är potentiellt förorenad ska utredas innan exploatering kan ske på de ytorna.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till grundvattenförekomsten. Det är av stor vikt att spillvatten inte når förekomster samt att dagvatten renas innan infiltration för att inte påverka förekomsten negativt.
- Vid planering eller prövning av bebyggelse inom 150 meter från järnvägen ska en riskbedömning göras.
- Nyttjande av befintlig, tillfällig väg ska fortsatt vara möjligt på kort sikt. På lång sikt kan området för den tillfälliga vägen utvecklas.

4.3.6 Större besöksanläggning VIB

Verksamheter, större besöksanläggning VIB är en markanvändning där besöksnäringens, kultur-, idrotts- och friluftslivets behov och utveckling ska vara styrande. Den innefattar besöksanläggningar som stundtals hanterar en större andel besökare, exempelvis skidanläggning, idrottsområden med bland annat skidspår, idrottshallar och bollplaner.

Områdena genererar tidvis ett stort parkeringsbehov och kan orsaka störningar som inte passar in i blandad bebyggelse. Att områdena kan ta emot en stor mängd besökare är samtidigt viktigt av andra anledningar, exempelvis kan ett större arrangemang vara bra för besöksnäringen i kommunen samtidigt som det gynnar närområdet. Anläggningar representerar ofta uttryck för upplevelser, identitet och gemenskap vilket är viktigt att ta tillvara vid utveckling av dessa områden. Mindre idrottsanläggningar som är inordnade i den blandade centrumbebyggelsen ingår inte i denna markanvändning.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen VIB

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Områdena ska ges förutsättning att fortsätta utvecklas för att kunna erbjuda en mångfald av upplevelser och aktiviteter för att tilltala en bred målgrupp.
- Parkeringslösningar ska vara yteffektiva och flexibla för att kunna hantera stora mängder besökare när besöksstrycket är högt.
- El-infrastrukturen i områdena ska ta höjd för, och anpassas till nya transportmedelsbehov. Som exempelvis laddmöjligheter för elbilar och elcyklar.
- God tillgång till kollektivtrafik och gång- och cykelstråk ska eftersträvas inom och till områdena för att fler ska välja ett hållbart resande.
- Lösningar som möjliggör transport till och från områdena med gång- och cykel eller kollektivtrafik ska ges företräde framför lösningar som utökar biltrafiken.

Pågående markanvändning

Markanvändningen ska i första hand utvecklas till förmån för pågående användning. Åtgärder som gynnar besöksnäringens, kultur-, idrotts- och friluftslivets behov och utveckling ska prioriteras. Endast ytor för pågående markanvändning finns i kartan.

4.3.7 Materialutvinning och täkter VIM

Verksamheter, materialutvinning VIM innefattar täktverksamheter där utvinning av naturmaterial sker, undantaget matjordstäckter. Denna typ av markanvändning är ytkrävande och klassificeras som störande för sin omgivning. Utvinningen kan innebära tung trafik, sprängnings- och krossningsverksamhet som orsakar buller och andra störningar.

Det är av vikt att även verka för att behovet av täktverksamheter på sikt kan minska genom exempelvis återvinning av överskottsmassor, särskilt vid större byggprojekt.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen VIM

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Vid utveckling av nya täkter behöver dessa behovsprövas och etableras med hänsyn till effektiva transporter, minimerade störningar för omgivningen, avstånd till bostäder, naturmiljön och det rörliga friluftslivet.
- Om etableringar sker i närheten av mark där materialutvinning pågår ska en riskbedömning genomföras.
- Ingen ytterligare täktverksamhet tillåts inom riksintresseområdet för Höga Kusten.
- Massor som tas emot för att efterbehandla täkter ska vara så rena att den framtida markanvändningen på platsen inte begränsas.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för materialutvinning och täkter ska även fortsättningsvis ha den här markanvändningen. Endast ytor för pågående markanvändning finns i kartan.

4.4 Transportinfrastruktur

4.4.1 Större väg TIV

Transportinfrastruktur, större väg TIV innefattar de större transportlederna i kommunen; E4 och de större länsvägarna 335, 348, 352. De har särskilt stor betydelse för trafikförsörjningen för långväga personresor, regional tillgänglighet, dagliga personresor och kollektivtrafik och tillhör Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät. Dessa vägar medför samtidigt en påverkan på sin omgivning genom exempelvis barriäreffekter och buller. Observera att i kommunen finns många andra vägar av stor betydelse för vägnätet som inte har markerats ut särskilt. Utpekade vägar och övrigt vägnät spelar en viktig roll för förflyttning av människor och varor. Näringslivet behöver kunna förflytta varor till-, från- och inom kommunen, vilket kräver god framkomlighet på vägnätet tillsammans med andra godstransportalternativ.

Vägarnas bärighet, utformning och kvalitet är en viktig del i transportsystemet. I Örnsköldsviks kommun transporteras stora volymer farligt gods på vägnätet. Det finns ett stort behov av att ta fram en kommunal trafikstrategi som även hanterar transporter av farligt gods längs det kommunala vägnätet.

Trafikfrågor som berör områden inom planavgränsningen för centralorten Örnsköldsvik hanteras i huvudsak i den fördjupade översiktsplanen för centralorten (2020). Kommunen anser dock att vissa aktuella frågor kopplat till trafiksystemet E4 behöver hanteras i den kommunomfattande översiktsplanen, trots att berörd plats är centralorten. En av dessa är en förbifart för E4 i tunnel genom centrala Örnsköldsvik.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TIV

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Säkra passager eftersträvas i strategiska lägen vid större vägar, för djur, närboende eller besökare.
- Gång- och cykelvägar längs delar av de statliga vägarna ska eftersträvas där trafikslagen idag delar på samma vägområde.
- Broar över kommunens vattendrag ska inte utgöra vandringshinder för de djur som lever i eller vid vattnet. Samma sak gäller sträckor som går i närheten av vatten och mindre bäckar.
- Vid godkännande av 34,5 meter långa fordon för godstransport behöver dessa vägsträckor separat gång- och cykelinfrastruktur där de går genom kommunens tätorter.
- Vid utbyggnad av större verksamhets- och bostadsområden behövs det i ett tidigt skede utredas hur trafikförsörjningen till och från området ska ske. Om området byggs ut i etapper behöver en strategisk plan tas fram som visar hur

trafikförsörjningen ska ske när området är fullt utbyggt. I utredningen bör prognos år 2045 beaktas liksom den trafik som det fullt utbyggda området beräknas generera.

Pågående markanvändning

Den pågående markanvändningen som innefattar de större vägarna kommer förmodligen se ut på nuvarande sätt under överskådlig framtid. Kommunen utpekar däremot ett behov av att anpassa delar av dessa större statliga vägar för att höja tillgänglighet och säkerhet för gående, cyklister och resande med kollektivtrafik. Detta behov lyfts till den regionala infrastrukturplanen. Där prioriteras behoven av gång- och cykelvägarna mot andra behov av väginfrastrukturåtgärder i regionen.

Ändrad markanvändning, TIV-a

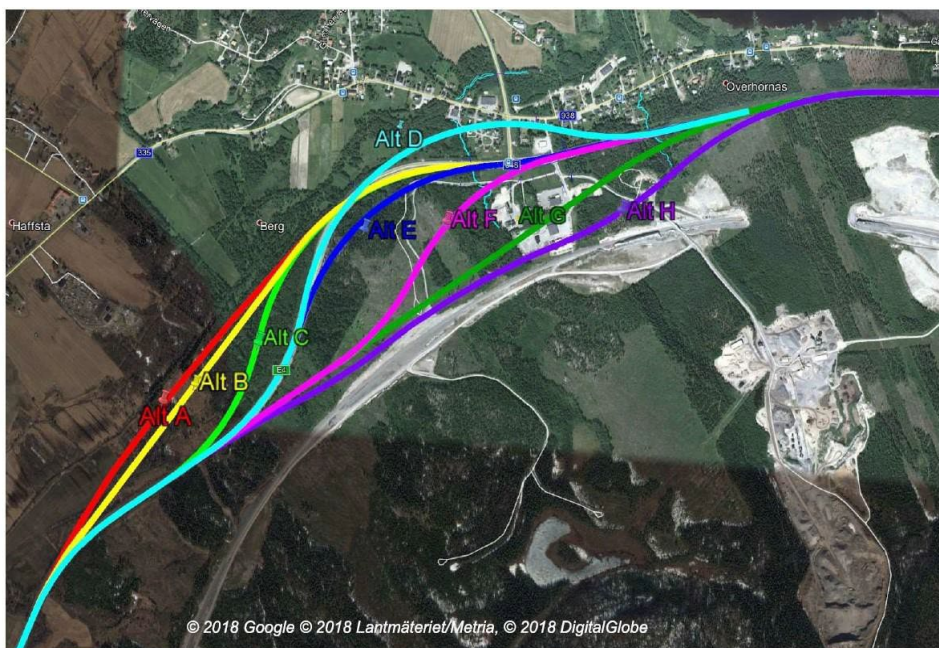
Under ändrad markanvändning finns förslag på ny vägsträckning E4 och väg 348 samt ny korsning vid väg 335/väg 348/väg 938 vid Överhörnäs.

Överhörnäs TIV-a1

Trafikverket har utrett alternativa linjedragningar för ombyggnation av korsning E4/väg 348 och korsning väg 335/väg 348/väg 938 vid Överhörnäs. Området som är markerat i översiktsplan omfattar de fyra alternativ som kan vara aktuella att genomföra. (Alternativ C, E, F och H). Den nya dragningen av E4 ökar framkomligheten och den nya utformningen av korsningarna ökar trafiksäkerheten. Miljökonsekvenserna av den ändrade markanvändningen finns utförligt beskriven i Trafikverkets utredning.

Lokala riktlinjer

- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

Område som studeras för ombyggnation av korsning E4/väg 348 och korsning väg 335/väg 348/väg 938 vid Överhörnäs.

4.4.2 Järnväg TIJ

Transportinfrastruktur, järnväg TIJ innefattar befintliga och planerade järnvägar i kommunen för såväl persontrafik som godstrafik.

Vår infrastruktur behöver möjliggöra till att enkelt byta transportslag (intermodalitet). En fungerande och väl utvecklad infrastruktur har hamnanläggningar, järnvägsterminal och ett väl dimensionerat vägnät.

För hållbara godstransporter på järnväg är det viktigt med ett så kallat finmaskigt järnvägsnät med industrispår där lastning och lossning kan ske med en effektiv hantering som sedan ansluter till de större stråken. Industrispår till Husum och Långviksmon är exempel på sådana viktiga järnvägsspår. Kommunen ställer sig positiv till att industrispår byggs om och rustas upp för att främja att godstransporter sker på järnväg.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TIJ

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- För utveckling kring järnväg ska Trafikverkets rekommenderade avstånd på 30 meter från spårmitt beaktas. Däremot kan exempelvis verksamhet som inte är störningskänslig och funktioner där människor enbart tillfälligt vistas ligga närmare. Dessa kan innefatta parkeringsplatser, förråd och ytor för omlastning.
- Inom riskhanteringsavståndet för järnväg, 150 meter från järnvägens spårmitt, ska riskbedömning alltid göras. Använd länsstyrelsens vägledning för riskhantering vid farligt gods som stöd.
- För att minimera att järnvägen blir en barriär för djur, växter och människor ska passager värnas och utvecklas.
- Järnvägens broar över kommunens vattendrag ska inte utgöra vandringshinder för de djur som lever i eller vid vatten. Samma sak gäller sträckor som går i närheten av vatten och mindre bäckar.
- Bullerutredning behöver genomföras om bostäder eller störningskänsliga verksamheter placeras i närheten av järnvägen. Där järnvägen går genom befintlig bebyggelse råder särskilda förutsättningar som måste vägas in vid fortsatt utveckling.
- Vid etablering av ny järnväg samt lokalisering av nya byggnader i närhet av järnväg ska inte uppsatta riktvärden för buller och vibrationer överskridas.
- Ny bebyggelse som får sin tillfart via en obevakad järnvägsövergång ska undvikas, detsamma gäller andra farliga järnvägspassager.

Pågående markanvändning

Örnsköldsvik korsas av Norra Stambanan och Botniabanan, båda med nord-sydlig riktning. Banan Mellansel-Örnsköldsvik förbinder Norra Stambanan med Botniabanan. Den pågående markanvändningen för järnväg kommer förmodligen se ut på nuvarande sätt under överskådlig framtid. Däremot kan det finmaskiga nätet av industrispår vidareutvecklas för effektiv hantering och omlastning av gods. Detta järnvägsnät inkluderas inte i översiktsplanens kartlager.

4.4.3 Resecentrum/tåghållplats TIR

Transportinfrastruktur, resecentrum/tåghållplats TIR innefattar större kollektivtrafiknoder och andra hållplatser som utgör eller ska bli viktiga anslutningspunkter i kollektivtrafiksystemet. Kommunens två resecentrum i centralorten hanteras i den fördjupade översiktsplanen och ingår inte i denna användning. Dessa platser är viktiga noder i kollektivtrafiksystemet, vilket gör dem till målpunkter för andra trafikslag. Exempelvis är det viktigt att kunna ta sig hit till fots och cykel på ett lättillgängligt sätt. Kring dessa platser kan det även vara lämpligt att vidareutveckla andra funktioner som till exempel centrum, handel, kontor eller andra verksamheter. Genom strategisk planering som utgår från dessa målpunkter kan det både bli enklare att resa och att antalet onödiga resor kan minska.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TIR

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Resecentrum och tåghållplatser med omgivande miljöer ska vara attraktiva och välkomnande entréer till Örnsköldsviks kommun.
- Tillgängligheten för gående och cyklister ska vara god till transportnoder i kommunen. Det kan innefatta skyltning, gatuutformning, vinterunderhåll eller att utveckla anslutningar till befintligt gång- och cykelnät.
- Resecentrum och tåghållplatser bör utvecklas ur ett ”hela resan perspektiv”, som underlättar för hållbart resande till transportnoden. Det kan innefatta långtidsparkeringar för bilpool och elbilar samt väderskyddade långtidsparkeringar för cykel.
- Utformning och gestaltning kring hållplatser och resecentrum ska utgå ifrån ett besökarperspektiv. Detta för att informationen ska vara tydlig och tillgänglig för alla trafikanter, besökare och invånare.
- Där det är lämpligt bör en tätare mångfunktionell bebyggelse eftersträvas kring hållplatser och resecentrum, för att samla funktioner och skapa boendemiljöer för målgrupper som pendlar till andra platser för arbete.

Pågående markanvändning

Befintlig yta för resecentrum/tåghållplats kommer även fortsättningsvis ha denna markanvändning. Denna yta är viktig för att skapa förutsättningar för ett ökat hållbart resande. Det behöver vara enkelt att byta mellan olika transportslag på denna plats.

4.4.4 Hamnområde TIH

Transportinfrastruktur, hamnområde TIH inkluderar hamnar och kajer. Områdena är ofta transportintensiva då de hanterar gods och logistik i stor utsträckning. Denna mark- och vattenanvändning inkluderar kommunens djupvattenhamnar. Småbåtshamnar och mindre hamnar omfattas inte.

Utveckling av hamnområden för framtidens godshantering

Näringslivet i Örnsköldsviks kommun exporterar sina produkter och är beroende av väl fungerande godstransporter med sjöfart. Kopplingen mellan sjöfart, järnväg och väg är viktig för att få en effektiv transportkedja. Infrastruktur för denna intermodalitet finns exempelvis i Örnsköldsviks tätort och Husum, i Köpmanholmen finns koppling mellan sjöfart och större väg. Funktionaliteten hos hamnarna är en viktig förutsättning för både befintliga och framtida behov av godstransporter samt för att utveckla ett mera hållbart transportsystem.

Örnsköldsvik har goda förutsättningar för att bidra till det nationella målet om en överflyttning från väg till järnväg och sjöfart. Ytor för omlastning av gods mellan transportslag behöver utvecklas så att hamnarna kan hantera framtidens gods. I Örnsköldsviks kommun finns idag många hamnar. Antalet hamnar i kommunen bör i framtiden vara färre men de som blir kvar ska utvecklas med högre kapacitet för att möta framtidens behov.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TIH

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Kommunen ska verka för en utveckling av den kommunala hamnverksamheten i Örnsköldsvik och i Köpmanholmen.
- Utveckling av kommunens hamnar ska inte riskera att förorenade sediment sprids i vattnet.
- Kommunens hamnar ska ges förutsättningar att utveckla infrastruktur med hållbara drivmedel. Det kan exempelvis innefatta elinfrastruktur för att möta ett behov från eldrivna färjor.
- Vissa av kommunens hamnar har farlig verksamhet enligt 2 kap. 4§ lagen om skydd mot olyckor (LSO), vilket innebär att skyddsavstånd till andra verksamheter kan behöva beaktas vid utveckling.
- För att minska påverkan på våra kustvatten är det positivt om anläggningar för latrintömning och båtbottentvätt anläggs.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för hamnområde kommer även fortsättningsvis ha den markanvändningen.

Utvecklad markanvändning

Nedan beskrivna hamnar ska ges förutsättning att utvecklas för att möta framtidens behov av godstransporter.

Åskärs hamnpir (Husum) TIH-u1

Hamnen i Husum ägs och drivs av en privat verksamhetsutövare (Metsä och Norra skog). Det finns en möjlighet att utveckla området kring Åskär, som i den gällande detaljplanen är utpekat som hamnpir men inte fullt nyttjad. Området omfattar cirka 9,3 hektar och strandskyddet är delvis upphävt för att möjliggöra expansion vid behov. Området täcker en marin naturtyp som ingår i art- och habitatdirektivet.

Lokala riktlinjer

- Hänsyn ska tas till de höga naturvärdena i vattenområdet. Vid en exploatering ska en eventuell påverkan beaktas och utredas.

Köpmanholmens hamn (Köpmanholmen) TIH-u2

Hamnområdet i Köpmanholmen omfattar cirka 10,3 hektar. Hamnen ägs och drivs av det kommunala bolaget Öviks Hamn & Logistik. Havsbottenen sätter tydliga begränsningar för utvecklingen i dagsläget då det finns förorenade fiberbankar vid delar av hamnen. Länsstyrelsen beslutade 2007 att ett förbud mot trafik med motorfartyg skall gälla för ett angivet vattenområde vid Köpmanholmens handelshamn. När det gäller större fartyg så innebär det begränsningar i hur dessa kan navigera sig i hamnområdet, samtidigt är hamnen en viktig förutsättning för att möjliggöra etableringar med stora volymer gods.

Förbudsområdet gäller samtliga motorfartyg.

För att se förbudsområdet i karta se *planeringsunderlagen*.

Lokala riktlinjer

- Förbudsområdet ska beaktas.
- Sanering av havsbottensediment behöver genomföras för att hamnen ska ha möjlighet att växa för större båtar.
- Vid planering eller prövning ska hänsyn tas till grundvattenförekomsten. Det är av stor vikt att spillvatten inte når förekomster samt att dagvatten renas innan infiltration för att inte påverka förekomsten negativt.

4.4.5 Farled TIF

Transportinfrastruktur, farled TIF är en vattenanvändning som innefattar allmän farled och andra båtförbindelser. Denna vattenanvändning överlappas till stor del av riksintresse för sjöfart. Det är enbart farleder till och från Köpmanholmens hamn som inte omfattas av riksintresset. I direkt närhet till farleder finns ankarplatser utpekade som riksintressen för yrkestrafik. Dessa är viktiga för att få ett fungerande transportsystem.

Att farlederna hålls öppna och att inga andra verksamheter planeras i kustområdet som begränsar framkomligheten är av särskild vikt för att kunna vidareutveckla sjöfarten och transporter av gods vattenvägen.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TIF

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Inom markerade områden är sjöfarten prioriterad före andra intressen.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för farled kommer även fortsättningsvis att ha den här användningen.

4.4.6 Flygplats TIA

Transportinfrastruktur, flygplats TIA innefattar område för flygplats med kringliggande ytor och verksamheter. Relevanta planeringsunderlag finns under *planeringsunderlag* i kartan. I Örnsköldsviks kommun finns två flygplatser; Örnsköldsvik Airport och Mellansels flygplats. Kommunen har också två flygfält, Kubbe och Åviken. Dessa har inte markanvändningen flygplats i kartan.

Att ha tillgång till flygplatser underlättar för gods- och persontransporter som ska färdas långa sträckor på kort tid. Örnsköldsvik Airport är en beredskapsflygplats, vilket innebär att den tillgodoser samhällsviktig luftfart och ska kunna ta emot samhällsviktiga lufttransporter dygnet runt. Samtidigt är det viktigt att flyget likväl som andra transportslag ställer om mot hållbarare drivmedel för att tillgodose nationella och internationella miljö- och utsläppsmål. Flygplatsen i sig tar inte ett särskilt stort markområde i anspråk, men flygverksamhetens karaktär gör att det är en markanvändning med tydlig påverkan på omkringliggande markanvändningar. Örnsköldsvik Airport är lokaliserad ovanpå Gidehedens vattenskyddsområde och grundvattenförekomst. Detta medför att utveckling och drift av flygplatsen måste beakta bland annat utsläpp och dagvattenhantering för att inte påverkar vattenkvaliteten.

Flygplatser och buller

Flygtrafiken till och från kommunens flygplatser alstrar buller som kan vara störande för omgivningen. Såväl natur- och friluftsvärden som bostäder eller annan bebyggelse kan påverkas negativt. Långvarig exponering av buller kan medföra negativa hälsoeffekter med bland annat påverkan på sömn, blodtryck och ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar. Dessa negativa hälsoeffekter medför att flygtrafikens bullerpåverkan vid bostäder särskilt behöver beaktas. Buller från flygtrafiken är inte konstant och varierar beroende på flygtrafikens intensitet, vilken typ av flygplan som används och om det rör sig om start eller landning. Teknisk utveckling med tystare motorer har generellt minskat flygbullernivåerna genom åren men variationen mellan flygplanstyper som används på marknaden är ännu stor, vilket skapar stora skillnader i bullernivåer.

För Örnsköldsvik Airport finns beräknade områden för bullrets utbredning. Inom utpekade områden är det på grund av höga bullernivåer generellt olämpligt att uppföra nya bostadsbyggnader, se lager i *planeringsunderlag*. Bostadsbyggnadens/-bebyggelsens lämplighet i förhållande till bullerexponering behöver inom dessa områden särskilt utredas i samband med prövning av detaljplan, bygglov och förhandsbesked.

Det finns olika bullernivåer och lagstiftningar som ska tillämpas i olika situationer. Exempelvis så är det plan- och bygglagen som tillämpas vid planering och byggande av ny bebyggelse, men vid bedömning av situationer i den redan byggda miljön används miljöbalken. Riktvärden för flygbuller vid bostadsbyggnader regleras i gällande förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader.

Flygplatser och energiproduktion – vindkraftverk och solcellsanläggningar

Höga objekt som master och vindkraftverk, oavsett om det rör sig om grupper eller enskilda objekt, kan påverka en flygplats och dess flygtrafik. Flygtrafiken till och från flygplatsen styrs med hjälp av olika tekniska system och principer i syfte att säkerställa en säker luftfart. Anpassade hinderbegränsande ytor är centrala i detta system och behöver värnas för att kunna säkerställa hög flygsäkerhet och en långsiktigt funktionell flygplats.

Även solcellsanläggningar kan ha negativ påverkan på en flygplats och dess flygtrafik. Såväl civil som militär flygtrafik kan påverkas av bländande, reflekterande ljus samt av den elektromagnetiska strålning som en solcellsanläggning genererar. Störningar kan påverka viktiga tekniska system, som exempelvis flygradio, signalspaning och militära frekvenser. Utvecklingen inom solcellsteknik går fort och fortsatt forskning inom området är viktigt för att öka kunskapen om solcellsanläggningars påverkan på luftfarten. Det är därför viktigt att vid lämplighetsprövning av en solcellsanläggning utgå från den senaste samlade kunskapen.

Flygplatser totalförsvaret

Örnsköldsvik Airport utgör viktig infrastruktur för Sveriges totalförsvär och är utpekad som en av Sveriges 27 beredskapsflygplatser. Forsvarsmakten har pekat ut flygplatsen som ett område med betydelse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken, nämligen att ett område som har betydelse för totalförsvaret så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Totalförsvarets intressen kan därmed ha en inverkan på en byggnad eller anläggnings lämplighet i anslutning till flygplatsen och dess närområde. Det är därför viktigt att totalförsvarets intressen beaktas vid planering och byggande.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TIA

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning. Flygplatserna i kommunen ska ges möjlighet att utvecklas med kringliggande verksamheter som kan dra nytta av det flygplatsnära läget.

- Nya bostäder bör inte uppföras inom beräknade, utpekade områden kring Örnsköldsvik Airport, se lager i *planeringsunderlag*. Zonen är satt utifrån en beräkningsmodell varför en bedömning måste göras i varje enskilt fall. Hänsyn ska tas till flygplatsens utvecklingsbehov.
- Samråd ska ske med Örnsköldsvik Airport vid planering av master högre än 20 meter över marknivå inom en radie av 55 km från flygplatsen.
- Samråd med Örnsköldsvik Airport ska ske vid planering av byggnadsverk högre än 20 meter ovanför marknivå utanför sammanhållen bebyggelse och 45 meter ovan mark inom sammanhållen bebyggelse inom en radie av 55 km från flygplatsen. Områdesbestämmelser reglerar maximal byggnadshöjd i flygplatsens närområde.

- Alla byggnadsobjekt oavsett typ som master, torn, pyloner, vindkraftverk, skyltar, konstverk, byggnader etcetera som är högre än 20 meter över mark- eller vattenytan ska remitteras Luftfartsverket.
- Samråd med Örnköldsvik Airport ska ske vid planering av solcellsanläggningar inom flygplatsens kontrollzon och vid uppförande av små anläggningar på enskilda byggnader om det är inom 3 km från flygplatsen, se lager i *planeringsunderlag*.
- Hänsyn ska tas till flygplatsens roll för totalförsvarets behov.
- Vid utveckling av Örnköldsvik Airport ska berört vattenskyddsområde och grundvattenförekomst beaktas.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för flygplats ska även fortsättningsvis ha den här markanvändningen. Endast ytor för pågående markanvändning finns i kartan.

4.5 Tekniska anläggningar

4.5.1 Vindkraft TAV

Teknisk anläggning, vindkraft innebär storskalig vindkraftsproduktion och kombineras ofta med skogsbruk.

Vindkraftsutveckling i Örnsköldsviks kommun

Utvecklingen av vindkraft är en nationellt viktig fråga för en hållbar omställning och energiförsörjning. Örnsköldsviks kommun vill skapa förutsättningar för lokalt producerad energi för att tillgodose behovet från befintliga och framtida verksamheter och industrier, både inom kommunen och nationellt. En hänsynstagande hållning kring vindkraft vad gäller placering och utformning av såväl parker som enstaka verk är en förutsättning för att minimera vindkraftens påverkan på sitt närområde. Vindkraftverken själva tar inte upp ett stort markanspråk, däremot skapar byggskedet i ingrepp i naturmiljön genom behov av transport- och servicevägar samt infrastruktur för anslutning till elnät. Dessutom har den färdiga parken påverkan på sitt omland. Det är av vikt att vindkraft utvecklas på platser där den kan samspela med andra värden och användningar, oftast gäller det områden med skogsbruk och friluftsliv, men kan även innefatta jordbruk och sjöfart. Nya vindkraftverk bör undvikas inom- och i anslutning till områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden samt i nära anslutning till bostäder.

Kommunen har valt att inte peka ut specifika nya områden som är lämpliga för vindkraft. Örnsköldsvik har tagit ett stort ansvar för fossilfri energiproduktion samtidigt som stora delar av kommunen består av områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden samt värdefulla områden för rennäringen. För att bygga en vindkraftspark krävs tillstånd enligt miljöbalken och tillstyrkan från kommunen. I samband med tillståndet, som prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation, krävs utredningar om platsens förutsättningar och parkens påverkan på sin omgivning.

Möjligheterna till fortsatt utveckling av landbaserad vindkraft inom Örnsköldsviks kommun är begränsade. Tre frågor som påverkar möjligheten är Örnsköldsvik Airport, totalförsvarets intressen och rennäringen. Dessa frågor kan i vissa fall även påverka utveckling av pågående markanvändning för vindkraft. Hur dessa påverkas behöver utredas vidare i kommande processer.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TAV

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Helhetssyn på landskap och ekosystemtjänster ska tillämpas i alla sammanhang vid utveckling av vindkraft.

- Grundläggande naturvärdesinventeringar och särskilda fågelinventeringar ska genomföras för varje planerad utbyggnad av grupper med vindkraftverk.
- Vindkraft bör utvecklas i sammanhållna, ordnade grupper.
- Nya vindkraftverk bör undvikas inom- och i anslutning till områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden samt värdefulla områden för rennäringen.
- Kumulativa effekter avseende rennäring, ljud och buller, skuggning, fågelliv och landskapsbild ska beaktas i områden där vindkraftparker placeras i närheten av varandra.
- Vid utveckling av vindkraftsparker ska ett tillräckligt stort avstånd hållas till permanent- och fritidsboenden för att minimera skugg- och ljudproblem för boende.
- Naturvårdsverkets riktlinjer för ljudnivåer för vindkraft ska gälla vid uppförande i närhet av bostadsbebyggelse. För bostäder (permanent- och fritidsbostäder) och frilufts- och rekreationsområden där tystnaden är en viktig del av upplevelsen finns olika riktvärden.
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd för buller inomhus ska gälla vid uppförande av vindkraftverk i närhet av permanent- och fritidsbostäder.
- I huvudsak ska befintlig transportinfrastruktur användas, om bärighet eller framkomlighet inte är tillräcklig kommer åtgärder behöva genomföras. Det kan i sin tur kräva tidiga dialoger med markägare, Trafikverket och andra delar av kommunorganisationen.
- Det ska finnas ett tillräckligt säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och allmän väg.
- Där flera exploatörer samverkar inom samma geografiska område ska samordning av transformatorstationer och anslutningsledningar till stam- och regionnätet eftersträvas.
- Luftledningar och stationer som utgör riksintresse för transmissionsnätet är viktiga för det civila försvaret och påverkan ska undvikas. Samråd ska genomföras i tidigt skede med Svenska Kraftnät och Myndigheten för civilt försvar vid planering eller prövning för att säkerställa tillräckliga avstånd och god elsäkerhet.
- Ledningar inom områdena ska markförläggas i- eller i anslutning till vägar eller på annat sätt som minimerar total schaktareal.
- Samråd med Örnsköldsvik Airport ska ske vid planering av bygnadsverk högre än 20 meter ovanför marknivå utanför sammanhållen bebyggelse och 45 meter ovan mark inom sammanhållen bebyggelse inom en radie av 55km från flygplatsen. Områdesbestämmelser reglerar maximal byggnadshöjd i flygplatsens närområde.
- Vägtrummor ska utföras så att de inte blir vandringshinder för fisk och andra vattenorganismer.
- Uppkomna överskottsmassor av sprängsten med mera ska nyttiggöras inom projektet eller omhändertas på ett sådant sätt att de inte blir synliga i naturen eller efter vägkanterna.
- Samråd med berörd sameby ska ske i ett tidigt skede angående åtgärder av betydelse för rennäringen.
- På ett tidigt stadium ska samråd ske med Försvarsmakten och Myndigheten för civilt försvar för att klargöra om eventuella restriktioner föreligger.

Pågående markanvändning

Denna markanvändning används för områden med uppförda och driftsatta vindkraftsparker.

Utvecklad markanvändning

Områden med status utvecklad markanvändning är parker vilka är utredda eller håller på att utredas. Dessa beslutades i det tidigare tematiska tillägget till ÖP om vindkraft från 2008 och sedan i översiktsplanen från 2012. Dessa parker är antingen i en pågående tillståndsprocess eller har fått tillstånd, men är ej driftsatta. Under en ny eller fortsatt tillståndsprocess kan de naturvärdes-, fågel- och fladdermusinventeringar som gjorts behöva göras på nytt för att vara aktuella.

Bursjöleden TAV-u1

Det föreslagna vindkraftsområdet omfattar cirka 1 340 hektar och ligger på ett höghöjdsområde på Västergissjömon på nivån 245 – 375 meter över havet. Området består till största delen av ungskogar. Området berör delar av vinterbetesmarker samt riksintresse för rennäring. Äldre skog finns företrädesvis i norr vid Rötjärnens östsida, i öster vid Vitgåstjärnkullen och i söder vid Storbacktjärnen. Långmyran i norr har ett sträng-flarksystem men inga tydligt öppna vattenytor. Ca 750 m söder om området ligger Svedje fåbodar och drygt 1 km i sydöst finns Överlidbergets topp med ett gammalt brandbevakningstorn och stuga. Holmsjön och Holmsjöbäcken 500 m söder om området och Rötjärnsbäcken 375 m norr om är ekologisk känsliga vattendrag. Närheten till Svedje fåbodar och utsiktstornet på Överlidberget gör att vindkraftsetablering i området ger en påverkan på landskapsbilden. Skoterleden mellan Holmsjön och Bursjöflaten går igenom området. Inom området finns fiskesjöarna Rötjärn och Västergissjötjärnen.

Lokala riktlinjer

- Hänsyn ska tas till de noterade naturvärdena i skogsområdet så att vägdragning och ledningsdragning ej påverkar dessa. Holmsjön, Holmsjöbäcken och Rötjärn får ej påverkas negativt genom förändrad hydrologi, vägdragning, slamning etcetera.
- De i områdena utpekade kulturobjekten får inte påverkas i samband med exploatering i området.
- Hänsyn ska tas till fiskesjöarna inom- och i anslutning till området.
- På ett tidigt stadium av projekteringsprocessen ska kontakt tas med Örnköldsviks Airport för att klarlägga vilken flygsäkerhetsmässig hänsyn som måste tas.
- Samråd och dialog ska i ett tidigt skede hållas med berörd sameby för att undvika påverkan på rennäringen. De kumulativa effekterna ska särskilt belysas.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

Granliden TAV-u2

Området omfattar cirka 800 hektar. Delar av området är utpekade som riksintresseområde för vindkraft. Det föreslagna vindkraftsområdets topp ligger i höjd med Kullberget och fortsätter i en sydosstluttning ned mot Per-Larsbäcken samt söder om Granliden.

Området, som ligger på nivån 355 – 480 meter över havet, är till stora delar påverkat av skogsbruk. Det består till stor del av yngre planteringsskogar. Skogsbilvägar går in i området både från norr och söder. I närområdet ligger Granlidens och Hemlingsåns naturreservat och Stormyran som är en väl utvecklad sträng-flarkmyr. Upplevelsemässigt kommer naturreservaten liksom de närliggande naturreservaten Vändåtberget och Bågaliden att påverkas av en vindkraftsetablering.

Kärnområde av riksintresse för rennäringen återfinns i de flesta väderstrecken. Området omfattas även av rennäringens markanspråk i form av vinter-, vårvinter, och trivselland för Vilhelmina södra sameby. Genom området går även en flyttled.

Lokala riktlinjer

- Kullbergets topp undantas vindkraft och avgränsningen för vindkraftsområdet koncentreras till de ungskogar som saknar den för renarna viktiga hänglavs förekomsten.
- Naturreservat liksom de nyckelbiotoper, och myrarna i- och i anslutning till vindkraftsområdet ska undantas från väg- och ledningsdragning eller annan påverkan. Likaså ska Stormyran med tillrinnande vattendrag undantas från ingrepp som kan påverka dess hydrologi.
- Samråd och dialog ska i ett tidigt skede hållas med berörd sameby för att undvika påverkan på rennäringen. De kumulativa effekterna ska särskilt belysas.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

Stormyrberget TAV-u3

Det föreslagna vindkraftsområdet omfattar cirka 2 682 hektar och ligger sydväst om Skorped med nivån 255 - 415 meter över havet. Södra delen utgörs av ungskog medan den norra delen hyser äldre avverkningsmogen skog. Skogsbilvägar går in i områdets centrala höjdlägen. Skogen är grandominerad och det finns en del äldre naturskogar med höga naturvärden och nyckelbiotoper, bland annat vid Trolltjärnkullen och Stormyrberget. Degermyran söder om Trolltjärnkullen är en sträng-flarkmyr med en del öppna gölar. Ytterbodarnas fäbodlar ligger i området liksom andra fäbodlämningar. Stormyrberget har fått tillstånd under 2023.

Lokala riktlinjer

- Nyckelbiotoperna och kulturobjekten ska undantas från väg- och ledningsdragning och andra ingrepp som kan påverka hydrologin. Speciell hänsyn ska tas till skogen på Trolltjärnkullen som har höga bevarandevärden. Degermyran i söder får ej påverkas hydrologiskt genom väg- eller ledningsdragning eller dikning.
- På ett tidigt stadium av projekteringsprocessen ska kontakt tas med Örnsköldsviks Airport för att klarlägga vilken flygsäkerhetsmässig hänsyn som måste tas.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

4.5.2 Transmissionsnätets anläggningar TAE

Teknisk anläggning, transmissionsnätets anläggningar TAE avser befintliga ledningar och stationer som utgör riksintresse för transmissionsnätet enligt 3 kap. 9 § Miljöbalken. Riksintresset omfattar ytterligare markanspråk för framtida anläggningar, se planeringsunderlag. Inom kommunen finns även region- och lokalnät med kraftledningar och stationer som inte finns utpekade i markanvändningskartan. Alla befintliga ledningar och stationer behöver skyddas för att tillgodose framtida behov. Utrymme behöver lämnas för att möjliggöra utveckling och byggnation av nya anläggningar. Vid anläggningarna finns även restriktioner för att upprätthålla säkerheten för anläggningarna men även för människors hälsa och säkerhet.

Under många kraftledningar finns stigar och grönstråk som är viktiga för natur och rekreation. Annan verksamhet kan också förekomma under luftledning som till exempel vägar och dagvattenanläggningar. Det finns sträckor där annan markanvändning prioriterats, men där markanvändningen är förenlig med korsande kraftledning – till exempel större vägar.

Riktlinjerna för denna markanvändning ska även tillämpas på mindre kraftledningar, station och master, även om dessa inte är utpekade i markanvändningskartan utan är en del av de markanvändningskategorier som de ingår i.

Elektrifieringen av samhället och landskapsbilden

Elektrifieringen av samhället kommer skapa en strukturell samhällsomställning där elsystemets produktion och konsumtion kan komma att fördubblas till 2050. Om samhället ska fungera och kunna utvecklas på ett hållbart sätt är det avgörande att själva elektrifieringen av samhället sker på ett hållbart sätt. Denna omställning mot fossilfri elproduktion kommer leda till att nya kraftledningar måste byggas och befintliga uppgraderas.

Nya kraftledningar möjliggör utvecklingen mot ett mer elektrifierat samhälle samtidigt som att nya kraftledningar genom obruten mark ger stor påverkan på natur och landskapsbild. Det är därför viktigt att anlägga ledningarna så att påverkan på skyddsvärd natur och landskapsbilden blir så liten som möjligt. Möjligheterna till samverkan mellan olika nätägare bör alltid beaktas för att minimera behovet av nya ledningar och ställverk.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TAE

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Känsliga verksamheter där vistelse sker en längre tid som skolverksamhet, vårdinrättningar och bostäder, ska undvikas i anslutning till ställverk och kraftledningar som orsakar förhöjda magnetfält. Vid koncessionsärenden ska kommunen verka för att magnetfältens påverkan på boendemiljö ska minimeras.

- Kraftledningar, master och andra höga byggnadsverk ska om möjligt samlokaliseras med befintliga anläggningar för att minimera omgivningspåverkan.
- Ställverk och transformatorstationer utgör samhällsviktig verksamhet och bör lokaliseras så att risker för översvämning, ras, skred och erosion kan förebyggas så långt det är möjligt.
- Luftledningar och stationer som utgör riksintresse för transmissionsnätet är viktiga för det civila försvaret och påverkan ska undvikas. Samråd ska ske med Svenska kraftnät och Myndigheten för civilt försvar om åtgärder krävs inom riksintresseområde för transmissionsnätet.
- Utanför riksintresseområdet för transmissionsnätet finns påverkansområde om 160 meter på vardera sida om luftledningar samt 400 meter från stationerna. Där kan vissa åtgärder eller verksamheter försvåra upprätthållandet och utvecklingen av ledningsnätet. Samråd ska hållas med Svenska kraftnät och Myndigheten för civilt försvar vid åtgärder inom detta område.
- Tillräckliga riskavstånd ska hållas mellan ledningar och verksamheter. Samråd ska ske med ledningsägare i god tid.
- Försvarsmakten är remissinstans för alla höga objekt i hela kommunen.
- Samråd med Örnsköldsvik Airport ska ske vid planering av byggnadsverk högre än 20 meter ovanför marknivå utanför sammanhållen bebyggelse och 45 meter ovan mark inom sammanhållen bebyggelse inom en radie av 55 km från flygplatsen. Områdesbestämmelser reglerar maximal byggnadshöjd i flygplatsens närområde.
- Svenska kraftnät ska höras vid ärenden inom 500 meter från transmissionsnätets ledningar och -stationer.

I samband med koncessionsärenden ska kommunen verka för att göra plats för den samhällsviktiga struktur som kraftledningsnätet utgör samtidigt som:

- Nya ledningar på obruten mark bör behandlas restriktivt. Samordning mellan nätägare ska premieras.
- Påverkan på natur- och kulturmiljö samt landskapsbild minimeras.
- Negativ påverkan på boendemiljöer undviks.
- Att negativ påverkan på övrig kommunal utveckling undviks.

Vid bygglovsprövningar av master ska följande tas i beaktning:

- Avståndet mellan mast och allmän väg ska vara minst mastens totalhöjd.
- Avståndet mellan mast och spårmittpå järnväg bör vara minst mastens totalhöjd plus 10 meter.
- All planering eller prövning som rör master belägna 500 meter från järnväg bör remitteras till Trafikverket för granskning. Master kan störa MobiSIR (järnvägens radiosystem).
- Nya master ska i första hand lokaliseras till områden som har befintlig infrastruktur i form av vägar med mera.
- För mobiltelefoni- och vindmätningmaster ska korta otagade master eftersträvas, med hänsyn till fågellivet.

- Nya master ska så långt möjligt undvikas på berg och naturmiljöer med höga natur-, kulturmiljö- eller friluftsvärden.

Pågående markanvändning

Befintliga kraftledningar som även fortsättningsvis kommer att ha koncession. Endast pågående markanvändning för större kraftledningar och ställverk har pekats ut i mark- och vattenanvändningskartan.

4.5.3 Avloppshantering TAA

Markanvändningen innebär område för avloppsreningsverk och tillhörande ytor.

Avloppshantering

Om kommunen ska kunna växa på ett hållbart sätt behöver bebyggelse-, vatten- och avloppsutveckling samspela. Skyddsområden bör integreras i planeringen för att undvika begränsningar av viktig infrastruktur. Samråd med myndigheter, utveckling av regelverk, samt övervakning och uppföljning är nödvändiga för att bevara och skydda dessa områden.

Vid anläggande av avloppsreningsverk krävs olika former av tillståndprocesser. I samband med dessa klargörs särskilda krav på anläggningen utifrån placering, antal anslutna personer samt till vilken recipient utsläppet sker. De avloppsreningsverk som hanteras på en översiktsplanenivå är befintliga anmälnings- och tillståndspliktiga kommunala avloppsreningsverk med en dimensionering på över 200 personekvivalenter (pe). Dessa drivs av det kommunala bolaget Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB (MIVA). Det finns även mindre avloppsreningsverk som är privata eller drivs av MIVA.

Det finns också sju aktiva slamlaguner i kommunen; Bjästa-Bergom, Bredbyn, Hemling, Hundsjö, Husum-Grundsunda, Norra Ulvön och Skorped. Dessa används för att avvattna avloppsslam från enskilda avloppsanläggningar samt de mindre kommunala reningsverken. Planen är att flertalet av dessa slamlaguner ska avvecklas, men den på Ulvön och minst en på fastlandet ska fortsatt vara kvar. Detta är i linje med MIVA:s långsiktiga plan att centralisera slamhanteringen.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TAA

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Tekniska anläggningar exempelvis för avloppshantering, som uppförs i bebyggd miljö, bör gestaltas så att de utgör positivt tillskott till bebyggelsemiljön.
- Avloppsreningsverk samt ledningsnäten är en samhällsviktig infrastruktur som ska säkras mot risker som exempelvis översvämningar, ras och skred.
- Utvecklingen av tekniska anläggningar för avloppshantering och deras skyddsområden ska inte påverkas negativt av framtida exploatering.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för avloppsreningsverk finns på flera platser i kommunen inom- eller i närheten av de flesta av serviceorter och närorter. De flesta av dessa reningsverk kommer fortsatt behövas i framtiden då Örnsköldsviks kommun är stor till ytan med långa avstånd vilket medför att möjligheten till hopslagning av befintliga reningsverk är begränsad utanför centralorten.

4.5.4 Materialåtervinning och deponi TAM

Teknisk anläggning, materialåtervinning/deponi TAM innebär en anläggning som är godkänd för materialåtervinning, avfallshantering eller deponi.

Avfallshantering som en del i ett hållbart samhälle

I Örnsköldsviks kommun finns, förutom Må avfallsanläggning som ligger inom centrala Örnsköldsvik (omfattas av Fördjupad översiktsplan Örnsköldsviks centralort), fyra mindre återvinningscentraler i Bjästa, Bredbyn, Björna och Husum. Där kan privatpersoner och företag lämna in sitt avfall.

Vid utveckling av ett hållbart samhälle, där resursförbrukningen minskar och återbruket ökar är avfallshanteringen en del av den grundläggande infrastrukturen. Det är viktigt att planera för både avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering i den fysiska planeringen. Utgångspunkten ska vara att produkter i första hand kan delas eller återbrukas och i andra hand hanteras som avfall som på ett enkelt och effektivt sätt sorteras, samlas in och transporteras bort. Det här skapar ett behov av offentliga platser, mark och lokaler som möjliggör för den här typen av hantering. Tillgänglighet och närhet till platser för källsortering är en viktig faktor för att företag, invånare och besökare ska kunna samt uppmuntras till att sortera sitt avfall. Vid planering av nya bebyggelseområden ska avfallshanteringen hanteras tidigt i processen för att hitta så hållbara lösningar som möjligt.

Beroende på utvecklingen av transportkostnader kan behov av nya anläggningar för behandling av avfall i närområdet behöva utvecklas framöver. Kommunen har inte tagit ställning till om och var en ny avfallsanläggning/deponi skulle kunna utvecklas därför finns det inga sådana ytor utpekade i kartan.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen TAM

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Framtida lokaliseringar av nya avfallsanläggningar/deponier behöver beakta avrinningsområden så att grundvattenförande åsar, vattentäkter eller andra vattenförekomster i anslutning till verksamheten inte skadas eller riskerar att skadas. Verksamheten ska hantera utsläpp som påverkar vattenförekomsternas kvalitet.
- Tekniska anläggningar för materialåtervinning och liknande funktioner som uppförs i bebyggd miljö bör gestaltas så att de blir ett positivt tillskott till bebyggelsemiljön.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för områden med materialåtervinning, avfallshantering eller deponi ska fortsättningsvis ha den här markanvändningen. Endast ytor för pågående markanvändning finns i kartan.

4.6 Landsbygd

4.6.1 Jordbrukslandskap LBJ

Landsbygd, jordbrukslandskap LBJ innefattar i huvudsak kommunens dalgångar med öppet landskap och brukartradition. Områdena består till stor del av odlingsbygd med höga landskaps- och kulturvärden.

Levande landsbygd och jordbruksmark

Jordbrukslandskapet omfattar aktivt jordbruk men även tidigare brukad jordbruksmark. Båda är av nationellt intresse och spelar stor roll i framtidens livsmedelsförsörjning och ska värnas. Samtidigt finner många på landsbygden en attraktiv arbets- och boendemiljö och platsen att leva ett gott och värdefullt liv. Nya bostäder kan ge ett värdefullt underlag till service och utveckling. Det är av vikt att utveckling inom jordbrukslandskapet möjliggör för att fortsätta upprätthålla en levande landsbygd med fortsatt brukad mark och bevarande av jordbruksmarkens värden. Ny bebyggelse eller andra åtgärder ska därför inte placeras på ett sådant sätt att det försvårar brukandet av marken idag eller i framtiden.

Jordbrukslandskapets bebyggelsetradition och arv

Människor har funnits i nuvarande Örnköldsviks kommun sedan inlandsisen försvann. Jordbruk har bedrivits åtminstone sedan bronsåldern men omfattning och brukningsmetoder har varierat. En stor del av Örnköldsviks kommun är belägen under högsta kustlinjen och landhöjningen påverkar alltjämt vår kust och skärgård. Innan Ångermanland anslöts till Sverige, en stegvis process årtiondena runt år 1300, fanns redan ett ordnat lokalsamhälle och socknarna Nätra, Själevad och Grundsunda. Vid medeltidens slut hade Sidensjö utbrutits ur Nätra medan Arnäs och Anundsjö utbrutits ur Själevad och Nordmaling utbrutits ur Grundsunda.

Exempel på äldre bebyggelse i Kubbe

Enkelstugor och parstugor är vanligt förekommande bland äldre bostadshus och har förekommit under mycket lång tid. Korsbyggnader är kanske den mest utmärkande typen av traditionella bostadshus i Örnsköldsvik och Ångermanland. Korsbyggnaden är en jämförelsevis ung byggnadstyp som uppfördes i kommunen från sent 1700-tal fram till omkring 1930 med tyngdpunkt på 1800-talets andra hälft.

ENKELSTUGA

PARSTUGA

KORSBYGGNAD

Byggnadstyper

Byggnadskulturen har anpassat sig över tid till nya byggnadsmaterial och tekniker, till statlig lagstiftning och samhällets strukturförändringar, men några faktorer har följt oss mycket länge såsom tomtplatsernas placering i landskapet, träet som huvudsakligt byggnadsmaterial och bostadshusens ungefärliga takvinkel.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen LBJ

Som generellt förhållningssätt ska bebyggelse utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och en god helhetsverkan. Traditionella bostadshus på Örnköldsviks landsbygd har oftast sadeltak med en takvinkel mellan 25° och 35° och byggnadsvolymerna är resliga och rätvinkliga.

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Nylokalisering av bostäder och dess tillfartsvägar ska placeras så att utveckling av närliggande jordbruksverksamhet inte försvåras.
- Areella näringar överordnas boendeintressen på landsbygd i samband med planläggning och lovgivning.
- Utgå från platsens förutsättningar. Bebyggelseutveckling och enstaka hus hänvisas till ytor som blir ett komplement till befintliga bebyggelsegrupper. Välj med fördel höga torra lägen utanför jordbruksmark, i enlighet med hur det traditionellt byggs i jordbrukslandskapet.
- Utgångspunkt för utveckling av ny bebyggelse i jordbrukslandskapet ska planeras med utgångspunkt i traditionell lokal bebyggelsestradition, i fråga om placering, utformning och formspråk.
- Randbebyggelse direkt utanför detaljplanelagt område ska undvikas.
- Välj en takvinkel mellan 15° och 35° på bostadshus.
- Ny bostadsbebyggelse lokaliseras i närheten av befintliga bostäder och i närheten av allmän väg eller större allmänt trafikerad enskild väg.
- Skyddsavstånd kopplat till djurhållning och bostäder ska avgöras utifrån lokala förhållanden och långsiktig utveckling. Avståndet bör anpassas efter storlek på anläggning och typ av bostäder.
- Småvatten och stenmurar i jordbruksmark, åkerholmar och alléer är några av jordbrukslandskapets värden som ingår i det generella biotopskyddet och är viktiga för den biologiska mångfalden och ska därför särskilt värnas.
- Naturliga stigar, vandringsleder/stråk och historiska vägdragningar inom jordbrukslandskapet ska så långt som möjligt bevaras.

Pågående markanvändning

Jordbrukslandskapet som markanvändning har övergripande karaktärsdrag och det finns platser som kan vara lämpliga att pröva för annan användning. Utveckling av bebyggelse och infrastruktur i anslutning till eller inom befintliga bebyggelsestråk är i regel förenlig med pågående markanvändning. Samtidigt kan jordbrukslandskapet inrymma värden att värna om varför utveckling måste prövas i det enskilda fallet.

Västerhusområdet

Västerhusområdet har under decennier varit ett attraktivt område för bosättning och det har ständigt funnits en efterfrågan på nya villor i området. Det finns också ett aktivt jordbruk i området som är av stort värde för det öppna landskapet såväl som för livsmedelsförsörjningen. Det är angeläget att fortsatt utbyggnad i området tar stor hänsyn till att behålla den brukningsvärda jordbruksmarken och att inte försvåra fortsatt jordbruksdrift. Det finns även flertalet fornlämningar i Västerhus, som utgör betydelsefulla historiska och kulturella arv.

Områdesriktlinjer

- Nya bostadshus bör byggas i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper och ansluta till den befintliga bebyggelsens karaktär.
- Den öppna åkermarken bör undvikas för bebyggelse, dels för landskapsbilden, dels för att skapa goda förutsättningar för att bruka åkermarken.
- På grund av säkerhetsskäl bör antalet utfarter mot Gottnevägen minimeras och eventuell anslutning noga utformas.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

4.6.2 Skogsbrukslandskap LBS

Mark- och vattenanvändningen landsbygd, skogsbrukslandskap LBS innefattar stora delar av kommunens yta. Här bedrivs majoriteten av kommunens storskaliga skogsbruk, som är en viktig näring i kommunen. Här förekommer även höga natur- och kulturvärden. Bebyggelse existerar i mindre omfattning både i form av bostäder och verksamheter med koncentration kring äldre vägförbindelser. Skogsbrukslandskapet är även av nationellt intresse enligt 3 kap. 4§ miljöbalken.

Skogsbrukslandskapet är en del av den sammanhängande gröna infrastrukturen och har således ett funktionellt samband med andra markanvändningskategorier. Denna gröna infrastruktur inkluderar olika typer av natur och markanvändningar, såsom jordbruksmark, betesmarker, våtmarker och rekreationsområden. Ekosystemtjänster såsom träråvaror och bioenergi skapar sysselsättning och välfärd samtidigt som bär, svamp och kött från vilt är andra exempel på skogen som resurs. Fotosyntesen är också en ekosystemtjänst, som gör att skogen fungerar som lagringsplats för kol. Så länge tillväxten är större än avverkningen är skogen en kolsänka. Vardagsnära skogar med stigar, leder och rastplatser är viktiga strövområden som nyttjas av bofasta och besökare, vilka kräver att hänsyn tas till dessa intressen.

Skogsbrukslandskapet omfattar även områden som både historiskt och idag nyttjas av samer för att bedriva rennäring. För fysisk planering berörs samers kulturarv främst i frågan om rennäringen som areell näring. Rennäringen bedrivs över stora arealer utifrån renens, naturens och årstidernas förutsättningar. Delar av rennäringens markanspråk omfattas av riksintresse vilket utgörs av kärnområden, flyttleder och svåra passager. Utöver riksintresset finns även betesland för vinter, vårvinter och trivselland som omfattas av renskötselrätten. Dessa områden ligger främst inom markanvändningen för skogsbrukslandskapet men sträcker sig även hela vägen ut till kusten.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen LBS

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- I stora sammanhängande skogs- och naturområden ska fragmentering undvikas för att bevara naturvärden, en bedömning över påverkan och värden behöver göras för att säkerställa viktiga samband.
- Bebyggelseutveckling i dessa områden ska om möjligt hänvisas till befintliga bebyggelsestrukturer eller i anslutning till transportinfrastruktur för att undvika enstaka bebyggelse med långa avstånd till service.
- Vid förändrad markanvändning i skogsområden med rennäringens intressen eller inslag av brukningsvärd jordbruksmark ska hänsyn tas till dessa näringars fortsatta bedrivande.
- Skogsområden som ägs av kommunen ska bedrivas med ett hållbart skogsbruk. Insatser för en ökad biologisk mångfald likväl som områden för rekreation ska utvecklas.

- Hänsyn ska tas till rekreativa värden som finns i dessa områden. Det kan exempelvis innefatta utsiktsplatser, vandringsleder och fiskesjöar.
- Samråd ska alltid ske inför skogsbruksåtgärder inom skyddsområden för vattentäkt.
- Kommunen ska i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna avgöra om konsultation med berörda samebyar och/eller Sametinget ska genomföras. Vid en sådan bedömning ska frågans betydelse göras ur ett samiskt perspektiv och kumulativa effekter av olika åtgärder vägas in. Konsultationen ska göras i ett tidigt skede och kan samordnas med ordinarie samrådsförfarande enligt plan- och bygglagen. Konsultation ska också genomföras om det efterfrågas av samiska företrädare.

Pågående markanvändning

Skogsbrukslandskapet är en markanvändning med övergripande karaktärsdrag. Det är en mer allmänt hållen markanvändning och det finns platser som kan vara lämpliga att pröva för annan användning, såsom verksamheter och bostadsbebyggelse.

4.6.3 Turism- och besöksnärlingslandskap LBT

Landsbygd, turism- och besöksnärlingslandskap LBT innefattar viktiga områden och målpunkter för besöksnäringen. Det kan vara havsbad, campingar eller andra besöksanläggningar eller miljöer som har nytta av god tillgänglighet och turistisk infrastruktur såsom mat, logi och attraktioner. Det kan också handla om mindre anläggningar som är besöksmål ur en mer lokal kontext.

Genom att främja turism året runt kan besöksmålen stärkas, vilket kan leda till fler besökare och arbetstillfällen. Ett ökat besöksunderlag skapar goda förutsättningar för befintliga företag att vidareutveckla sin verksamhet, samtidigt som det möjliggör etablering för nya aktörer inom besöksnäringen. Tillgängliga och tilltalande besöksmål kan också höja kommunens attraktionskraft både som boendemiljö och besöksmål.

Den fysiska planeringen kan verka för turism- och besöksnäringens utveckling genom att planera för strategiska insatser i infrastruktur för ökad tillgänglighet till viktiga målpunkter. Andra viktiga delar för att höja attraktiviteten i ett område kan vara att bevara och vårda bebyggelse, landskap och natur- och kulturområden samt att lyfta fram platsens historia. Gestaltade offentliga miljöer kan också skapa spännande och givande platser för fler att uppehålla sig på och besöka, exempelvis vid olika evenemang.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen LBT

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Utveckling som gynnar besöksnäring och/eller rekreation ska prioriteras i dessa områden.
- Naturvärden på platsen ska beaktas och hänsyn tas vid en exploatering. Som underlag för en bedömning kan en naturvärdesinventering krävas.
- Turismutvecklingen ska alltid ske med hänsyn till lokala värden, exempelvis natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv.
- God internetuppkoppling och mobiltäckning ska eftersträvas i dessa platser, för att befintliga och nya företag ska få bra förutsättningar för att utvecklas.
- Infrastruktur som parkeringar, laddstolpar, gång- och cykelbanor samt möjligheten att åka med kollektivtrafik ska uppmuntras till dessa platser.
- De offentliga miljöerna på dessa platser ska utvecklas ur ett besökarperspektiv, där tydlighet och tillgänglighet ska beaktas särskilt för att skapa tilltalande besöksmål. Av särskild vikt är besöksanpassad skyltning.
- På dessa platser ska en variation av besöksanledningar uppmuntras exempelvis logi, restaurangverksamhet och upplevelser.

Pågående markanvändning

Utveckling av turism- och besöksnärlingsverksamhet samt utveckling av funktioner som gynnar besöksnäring och/eller rekreation ska ges företräde inom denna markanvändning. En utveckling av bostadsbebyggelse kan endast tillkomma om platsen förutsättningar

tillåter det.

Ändrad markanvändning, LBT-a

Områden för ändrad markanvändning är utpekade utvecklingsområden för turism- och besöksnärlingslandskap.

Brännudden (Norra Ulvön) LBT-a1

Området Brännudden i Ulvöhamn omfattar cirka 0,26 hektar, och bedöms lämpligt att pröva för turism- och besöksnärlingsverksamhet. Det ligger längst västerut längs Ulvö hamngata i direkt anslutning till befintlig infrastruktur och bostadsbebyggelse. Området utgörs idag av skogsmark och har brant och svår terräng. Kajen där båten för regulärtrafik lägger till, ligger några hundra meter nordöst om området. I Ulvöhamn, som är Örnsköldsviks skärgårds mest populära besöksmål under sommartid, är det angeläget med fler bäddar inom besöksnäringen. Detta område kan lämpa sig för komplettering av småskalig bebyggelse för besöksnärlingsändamål och boende, tex stugor, då området är mycket litet till ytan. Området och dess omgivningar ligger inom riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård och har höga kultur- och landskapsbildsvärden. Området ligger även inom ett utpekat område med kulturmiljövärden (K76) i kommunens Kulturmiljöprogram (2005). Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön och Ulvöhamn i kapitel 6.3* användas.

Hela området omfattas av strandskydd och delar av området ligger inom områdesbestämmelser för Ulvöhamn. Vid utveckling av området kan investeringar i befintlig infrastruktur behöva ske, exempelvis kapacitetshöjning av Ulvöns befintliga vatten- och avloppssystem. Områdets avrinning är mot Höga kustens kustvatten som ingår i riksintresset för naturvård (Höga kusten). Inom avrinningsområdet ligger Natura 2000-områdena Stormyran naturreservat och Trysunda naturreservat.

Lokala riktlinjer:

- Ny bebyggelse, utanför befintliga områdesbestämmelser, ska prövas i detaljplan eller områdesbestämmelser.
- Vid planering inom strandskyddat område ska ett upphävande utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjens värden vid en exploatering.
- Huvudsaklig angöring till fastigheter inom området ska ske via Ulvö Hamngata.
- På grund av områdets terräng behöver vändmöjligheter längs med vägen utredas.
- Exploatering av ny bebyggelse behöver ske medvetet och varsamt med omsorgsfull placering, utformning och gestaltning. Stor hänsyn ska tas till platsens landskapsbild, värden kopplat till världsarvet och topografiska förutsättningar.
- Stor hänsyn ska tas till Ulvöhamns kulturhistoriskt känsliga miljö och dess värden. Åtgärder ska utformas så att dessa kvaliteter bevaras och stärks.
- Utformning av bebyggelse ska harmonisera med hänsyns- och varsamhetsreglerna i områdesbestämmelserna för Ulvöhamn.
- Ny bebyggelse ska vara småskalig och bestå av kortare enheter, där volymer och skala

anpassas till Ulvöhamns bebyggelse.

- Full tillgänglighet kan inte uppnås för hela området på grund av områdets terräng. Bebyggelse ska anpassas till terrängen för att uppnå god tillgänglighet på minst en enhet.

Utvecklad markanvändning, LBT-u

Områden med utvecklad markanvändning är platser som bedöms särskilt lämpliga för utveckling av pågående verksamhet.

Gullviks camping LBT-u1

Gullviks Camping är ett populärt resmål för både kortare och längre vistelser, med närhet till en lång sandstrand, naturleder och fritidsaktiviteter som skapar en trivsamt miljö för besökare. Området bedöms lämpligt att pröva för en utveckling av turism- och besöksnärsverksamhet. Det är vackert beläget vid havet, cirka 15 kilometer sydost om Örnsköldsviks centrum. Utvecklingsområdet är cirka 7 hektar stort och ligger inom riksintresse för naturvård, obruten kust samt friluftsliv. De befintliga stigarna inom området är en viktig del av landskapets karaktär och tillgänglighet. I områdets östra del är markförhållandena präglade av sankmark, vilket innebär att jorden är fuktig och låglänt. Detta kan påverka möjligheterna för byggnation och infrastrukturutveckling och kräva särskilda åtgärder för att säkerställa stabilitet och dränering. Två bäckar rinner igenom området som mynnar ut i Gullviksfjärden. Till området saknas kollektivtrafik och gång- och cykelväg till Örnsköldsviks centralort slutar vid Domsjö spillvärmeplan. En förbättring av vägstandarden och tillskapande av cykelförbindelser skulle stärka områdets utveckling. Områdets avrinning är mot Gullviksfjärden. Inom avrinningsområdet ligger Trysunda som är Natura 2000-område och riksintresse för naturvård

Lokala riktlinjer:

- Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan för strandlinjen och berörda vattendrag som finns i området utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjen och vattendragen och dess värden vid en exploatering.
- Hänsyn ska tas till riksintresse för naturvård, friluftsliv, rörligt friluftsliv och obruten kust. Eventuell påverkan ska utredas och beaktas vid en exploatering.
- Befintliga stigar och passager ska fortsätta vara tillgängliga för allmänheten och friluftslivet.
- Geotekniska förhållanden ska särskilt beaktas inom områdets östra del och geoteknisk undersökning krävs vid exploatering. Vilken typ av geoteknisk lösning som behövs måste utredas.
- Beakta närliggande bebyggelse. En grön barriär ska lämnas för att minimera påverkan på befintlig bostadsbebyggelse.

Fjären hamnpir (Norra Ulvön) LBT-u2

Området vid befintlig hamnpir i Fjären omfattar ca 1,8 hektar. Här lägger båten för reguljärtrafik till. Området bedöms lämpligt för att pröva för turism- och besöksnärlighetsverksamhet, utvidga och utveckla pågående verksamhet samt för utveckling av gemensamma bryggor för fritidsbåtar. Även utveckling av enklare servicefunktion bedöms möjlig att pröva i anslutning till piren. Fjärens pir utgör ett viktigt komplement till Ulvöhamn gällande mottagning av gods och annat som kräver transport med fordon. Platsen är viktig för Norra Ulvöns förmåga att hantera oförutsedda störningar. För området gäller strandskydd och området ligger inom riksintresse för naturvård, obruten kust, friluftsliv och rörligt friluftsliv. Det ligger även inom ett utpekade område med kulturmiljövärden (K76) i kommunens Kulturmiljöprogram (2005). Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön i kapitel 6.3* användas. Avrinning är mot Ullångersfjärdens kustvatten som ingår i riksintresse för naturvård (Höga kusten). Området ligger på grundvattenförekomsten Norra Ulvön.

Lokala riktlinjer:

- Vid exploatering inom strandskyddat området ska ett upphävande utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjens värden vid en exploatering.
- Hänsyn ska tas till grundvattenförekomsten. Spill- och dagvatten behöver renas för att inte påverka förekomsten.
- Vid exploatering av området för service eller offentligt ändamål bör det bedömas att valet av verksamhet främjar utvecklingen på Norra Ulvön.
- Ny bebyggelse ska vara småskalig, med enkla former.
- Byggnader ska utformas med utgångspunkt i lokala bebyggelsetraditioner och material.
- Allmänheten ska fortsatt enkelt kunna nå pir, bryggor och strandområde.

Ulvö camping och stugby (Norra Ulvön) LBT-u3

Området Ulvö camping och stugby omfattar cirka 4 hektar och bedöms lämpligt att prövas för utveckling av befintlig turism- och besöksnärlighetsverksamhet. Området ligger i utkanten av Ulvöhamn, längs Malabacken och i anslutning till Ulvöhamns befintliga bebyggelse och infrastruktur. Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för naturvård och friluftsliv. Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön och Ulvöhamn i kapitel 6.3* användas. Kajen där båten för reguljärtrafik lägger till, ligger cirka 700 meter ifrån. Området ligger inte inom verksamhetsområde för allmänt spill- och dricksvattenförsörjning, lämplig enskild lösning för verksamheten behöver utredas. Ulvöns gamla deponi ligger precis på andra sidan vägen i områdets östra del. På närliggande platser har naturvärdesinventeringar genomförts. Områdets avrinning är mot Bysjön, som ingår i riksintresset naturvård (Höga kusten).

Lokala riktlinjer:

- Enstaka ny bebyggelse kan prövas i bygglov eller förhandsbesked. En samlad utveckling ska prövas i detaljplan eller områdesbestämmelser.

- Spill- och dricksvattenförsörjning behöver utredas och ska i första hand samordnas i en gemensam anläggning.
- Hänsyn ska tas till Bysjön. Spill- och dagvatten behöver renas för att inte påverka förekomsten.
- Ny bebyggelse ska anpassas utifrån platsens topografiska förutsättningar.
- Ny bebyggelse ska vara småskalig och bestå av kortare enheter.

Ulvö gästhamnsområde (Norra Ulvön) LBT-u4

Området Ulvö gästhamnsområde är ett cirka 2,5 hektar stort område med befintlig hotellverksamhet samt ytterligare turism- och besöksanläggningar. Området bedöms lämpligt att pröva för fortsatt utveckling av turism- och besöksnärlighetsverksamhet. Även utveckling av enklare servicefunktion bedöms möjlig att pröva i anslutning till befintliga verksamheter. Området söder om Ulvö Hamngata och stigen i dess förlängning är viktiga ur ett friluftslivsperspektiv. Området ligger i Ulvöhamn med närhet till de service- och centrumfunktioner som finns där, framför allt under sommarsäsong, och är en viktig målpunkt för Norra Ulvön som turistdestination. Den befintliga hotellverksamheten, restauranger och gästhamn utgör ett viktigt serviceinslag på Ulvön och utveckling av området bedöms skapa förutsättningar för hela Norra Ulvöns utveckling. Ulvöhamn har tillgång till kollektivtrafikförbindelse med fastlandet året runt. Kajen där båten för reguljärtrafik lägger till, ligger cirka 700 meter västerut.

För området gäller strandskydd och en förutsättning för områdets utveckling är att ett upphävande av strandskyddet utreds. Utveckling av befintlig verksamhet inom strandskyddat område bedöms vara möjlig om hänsyn tas till allmänhetens tillgänglighet till strandområdet samt djur- och växtlivet på platsen. Delar av området ligger inom områdesbestämmelser för Ulvöhamn. Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för naturvård, obruten kust, friluftsliv, rörligt friluftsliv, kulturmiljövård samt världsarvet Höga kusten och har höga kultur- och landskapsbildsvärden. Området ligger även inom ett utpekad område med kulturmiljövärden (K76) i kommunens Kulturmiljöprogram (2005). Vid exploatering ska *riktlinjer för Norra Ulvön och Ulvöhamn i kapitel 6.3* användas.

Vid utveckling av området kan investeringar i befintlig infrastruktur behöva göras, exempelvis kapacitetshöjning av Ulvöns befintliga vatten- och avloppssystem. Områdets avrinning är mot Höga kustens kustvatten som ingår i riksintresset naturvård (Höga Kusten). Inom avrinningsområdet ingår Natura 2000-områdena Stormyran naturreservat och Trysunda naturreservat.

Lokala riktlinjer:

- Vid exploatering inom strandskyddat området ska ett upphävande utredas. Hänsyn ska tas till strandlinjens värden vid en exploatering.
- Vid exploatering av området för service eller offentligt ändamål bör det bedömas att valet av verksamhet främjar utvecklingen på Norra Ulvön.

- Utformning av bebyggelse ska anpassas till befintlig bebyggelses skala och volym. Nya byggnaders taknock får inte nå högre än befintliga huvudbyggnaders taknock.
- Utformning av bebyggelse ska harmonisera med hänsyns- och varsamhetsreglerna i områdesbestämmelserna för Ulvöhamn.
- För ett bevarande av friluftslivet ska Ulvö Hamngata och stigen i dess förlängning fortsatt hållas öppen
- Allmänheten ska fortsatt enkelt kunna nå bryggor och strandområde.

4.7 Grön infrastruktur

4.7.1 Tätortsnära natur GIT

Grön infrastruktur, tätortsnära natur GIT innefattar sammanhängande gröna områden och länkar samt blåstrukturer inom- eller i närheten av tätorterna. Dessa områden är mångfunktionella och tillhandahåller funktioner för djurlivet, växter och människor. De bidrar med viktiga ekosystemtjänster, bland annat att reglera och rena dagvatten, sänka temperaturen i den byggda miljön, öka platsens attraktion och skapa förutsättningar för rekreation och rörelse för boende och besökare. Gröna länkar fungerar som spridningskorridorer mellan grönområden vilket bidrar till ökad biologisk mångfald. Genom att gynna ett nätverk av mångfald bestående av flera vegetationsskikt, stora och gamla träd samt ängsmarker förstärks den biologiska mångfalden och skapar ett robust grönt nätverk.

Tätortsnära natur utgör en del av ett större sammanhang med sin koppling ut till den gröna infrastrukturen i skogs- och jordbrukslandskapet och in mot den mångfunktionella bebyggelsens grönytor. Inom tätortsnära natur finns ofta naturområden för skolverksamhet. De blå strukturerna i den tätortsnära naturen utgörs både av vattendrag och stränder men kan även bestå av öppna dagvattenlösningar och dammar med mera, vilka kan skapa både biologiska, estetiska och funktionella mervärden.

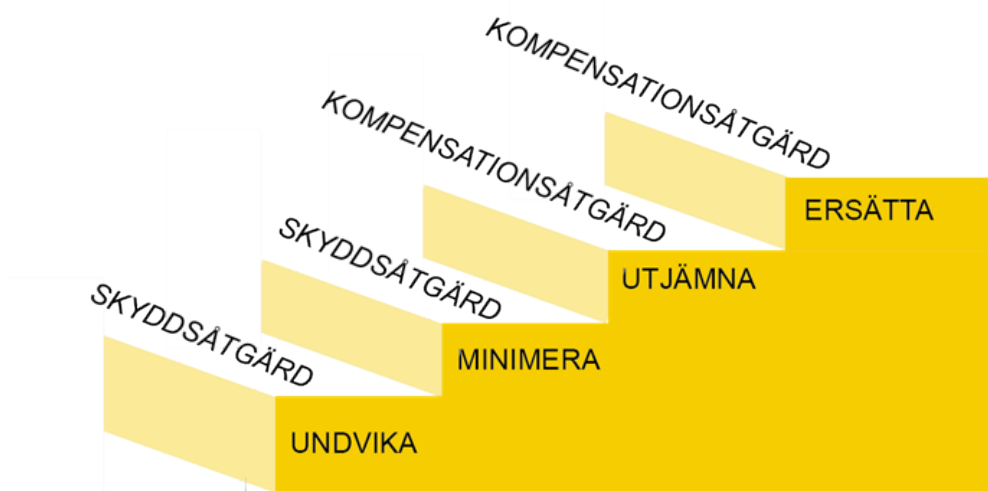
Utveckling i balans

Det är viktigt att den tätortsnära naturen säkerställs, utvecklas och tillgängliggörs för att främja folkhälsan i allmänhet och ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv i synnerhet. Utveckling ska eftersträva en mångfald av gröna strukturer anpassade utifrån områdets eller platsens ekologiska förutsättningar och behov. Målsättningen ska vara att förstärka de befintliga ekosystemtjänsterna. Blåstrukturerna utgör viktiga livsmiljöer för djur- och växtliv. De är också tilltalande inslag för närboende och besökare.

Den gröna och blå infrastrukturen i tätbebyggda områden är viktiga miljöer att bevara och utveckla för att möta framtidens klimatförändringar, exempelvis omhänderta ökade nederbördsmängder samt bidra till skugga och lägre temperaturer i den byggda miljön.

Skadelindringshierarkin

Vid förtätning och exploatering i våra tätorter är det viktigt att värna om den biologiska mångfalden och motverka att ekosystemtjänsternas värden och funktioner minskar. Skadelindringshierarkin (se bild nedan) ska användas som verktyg för att upprätthålla ekosystemtjänster för framtiden och minimera den negativa påverkan på dem.

Skadelindringshierarkin eller kompensationstrappan (Illustration: Boverket)

Skadelindringshierarkins fyra steg (enligt Boverket):

- 1. Undvika negativ påverkan** – välja annan plats, skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder.
- 2. Minimera negativ påverkan** – skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder.
- 3. Kompensera negativ påverkan** – återskapa värdet i närområdet, vissa förstärkningsåtgärder.
- 4. Kompensera negativ påverkan** – ersätta genom åtgärder på annan plats eller av annat värde.

Skadelindringshierarkin innebär att negativ påverkan vid exploatering i första hand ska undvikas genom valet av plats, skyddsåtgärder eller förstärkningsåtgärder, i andra hand ska hänsyn tas vid utformning av verksamheten för att minimera skadan av exploatering och i tredje hand ska andra avhjälpande åtgärder på platsen genomföras för att så långt det är möjligt mildra de negativa effekter som uppstår.

Det är först om negativ påverkan kvarstår efter att skyddsåtgärder vidtagits som det kan bli aktuellt att genomföra kompensationsåtgärder. Viktigt är att beakta att olika miljöer och ekosystem kan vara lättare eller svårare att kompensera för.

Ytterligare information om kompensationstrappan och frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande finns på Boverkets hemsida.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen GIT

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Vid markintrång i samband med exploatering ska skadelindringshierarkin beaktas.
- Storvuxna äldre träd har särskilt höga värden och ska bevaras då de spelar en viktig roll för biologisk mångfald, platsupplevelse och orienterbarhet.

-
- Blåstrukturer kan med fördel utvecklas inom tätortsnära natur, som tilltalande inslag för närboende, likväl som för dagvattenhantering och viktiga livsmiljöer för djur- och växter.
- Tätortsnära natur ska ses som en viktig närmiljö för barn och ska därför vara varierande, lekfulla och lättillgängliga utan stora barriärer av exempelvis större transportinfrastruktur.

Pågående markanvändning

Markanvändningen grön infrastruktur, tätortsnära natur syftar till att bevara och utveckla områdets naturvärden samt ekologiska samband. Det är viktigt att den sammanhållna strukturen bevaras och fragmentering ska generellt undvikas.

4.7.2 Naturområden GIN

Grön infrastruktur, naturområden GIN består av områden där funktionen som naturområde är den företrädande markanvändningen. Kommunen med dess varierade topografi, naturlandskap och storlek är rik på områden mega naturvärden i både inlandet, kusten och skärgården. Kulturmiljövärden kan också förekomma i dessa områden. Markanvändningen innefattar både gröna och blå strukturer, exempelvis skogar, sjöar, bäckar och åar. Naturområden tillsammans med områden för det rörliga friluftslivet och tätortsnära grönska utgör viktiga delar av den gröna infrastrukturen.

Flera av områdena i kategorin grön infrastruktur naturområden har höga biologiska värden och har ett formellt skydd enligt miljöbalken, såsom nationalparker, naturreservat, områden med biotopskydd, djur- och växtskyddsområden samt Natura 2000-områden. För dessa finns områdesspecifika föreskrifter och bevarandeplaner/skötselplaner angående områdets vård och förvaltning som reglerar markanvändningen och nyttjandet av områdena. Dessa gäller oavsett riktlinjer nedan.

Utöver områdena med skyddsformen enligt ovan så finns det ytterligare områden som omfattas av markanvändningen på grund av sina höga naturvärden. Vid Idbyfjärden och Öfjärden anges ett större sammanhängande naturområde än vad det formella skyddet enligt miljöbalken omfattar på grund av dess höga naturvärden. Området består delvis av Öfjärdens fågelskyddsområde och Idbyfjärdens naturreservat. Kunnådalen är ett område med höga naturvärden och nyttjas som kunskapsskog. Kommunen har ett kustlandskap med större och mindre öar som har flera natur-, kultur- och/eller friluftslivsvärden. Öarna utgör en viktig del av kustlandskapets gröna struktur. De mindre öarna är i huvudsak oexploaterade (viss fritidshusbebyggelse och friluftslivsanordningar förekommer) och flera strandområden har utökat strandskydd. För de mindre öarna ses markanvändningen natur och dess riktlinjer vara mest lämpad. De större öarna har mera diversifierad markanvändning både historiskt och i nutid vilket exempelvis kan handla om fiske, jord- och skogsbruk, permanentboende, fritidshusbebyggelse, turistanläggningar och hamnområden. För dessa finns det ett fortsatt behov av en diversifierad markanvändning men med hänsyn till värdefulla kultur- och naturmiljöer.

Utöver de områden som omfattas av markanvändning naturområde finns ytterligare områden med höga naturvärden att beakta som förutsättningar och planeringsunderlag, exempelvis ekologiskt känsliga områden. *Se planeringsunderlag i kartan.*

Utveckling i balans

Områdena med dess olika naturtyper samt de olika växt- och djurarter som lever där, är en del av den biologiska mångfalden som ska bevaras för kommande generationer. De är en del av ett större biologiskt nätverk och bidrar till olika arters fortlevnad regionalt och nationellt. Naturområdena är attraktiva för friluftsliv och rekreation och därav viktiga ur ett folkhälsoperspektiv. De lockar många besökare och kan innebära ökat slitage med risk

för störning av känsliga naturmiljöer. Här kan det uppstå målkonflikter särskilt när besöksantalet är högt. Utvecklingen ska ske i balans med naturen och om konflikter mellan olika värden uppstår bör de biologiska värdena väga tyngst. En del områden har särskilda restriktioner för friluftslivet, exempelvis kan beträdandeförbud råda vid fågelskyddsområden.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen GIN

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Naturområdenas varierande skogstyper, artrikedom och kärnvärden ska värnas från all påverkan som kan skada deras värden exempelvis exploateringar som stör hydrologi, näringstillförsel eller tillför buller.
- Naturområdena är viktiga för friluftsliv, rekreation samt kunskap om flora och fauna. Friluftslivet behöver därför bedrivas utan att påverka naturvärdena negativt.
- Allmänhetens tillgänglighet till områdena ska värnas och utvecklas i den mån det är möjligt utifrån naturmiljöernas villkor. Naturområdenas entréer bör fungera som transportnod, där parkeringar, kollektivtrafik och information bör prioriteras där det är möjligt.
- Ny bebyggelse ska undvikas men enstaka bebyggelse kan prövas om det är i anslutning till befintlig bebyggelsestruktur eller om det är anläggningar för friluftsliv och naturturism.

Pågående markanvändning

Markanvändningen grön infrastruktur, naturområden syftar till att bevara och utveckla områdets naturvärden samt ekologiska samband. Det är viktigt att den sammanhållna strukturen bevaras och fragmentering ska generellt undvikas.

4.7.3 Friluftsområden GIF

Grön infrastruktur, friluftsområden GIF består av större sammanhängande områden där funktionen som friluftsområde är av särskilt stor vikt. Markanvändningen innefattar både gröna och blå strukturer, exempelvis skogar och grönområden, kust och stränder samt sjöar och vattendrag. Dessa områden har bedömts vara av särskilt intresse för det rörliga friluftslivet och områdena har höga natur-, kultur- och/eller rekreationsvärden.

Kommunens friluftspolitiska styrdokument, friluftsområden av allmänt intresse samt närnaturområden kring skolverksamheter har varit viktiga underlag när markanvändningen identifierats (se *planeringsunderlagen* för mera information om områdena och dess värden). Tillsammans med markanvändningen natur och tätortsnära grönska utgör friluftslivsområdena viktiga delar av den gröna infrastrukturen.

Friluftsområdena är spridda runt om i kommunen och flera ligger i anslutning till bebyggelse vilket ökar tillgängligheten till området och verkar för att alla ska ges möjlighet till rikt och varierat friluftsliv. Friluftslivet erbjuder rekreation och naturupplevelser för både boende och besökare året om, exempelvis vandring, cykling, bad och paddling likväl som fritidsfiske, skridsko- och skidåkning. Friluftslivsområdena har olika besöksintensitet och med olika grad av iordningställda anläggningar för friluftslivet. En del områden används frekvent och där kan satsningar ha gjorts exempelvis med raststugor och märkta leder. Andra områden kan upplevas som mindre påverkade och där kan exempelvis tystnad och stillhet vara en del av friluftsområdets värden.

Utveckling i balans

En central ekosystemtjänst som kommunens naturmiljöer tillhandahåller är möjligheten till ett rikt och varierat friluftsliv. I Örnsköldsvik är friluftsliv och naturturism en del av attraktiviteten, identiteten, näringslivet och möjligheten till landsbygdsutveckling. Det är viktigt att tätortsnära områden säkerställs, utvecklas och tillgängliggörs för rekreation och friluftsliv ur ett jämställdhetsperspektiv samt att det kan bidra till att främja folkhälsa och ökat miljömedvetande.

Kommunens identitet som friluftskommun stärks genom att bevara och utveckla platser för friluftsliv i samspel med natur- och kulturmiljöernas värden, så att möjligheten till upplevelser finns kvar en lång tid framöver.

För skötsel och utveckling av områdena är det viktigt med samverkan mellan olika aktörer som kommun, föreningar, privata markägare och länsstyrelse. Jord- och skogsbruk, bostäder, infrastruktur etcetera kan förekomma i områdena. Det är viktigt att beakta att biologisk mångfald och natur- och kulturlandskapets värden upprätthålls samt att områdena förvaltas och utvecklas med hänsyn till friluftslivet. Skogsvårdslagens krav på hänsynstagande ska beaktas.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen GIF

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Områden av särskilt intresse för friluftslivet ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada deras värden.
- Friluftsområdena ska ges möjlighet att utvecklas på ett sådant sätt att dess värden och tillgänglighet stärks utan att naturvärdena påverkas negativt. Det kan exempelvis innefatta prövning av anläggningar, anordningar eller mindre byggnader.
- Ny bebyggelse kan prövas om tillgängligheten till området och natur-, kultur- och friluftslivets värden inte försämras.
- Friluftsområden bör vara lätta att nå för kommuninvånare och besökare. Parkering, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar och information prioriteras där det är möjligt.
- Allmänt nyttjade stigar, stigar av kulturhistoriskt intresse samt permanenta spår och leder ska värnas. Framkomligheten längs dem får inte försvåras.

Pågående markanvändning

Markanvändningen syftar till att bevara och utveckla friluftslivets värden. Åtgärder som gynnar friluftslivets behov och utveckling ska ges företräde inom denna markanvändning och befintliga ytor ska fortsättningsvis ha den markanvändningen.

4.8 Vatten

4.8.1 Kust och skärgård VKS

Vatten, kust och skärgård VKS, innefattar allt vatten från kustlinjen till baslinjen, vilket utgör det som kallas för inre vatten. Utanför detta område tar territorialhavet vid, riktlinjer för den vattenanvändningen finns under *kapitel 4.8.2 Hav VHV*.

I Örnsköldsviks kust och skärgård samspelar många intressen. Kust- och skärgårdsmiljöerna spelar en central roll för landskapsbilden och upplevelsen av Örnsköldsvik som boendeort och attraktivt besöksmål. Kust- och skärgårdsmiljöerna möjliggör för friluftsliv under hela året, med bad, kanot och båtliv på sommaren likväl som skidor och skridskor på vintern. Utöver det finns här sjöfartens farleder vilket är en förutsättning för näringslivets utveckling och transporter av gods men som även påverkar vattenområdet i olika omfattning. Kust och skärgård påverkas även av det som planeras på land i anslutning till vattenområdet, exempelvis kan ny bostadsbebyggelse på land komma att resultera i utveckling av bryggor ut i vattnet vilket i sin tur påverkar kustmiljön.

Andra vatten, såsom sjöar, vattendrag och våtmarker ingår i de andra markanvändningarna och behandlas i ett landskapsperspektiv då dessa inte går att skilja från användningen på mark.

Levande kust och skärgård där många intressen samspelar

I Örnsköldsvik ska kust och hav ses som en resurs för utveckling och ekosystemtjänster likväl som en förutsättning för biologisk mångfald och goda livsmiljöer för växter och djur. För att detta ska vara möjligt behöver exempelvis vattenförekomsternas status och miljö kvalitetsnormer beaktas i planeringen.

Då det finns delar av kustområdet som har måttlig ekologisk status idag som ska uppnå god ekologisk status till år 2027 behöver utvecklingen på land och i vatten genomföras på ett sådant sätt att det möjliggör eller främjar möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen.

Det finns en stor vilja att bo och utveckla verksamheter i närheten av vatten i Örnsköldsvik och tillgången till Höga Kustens skärgård är idag till stor del beroende av privata småbåtar. Idag finns en mängd bryggor i anslutning till enskilda bostadsfastigheter och med en eller få brukare av respektive brygga. Detta har resulterat i att kuststräckan är påtagligt mer exploaterad än vattendrag och sjöar inåt landet.

Bryggor liksom flottar, glampingtält, husbåtar och liknande hör till sådana byggnader eller anläggningar som i regel omfattas av något av förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken, och därför kräver dispens från strandskyddet. Restriktivitet gäller vid prövning av dispens för nya bryggor, framför allt i områden som är allemansrättsligt tillgängliga eller i områden

som är särskilt värdefulla för djur- och växtlivet. För att dispens ska kunna beviljas för en ny brygga krävs att den uppfyller ett av de särskilda skälen i 7 kap. 18 c § 1–6 miljöbalken. En hamn för fritidsbåtar är i dagligt tal en brygga, kaj eller liknande med plats för flera mindre båtar för fritidsändamål som kan belasta vattenmiljön och de livsmiljöer som den tillhandahåller.

Örnsköldsviks kust och skärgård innehar världsarvsstatus genom den geologiskt sett snabba och stora landhöjningen efter den senaste inlandsisen som gett området unika kvaliteter, något som i sin tur är en resurs för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen i kommunen. Världsarvsområdet är också ett ”Helcom MPA-område”, se *kap. 6.3.1 Riksintressebeskrivning Höga Kusten*, vilket innebär att Sverige har ett internationellt ansvar att trygga de marina värdena i området. Utöver det finns ett flertal riksintressen inom kustområdet, exempelvis Sjöfartens farleder, hamnar och ankarplatser, men även yrkesfiske, obruten kust och rörligt friluftsliv.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen VKS

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- Vid utveckling av kust, skärgård och hav är det viktigt att planera på ett sådant sätt att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för berörd vattenförekomst uppnås och att kultur- och naturvärdena beaktas.
- Utveckling inom vattenområdet påverkar och påverkas av det som händer på land, därför ska planeringen från land till vatten samspela.
- Vid förändrad vattenanvändning i områden av riksintresse ska utvecklingen inte påtagligt skada eller påverka riksintresset negativt. Berörda myndigheters avvägningar kring vilka intressen som har företräde ska användas.
- Vattenbruk ska endast tillåtas i form av landbaserade, slutna system eftersom öppna system i hav och sjö medför risk för övergödning och konflikt med andra allmänna intressen.
- Vikar och fjärdar som innehar naturvärden, exempelvis grunda havsvikar eller vågskyddade mjukbottenar, ska värnas. I vikar eller fjärdar där värden gått förlorade ska naturvårdsinsatser användas för att återställa miljön.
- Föroreningar som finns i vattnet ska beaktas och hanteras, särskilt viktigt är detta vid utveckling i närheten av förorenade områden för att minimera att föroreningarna sprids.
- Befintliga gästhamnar och bryggor ska i första hand ges möjlighet att utvecklas innan nya platser tas i anspråk.
- Vid nylokalisering eller större förändringar i befintliga bebyggelsemiljöer eftersträvas att bryggor utförs som gemensamma hamnar för fritidsbåtar, gärna möjliga att nyttjas av olika typer av brukare.
- Nya bryggor och hamnar för fritidsbåtar ska styras till platser där de inte påverkar natur- och kulturvärden negativt och som har god tillgänglighet från land och vatten.
- Bryggor ska vara gemensamma för att minska påverkan.

- Enskilda bryggor ska medges endast om gemensamma lösningar inte är möjliga och det är möjligt med hänsyn till djur- och växtliv, eller om anslutning via land inte är möjlig.
- I kustområdet finns många värdefulla livsmiljöer för djur- och växtliv. Dessa bör visas hänsyn så att deras status inte försämras.
- I planering av mark- och vattenanvändning i Höga Kusten och vid prövning av bygglov, miljötillstånd med mera, bör de uppgifter som redovisas i samverkansplan för BSPA Höga Kusten, nu HELCOM Marine Protected Area (*se kap. 6.3.1 Riksintressebeskrivning Höga Kusten*) beaktas och eventuell påverkan redovisas.
- Anläggningar för vågkraft ska anläggas med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden, sjöfartens intressen, besöksnäring och friluftsliv. De får inte påverka möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten.
- Muddring bör endast ske i de fall det är förenligt med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för kust och skärgård ska även fortsättningsvis ha den här markanvändningen. Endast ytor för pågående markanvändning finns i kartan.

4.8.2 Hav VHV

Vatten, hav VHV innefattar allt vatten inom baslinjen till den ekonomiska zonen som kallas för territorialhavet, en sträcka som är ungefär 12 nautiska mil. Inom användningen Vatten, hav är det en överlappning mellan den kommunala översiktsplaneringen och den statliga havsplaneringen. Det innebär att den kommunala översiktsplanen ska förhålla sig till den nationella havsplanen inom dessa områden.

Örnsköldsviks havsmiljö har många intressen som ska samspela, men till skillnad från kust och skärgård är det öppna havet inte lika lättillgängligt och av lika stort värde för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen. Däremot spelar det en större roll för sjöfarts- och transportnäringen vilka ska kunna samspela med både Försvarsmaktens övningsområden som kultur- och naturmiljövärden. I flera delar av landet är även det öppna havet av stort värde för förnyelsebar energi, framför allt i form av vindkraft.

Riktlinjer som kompletterar de gemensamma riktlinjerna för alla områden med beteckningen VHV

Dessa riktlinjer gäller för pågående, utvecklad eller ändrad markanvändning:

- För områden inom kategorin VHV gäller även den nationella havsplanen för Bottniska viken. Kommunen delar havsplanens syn på havsplanens identifierade användningar och dess prioriteringar jämte varandra.
- Vid utveckling av kust, skärgård och hav är det viktigt att planera på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för berörd vattenförekomst uppnås och att naturvärdena beaktas.
- Vid förändrad vattenanvändning i områden av riksintresse ska utvecklingen inte påtagligt skada eller påverka riksintresset negativt. Hav- och vattenmyndighetens avvägningar kring vilka intressen som har företräde ska användas.
- Vid förändrad vattenanvändning i områden av intresse för yrkesfiske ska hänsyn tas till näringens fortsatta bedrivande.

Pågående markanvändning

Befintliga ytor för hav ska även fortsättningsvis ha den här markanvändningen. Endast ytor för pågående markanvändning finns i kartan.

Kapitel 5

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

5.1 Introduktion

Sedan 2010 kan kommunerna i sin översiktsplan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Syftet är att långsiktigt främja utvecklingen på landsbygden, både regionalt och lokalt, genom att möjliggöra för nya eller utbyggda boendemiljöer, näringsverksamheter, turism- och friluftsanläggningar i attraktiva strandnära lägen. På så vis säkras underlag för privat och offentlig service. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och prövningar om upphävande av strandskyddet i detaljplaner. Strandnära lägen definieras som områden inom 100 meter från strandlinjen. LIS-områden kan framför allt pekas ut där det finns god tillgång till strandområden och där man kan bygga i viss omfattning utan att påverka strandskyddets syften.

I arbetet med framtagande av kommunens LIS-områden används Sveriges kommuner och regioners (SKR) kommungruppsindelning där SKR delar in Sveriges kommuner i sex olika kategorier. Örnsköldsviks kommun ingår i det som kallas "glesa blandade kommuner". Denna definition av landsbygdskommun innebär att hela Örnsköldsviks kommun är att betrakta som landsbygd, med undantag för Örnsköldsviks centralort.

Denna översiktsplan ersätter det tematiska tillägget avseende strandskydd (antaget av kommunfullmäktige 2011). Det betyder att de LIS-områden som finns utpekade där utgår och de som finns redovisade i detta kapitel blir de fortsatt gällande. Även de LIS-områden som finns utpekade inom den fördjupade översiktsplanen för Örnsköldsviks centralort (antagen av kommunfullmäktige 2020) utgår, eftersom LIS-områden inte går att peka ut inom centralortens område.

Översiktsplanen och LIS-prövning

Översiktsplanen ger ramen för var prövning i första hand kan ske. Utpekade LIS-områden anses särskilt lämpliga men är inte avsedda att vara uttömmande, varför översiktsplanen också beskriver tillvägagångssättet för att tillämpa LIS utanför utpekade områden i översiktsplanen. I varje enskilt ärende ska lämpligheten på den föreslagna platsen prövas och vägas mot strandskyddets syften och utifrån de lokala förutsättningarna. Det kan gälla exempelvis hänsyn till ekologi, vatten- och avloppsfrågor, översvämningsrisker och möjligheten till fri passage för allmänheten. Detta kan innebära att den sökande, vid ansökan om strandskyddsdispens, på begäran av samhällsbyggnadsnämnden behöver ta fram utredningar och/eller inventeringar för att kunna bedöma de långsiktiga effekterna.

Lagstiftning och formella krav

Strandskyddet är ett generellt skydd som gäller i hela landet och vid alla kuster, sjöar och vattendrag med undantag för mindre sjöar och vattendrag. All prövning av undantag från strandskyddet sker utifrån miljöbalken och det finns olika skäl till att få dispens (7 kap. 18e § miljöbalken). Med LIS-områden avses enligt 7 kap. 18g § miljöbalken ett område som är lämpligt för utvecklingen av landsbygden samt är av sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Kommunen kan inte peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen längs med kusten i Höga Kusten enligt 7 kap. 18h § miljöbalken. För strandskyddsområde längs kusten gäller restriktivt förhållningssätt, särskilt där exploateringstrycket är högt eller där natur- och friluftsvärden är stora. Kartan redovisar blå områden som ännu är i huvudsak fria från bebyggelse och därtill har kvaliteter som gör dem angelägna att även för framtiden hålla fria från bebyggelse.

Länsstyrelsen Västernorrland har beslutat om ett undantag från strandskyddsbestämmelserna, vilket innebär att förbuden i 7 kap 17 § miljöbalken inte omfattar kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad som utförs:

- inom 15 meter från huvudbyggnad men inte närmre strandlinjen än 25 meter, och
- inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens.

Om den åtgärd som planeras omfattas av undantaget, behöver man inte söka dispens.

5.2 Riktlinjer för LIS-prövning

Riktlinjer vid all LIS-prövning i Örnsköldsviks kommun

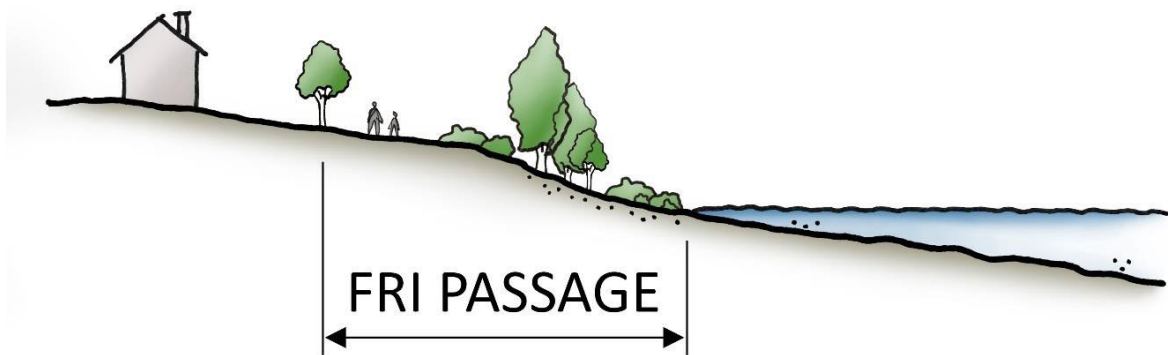
Dispensskälet landsbygdsutveckling i strandnära läge är möjligt att tillämpa både inom och utanför utpekade LIS-områden. Skillnaden är att i ett utpekat område är många av de förutsättningar som behöver uppfyllas för en dispens redan utredda och bedömts vara uppfyllda. För alla dispenser, oavsett plats, gäller följande riktlinjer:

- Platsen ska ligga på landsbygden, dvs. utanför det tätortsområde som är utpekat i översiktsplanen.
- Motivering ska finnas för hur åtgärden bidrar till landsbygdsutveckling eller till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden samt kunna knytas till en specifik orts serviceunderlag.
- Tillgången till strandområden för allmänheten (fri passage) och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv ska kunna tillgodoses.
- Området ska vara av sådant slag och ha en sådan begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.
- Redovisade LIS-områden är översiktligt bedömda mot kända naturvärden. Vid en dispensansökan, detaljplan eller bygglov ska alltid en konsekvensbedömning göras av naturvärden på platsen. Som underlag för bedömning kan inventeringar krävas.
- Redovisade LIS-områden är översiktligt bedömda mot hur de skulle kunna påverka den berörda vattenförekomstens status och möjligheten att uppnå satta miljö kvalitetsnormer. Vid en dispensansökan, detaljplan eller bygglov ska alltid en bedömning göras av påverkan på vattenförekomstens status. Som underlag för bedömning kan en utredning krävas.
- Allmänhetens tillgång till stränderna och värnandet av den biologiska mångfalden prioriteras och undantag från strandskyddet prövas restriktivt. Inom redovisade blå områden i kartan medges undantag endast för anläggningar och åtgärder som främjar det rörliga friluftslivet, och förutsatt att de är förenliga med hänsynen till biologisk mångfald.
- I områden där kommunen ser ett behov av att samordna tillkommande bebyggelse, ska exploatering föregås av detaljplan.
- Bedömning av lämplighet och möjlighet till dispens måste göras i varje enskilt fall. Prövningen måste göras utifrån strandskyddets syften och med hänsyn till värden och förutsättningar på platsen, såsom kulturmiljö, klimatrelaterade risker och påverkan på friluftslivet.
- Gäller dispensen ett utpekat LIS-område ska de för området lokala riktlinjerna tillämpas tillsammans med riktlinjer för pågående markanvändning.
- Det är viktigt att bebyggelsen bevarar gröna släpp för att skapa förutsättningar för en funktionell grön infrastruktur.

- Kommunen ska i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna avgöra om konsultation med berörda samebyar och/eller Sametinget ska genomföras. Vid en sådan bedömning ska frågans betydelse göras ur ett samiskt perspektiv och kumulativa effekter av olika åtgärder vägas in. Konsultationen ska göras i ett tidigt skede och kan samordnas med ordinarie samrådsförfarande enligt plan- och bygglagen. Konsultation ska också genomföras om det efterfrågas av samiska företrädare.

Fri passage

Kravet på fri passage enligt 7 kap. 18f § miljöbalken gör att strandskyddet endast ska omfatta mark som bedöms nödvändig. Ett beslut om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet ska inte omfatta den fria passagen. För varje utpekad LIS-område har en fri passage omnämnts som lokal riktlinje. Storleken på den fria passagen kan variera i syfte att uppnå miljökvalitetsnormer för vatten, säkerställa en fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Schematisk bild som illustrerar fri passage

5.3 Utpekande av LIS-områden

Här beskrivs vilka underlag, avvägningar och metoder som använts i arbetet med att ta fram utpekade LIS-områden. Att peka ut ett LIS-område innebär en möjlighet men inte en försäkran på att en dispens kan lämnas. För de utpekade områdena, som redovisas i kapitel 5.4 bedöms emellertid förutsättningarna för att kunna lämna dispens vara goda.

Planeringsförutsättningar

För att kunna peka ut lämpliga LIS-områden har nationellt, regionalt och lokalt planeringsunderlag studerats. I vissa fall har LIS-områden pekats ut trots att planeringsunderlagen indikerar risk för påverkan, exempelvis avseende ras, skred eller erosion. Planeringsunderlagen är inte uttömmande varför en del områden kräver ytterligare utredningar vid den enskilda prövningen, detta framgår av områdenas lokala riktlinjer.

De planeringsunderlag som legat till grund för utpekandet är:

- Riksintressen
- Natura 2000
- Naturreservat
- Kulturresevat
- Naturminne
- Nationalpark
- Biotopskydd
- Nyckelbiotoper
- Naturvårdsområden
- Landskapsbildskydd
- Naturvårdsobjekt
- Friluftsområden
- Ekologiskt känsliga områden
- Ängs- och betesmarksinventering
- Bevarandeplan för odlingslandskapet
- Fornlämningar
- Vattenskyddsområden
- Grundvattenförande geotoper
- Förorenade områden
- Översvämningsrisk
- Förutsättningar för erosion
- Risk för ras och skred

- Värdeetrakter i länsstyrelsens handlingsplan för grön infrastruktur (Från länsstyrelsens karttjänst för grön infrastruktur)
- VISS statusklassning av vattenförekomster

Kriterier för val av LIS-områden

Utifrån planeringsförutsättningarna har lämpliga områden tagits fram med stöd i ett antal kriterier. Kriterierna speglar dels de krav som ställs för LIS-områden i lagstiftningen och praxis, dels viktiga frågor kommunen arbetar för i sin fysiska planering.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Kommunen har i sin utvecklingsstrategi pekat ut ett antal så kallade serviceorter och närorter. Serviceorter har funktionen av kommundelscentrum eller stödstrukturer till kommundelscentrum, *närmare beskrivet i kapitel 3.1. Utvecklingsinriktning.*

Utifrån varje orsts planeringsförutsättningar, avstånd till andra orter och till Örnsköldsviks centralort har inflytandeområden identifierats. Det är områden i närhet till service- och närorter där man med stöd i praxis kan säga att en etablering av bostäder, näringsverksamheter eller besöksnäringens verksamheter i strandnära läge skulle stärka eller bidra till upprätthållandet av en orsts serviceunderlag och samtidigt kunna dra nytta av den befintliga servicen och infrastrukturen. Inflytandeområdena har varit ett stöd i utpekandet av planens LIS-områden, för att dessa ska ha så goda förutsättningar för dispens som möjligt.

Vid utpekande av LIS-områden har utgångspunkten varit att en dispens från strandskydd kan stärka förutsättningarna för en hållbar utveckling för resor och transporter. Detta uppnås bäst om satsningar först och främst koncentreras till de mest befolkade stråken inom landsbygden och inom rimliga pendlingstider (upp till ca 45 min) från kommunens centralortsområde. För områden med längre avstånd, är det en fördel om resor till och från Örnsköldsviks centralort naturligt sker via de större transportstråken då det ökar förutsättningarna att nyttja lokal service mellan LIS-området och centralorten. Frånsett vissa LIS-områden för besöksnäring har de utpekade områdena tillgång till kollektivtrafik eller skolbusstrafik. Som ett viktigt komplement till kollektivtrafiken har möjlighet till cykelpendling lyfts fram i syfte att minska bilberoendet och stärka folkhälsan samt bidra till en hållbar utveckling i LIS-områdena.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Vid utpekandet av LIS-områden har områden som antingen ligger inom eller i anslutning till befintlig bebyggelse valts. Syftet är att det ska ge en naturlig utbyggnad av bostäder och verksamheter i de befintliga samhällena på landsbygden som kan utveckla befintlig infrastruktur och samtidigt bibehålla obrutna strandlinjer för minskad miljöpåverkan.

Det kan förekomma att områden ligger på ett större avstånd från närmaste byggnader, men de bedöms ha goda förutsättningar för utveckling utan att ge upphov till att ny bebyggelse utvecklas på ett ostrukturerat sätt.

Utvecklingsmöjligheter

En viktig målsättning för kommunen är att skapa förutsättningar för en levande landsbygd i alla kommunens delar. Så långt det har varit möjligt, inom ramen för praxis och planeringsförutsättningar, pekas områden ut fördelat över kommunens Bygdsam-områden. Örnsköldsvik arbetar med landsbygdsutveckling genom Bygdsam – *Bygden i samverkan* och kommunen är indelad i fyra landsbygdsgeografier där föreningar, företag och kommunen samverkar för att stärka bygden. Områdena är valda dels utifrån underlag kopplade till bebyggelsetryck som förfrågningar, ansökningar och bygglov, dels för att de anses attraktiva att bebygga och har potential att skapa ett bebyggelsetryck genom sitt natursköna läge eller dylikt.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

I planeringsunderlaget redovisas de intressen som tagits hänsyn till vid utpekandet av LIS-områdena. En del av de utpekade områdena omfattas av motstående intressen men bedömningen har gjorts att dessa kan hanteras genom översiktsplanens riktlinjer. För varje område presenteras de intressen som identifierats samt en beskrivning eller riktlinje för hur dessa intressen kan tillgodoses även vid en etablering av området.

Utredningsnivå inför exploatering

Syftet med den utredning som gjorts av utpekade LIS-områden är att bedöma dess lämplighet för möjlighet till strandskyddsdispens på en översiktlig nivå. För att kunna gå vidare med en exploatering behöver ytterligare frågor utredas, såsom möjlighet till vatten- och avlopp, trafiklösning, geotekniska förutsättningar med mera. Detta är något som kommer bli en del av efterföljande planering och prövning.

5.4 LIS-områden där samtliga LIS-dispensskäl kan prövas

5.4.1 Serviceort Bjästa

Yttre Bergomssjön LIA-01

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Yttre Bergomssjön där sjöns närområde består av skogsmark med några bostadshus i anslutning till det utpekade området. Marken inom det utpekade området har relativt kuperad terräng och ett vackert läge över sjön. Området kan bidra till en fortsatt utveckling i form av bostäder, antingen som fritidshus eller permanentbostäder. Med den tursimutveckling som sker i Höga Kusten samt närheten till besöksmål och högakustenleden gör också området lämpligt för etablering av verksamheter för besöksnärlings- och friluftslivsändamål. Det servicebehov som följer med en eventuell etablering i området skulle tillgodoses i Bjästa såväl som Köpmanholmen och på så vis bidra till att stärka serviceunderlag för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Bjästa och dess serviceutbud är avståndet cirka 10 km och 10 minuters restid. Till Köpmanholmen och dess serviceutbud är det 15 km och cirka 16 minuters restid. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 11 km och 16 minuters restid. Området ligger nära väg 922 som trafikeras av kollektivtrafik mellan Örnsköldsvik – Bjästa, med närmaste hållplats i Utbysundet (Bäckvägen) cirka 2 km bort. Vägens cykelstandard mot Bjästa är bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Området förlänger befintlig bostads- och fritidsbebyggelse.

Utvecklingsmöjligheter

Ny bebyggelse kan binda samman den befintliga strukturen och samtidigt förstärka den lokala bykänslan.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Områdets avrinning är mot Yttre Bergomsjön. Yttre Bergomsjön hör till vattenförekomsten Utbyån som har sitt utlopp i vattenförekomsten Bäckfjärden. Läckage av näringsämnen i Bäckfjärden behöver minska till 2027. Vid Bäckfjärden ligger Nyänget, som är det första av tre planerade utbyggnadsområden för kommunalt vatten och avlopp. Preliminär tidplan för anslutning av Nyänget är under 2025. Ska ny bebyggelse tillkomma vid Yttre Bergomsjön är det därför viktigt att minimera tillkommande näringsbelastning. Som helhet behöver det inom ramen för vattenförvaltningsarbetet tas fram en plan för hur MKN för Bäckfjärden ska uppnås. Med hänsyn till de pågående åtgärderna vid Nyänget och vidare arbete bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i direkt anslutning till området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Vid fortsatt utveckling av området ska bebyggelse placeras söder om väg. Detta för att säkerställa att miljö kvalitetsnormer för vatten inte försämras och att allmänhetens tillgång till strandområdet bibehålls.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.

5.4.2 Närort Myckelgensjö

Torrvattnet LIA-02

Motivering till utpekandet

Området ligger på Torrvattnets norra sida med fint söderläge. Sjöns närområde består främst av skogsmark och har en naturlig sluttning mot sjön. Området har en relativt flack terräng och genom området sträcker sig en bäck. Det finns ett fåtal privata tomter i anslutning till områdets västra del. Platsen har ett naturskönt läge med utsikt över Bodberget och Torrvattnet, vilket kan göra det attraktivt för både fritidshus och permanentbostäder. Området är även lämpligt för besöksnäringssändamål. Det servicebehov som följer med en eventuell etablering i området skulle tillgodoses i Myckelgensjö och bidra till att stärka serviceunderlag för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Myckelgensjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 2,5 kilometer och 3 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 74 kilometer och 59 minuters restid. Närmaste busshållplats återfinns vid Myckelgensjö. Vägens cykelstandard till Myckelgensjö anses godtagbar.

I anslutning till bebyggelse

Genom att förlänga bebyggelsestråket som finns intill utpekat område skulle platsen komplettera och stärka befintlig bystruktur.

Utvecklingsmöjligheter

Myckelgensjö är en ort med relativt stabil befolkningsmängd och lågt bebyggelsetryck. Området ligger naturskönt intill sjön i attraktivt söderläge. Tillkommande bebyggelse skulle knyta an till befintlig, vilket kan locka både fritidshus och permanentboende till platsen. Områdets läge gör det även attraktivt för utveckling av besöksnäringssamhater och friluftslivsändamål. De olika ändamålen stärker varandra. En besöksnäringsetablering skapar bättre förutsättningar för att underhålla ett serviceunderlag för året runt-boende och en större befolkningsmängd kan möjliggöra för en mer levande landsbygd och mer näringsutveckling.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Det utpekade området befinner sig inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden) samt riksintresse för rennäring. Det bedöms att dessa intressen bör kunna samverka i området vid en exploatering och inte påtagligt skada

riksintressenas värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Modellering har 2013 gett god status för näringsämnen. Sjöytan är sänkt och ska genom åtgärd höjas senast 2027. Därför ska exploatering inte ske i sjöns närområde på grund av risk för översvämning. Närområde har hög status vilket ger utrymme för påverkan. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Torrvattnet.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare genom en konsekvensbedömning.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonen.
- Torrvattnet ligger inom riksintresse naturvård (Moälven). Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- I anslutning till områdets östra del finns risk för ras, skred och erosion samt utgör delar av vattensjukt område. Påverkan ska utredas och beaktas vid en exploatering.
- Vid exploatering av området ska särskild hänsyn tas till rennäringens behov för att säkerställa att riksintressets värden inte påtagligt skadas.

5.4.3 Närort Skorped

Djupsjön LIA-03

Motivering till utpekandet

Området ligger på Djupsjöns södra sida där sjöns närområde består främst av skogsmark och har en naturlig sluttning mot sjön. Det finns ett fåtal privata tomter i anslutning till områdets västra del och en badplats finns i öster. Området har ett naturskönt läge med utsikt över sjön och är attraktivt för såväl åretruntboende som fritidsboenden. Läget gör också området lämpligt för etablering av verksamheter för besöksnärlings- och friluftslivsändamål. Det servicebehov som följer med en etablering i området skulle tillgodose i Skorped och bidra till att stärka serviceunderlag för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Närmaste serviceutbud finns i Skorped och avståndet dit är cirka 14 kilometer och 15 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 40 kilometer och 40 minuters restid. Området ligger utmed enskild väg med närmsta hållplats vid väg 908 i Djupsjö cirka 1,5 kilometer från området. Cykel till området bedöms ej som aktuellt.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Området är till största del obebyggt och ny bebyggelse skulle komplettera samt förstärka bystrukturen vid Djupsjön.

Utvecklingsmöjligheter

Skorped är en ort med relativt stabil befolkningstäthet och lågt bebyggelsetryck. Genom att möjliggöra för bostäder i attraktivt läge kan befolkningstakten bibehållas eller öka. Området ligger naturskönt intill sjön och i anslutning till enstaka bebyggelse, vilket medför att området är attraktivt att bebygga med bostäder. Med områdets närhet till naturen och befintlig badplats kan områden även vara lämplig för friluftslivs- och besöksnäringsetableringar. Det skulle ge goda förutsättningar att utöka serviceunderlaget under semesterperioder, men även ge ett utökat underlag på årsbasis för Skorped.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Djupsjön ingår i riksintresse för naturvård (Övre Nätraån med Bärmsjön). Det bedöms att intresset av att exploatera bör kunna genomföras i området och inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Äldre modellering från 2013 har gett god status för näringsämnen. Hydrologisk regim ska höjas från otillfredsställande till god status, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs. Därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljökvalitetsnormens status äventyras och området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. Närområde och svämplan lämnar inget utrymme för påverkan. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Djupsjön, Nätraån och kustvattenförekomsten Nätrafjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Sjön ligger inom Nätraåns vattensystem. Djupsjön ingår även i riksintresse för naturvård och är ett ekologiskt känsligt område. Påverkan ska utredas och beaktas vid en exploatering.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Översvämningskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till Djupsjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.

5.4.4 Närort Trehörningsjö

Önskasjön LIA-04

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Önskasjön och närområdet består mestadels av skogsmark med varierande terräng med ett mindre område med samlad bebyggelse. Området är naturskönt och får med sin placering en fin utblick över sjön och kan bli attraktivt för en exploatering i form av fritidshus eller permanentboende. Området kan även anses attraktivt för utveckling av besöksnäringen, vilket skulle stärka serviceunderlaget för Trehörningsjö. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Trehörningsjö är avståndet cirka 10 kilometer och omkring 15 minuters restid med bil från utpekat området. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 70 kilometer och 63 minuters restid. Närmaste hållplats återfinns cirka 1 kilometer från området i Norra Nordsjö. Kollektivtrafikutbudet är lågt. Vägens cykelstandard mot Trehörningsjö bedöms som bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

I området finns viss bostadsbebyggelse och en utveckling av området skulle bidra till en mer sammanhållen bebyggelse.

Utvecklingsmöjligheter

Trehörningsjö är en ort som de senaste åren haft en ganska stabil befolkningssmängd och kan med en utveckling av bostadsbebyggelse leda till en befolkningssökning. En utveckling av området skulle möjliggöra en mer sammanhållen bebyggelse i området kring Önskasjön och bidra positivt till Trehörningsjöområdets befolkningssiffror. Området ligger i söderläge intill sjön med fin utsikt över Nordsjöviken och i anslutning till enstaka bebyggelse vilket medför att området är attraktivt att bebygga med bostäder. Med områdets närhet till naturen och vattnet kan området även vara lämpligt för en besöksnäringsetablering och ge goda förutsättningar att utöka serviceunderlaget under semesterperioder, men även på årsbasis för Trehörningssjö.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Önskasjön ingår i riksintresse för skyddade vattendrag (Lögdeälven med tillhörande käll- och biflöden). Det bedöms att intresset av att exploatera bör kunna genomföras i området och inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Sjön är sänkt och näringsnivåerna är beräknade till god status. Enligt VISS finns utrymme för påverkan av närområde och ytterst litet utrymme för påverkan på svämplan. Sjön har sänkts och ska höjas senast 2027, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs. Därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras och området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Önskasjön och Södra Nordsjön, Husån och kustvattenförekomsterna Husumbukten och Norra Bottenhavets kustvatten.

Naturvärden

Dokumentation kring naturvärden saknas för området.

Fornlämningar

Inom området finns fornlämningar.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- En central del av området ligger inom område med risk för ras, skred och erosion. Geoteknisk undersökning krävs vid exploatering.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

5.5 LIS-områden - bostäder

5.5.1 Serviceort Bjästa

Skulesjön LIB-01

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Skulesjöns norra del där närområdet till vattnet består främst av barr- och lövskog med några bostadshus längs vattnet samt på andra sidan vägen. Marken inom det utpekade området har relativt kuperad terräng och ett vackert läge över Skulesjön. Området blir en naturlig förlängning av befintlig bebyggelse och är med utsikten över sjön attraktivt för exploatering främst för bostäder i form av fritidshus eller permanentbostäder. Det servicebehov som följer med en etablering i området kan tillgodoses i Bjästa och Köpmanholmen och bidra till att stärka serviceunderlaget för orterna. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Bjästa och dess serviceutbud är avståndet cirka 5,5 kilometer och 7 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 24 kilometer och 22 minuters restid. Närmaste hållplats återfinns i Näske utmed E4, cirka 1 km från området. Vägens cykelstandard till Bjästa bedöms som bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

En exploatering i området skulle förlänga och förtäta befintligt bebyggelsestråk.

Utvecklingsmöjligheter

Bjästa är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningensmängd. Det satsas mycket på industrierna och det finns en stark koppling till hamnen i Köpmanholmen och E4. Med det förväntas det finnas gott om arbetstillfällen och ett LIS-område kan stärka tillväxten av Bjästa som serviceort och Köpmanholmen som närort.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på något riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näskefjärden har god status för näringsämnen enligt en äldre bedömning från 2013.

Vattenförekomsten utanför Näskefjärden har dock måttlig status och där måste näringspåverkan minska. Sjön har måttlig status för hydrologisk regim och sjöns planform enligt morfologiskt tillstånd har måttlig status på grund av att vattenytan har sänkts. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras. Området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Skulesjön och kustvattenförekomsten Näskefjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljö kvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området samt mark som brukas idag måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Vid tomtplanering ska dricksvattenförsörjning säkerställas för att främja hälsa, hållbarhet och fastighetsvärde samt minska konflikter mellan fastighetsägare. Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning för hela Skulesjön. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

5.5.2 Serviceort Björna

Ledingssjön LIB-02

Motivering till utpekandet

De två områdena ligger intill Ledingssjön där norra delen av sjöns främst består av skogsmark och viss jordbruksmark i relativt flack terräng. Områdena ansluter till befintlig bebyggelse med enstaka bostadshus och kan med utblicken över sjön bli attraktivt för nyetableringar främst i form av permanent- eller fritidsbostäder. Servicebehovet för eventuell tillkommande bostäder kan tillgodoses i Björna och en utveckling stärker ortens serviceunderlag. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Området ligger inom inflytandeområdet för Björna dit avståndet är cirka 5 kilometer och 5 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 35 kilometer och 30 minuters restid. Området ligger nära väg 352 som trafikeras av kollektivtrafik mellan Örnsköldsvik – Björna med närmaste hållplats i Björna. Vägens cykelstandard mot Björna är mycket bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ny bebyggelse skulle komplettera befintlig struktur och förstärka bystrukturen i Nedre Torsbacken.

Utvecklingsmöjligheter

Björna är en ort som de senaste åren haft en något negativ befolkningstillväxt. Bebyggelsetrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Genom att möjliggöra för bostäder i det strandnära läget kan det bidra till att avfolkningstakten bromsas in. Områdena ligger i attraktiva lägen vid sjön.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara bruksvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsbelastning har god status enligt äldre modellering från 2013. På grund av bristande kantzoner vid jordbruksmarken har morfologiskt tillstånd och hydrologisk regim måttlig status. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs. Därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras och området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Ledingsjön, samt kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljö kvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Särskild hänsyn ska tas till att det är ett ekologiskt känsligt område.

Norra Björnsjön LIB-03

Motivering till utpekandet

Området ligger i den östra delen av Norra Björnsjön där området till största del består av skogsmark med inslag av tidigare brukad jordbruksmark. Området ligger i attraktivt läge intill sjön i varierande terräng med några enstaka bostadshus och det finns goda förutsättningar för tillskapandet av ett nytt bostadsområde antingen för permanent- eller fritidsbostäder. Med områdets närhet till Björna skulle servicebehovet för det nya området kunna tillgodoses i och stärka Björnas serviceutbud. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Området ligger inom inflytandeområdet för Björna och avståndet är cirka 8 kilometer och

8 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 38 kilometer och 33 minuters restid. Området ligger 5 kilometer från väg 352 som trafikeras av kollektivtrafik mellan Örnsköldsvik – Björna med närmaste hållplats i Björna. Vägens cykelstandard till Björna är bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

I områdets närhet finns viss, spridd bostadsbebyggelse främst i anslutning till jordbruksmark.

Utvecklingsmöjligheter

Björna är en ort som de senaste åren haft en något negativ befolkningstillväxt. Bebyggelsetrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Genom att möjliggöra för bostäder i det strandnära läget kan det bidra till att avfolkningstakten bromsas in. Området ligger i ett naturskönt och attraktivt läge vid sjön med dess närhet till både serviceutbudet i Björna samt naturen.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Inom områdets västra del finns tidigare brukad jordbruksmark. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsbelastning för sjön har god status enligt äldre modellering från 2013. Morfologiskt tillstånd och hydrologisk regim har måttlig status. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras. Området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Norra Björnsjön, samt Gideälven och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Kännedom om områdets naturvärden är låg.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor,

diken etcetera på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.

- Områdets norra del har delvis vattensjuk mark. Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.

Peresjön LIB-04

Motivering till utpekandet

Området ligger naturskönt i söderläge med främst barrskog med inslag av lövskog i låglänt terräng och kan bli attraktivt för såväl permanent- som fritidsbostäder. Sjön ligger i närheten av ett mindre bebyggelsestråk från Grytsjö i öst till Peresjö i väst och vid sjön finns idag viss strandnära bebyggelse. Områdets närhet till Björna tillgodoser tillkommande bostäders servicebehov och kan även bidra till ett bibehållande av de servicefunktioner som finns i orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Björna och dess serviceutbud är avståndet cirka 9 kilometer och 7 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 27 kilometer och 23 minuters restid. Området ligger nära väg 352 som trafikeras av kollektivtrafik mellan Örnköldsvik – Björna med befintlig hållplats i Peresjö, direkt i anslutning till väg 352. Vägens cykelstandard mot Björna är mycket bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Genom att förlänga bebyggelsestråket som finns vid angränsande Grytsjön kompletteras och stärks befintlig bystruktur som finns nordväst om området.

Utvecklingsmöjligheter

Björna är en ort som de senaste åren haft en något negativ befolkningstillväxt. Bebyggelsestrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Genom att möjliggöra för bostäder i det strandnära läget kan det bidra till att avfolkningstakten bromsas in. Området ligger i attraktivt läge vid sjön med närhet till både serviceutbudet i Björna och naturen.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsbelastning är inte utrett enligt VISS och Peresjön anses inte som en vattenförekomst. Flödesenergin för vattenområdet har hög status och eftersom befintlig bebyggelse är sparsam i området finns möjlighet för påverkan på strandområdet. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Idbyån.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller vid utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

5.5.3 Serviceort Bredbyn

Galasjön LIB-05

Motivering till utpekandet

Området ligger på Galasjöns norra sida med fint söderläge, där sjöns närområde består främst av skogsmark och har en naturlig sluttning mot sjön. Området har en relativt flack terräng och genom området sträcker sig en grusväg. Det finns ett fåtal tomter i anslutning till den norra delen. Området ligger i ett naturskönt läge med utsikt över Tarmberget och Galasjön och är attraktivt för både permanent- och fritidsbostäder. Närheten till Bredbyn tillgodoser tillkommande bostäders behov av service samtidigt som det bidrar till Bredbyns serviceunderlag. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närtort

Området ligger inom inflytandeområde för Bredbyn och avståndet är cirka 9 kilometer och 12 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 35 kilometer och 36 minuters restid. Området ligger utmed väg 917. Det finns ingen kollektivtrafik förbi området, men en befintlig hållplats finns i Galasjö, cirka 2 kilometer bort. Vägens cykelstandard mot Bredbyn är mycket bristfällig och kuperad.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Området är idag oexploaterat med någon enstaka bostadsfastighet i anslutning till området. En utveckling av området skulle bidra till en mer sammanhållen bebyggelse.

Utvecklingsmöjligheter

Bredbyn är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningensmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Det satsas dock på industrierna i bygden vilket kan medföra att fler bosätter sig i området. LIS-området ligger naturskönt intill sjön. Med områdets närhet till naturen kan områden även vara lämplig för friluftsliv och besöksnäring. En exploatering ger goda förutsättningar att utöka serviceunderlaget under semesterperioder och ett utökat helårsunderlag för Bredbyn.

Natur- och kulturmiljövärden inom området

Riksintressen

Det utpekade området ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). En exploatering av området bedöms inte på påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Näringsbelastning för sjön har god status enligt äldre modellering från 2013. Hydrologisk regim har hög status vilket ger utrymme för påverkan i närområdet. Morfologiskt tillstånd har måttlig status på grund av befintliga vägar runt nästan hela sjöns närområde. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Galasjön, Galasjöån, därefter Moälven och kustvattenförekomsten Örnsköldsviksfjärden.

Naturvärden

Kännedom om områdets naturvärden är låg.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Området ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Närheten till kraftledning ska beaktas.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Gensjösjön LIB-06

Motivering till utpekandet

Området består av två delområden och ligger vid Gensjösjön där sjöns närområde till största del består av skogsmark och spridd bebyggelse. Området ligger i naturskönt läge intill sjön med varierad terräng och bedöms lämpligt för permanent- och fritidsbostäder. Med närhet till Bredbyn tillgodoses en etablerings servicebehov samtidigt som det stärker underlaget för Bredbyns serviceutbud. Sammantaget bedöms en exploatering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närtort

Området ligger inom inflytandeområdet för Bredbyn och avståndet är cirka 1–3 kilometer och 2–5 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 41 kilometer och 33 minuters restid. Det finns ingen kollektivtrafik förbi platserna, den närmsta hållplatsen finns i Bredbyn. Vägens cykelstandard till Bredbyn anses godtagbar.

I anslutning till befintlig bebyggelse

En etablering kommer förtäta och binda samman befintligt bebyggelsestråk som finns kring Sjönäs och Stennäsudden.

Utvecklingsmöjligheter

Bredbyn är en av de orter i Örnsköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Det satsas dock på industrierna i bygden vilket kan medföra att fler bosätter sig i området. Området ligger naturskönt intill sjön och i anslutning till befintlig bebyggelse och är attraktivt för bostäder.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Det utpekade området befinns inom riksintresse för naturvård (Moälven), riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden) samt inom Natura 2000-området (Moälven). En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsbelastning för sjön har god status enligt äldre modellering från 2013.

Konnektivitet längsgående sjön har dålig status vilket innebär att ingen ytterligare påverkan är tillåten i närområdet. Hydrologisk regim har måttlig status vilket innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Gensjösjön, Moälven och kustvattenförekomsten Örnsköldsviksfjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. Gensjösjön är även klassad som ett ekologiskt känsligt område. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Fornlämningar

Inom området finns fornlämningar.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.
- Hänsyn ska tas till bevarandeplan som finns för Natura 2000 (Moälven SE0710164)
- Gensjösjön är klassad som ekologiskt känsligt område och ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag, naturvård och Natura 2000-område. Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området samt mark som brukas idag måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Dispensprövning för anläggningar i vatten, exempelvis bryggor, ska ske restriktivt.
- Översvämningskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till sjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Sörmesunda LIB-07

Motivering till utpekandet

Området ligger på Anundsjösjöns södra sida där sjöns närområde består av blandad jordbruks- och skogsmark i relativt flack terräng. I området finns viss bebyggelse. Området har ett naturskönt läge intill sjön och kan bli attraktivt för både permanent- och fritidsbostäder. Områdets närhet till Bredbyn tillgodoser tillkommande servicebehov och stärker de servicefunktioner som finns i Bredbyn. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområdet för serviceort eller närort

Området ligger inom inflytandeområdet för Bredbyn och avståndet är cirka 3,5 kilometer och 4 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 36 kilometer och 30 minuters restid. Området ligger norr om väg 348 som går mellan Örnsköldsvik och Bredbyn. Kollektivtrafik finns och närmsta hållplats ligger strax ovanför området Sörmesunda, vid väg 348. Vägens cykelstandard till Bredbyn är bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

En exploatering skulle förtäta befintlig bebyggelse i området.

Utvecklingsmöjligheter

Bredbyn är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Det satsas dock på industrierna i bygden vilket kan medföra att fler bosätter sig i området. Området ligger naturskönt intill sjön, i anslutning till befintlig bebyggelse och är attraktivt att bebygga med bostäder.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Det utpekade området finns inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden), inom riksintresse för naturvård (Moälven) samt inom Natura 2000-område (Moälven). En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har god status, men på grund av nya metoder för bedömning behöver näringsbelastningen i sjön ändå minska. Längsgående konnektivitet har dålig status vilket innebär att ingen ytterligare påverkan är tillåten i strandområdet. Hydrologisk regim ska höjas från otillfredsställande till god status, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd som kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras. Området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Anundsjösjön, samt Moälven som rinner ut i kustförekomsten Örnköldsviksfjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Fornlämningar

Inom området finns fornlämningar.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Anundsjösjön är klassad som ett ekologiskt känsligt område och värdefullt vatten, ligger inom riksintresse för Moälven med tillhörande käll- och biflöden och inom

Natura 2000-området Moälven. En eventuell påverkan ska beaktas och utredas.

- Hänsyn ska tas till bevarandeplan som finns för Natura 2000 (Moälven SE0710164)
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området samt mark som brukas idag, måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytor.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.
- Översvämningskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till sjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.
- Dispensprövning för anläggningar i vatten, exempelvis bryggor, ska ske restriktivt.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggningar runt hela Anundsjösjön. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Valmsjön LIB-08

Motivering till utpekandet

Området ligger på Valmsjöns norra sida där sjöns närområde består av skogsmark samt enstaka bostadsbebyggelse. Platsen har ett naturskönt läge intill sjön med relativt flack terräng och kan bli attraktivt för såväl helårsbostäder som fritidsboenden. Områdets närhet till Bredbyn tillgodoser tillkommande bostäders servicebehov och kan även bidra till ett bibehållande av de servicefunktioner som finns i Bredbyn. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och på så vis bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Närmaste service finns i Bredbyn och avståndet dit är cirka 8 kilometer och 13 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 45 kilometer och 40 minuters restid. Området ligger utmed enskild väg med närmsta hållplats Galasjö cirka 5 kilometer från området, men trafikeras inte under sommartid. Närmsta ordinarie busshållplats finns vid väg 348, cirka 6 kilometer bort. Vägens cykelstandard mot Bredbyn bedöms som bristfällig och kuperad.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ett fåtal hus finns idag kring Valmsjön och en utveckling av området skulle bidra till en mer sammanhållen bebyggelse och på så sätt förstärka bystrukturen.

Utvecklingsmöjligheter

Bredbyn är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad

befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Det satsas dock på industrierna i bygden vilket kan medföra att fler bosätter sig i området. Området ligger naturskönt intill sjön och i anslutning till befintlig bebyggelse vilket medför att området kan bli attraktivt att bebygga med bostäder.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Det utpekade området ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har god status enligt modellering från 2013. Hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd har hög status och enligt VISS finns ytterst litet utrymme kvar för påverkan i närområdet. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas obebyggt för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Valmsjön, Moälven och kustvattenförekomsten Örnköldsviksfjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Valmsjön ligger inom riksintresset för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Österfannbyn LIB-09

Motivering till utpekandet

Området ligger på Anundsjösjöns norra sida där sjöns närområde består av blandad jordbruks- och skogsmark med enstaka befintlig bebyggelse. Området ligger i ett naturskönt läge i relativt flack terräng intill sjön och är attraktivt för fritidshus eller permanentbostäder. Det servicebehov som följer med en eventuell etablering i området skulle tillgodoses i Bredbyn såväl som Mellansel och bidra till att stärka serviceunderlag för orterna. Sammantaget bedöms en exploatering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Bredbyn är avståndet cirka 3 km och 5 minuters restid och till Mellansel är avståndet cirka 10 km och 13 minuters restid. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 43 km och 37 minuters restid. Området ligger längs väg 1032 som går på norra sidan av Anundsjösjön mellan Bredbyn och Mellansel. Kollektivtrafik passerar inte området, men en befintlig hållplats finns i Österfannbyn, cirka 1 km bort. Vägens cykelstandard till Bredbyn är bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Förlänger bebyggelsestråket som finns i Österfannbyn.

Utvecklingsmöjligheter

Bredbyn är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Det satsas dock på industrierna i bygden vilket kan medföra att fler bosätter sig i området. Området knyts samman med redan befintlig bebyggelse och ligger i attraktivt söderläge och kan därför locka permanentboende till platsen.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området omfattas av riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden), riksintresse för naturvård (Moälven) samt att Anundsjösjön är inom riksintresse för Natura 2000 (Moälven) kopplat till Art- och habitatdirektivet. Området angränsar även till riksintresset rennärning. Det bedöms att intresset av att exploatera bör kunna genomföras i området och inte påtagligt skada riksintressenas värden.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara bruksvärda.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har god status, men på grund av nya metoder för bedömning behöver näringsbelastningen i sjön ändå minska. Längsgående konnektivitet har dålig status vilket innebär att ingen ytterligare påverkan är tillåten i strandområdet. Hydrologisk regim ska höjas från otillfredsställande till god status, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Exploatering i närområdet ska därför inte ske med hänsyn till de översvämningssrisker som finns för området. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Anundsjösjön.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Hänsyn ska tas till bevarandeplan för Natura 2000 (Moälven SE0710164)
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området samt mark som brukas idag, måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytor.
- Översvämningsskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till sjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Dispensprövning för anläggningar i vatten, exempelvis bryggor, ska ske restriktivt.
- Anundsjösjön är klassad som ett ekologiskt känsligt område och värdefullt vatten, ligger inom riksintresse för Moälven med tillhörande käll- och biflöden och inom Natura 2000-området Moälven. En eventuell påverkan ska beaktas och utredas.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggningar runt hela Anundsjösjön. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

5.5.4 Serviceort Husum

Dombäcksmarkssjön LIB-10

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Dombäcksmarkssjöns västra del. Sjöns närområde består till största del av skogsmark med spridd bebyggelse, söder om området. Området är i varierad flack och sluttande terräng invid sjön och är attraktivt för permanent- och fritidsbostäder. Med områdets närhet till Husum tillgodoses etableringens servicebehov samtidigt som ett utökat underlag stärker serviceutbudet i Husum. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Husum och dess serviceutbud är avståndet cirka 5 kilometer och 7 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 27 kilometer och 23 minuters restid. Området ligger utmed en skogsbilväg som viker av från väg 1075 med närmsta hållplats i Dombäcksmark, cirka 1 kilometer från området. Utbudet är dock lågt. Vägens cykelstandard bedöms som delvis bristfällig men god närmast Husum.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ny bebyggelse skulle komplettera befintlig struktur och kunna förstärka bystrukturen i Dombäcksmark.

Utvecklingsmöjligheter

Husum är en ort som de senaste åren har haft en negativ befolkningstillväxt. Det satsas mycket på industrierna i området och undanträngningseffekter av Umeås tillväxt gör Husum alltmer tilltalande. Det utpekade området kan med sitt natursköna läge bli attraktivt både för de som arbetar lokalt och för pendlare då Husum är den enda ort förutom Örnsköldsviks centralort som har regional tågtrafik.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inom totalförsvarets påverkansområde för flygplatsen i Gideå.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Dombäcksmarkssjön räknas inte som sjö enligt VISS utan som vattendrag från sjöns nordligaste punkt till havet. Statusbedömning för näringsämnen saknas för sjön.

Närområde har utrymme kvar för påverkan samtidigt som svämplanet bara har ytterst litet utrymme kvar för påverkan. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Dombäcksbäcken och Gideälven, rinner ut i kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Dokumentation kring naturvärden saknas för området.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Riksintresset för totalförsvaret, påverkansområde för flygplatsen i Gideå ska beaktas.

Lakamarkssjön LIB-11

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Lakamarkssjöns östra sida och sjöns närområde består till största del av skogsmark med spridd bebyggelse. Området är i varierad flack och sluttande terräng och är attraktivt för permanent- och fritidsbostäder. Med områdets närhet till Husum tillgodoses etableringens servicebehov samtidigt som ett utökat underlag stärker serviceutbudet i Husum. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närtort

Området ligger inom inflytandeområdet för Husum och avståndet är cirka 6 kilometer och 9 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 30 kilometer och 28 minuters restid. Området ligger utmed väg 1076 med närmsta hållplats i Dombäck, cirka 5 kilometer från området. Vägens cykelstandard bedöms som delvis bristfällig men god närmast Husum.

I anslutning till befintlig bebyggelse

En utveckling av området kan stärka befintlig bebyggelsestruktur utmed Lakamarkssjön.

Utvecklingsmöjligheter

Husum är en ort som de senaste åren har haft en negativ befolkningstillväxt. Det satsas mycket på industrierna i området och undanträngningseffekter av Umeås tillväxt gör Husum alltmer tilltalande. Det utpekade området kan med sitt natursköna läge bli attraktivt både för de som arbetar lokalt och för pendlare då Husum är den enda ort förutom Örnsköldsviks centralort som har regional tågtrafik. Den befintliga vägen kommer att skilja stranden från ny bebyggelse, vilket ger en liten påverkan på strandområdets växt- och djurliv samt strandens tillgänglighet för allmänheten.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inom totalförsvarets påverkansområde för flygplatsen i Gideå. En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har god status enligt gammal modellering från 2013. Vattenförekomsten är nära havet och vid exploatering ska hänsyn tas till åtgärder så att det inte leder till en påverkan på kusten. Hydrologisk regim har hög status och morfologiskt tillstånd har enligt VISS utrymme kvar för påverkan inom närområdet. Utveckling ska genomföras med varsamhet till vattenförekomstens status så att den inte försämras. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Lakamarkssjön, inom avrinningsområdet Husån och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Fornlämningar

Eventuella fornlämningar finns i området.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns måste brukningsvärdet av denna utredas om exploatering ska ske på de ytorna.
- Vid fortsatt utveckling av området ska bebyggelse placeras öster om vägen. Detta för att säkerställa att miljö kvalitetsnormer för vatten inte försämrats och att allmänhetens tillgänglighet till strandområdet bibehålls.
- Riksidresset för totalförsvaret-påverkansområde för flygplatsen i Gideå ska beaktas.
- Fornlämningar i området ska beaktas.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.

5.5.5 Närort Banafjäl

Grysjön LIB-12

Motivering till utpekandet

Grysjön ligger cirka 11 kilometer väster om Banafjäl, längs vägsträckan mellan E4 och Skagsudde. Det utpekade området ligger i den nordvästra delen av Grysjön där närområdet består av skogsmark med viss bebyggelse. Området har relativt flack terräng i söderläge med sluttning ner mot sjön. Platsen ligger mellan orterna Idbyn och Banafjäl och bedöms vara lämpligt för bebyggelse både i form av fritids- och permanentbostäder. En exploatering av området förväntas kunna ge ett positivt bidrag till Banafjäl's serviceunderlag. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Avståndet till Banafjäl är cirka 11 kilometer och cirka 14 minuters restid. Till Örnsköldsvik och dess serviceutbud är avståndet cirka 17 kilometer och 18 minuters restid med bil. Närmsta hållplats finns i Kvaved, cirka 500 meter från området, dock trafikeras den enbart under den tid på året då skolverksamhet bedrivs. Närmsta ordinarie busshållplats finns i Idbyn. Vägens cykelstandard bedöms som bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ett fåtal hus finns idag kring Grysjön och en utveckling av området skulle bidra till en mer sammanhållen bebyggelse.

Utvecklingsmöjligheter

Området har ett vackert söderläge över Grysjön. Området erbjuder även närhet till Degerfällegrottan och Idbyfjärdens naturreservat. Området är attraktivt att bebygga med bostäder och därigenom ge ett utökat serviceunderlag för Banafjäl.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintresse

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Grysjön räknas inte som sjö enligt VISS och eftersom det inte utgör en vattenförekomst behöver inte vattnet bedömas för påverkan på bland annat hydromorfologi, men däremot ska nedströms liggande vattenförekomster beaktas för påverkan. Ingen bedömning för näringsämnen finns för Kvavedssjön/Burebäcken och vid exploatering ska hänsyn tas till åtgärder så att det inte leder till en påverkan på belastning på näringsämnen. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas obebyggt för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Burebäcken, och kustvattenförekomsten Havsfjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Området överlappar (i österkant) ytor som Skogsstyrelsen preliminärt bedömt som sumpskog med påtagligt biotopvärde. Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.

5.5.6 Närort Gideå

Lill-Hundsjö LIB-13

Motivering till utpekandet

Området ligger vid Lill-Hundsjön vars närområde mestadels består av skogsmark i sluttande terräng. Området ligger naturskönt intill sjön med ett fåtal bostadshus och kan bli attraktivt för permanent- och fritidsbostäder. Gideå tillgodoser de servicebehov som en tillkommande etablering har och exploateringen bidrar i sin tur till att stärka serviceunderlaget i Gideå. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Området ligger inom inflytandeområdet för Gideå och avståndet är cirka 3 kilometer och 4 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 32 kilometer och 29 minuters restid. Området ligger utmed väg 1068 med närmsta hållplats finns i Gideå, cirka 2 kilometer bort. Vägens cykelstandard mot Gideå är bristfällig. Viss möjlighet kan finnas för att nyttja sidovägar samt motionsspår för att ta sig in till Gideå.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Det finns viss bebyggelse vid sjön och en etablering i området skulle bli en utveckling av den bebyggelsen.

Utvecklingsmöjligheter

Gideå är en ort som de senaste åren haft en något negativ befolkningstillväxt. Bebyggelsetrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Möjligheten att exploatera i strandnära läge i närheten av Gideå bedöms kunna locka till nyetablering i området.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Lill-Hundsjön är inte en vattenförekomst men kan leda till påverkan på Gissjön som har god status för näringsbelastning enligt modellering från 2013. Gissjön har dålig status för

hydrologisk regim vilket innebär att det inte är tillåtet att påverka hur snabbt vatten rinner till sjön, inklusive påverkan vid Lill-Hundsjön. Detta ska åtgärdas av vattenkraften innan 2033. Områdets avrinning är mot Gissjön, Gideälven, rinner ut i kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljö kvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

5.5.7 Närort Hemling

Kärrsjön LIB-14

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Kärrsjön där norra delen av sjöns närområde främst består av skogsmark med inslag av jordbruksmark i relativt flack terräng. Bostadshus finns i området. Området är med sin utsikt över Furuberget och det öppna landskapet attraktivt för nyetableringar av permanent- och fritidsbostäder. En etablerings servicebehov skulle tillgodoses i Hemling såväl som i Trehörningsjö och skulle utöka ortens serviceunderlag. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Hemling och dess serviceutbud är avståndet cirka 14 kilometer och 13 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 63 kilometer och 52 minuters restid. Området ligger utmed väg 1068 med närmsta hållplats cirka 1 kilometer från området. Kollektivtrafikutbudet är dock lågt. Vägens cykelstandard och avståndet till Hemling gör att cykling inte bedöms vara aktuellt.

I anslutning till befintlig bebyggelse

En utveckling av området kan komplettera och utveckla befintlig bebyggelsestruktur i och kring Kärrsjön.

Utvecklingsmöjligheter

Hemling är en ort med relativt stabil befolkningsmängd och lågt bebyggelsetryck. Genom att möjliggöra för bostäder i det strandnära läget kan det bidra till upprätthållande av befintlig befolkning. Området ligger i ett attraktivt, tilltalande söderläge vid sjön, som knyter samman ny bebyggelse med den befintliga.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintresse

Området omfattas av riksintresse för rennäring men det bedöms att dessa bör kunna samverka i området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Statusbedömning saknas för näringsbelastning och hydrologisk regim är inte bedömd och en förhållandevis stor del av avrinningsområdet är jordbruksmark, vilket påverkar exploateringsmöjligheterna i strandområdet. Kärrsjön betraktas som en del av Kärrsjöbäckens vattenförekomst, där det fortfarande finns utrymme för påverkan på närområdet och svämplanet. Närområdet inkluderar strandlinjen runt hela sjön samt bäcken ner till Gideälven. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Kärrsjöbäcken, Gideälven som rinner ut i kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Då både tidigare brukad jordbruksmark samt mark som brukas idag finns inom området, måste bruksvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Strandlinjen är påverkad av risk för ras, skred och erosion. Vid en prövning ska bevarandet av fri passage särskilt beaktas.

5.5.8 Närort Långviksmon

Svedjeudden LIB-15

Motivering till utpekandet

De utpekade området består av två delar och ligger i västra delen av Storsjön och består av skogsmark i relativt flack terräng. Området har goda förutsättningar för tillskapandet av permanent- och fritidshusbostäder i attraktivt läge. En etablering kan tillgodose sitt servicebehov i Långviksmon och bidra till ett bibehållet serviceunderlag för orten. En etablering i området skapar förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidrar till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Avståndet till Långviksmon och dess serviceutbud är cirka 6 kilometer och 6 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 48 kilometer och 41 minuters restid. Området ligger utmed enskild väg med närmsta busshållplats vid Långviksmon samhälle, cirka 5 kilometer från området. Dock är utbudet lågt. Vägens cykelstandard till Långviksmon anses godtagbar.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Bebyggelse skulle komplettera befintliga bostäder runt Storsjön.

Utvecklingsmöjligheter

Långviksmon har en relativt stabil befolkningsmängd och ett lågt bebyggelsetryck. Området knyts samman med redan befintlig bebyggelse och ligger i attraktivt söderläge och är lämpligt för både permanent- och fritidsbostäder.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har måttlig status vilket kräver minskade utsläpp innan 2027. Hydrologisk regim har hög status vilket lämnar utrymme för påverkan. Morfologiskt tillstånd har god status och enligt VISS finns utrymme för ytterst lite påverkan inom närområdet. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal

riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Storsjön, Gideälven och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Närheten till kraftledning ska beaktas.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.
- Särskild hänsyn ska tas till att det är ett ekologiskt känsligt område.

5.5.9 Närort Mellansel

Anundsjösjön (östra delen) LIB-16

Motivering till utpekandet

Området ligger på Anundsjösjöns södra sida där sjöns närområde består av blandad jordbruks- och skogsmark med enstaka befintlig bebyggelse. Området ligger i ett naturskönt läge i relativt flack terräng intill sjön och är attraktivt för fritidshus eller permanentbostäder. Det servicebehov som följer med en eventuell etablering i området skulle tillgodose i Mellansel och bidra till att stärka serviceunderlag för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Närmaste service finns i Mellansel och avståndet dit är cirka 1,5–3 kilometer och 4–7 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 35 kilometer och 30 minuters restid. Området ligger utmed enskild väg med närmste hållplats i Mellansel eller Sörböle vid väg 348 cirka 1 kilometer från området. Vägens cykelstandard till Mellansel är god.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ett fåtal fastigheter finns idag utmed strandlinjen. En exploatering skulle förtäta befintlig bebyggelse i området.

Utvecklingsmöjligheter

Mellansel är en ort som de senaste åren haft en något negativ befolkningstillväxt. Bebyggelsetrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Industrisatsningar pågår i området vilket kan medföra att fler bosätter sig i trakten. Området knyts samman med befintlig bebyggelse och ligger i attraktivt läge.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Det utpekade området befinns inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden) samt inom Natura 2000-området (Moälven). En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har god status, men på grund av nya metoder för bedömning behöver näringsbelastningen i sjön ändå minska. Längsgående konnektivitet har dålig status vilket innebär att ingen ytterligare påverkan är tillåten i strandområdet. Hydrologisk regim ska höjas från otillfredsställande till god status, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Exploatering i närområdet ska därför inte ske med hänsyn till de översvämningssrisker som finns för området. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Anundsjösjön, samt Moälven, och rinner ut i kustvattenförekomsten Örnsköldsviksfjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Hänsyn ska tas till bevarandeplan som finns för Natura 2000 (Moälven SE0710164)
- Översvämningsskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till sjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera, på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Dispensprövning för anläggningar i vatten exempelvis bryggor, ska ske restriktivt.
- Anundsjösjön är klassad som ekologiskt känsligt område och ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden) och inom Natura 2000-området (Moälven). En eventuell påverkan ska beaktas och utredas.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för hela Anundsjösjön. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Djupsjöviken LIB-17

Motivering till utpekandet

Området ligger vid norra delen av Djupsjön där sjöns närområde till stor del består av skogsmark och en del bebyggelse med en naturlig sluttning mot sjön. Området ligger i ett naturskönt söderläge och är attraktivt för såväl helårsbostäder som fritidsboenden.

Det servicebehov som följer med en eventuell etablering i området skulle tillgodoses i Mellansel och bidra till att stärka serviceunderlag för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Mellansel och dess serviceutbud är avståndet cirka 4 kilometer och 6 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 32 kilometer och 27 minuters restid.

Området ligger utmed enskild väg med närmsta hållplats vid väg 348 cirka 1,5 kilometer från området. Vägens cykelstandard till Mellansel bedöms som bristfällig och kuperad.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ett fåtal hus finns idag kring Djupsjön och en utveckling av området skulle bidra till en mer sammanhållen bebyggelse och på så sätt förstärka bystrukturen.

Utvecklingsmöjligheter

Mellansel är en ort som de senaste åren haft en något negativ befolkningstillväxt.

Bebyggelsetrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Industrisatsningar pågår i området vilket kan medföra att fler bosätter sig kring Mellansel. LIS-området knyts samman med redan befintlig bebyggelse och ligger i attraktivt söderläge och kan därför locka permanentboende till området.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Det utpekade området ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Djupsjön klassas idag som vattendrag men kommer göras om till sjövattnen, vilket kan förändra bedömningsgrunden. Bedömning för belastning av näringsämnen saknas och vid exploatering ska hänsyn tas till åtgärder så att det inte leder till en påverkan på belastning på näringsämnen. Hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd har god status enligt VISS men saknar information om påverkansutrymme. För att säkerställa att andra

kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Galasjöån, Moälven och kustvattenförekomsten Örnsköldsviksfjärden.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzoner.
- Djupsjön ligger inom riksintresse för skyddade vattendrag (Moälven med tillhörande käll- och biflöden). Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

5.4.1 Närort Sidensjö

Drömmesjön LIB-18

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Drömmesjön och närområdet till vattnet består av skogsmark med några bostadshus i anslutning till det utpekade området. Marken inom det utpekade området har relativt kuperad terräng och har ett vackert läge över sjön. Området kan bidra till en fortsatt utveckling av bostäder, antingen som fritidshus eller som permanentbostäder. Området ger en naturlig förlängning av befintlig bebyggelse. Det servicebehov som följer med en eventuell etablering i området skulle tillgodoses i Sidensjö och bidra till att stärka serviceunderlaget för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Sidensjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 3 kilometer och 5 minuters restid med bil. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 23 kilometer och 25 minuters restid. Området ligger utmed enskild väg med närmsta busshållplats vid Å cirka 700 meter från området. Utbudet är dock lågt. Vägens cykelstandard mot Sidensjö bedöms som godtagbar, dock saknas separat gång- och cykelväg.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ett fåtal hus är idag placerade väster och öster om det aktuella området. Befintlig bebyggelse följer i huvudsak vägen som löper runt sjön och skapar en tydlig bebyggelsestruktur.

Utvecklingsmöjligheter

Sidensjö är en av de orter i Örnsköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningensmängd. Bebyggelsestrycket i området är relativt lågt med enstaka nyetableringar. Ny bebyggelse kan binda samman den befintliga strukturen och samtidigt förstärka den lokala bykänslan.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Områdets avrinning är mot Drömmesjön som har sitt utlopp i Nätraån. Näringsämnen har god status. Längsgående konnektivitet i sjön bedöms som otillfredsställande vilket innebär att ingen ytterligare påverkan är tillåten i strandområdet. Hydrologisk regim ska höjas från otillfredsställande till god, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Exploatering ska därför inte ske i närområdet. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i anslutning till området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljökvalitetsnormens status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.
- Översvämningsskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till sjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.

5.5.10 Närort Trehörningsjö

Lomviksskatan och Lomviken LIB-19

Motivering till utpekandet

Områdena ligger vid Inre Lemesjön och består främst av skogsmark med inslag av jordbruksmark. Områdena har en naturligt fin sluttning ner mot Lomviken med utsikt över Inre Lemesjön och är attraktivt för fritidshus såväl som permanentbostäder. Det servicebehov som följer med en etablering i området kan tillgodoses i Trehörningsjö och bidra till att stärka serviceunderlaget för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd samt bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Trehörningsjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 5 kilometer och omkring 7 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 60 kilometer och 55 minuters restid. Närmaste hållplats återfinns i Trehörningsjö. Vägens cykelstandard mot Trehörningsjö bedöms som bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

En etablering av fler bostäder skulle bidra till en mer sammanhållen bebyggelse i området.

Utvecklingsmöjligheter

Trehörningsjö är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt och kan med en utveckling av bostadsbebyggelse leda till en befolkningsökning.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Områdena ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har hög status och enligt VISS finns utrymme för påverkan inom närområdet. Sjön har sänkts och ska höjas senast 2027, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd och kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte

möjlig utan att miljökvalitetsnormens status äventyras. Området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Inre Lemesjön och rinner senare ut i kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Långviken LIB-20

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Långviken i Yttre Lemesjön och består främst av skogsmark. Platsen har en naturlig sluttning ner mot Långviken och utsikt över viken samt Yttre Lemesjön och kan bli attraktivt för ny bebyggelse i form av fritidshus såväl som permanentboende. Med områdets närhet till Trehörningsjö kan serviceunderlaget som finns i orten stärkas och bibehållas genom en exploatering i området. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och på så vis bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller näort

Till Trehörningsjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 12 kilometer och omkring 13 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 57 kilometer och 52 minuters restid. Närmaste hållplats återfinns i Lemesjö cirka 500 meter från området. Vägens cykelstandard mot Trehörningsjö bedöms som bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ger en möjlighet att förtäta och få en mer sammanhållen bebyggelse i området.

Utvecklingsmöjligheter

Trehörningsjö är en av de orter i Örnsköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Genom att möjliggöra för bostäder i strandnära läge kan det bidra till att befolkningen kan öka. Området ligger i attraktiva lägen vid sjön med dess närhet till både serviceutbudet i Trehörningssjö samt naturen.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har hög status och närområde lämnar inget utrymme för påverkan enligt VISS från 2012. Sjön har sänkts och ska höjas senast 2027, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd och kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras och området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Yttre Lemesjön, Husån och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Yttre Lemesjön är klassad som ett ekologisk känsligt område samt som ett naturvårdsobjekt med högt naturvärde. Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Mariero LIB-21

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Långviken i Yttre Lemesjön och består främst av skogsmark. Platsen har en naturlig sluttning ner mot sjön med varierande terräng, utsikt över Yttre Lemesjön och är attraktivt för fritidshus och permanentbostäder. Områdets närhet till Trehörningsjö tillgodoser tillkommande bostäders servicebehov och kan även bidra till ett bibehållande av de servicefunktioner som finns på orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd samt bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närtort

Till Trehörningsjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 14 kilometer och omkring 15 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 55 kilometer och 50 minuters restid. Närmaste hållplats återfinns i Lemesjö eller Byviken cirka 7 kilometer från området. Att cykla till området bedöms ej aktuellt.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Ger en möjlighet att förtäta och få en mer sammanhållen bebyggelse i området.

Utvecklingsmöjligheter

Trehörningsjö är en av de orter i Örnköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt. Genom att möjliggöra nytt område för bostäder i det strandnära läget kan det bidra till att befolkningen kan öka. Områdena ligger i attraktiva lägen nära sjön, natur och Trehörningsjöes serviceutbud.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har hög status och närområde lämnar inget utrymme för påverkan enligt VISS från 2012. Sjön har sänkts och ska höjas senast 2027, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd och kommer att höjas, därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljö kvalitetsnormens status äventyras och området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området

närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Yttre Lemesjön, Husån och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Yttre Lemesjön är klassad som ett ekologiskt känsligt område samt som ett naturvårdsobjekt med högt naturvärde. Hänsyn ska tas till detta vid en prövning.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området måste brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

Trehörningsjön LIB-22

Motivering till utpekandet

Området ansluter till sydöstra delen av Trehörningsjön och har fint läge med en naturlig sluttnings och utblick ner mot sjön och mot Trehörningsjö kyrka på motsatt sida av sjön. Närområdet kring sjön består till största del av skogsmark med en blandning av barr- och lövskog. Området är attraktivt för etablering av fritidshus såväl som av permanentbostäder. Det servicebehov som följer med en etablering i området skulle tillgodoses i Trehörningsjö och bidra till att stärka serviceunderlaget för orten. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller näroort

Till Trehörningsjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 3 kilometer och 4 minuters restid med bil. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 57 kilometer och 48 minuters restid. Området ligger nära väg 1086 med närmaste hållplats i Trehörningsjö cirka 3 kilometer från området. Vägens cykelstandard mot Trehörningsjö bedöms som delvis bristfällig.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Området är idag oexploaterat med någon enstaka bostadsfastighet i anslutning till området.

Utvecklingsmöjligheter

Trehörningsjö är en av de orter i Örnsköldsvik som de senaste åren haft en relativt oförändrad befolkningsmängd och bebyggelsestrycket är lågt och kan med en utveckling av bostadsbebyggelse leda till en befolkningsökning.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Delar av området består av tidigare brukad jordbruksmark och även mindre område som brukas idag. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har hög status med okänt utrymme för påverkan. Sjön har sänkts och ska höjas senast 2027, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön har lägre vattenstånd och kommer att höjas när sjön återställs och därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan att miljökvalitetsnormens status äventyras. Området närmast vatten ska därför bevaras obebyggt. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Trehörningsjö, Husån och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom områdena. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Då tidigare brukad jordbruksmark finns inom området samt mark som brukas idag ska brukningsvärdet av dessa utredas om exploatering ska kunna ske på de ytorna.

5.6 LIS-områden - besöksnäring

5.6.1 Serviceort Björna

Gideälven (Björna) LIT-01

Motivering till utpekandet

Området ligger intill Gideälven och områdets västra del består huvudsakligen av skogsmark som är delvis avverkad runt en befintlig fotbollsplan. Östra delen består av besöksanläggningen Björnforsen med omgivning. Terrängen för området är varierande med en naturlig sluttning mot Gideälven. Det utpekade området har en vacker natur med närhet till Gideforsens fiskevatten samt camping och stugby, det finns även goda förutsättningar att fortsätta utvecklingen av friluftsliv och besöksnäring i området. Med områdets direkta närhet till Björna samhälle skulle servicebehovet för det nya området kunna tillgodoses där och genom det även bidra till stärkandet av serviceutbudet.

Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Området ligger i utkanten av Björna samhälle och har ett hundratal meter in till centrala Björna. Avståndet till Örnsköldsvik är cirka 35 kilometer och 30 minuters restid med bil. Vägens cykelstandard mot Björna anses godtagbar eller bristfällig beroende på var inom området resan startar.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Området är redan exploaterat och möjligheten till ytterligare utveckling skulle förstärka befintlig struktur.

Utvecklingsmöjligheter

Området ligger i attraktivt läge vid älven. Genom att möjliggöra för besöksnäring och friluftsliv i det strandnära läget kan det servicebehov som följer med en etablering i området tillgodoses i Björna och även bidra till att stärka serviceunderlag för orten.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsbelastning har god status men enligt bedömning från 2014 finns det inte utrymme för påverkan, vilket innebär att ingen påverkan är tillåten så som hårdgjorda ytor, diken, etcetera. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Gideälven, rinner ut i kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Fornlämningar

Inom området finns fornlämningar.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Vattentransport i området får inte förändras genom exempelvis hårdgjorda ytor, diken etcetera på ett sätt som medför att miljö kvalitetsnormen status försämras eller att den satta normen inte kan uppnås.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.
- Friluftslivsområdets värden inom utpekade område ska beaktas.
- Översvämningskartering visar att visst avstånd och höjd bör hållas i förhållande till sjön. Lokalisering av bebyggelse ska därför planeras med hänsyn till detta.
- Området ligger inom område med risk för ras, skred och erosion. Geoteknisk undersökning krävs vid exploatering.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.

5.6.2 Närort Banafjäl

Mosjön LIT-02

Motivering till utpekandet

Det utpekade området ligger i den nordvästra delen av Mosjön mellan orterna Banafjäl och Husum. Närområdet i områdets nordöstra del består av skogsmark. På platsen finns idag en campingverksamhet med fin utblick över sjön. Området har goda förutsättningar att utöka serviceunderlaget för både Banafjäl och Husum under semestertider. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Banafjäl och dess serviceutbud är avståndet cirka 4 km och 6 minuters restid med bil. Närmsta hållplats finns vid E4, cirka 150 meter från området. Det finns en cykelväg under E4 för att kunna nå busshållplats. I övrigt saknar området cykelvägar.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Befintlig camping och tillhörande rekreationsverksamheter finns på platsen.

Utvecklingsmöjligheter

Området har med närhet till kusten och naturmiljön ett vackert nordvästligt läge över Mosjön. Området erbjuder även närhet till Degerfällegrottan och Idbyfjärdens naturreservat. Utpekat område ligger naturskönt intill sjön och i anslutning till befintlig campingverksamhet vilket medför att området kan bli attraktivt att fortsätta utveckla området för besöksnäring samt för friluftslivet. Därigenom skapas goda förutsättningar för att bidra till att utöka serviceunderlaget under semesterperioder, men även ge ett utökat underlag på årsbasis för Banafjäl.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintresse

Området ligger inte inom några riksintressen eller medför en påtaglig skada på ett riksintresse utanför området.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Statusbedömning saknas för näringsämnen och vid exploatering ska hänsyn tas till åtgärder så att det inte leder till en ökad belastning på näringsämnen i sjön. Påverkan i närområdet och svämplanet ska dock minska senast 2027, därför är fortsatt utveckling i närområdet till vattnet inte möjlig utan påverkan på miljökvalitetsnormens status. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Kvarnbäcken samt Banafjälån, mot Gideälven och Idbyån, mot kustvattenförekomsterna Husumbukten och Idbyfjärden. Området ligger delvis på grundvattenförekomsten Trehörningsjö.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Fornlämning

Inom området finns en fornlämning.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Fornlämningar i området ska beaktas.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.
- Hänsyn ska tas till grundvattenförekomsten. Spillvatten och dagvatten bör inte nå förekomsten.

5.6.3 Närort Långviksmon

Storsjön LIT-03

Motivering till utpekandet

Området ligger i östra delen av Storsjön med centralt läge i Långviksmon. Närområdet till sjön består av skogsmark och är inom ett av kommunens utpekade områden för friluftsliv (F-område). I området finns en badstrand med brygga och fotbollsplan. Området har utsikt över Bodsvartberget och har potential för friluftslivs- och besöksnäringens utveckling som skulle stärka serviceunderlaget i Långviksmon. En etablering i området skapar förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd och bidrar till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Området ligger i direkta utkanten av Långviksmon och avståndet till dess serviceutbud är cirka 100 meter. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 50 km och 41 minuters restid med bil. Området ligger utmed enskild väg med närmsta busshållplats drygt 300 meter från området. Dock är utbudet lågt. Vägens cykelstandard till Långviksmon är god.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Området ligger i Långviksmons samhälle och befintlig idrottsverksamhet finns på platsen.

Utvecklingsmöjligheter

Området har sin placering i Långviksmons samhälle och har värden både för boende och besökare. Det är därför attraktivt att möjliggöra fortsatt utveckling på platsen. Genom att möjliggöra en utveckling av besöksnäring och friluftsliv kan det skapa goda förutsättningar för att stärka ortens kvaliteter och bidra till ett bibehållet serviceunderlag.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området angränsar till riksintresse för järnväg som passerar genom Långviksmon. En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Det finns eventuellt äldre jordbruksmark som kan påverkas av området. Dessa ytor ska inte exploateras om de visar sig vara brukningsvärda.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har måttlig status vilket kräver minskade utsläpp innan 2027. Hydrologisk regim har hög status vilket lämnar utrymme för påverkan. Morfologiskt tillstånd har god status och enligt VISS finns det ytterst lite utrymme för påverkan inom närområdet. För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Storsjön, Gideälven och kustvattenförekomsten Husumbukten.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 50 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Särskild hänsyn ska tas till att det är ett ekologiskt känsligt område.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Delar av området ligger inom område med risk för ras, skred och erosion. Geoteknisk undersökning krävs vid exploatering om inte särskilda skäl föreligger.

5.6.4 Närort Trehörningsjö

Kerstins Udde LIT-04

Motivering till utpekandet

Området ligger i utkanten av Trehörningsjö samhälle, intill Inre Lemesjö. På platsen finns idag en besöksnärlighetsverksamhet. Platsen erbjuder närhet till vandringleder, elljusspår, fiskevatten och skoter- och skidspår under vintertid. Området kan genom ytterligare utveckling av friluftslivs- och besöksnärlighetsverksamheter ge goda förutsättningar att utöka serviceunderlaget under semesterperioder, men även ge ett utökat underlag på årsbasis för Trehörningsjö. Sammantaget bedöms en etablering i området skapa förutsättningar för en levande och attraktiv landsbygd samt bidra till utveckling av landsbygden utan att åsidosätta strandskyddets syften.

Nedan följer en beskrivning av hur området har definierats utifrån beskrivna kriterier.

Inom inflytandeområde för serviceort eller närort

Till Trehörningsjö och dess serviceutbud är avståndet cirka 200 meter. Avståndet till Örnköldsvik är cirka 53 km och 58 minuters restid med bil. Närmaste hållplats återfinns i Trehörningsjö. Vägens cykelstandard mot Trehörningsjö bedöms som god.

I anslutning till befintlig bebyggelse

Befintlig camping och tillhörande rekreationsverksamheter finns på platsen.

Utvecklingsmöjligheter

Området är idag ett populärt rekreationsområde med camping och stugby. Genom att möjliggöra en fortsatt utveckling av platsen för friluftsliv och besöksnäring ger det en ökad attraktivitet till Trehörningsjö och området kan bidra till samhällets samt platsens utveckling.

Natur- och kulturmiljövärden inom eller i närheten av området

Riksintressen

Området omfattas ej av några riksintressen men angränsar till riksintresse för järnvägen. En exploatering av området bedöms inte påtagligt skada riksintressets värden.

Jordbruksmark

Ingen jordbruksmark påverkas av detta område.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Näringsämnen har hög status, enligt VISS finns utrymme för påverkan inom närområdet. Sjön har sänkts och ska höjas senast 2027, vilket kan påverka vattenstånd och översvämningar nära sjön. Det innebär att sjön idag har lägre vattenstånd och kommer att höjas när sjön återställs. Fortsatt utveckling i det direkta närområdet till vattnet är inte möjlig utan att miljökvalitetsnormens status äventyras och ska därför bevaras obebyggt.

För att säkerställa att andra kvalitetsfaktorer inte påverkas negativt ska området närmast stranden lämnas för att bevara kantzonen och för den fria passagen. Detta säkerställs med lokal riktlinje för området. Med hänsyn till detta bedöms en utveckling av området inte påverka möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Områdets avrinning är mot Inre Lemesjön samt Husån och kustvattenförekomsten Husumbukten. Området ligger på grundvattenförekomsten Trehörningsjö.

Naturvärden

Enligt artportalen har observationer gjorts gällande höga naturvärden inom och i närheten av området. För att säkerställa att livsvillkoren för djur- och växtliv inte påverkas negativt ska området utredas ytterligare.

Fornlämningar

Inom området finns fornlämningar.

Lokala riktlinjer

- Fri passage om minst 30 meter närmast vattenområdet ska lämnas för att säkerställa strandskyddets syften och bevara kantzonerna.
- Hög skyddsnivå, miljöskydd gäller utformning av avloppsanläggning för området. Vatten- och avlopp kan behöva lösas gemensamt.
- Området berörs av aktsamhetsområde för ras, skred och erosion. Detta ska beaktas vid planering och prövning.
- Hänsyn ska tas till eventuella fornlämningar i området.

Kapitel 6

Riksintressen och andra värden

6.1 Riksintressen och kommunens synpunkter

Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats på grund av att de har bedömts innehålla nationellt viktiga värden och kvaliteter. Riksintressen gäller dels nationella myndigheters riksintresseanspråk enligt 3 kap miljöbalken, dels områden riksdagen beslutat om i 4 kap. miljöbalken.

I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur man avser att tillgodose riksintressena.

Inom Örnsköldsviks kommun finns sammanlagt ett 110-tal utpekade riksintressen med olika anspråk. Nedan finns en sammanställning av de olika typer av riksintressen som kommunen omfattas av:

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken

- Friluftsliv
- Naturvård
- Kulturmiljövård
- Värdefulla ämnen eller material
- Vindbruk
- Rennäring
- Yrkesfiske
- Hamnar
- Järnväg samt befintlig station, bangård, terminal med mera
- Befintliga vägar och framtida vägnät
- Sjöfart, farleder och ankarplatser
- Totalförsvarets intressen

Helhetsvärden med hänsyn till natur- och kulturmiljö enligt 4 kap. miljöbalken:

- Skyddade vattendrag
- Obruten kust
- Rörligt friluftsliv
- Natura 2000-områden

Samtliga riksintressen redovisas i *Riksintressen i Örnsköldsviks kommun (bilaga C)* och som planeringsunderlag i kartan. I *Riksintressen i Örnsköldsviks kommun (bilaga C)* finns även bedömning av eventuella konflikter mellan riksintressen och översiktsplanen och vilken hänsyn som i så fall måste tas.

Generellt förhållningssätt till riksintressen

Kommunens generella förhållningssätt till utpekade riksintressen är att analysera utpekade värden och anpassa förslag till förändrad markanvändning så att de inte ska medföra påtaglig skada på riksintressena. För att värna riksintressena så innehåller översiktsplanen riktlinjer på olika nivåer. I de fall där det föreslås utveckling som berör riksintressen finns särskilda lokala riktlinjer. Åtgärder kan orsaka skada på riksintressen även om de sker utanför riksintressets områden, detta behöver beaktas vid kommande planering och prövning.

Vid utpekande och revidering av riksintressen har Örnsköldsviks kommun medverkat aktivt och bidragit med lokalkännedom och expertkunskap.

Samtliga riksintressen finns att se i planeringsunderlaget i den digitala översiktsplanens plattform. En lista över samtliga riksintressen samt en sammanställning av planbeskrivningens hantering av berörda riksintressen finns i *Riksintressen i Örnsköldsviks kommun (bilaga C)*

Riksintresse kommunikationer

E4 är en del av den Bottniska korridoren och ett viktigt stråk med flöden av godstransporter i nord-sydlig riktning både nationellt, regionalt och lokalt. E4 är utpekad som en del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och är därför av särskild internationell betydelse. Vägen är en viktig transportled för både gods- och persontrafik, och sträcker sig inom Sverige från Helsingborg till Haparanda. Omdragning av E4 genom en tunnel i Åsberget är riksintresse för kommunikation.

Botniabanan ingår, liksom E4, i TEN-T-nätverket och är därmed av internationell betydelse. Järnvägen är en viktig länk mellan södra och norra Sverige och utgör riksintresse för kommunikationer. Som en del av det är också Örnsköldsviks resecentrum, Örnsköldsviks norra station och Arnäsvalls godsterminal utpekade. Järnvägsbanan från Mellansel till Örnsköldsvik trafikeras av godstrafik och är av regional betydelse för godstransporter till industrier med stort transportbehov. Den förbinder Stambanan genom övre Norrland med Örnsköldsviks hamn och anslutande farled samt är av intresse för transport av gods, framför allt träråvaror till de industrier som ligger utmed Örnsköldsviksfjärden.

Efter det att kommunens tidigare översiktsplan (2012) antogs har Trafikverket tagit bort flera riksintressen för kommunikationer. Det gäller väg 335 mellan Örnsköldsvik och Sollefteå samt väg 1067 mellan Örnsköldsvik och Örnsköldsviks flygplats i Gideå. Detsamma gäller flygplatsen som inte längre bedömts som ett riksintresse för kommunikationer.

Kommunens synpunkter på riksintresse för kommunikationer

- **Örnsköldsviks Airport bör vara av riksintresse för kommunikationer.** Flygplatsen bör vara en del i att åstadkomma ett effektivt och långsiktigt hållbart flygtransportsystem och säkerställa en grundläggande interregional tillgänglighet i hela landet. Näringslivets utveckling förutsätter att det finns goda kommunikationer för gods- och persontransporter och flygtrafiken länkar samman Örnsköldsvik och regionen med omvärlden. Flygplatsens lokalisering gör att den kan fylla en roll som alternativ flygplats till både Sundsvalls flygplats och Umeås flygplats.
- **Väg 1067 anslutningen Örnsköldsvik – Örnsköldsviks Airport bör vara riksintresse för kommunikationer.** Vägen är av särskild betydelse då den säkerställer gods- och persontransporter till och från flygplatsen samt sammanlänkar viktiga transportstrukturer. Det gör även vägen viktig ur beredskapshänsyn för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner vid kris och konflikt. Kommunens uppfattning är att Örnsköldsviks Airport ska utpekas till riksintresse och att vägsträckan 1067 därmed är av vikt för att binda samman anläggningar av riksintresse. Vägsträckan knyter samman Örnsköldsviks Airport och E4, men i förlängningen även flygplatsen med Botniabanan med stationer i Örnsköldsvik, järnvägsterminalen i Arnäsvall och Örnsköldsviks hamn.
- **Väg 1075 anslutningen Husum – E4 – Örnsköldsviks Airport bör vara av riksintresse för kommunikationer.** Vägen är av särskild betydelse då den säkerställer gods- och persontransporter till och från flygplatsen samt sammanlänkar viktiga transportstrukturer. Det gör även vägen viktig ur beredskapshänsyn för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner vid kris och konflikt. Kommunens uppfattning är att Örnsköldsviks Airport ska utpekas till riksintresse och att vägsträckan 1075 därmed är av vikt för att binda samman anläggningar av riksintresse. Vägsträckan knyter samman Örnsköldsviks Airport och E4, men i förlängningen även flygplatsen med Botniabanans station i Husum.
- **Väg 335 mot Sollefteå bör vara av riksintresse för kommunikationer.** Vägen utgör en förbindelse mellan regionala centra och är därför av särskild betydelse för såväl person- som godstransporter.
- **Väg 348 mot Åsele via Bredbyn och Solberg bör vara av riksintresse för kommunikationer.** Vägen är en del av det regionala vägnätet och av betydelse för såväl person- som godstransporter.
- **Väg 352 mot Fredrika via Björna bör vara av riksintresse för kommunikationer.** Vägen är en del av det regionala vägnätet och av betydelse för såväl person- som godstransporter.

Riksintresse för rennäring

Riksintressen för rennäringen omfattar både kärnområden och flyttleder som är särskilt betydelsefulla för näringen. Utöver dessa finns också svåra passager som har identifierats som strategiskt viktiga för att renarna fortsatt ska kunna röra sig i landskapet, och som också klassas som riksintressen. Inom kommunen finns omfattande områden som klassas som riksintresse för rennäringen.

Rennäring är både ett allmänt intresse enligt miljöbalken (riksintressen) och ett enskilt intresse enligt rennäringslagen. I de flesta fall sammanfaller dessa intressen. Områden av riksintresse för rennäring har inte uppdaterats sedan 2009. Efter 2009 har planeringsunderlag såsom samernas markanvändningsredovisningar och renbruksplaner tagits fram. Dessa planeringsunderlag förtydligar de enskilda intressena.

Kommunens synpunkter på riksintresse för rennäring

Riksintresse för rennäring bör uppdateras med aktuella markanspråk. Kommunen föreslår att riksintressena ses över för att tydliggöra vilka markanspråk som kommunen ska beakta.

6.2 Totalförsvarets intressen

Totalförsvaret genomgår stora förändringar och förväntas få en större roll i den fysiska planeringen. Det säkerhetspolitiska omvärldsläget har lett till beslut att utveckla Sveriges totalförsvaret, vilket innebär en stärkt beredskap både inom det civila och militära försvaret. Den fysiska planeringen inom beredskapsfrågor grundas i kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA), som identifierar och bedömer potentiella risker och sårbarheter inom kommunen.

Den långsiktiga hållbarheten i den bebyggda miljön beror till stor del på hur olika funktioner inom bebyggelsestrukturen utformas och relateras till varandra. En ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder är avgörande. Anpassningar och avsteg från kraven görs i den utsträckning som är rimlig med hänsyn till riskernas art, omfattning och konsekvenser, samt i relation till lokaliseringens och åtgärdens art, omfattning och varaktighet. Risker som uppstår vid placering av vissa funktioner nära annan kommunikation eller bebyggelse kan kräva att man avviker från principen om ändamålsenlig struktur.

Vidare är utvecklingen av totalförsvaret, som är knuten till den fysiska planeringen, av stor betydelse. Detta omfattar främst lokaliseringsfrågor, försörjningsberedskap och skydd av civilbefolkningen. Planeringen måste också ta hänsyn till anläggningar som är utpekade som skyddsobjekt och tillgodose de riksintressen som finns för totalförsvarets behov. Detta innebär att den fysiska planeringen inte bara ska främja en hållbar bebyggelsestruktur, utan även säkerställa att totalförsvarets krav och behov integreras på ett effektivt sätt.

Genom att kombinera dessa aspekter kan vi skapa en bebyggd miljö som är både hållbar och funktionell, samt robust och anpassad för att möta både civila och militära behov. Detta kräver en noggrann avvägning och samordning mellan olika intressen och krav, där både miljömässiga och säkerhetsmässiga aspekter beaktas för att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling.

Lokaliseringar

Vid planering av ny bebyggelse eller ändrad mark- och vattenanvändning är det viktigt att bedöma påverkan på totalförsvaret. Åtgärder som kan motverka totalförsvarets intressen måste bedömas individuellt. Några viktiga aspekter att ta hänsyn till i den fysiska planeringen:

- **Infrastruktur och verksamheter:** Beakta samhällsviktiga verksamheter utifrån placering och närliggande risker samt dess förhållande till störningskänslig bebyggelse.
- **Militära mål och bebyggelse:** Bedöm om och var potentiella militära mål finns i relation till befolkningstäta områden och samhällsviktiga verksamheter.
- **Klimat- och olycksrelaterade risker:** beakta placering av samhällsviktiga verksamheter med hänsyn till risker.
- **Räddningstjänstens behov:** Beakta räddningstjänstens behov under höjd beredskap, som släckvattenkapacitet och brandposter.
- **Kombattanters lokalisering:** Beakta placering av polis eller tull i förhållande till tätbefolkade områden och samhällsviktiga verksamheter.
- **Mark för begravningsmark:** Visa hänsyn till att det kan finnas behov att öka kapaciteten för begravningsmark och eventuella beslut för expropriering av mark.

Det är viktigt att bedöma de kumulativa riskerna, vilket innebär att sannolikheten och konsekvenserna av att flera riskfaktorer inträffar samtidigt måste övervägas. Riskerna kan variera beroende på plats, så det är nödvändigt att jämföra olika möjliga lokaliseringar. För varje föreslagen lokalisering bör det identifieras vilka riskfaktorer som kan minimeras genom specifika åtgärder. Det är också viktigt att undersöka om det finns rimliga alternativa lokaliseringar och hur väl dessa uppfyller kraven på ändamålsenlighet. Detta innebär att en jämförelse måste göras av de långsiktiga negativa konsekvenserna av brister i ändamålsenlighet hos alternativa lokaliseringar med de potentiella konsekvenserna vid ett fientligt angrepp.

Försörjningsberedskap

Att ha en god försörjningsberedskap är avgörande för det civila försvaret och omfattar dricksvatten, livsmedel, el, värme och kyla. Systemen är komplexa och beroende av näringsliv och kommunal teknisk infrastruktur. Några viktiga aspekter att ta hänsyn till i den fysiska planeringen:

- **Varor och tjänster:** Möjlighet till beredskap för produktionsomställning och beredskapslager av viktiga varor eller resurser.
- **Störningskänslig bebyggelse:** Möjlighet till robusta lösningar för god försörjning av viktiga varor och tjänster.
- **Jordbruksmark:** Beakta ur ett totalförsvars- och försörjningsperspektiv.

- **Viktiga rutter:** Beakta viktiga rutter och flaskhalsar.
- **Bilfria områden:** Analysera påverkan på försörjning, utrymning och militär framkomlighet.
- **Transportnoder:** Beakta placering av exempelvis omlastnings- och lagringsplatser.
- **Teknisk infrastruktur:** Beakta viktig infrastruktur för el- och vattenförsörjning.

Skydd av civilbefolkningen

Skydd av civilbefolkningen är en central uppgift för det civila försvaret vid höjd beredskap, enligt 2 kap. 6§ plan- och bygglagen. Skyddet omfattar flera delar som är viktiga för samhälls- och fysisk planering:

- **Utomhusvarning:** Systemet VMA (Viktigt meddelande till allmänheten) varnar allmänheten både under höjd beredskap och i fredstid. MCF äger systemet, men kommunen ansvarar för drift och placering av ljudsändare.
- **Skyddsrum:** Dessa förstärkta delar av byggnader skyddar mot tryckvågor, splitter, brand, joniserande strålning och bråte. De används främst i svårutrymda områden som större tätorter. Fastighetsägare ansvarar för underhåll och skyltning.
- **Storskalig utrymning och inkvartering:** Vid samhällsstörningar, krigsfara eller krig kan människor behöva flyttas över större geografiska områden. Detta kräver inkvartering med tak över huvudet, värme, livsmedel, dricksvatten, sanitet, ordning och säkerhet. Planeringen för utrymning och inkvartering regleras av lagen (2006:546) och förordningen (2006:639). Vid samhällsplanering och utbyggnad av nya områden behöver frågor om färdvägar, konsekvenser av spontana utrymningar och lämpliga inkvarteringsplatser analyseras.

Skyddsobjekt

Länsstyrelsen eller Försvarsmakten kan besluta att viktiga anläggningar ska vara skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) för att förstärka deras skydd. Länsstyrelsen beslutar om civila skyddsobjekt och Försvarsmakten om militära. Ägare eller nyttjare av civila skyddsobjekt bedömer skyddsbehovet. Skyddsobjekt innebär tillträdesförbud för obehöriga och kan även omfatta förbud mot avbildningar och mätningar. Polis, militär eller skyddsvakter kan bevaka skyddsobjekt.

Riksintressen

Myndigheten för civilt försvar (MCF) ansvarar för att identifiera områden av nationell betydelse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9§ miljöbalken. Dessa riksintressen omfattar mark- och vattenområden viktiga för det civila försvaret och ska skyddas mot åtgärder som kan försvåra deras användning. Om ett område är av riksintresse för flera ändamål, ges företräde åt det ändamål som bäst främjar långsiktig hushållning, enligt 3 kap. 10§ miljöbalken. Försvarsmakten och MCF har en formell roll i laggivningsprocessen för att säkerställa att bygg-

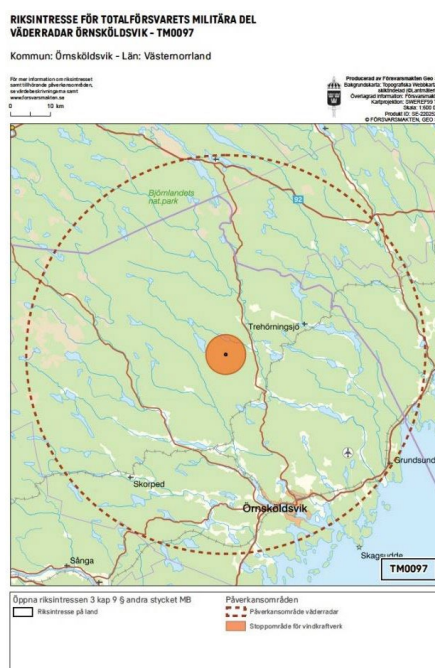
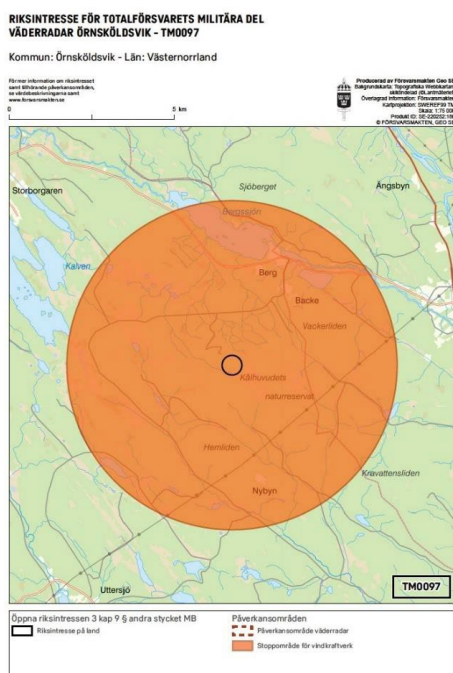
och marklov inte påverkar riksintresseområdet för totalförsvaret negativt, det vill säga inom ett riksintresseområde eller dess påverkansområde. Förvarsintressen ges företräde om området behövs för totalförsvaret, förutsatt att det inte strider mot bestämmelser i 4 kap. miljöbalken.

Riksintresse för transmissionsnätet

Samhällsviktiga funktioner är beroende av el, både i fredstider och vid kris och krig. Transmissionsnätet står för den nödvändiga transporten av el inom landet och är avgörande för elförsörjningen för det civila försvaret i hela landet. Samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el och distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer är av riksintresse för totalförsvaret. Flera luftledningarna och stationer inom kommunen berörs av riksintresset. Riksintresseområdet omfattar 100 meter vilket inkluderar befintlig ledningsgata och ett buffertområde för utveckling. På vardera sida om riksintresseområdet finns även ett påverkansområde om 160 meter där vissa åtgärder kan försvåra upprätthållandet av transmissionsnätet och dess utveckling.

Riksintresse för militär vädertjänst

Försvarmaktens vädertjänst och SMHI delar en gemensam meteorologisk infrastruktur som är avgörande för deras verksamhet vid alla beredskapsnivåer. Väderradarar och tillhörande anläggningar är av riksintresse för totalförsvaret. SMHI äger väderradarsystemet, inklusive sju radarstationer som tidigare tillhörde Försvarmakten. Dessa system ingår i nätverket SWERAD, vilket är viktigt för både militära och civila vädertjänster. Väderradarnas funktion kan störas av vindkraftverk inom en radie av 5 kilometer, och särskilda analyser krävs inom 50 kilometer.

Bilderna visar riksintresset för totalförsvaret på land (svart cirkel), stoppområdet för vindkraftverk (orange cirkel) och påverkansområdet för väderradar (streckad cirkel).

Områden av betydelse för civila flygplatser

Försvarmakten behöver använda civil infrastruktur, inklusive flygplatser, vid kris och väpnad konflikt. Utöver de flygplatser som är av riksintresse för Förvarsmarken har ett antal civila flygplatser pekats ut som områden av betydelse enligt 3 kap. 9§ miljöbalken. Örnsköldsvik Airport i Örnsköldsviks kommun är en av de civila flygplatser som myndigheten har pekat ut. För flygplatsen redovisas ett påverkansområde med krav på hinderfrihet för militär luftfart. Höga objekt, som master och vindkraftverk, kan utgöra flygsäkerhetsrisker och måste beaktas.

OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL ÖRNSKÖLDVIK FLYGPLATS - TM0365

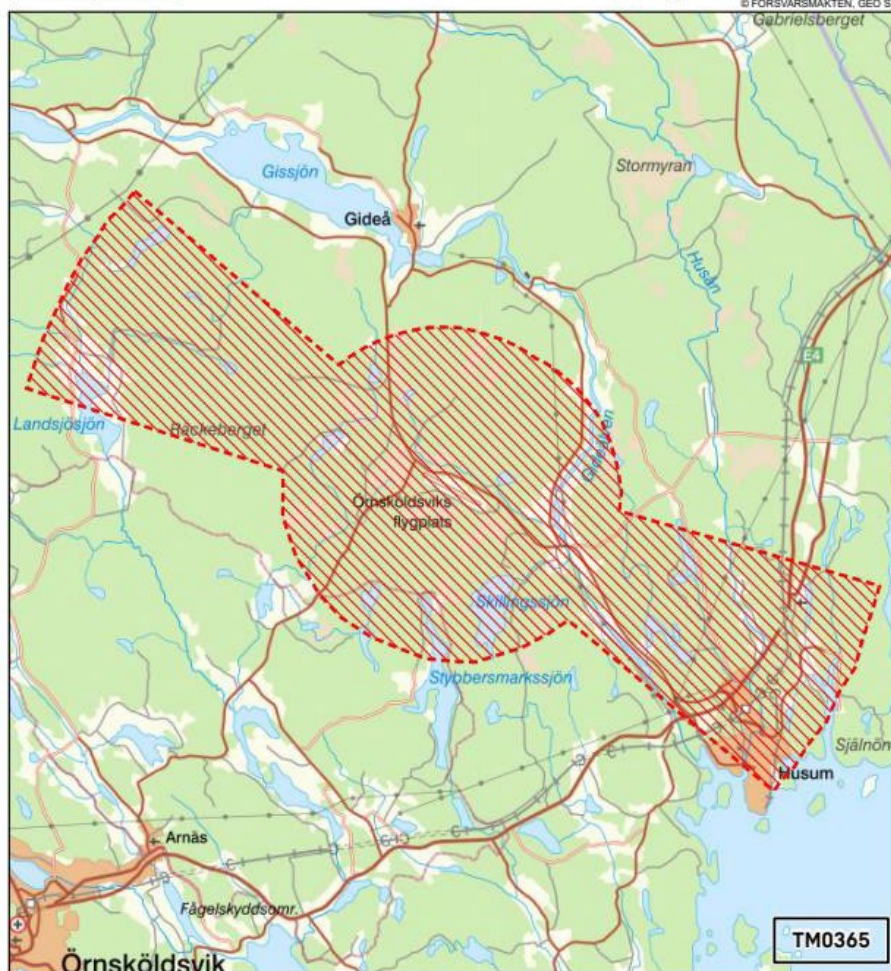
Kommun: Örnsköldsvik - Län: Västernorrland

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarmakten Geo SE
Bakgrundskarta: Topografiska Webbkartan,
skiktindelat (©Lantmäteriet)
Overlagrad information: Försvarmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:150 000
Produkt ID: SE-220252-174
© FÖRSVARMAKTEN, GEO SE

Påverkansområde för civil flygplats (rött, skrafferat område)

6.3 Höga kusten – ett rikt landskap med många intressen

I kommunen ligger delar av riksintresset och världsarvet Höga kusten, som har höga värden samtidigt som det finns många intresseanspråk. För att synliggöra hur dessa ska tillgodoses och samexistera beskrivs Höga kusten i detta kapitel utöver de markanvändningar som finns, för att tydliggöra hur kommunen förhåller sig till området.

6.3.1 Riksintressebeskrivning Höga Kusten

I miljöbalken (MB 1998:808) redovisas allmänna intressen och riksintressen, som ska beaktas vid beslut som rör mark- och vattenanvändningen. I 4 kap. miljöbalken återfinns områden som staten bedömt vara betydelsefulla i ett nationellt perspektiv. Riksintresset Höga Kusten utgör en mindre del i det större område som benämns Höga Kusten vilket omfattar den totala ytan av Örnsköldsvik, Kramfors, Härnösand och Sollefteå kommuner. Området för riksintresset omfattar kustområdet och skärgården i Kramfors och Örnsköldsviks kommun från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde. Området har stora kultur- och naturvärden och det är helhetsintrycket av värden, skapade av natur och människa, som gör Höga Kusten värdefullt. Där ska turismen och friluftslivet, främst det rörliga friluftslivet och en obruten kust, särskilt beaktas vid bedömningen av ingrepp i miljön (4 kap. 1 § miljöbalken). Utöver dessa intressen finns det riksintresseanspråk, 3 kap. §6 miljöbalken, som inom Höga Kusten rör friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård. Inom dessa områden får ingrepp bara göras om det inte påtagligt skadar de natur- och kulturvärden som finns i området. Där det finns flera värden och intressen som strider mot varandra så ska de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning av mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt prioriteras.

Utöver riksintressena finns andra intressen och skyddsformer, avsedda att bevara Höga Kustens värden, som också är viktiga för översiktsplanen att hantera. Flera av de skyddsformer och områden som pekats ut som betydelsefulla överlappar varandra. Höga Kusten är sedan år 2000 utsett till världsarv på UNESCO:s världsarvslista. Det innebär att där finns natur- eller kulturmiljöer som är unika i sitt slag och som är värdefulla för mänskligheten att skydda och vårda. I Höga Kusten är det den geologiskt sett snabba och stora landhöjningen efter den senaste inlandsisen som ansågs ge området unika kvaliteter värda att bevara. Statusen som världsarvsområde innebär ingen ny reglering utöver gällande lagstiftning. År 2006 utvidgades Höga Kusten med Kvarkens skärgård i Finland. Tillsammans bildar de två områdena ett gränsöverskridande världsarv.

Höga Kusten ingår även i HELCOM Marine Protected Area (MPA), tidigare BSPA (Baltic Sea Protected Area). Dessa är områden i Östersjön utpekade av HELCOM (Helsingforskommissionen) på grund av sina höga marina värden. Området i Höga Kusten har många intressanta marina livsmiljöer och marina värden kopplat till landhöjningen och den speciella topografin med branta stränder och stora djup.

HELCOM MPA området i Höga Kusten har samma avgränsning som världsarvet Höga Kusten men likt världsarvet innebär det inget egentligt lagstadgat skydd utan det ingår i riksintresset Höga Kusten enligt 4 kap. och 3 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har tillsammans med kommunerna arbetat fram strategier och åtgärder som fokuserar på de marina aspekterna i förvaltningen av Höga Kusten, "Samverkansplan för BSPA Höga Kusten" (2011).

Nedan följer en genomgång av de riksintressen som finns inom Höga Kusten samt hur kommunen ser på en utveckling av området i samklang med de värden som finns.

Riksintresse Rörligt friluftsliv 4 kap. 2§ miljöbalken (MB)

Inom området skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Det rörliga friluftslivet avser friluftsaktiviteter som kan utövas med stöd av allemansrätten. Hit räknas till exempel aktiviteter som bad, vandring, bär- och svampplockning eller skolutflykter till naturområden.

Kommunen värnar om möjligheten för allmänheten att röra sig fritt i naturen och längs stränder och att tillgänglighet och kvalitet i natur- och kulturlandskapet bevaras och utvecklas på lämpligt sätt utifrån platsens förutsättningar. Inga vindkraftsetableringar tillåts inom området.

Gällande riktlinjer friluftsliv *se kapitel 4.7.3 Friluftsområden GIF.*

Riksintesse Obruten kust 4 kap. 3§ miljöbalken (MB)

Inom området gäller, förutom att natur- och kulturvärden längs med kust och havsbandet inte påtagligt får skadas, även förbud mot etablering av vissa verksamheter. Inom Höga Kusten bär kustområdet på samlade kultur- och naturvärden som vittnar om vår historia och hjälper oss att förstå utvecklingen, både den geologiska och den kulturella. Det är viktigt att fortsatt kunna uppleva dessa värden i framtiden, inte minst för turismen och friluftslivet.

Kommunen är restriktiv till dispensprövning för LIS (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) som påverkar havets och kustens värden negativt i kommunen i allmänhet, och inom riksintesse för Höga kusten får LIS inte pekas ut. I delar av Höga Kusten har strandskyddet utökats till 200 meter. Utveckling föreslås att främst ske i direkt anslutning till befintlig bebyggelse som då bedöms påverka värden om obruten kust i begränsad utsträckning. Där utvecklingsområden pekas ut bedöms planerna rymmas inom ramen för vad riksintresset möjliggör för utveckling av befintliga samhällen men strandskyddsfrågan ska alltid prövas i det enskilda ärendet.

Gällande riktlinjer kust och skärgård *se kapitel 4.8.1 Kust och skärgård VKS och kapitel 5 LIS.*

Natura 2000 4 kap. 8§ miljöbalken (MB)

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade naturområden i EU. Dessa områden har stöd i art- och habitatdirektivet som är ett styrmedel för att främja den biologiska mångfalden och skydda hotade arter och livsmiljöer inom EU. Natura 2000 innehåller arter eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv anses vara av särskilt stort värde. Sedan 1 juli 2001 är alla Natura 2000-områden klassade som riksintressen.

I Örnsköldsviks kommun finns 21 Natura 2000-områden, varav sju återfinns i Höga Kusten. Åtgärder som enskilt eller tillsammans med andra åtgärder kan medföra betydande påverkan på ett Natura 2000-område kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Detta gäller även när åtgärden genomförs utanför områdets gräns. Vid bedömning av påverkan ska även hänsyn tas till den kumulativa effekten i förhållande till annan befintlig eller planerad påverkan. För Natura 2000-områden har bevarandeplaner tagits fram av länsstyrelsen som är styrande vid lokalisering och utformning av eventuella åtgärder.

Natura 2000 områden inom Höga Kusten

Balesudden
Djupviksberget
Hummelvik
Ravin på Ronön
Skuleskogen
Stormyran (Ulvön)
Trysunda
Västanaåhöjden (utanför världsarvet Höga Kusten)

Riksintresse Naturvård 3 kap. 6§ miljöbalken (MB)

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken handlar om hushållning med mark och vatten. I Örnsköldsviks kommun finns 19 områden som är av riksintresse för naturvård. Ett av dessa områden ligger i Höga Kusten och det har liknande utbredning som världsarvet Höga Kusten. Höga Kusten är ett område med unik landskapskaraktär där geologiska processer pågår kopplat till landhöjningen. Landskapet omfattar en mångfald av biotoper både på land och i havsmiljöer, samt kulturhistoriska miljöer. Dessa värden tillsammans anses vara av särskilt bevarandevärde för friluftslivet och turismen. Naturmiljövärden ligger i att det ger en förståelse för landhöjningens effekter på landskapet. Inom Höga Kusten finns flera utpekade områden med naturmiljövärden kopplade till de naturfenomen som finns i området. Delar av området är skyddat enligt miljöbalken genom en nationalpark, Skuleskogens nationalpark, och det finns flera naturreservat inom området.

Gällande riktlinjer naturområden *se kapitel. 4.7.2 Naturområden GIN.*

Riksintresse Naturvård inom Höga Kusten

NRO 22 056 Höga Kusten

Riksintresse Kulturmiljövård 3 kap. 6§ miljöbalken (MB)

I Örnsköldsviks kommun finns tio områden som är av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. miljöbalken varav sex områden återfinns i Höga Kusten. Samtliga ligger i Höga Kustens kustmiljö och alla förutom Slättdalsberget är fjärrfiskelägen med spår från förhistorisk tid till medeltid. På norra Ulvön utgör Ulvöhamn och Sandvikens fiskeläge riksintresse för kulturmiljövård. Både Ulvöhamn och Sandvikens fiskeläge är kulturhistoriska värdefulla miljöer som har värden kopplat till rekreation och är attraktiva besöksmål för turistnäringen. Sandvikens fiskeläge, med anor från 1700-talet, är också klassat som kulturresevat. Den samlade bebyggelsen i Ulvöhamn, Grisslan och Marviksgrunnan är reglerad med områdesbestämmelser.

Örnsköldsviks kommun har vid olika tillfällen sammanställt program för kulturmiljö och i dessa har kommunen pekat ut områden, objekt och landskap som anses vara av särskilt bevarandevärde. Kommunens kulturmiljöprogram utgör ett stöd i bedömningar enligt plan- och bygglagen i samband med planläggning och lovgivning.

Gällande riktlinjer kulturmiljö *se kapitel 6.4 Kulturmiljö.*

Riksintresse Kulturmiljövård inom Höga Kusten

Y 34 (Värns-Fanön) -Slättdalsberget

Y 35 Marviksgrunnan

Y 36 Ulvöhamn

Y 37 Sandviken

Y 38 Trysunda

Y 39 Grisslan

Riksintresse Friluftsliv 3 kap. 6§ miljöbalken (MB)

Värden för friluftslivet är till stor del kopplat till värden för natur- och kulturmiljön.

Exempelvis är flera områden i Höga Kusten platser där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljövård samverkar.

Hänsyn bör tas till de höga naturvärden som finns i Höga Kusten. Dessa naturvärden skapar naturupplevelser och rekreativa värden för människan och som är av intresse för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen. Insatser som underlättar för det rörliga friluftslivet och besöksnäring kan exempelvis vara vandringsleder, vindskydd, campingplatser och stugbyar, badplatser och gästhamnar.

Gällande riktlinjer friluftsliv *se kapitel 4.6.3 Turism- och besöksnärlingslandskap LBT och kapitel 4.7.3 Friluftsområden GIF*

Riksintresse Friluftsliv inom Höga Kusten

FY 11 Höga Kusten-leden

FY 17 Nätra Fjällskog

FY 19 Balesudden

FY 20 Skagsudde-Tennudden

FY 23 Gullvik

FY 24 Skuleskogen

FY 28 Trysunda

FY 29 Ulvöarna

FY 31 Vågön och Grissleön

6.3.2 Bevara och utveckla i Höga Kusten

Höga Kustens natur- och kulturmiljöer har värden som lägger grunden för områdets attraktivitet som livsmiljö och besöksmål. Kommunen ska verka för att de unika kvaliteter som Höga Kusten rymmer bevaras, samt medverka till att bebyggelse, turism och näringar utvecklas i samklang med områdets värden.

Naturområden är en tillgång för friluftsliv, rekreation och besöksnäring. Utveckling av friluftslivet kan innebära anspråk på värdefulla naturområden och det behöver ske varsamt utan att skada naturmiljöns värden. Om konflikter mellan olika värden uppstår bör de biologiska värdena väga tyngst. Det måste finnas en balans mellan friluftslivets nyttjande av naturområden och den återhämtning naturen får. Besökspunkter som nås med kollektivtrafik kan hjälpa till att sprida ut besöken till flera platser i Höga Kusten. Att utveckla vandringsledsystemet i kommunens norra kustdelar mellan Örnsköldsviks stad och Salusand utökar kommunens utbud av kustnära vandringsmöjligheter ytterligare.

Att lyfta fler attraktiva besöksmål i andra delar av kommunen utöver Höga Kusten kan bidra till turismutveckling på fler platser.

Kulturmiljöerna är en resurs och en del av kommunens attraktionskraft både som boendemiljö och besöksmål. Genom att ändra och göra tillägg i kulturmiljöer på ett varsamt sätt ges goda förutsättningar att utveckla platsens befintliga kvaliteter. Ny bebyggelse, inom- och i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla miljöer provas noga mot de värden som finns i Höga Kusten. Höga krav ska ställas på bebyggelsens utformning, anpassning till landskapet och befintlig bebyggelse, i synnerhet i områden med höga kulturmiljövärden. Befintliga kulturmiljövärden ska även i fortsättningen kunna upplevas.

För att bevara befintliga värden och förebygga olämpligt marknyttjande kan reglering av bebyggelsens utformning ske i känsliga områden till exempel genom områdesbestämmelser eller detaljplan. Detta för att exploatering inte ska påverka helhetsupplevelsen av landskap och bebyggelse eller begränsa och skada andra intressen. Slutgiltig prövning av påverkan på riksintressenas värde sker vid planering och prövning.

Höga Kusten, områdesriktlinjer

- Kommunen anser att det är angeläget att Höga Kustens värdefulla och relativt orörda miljö värnas och inte påtagligt skadas. Friluftsliv, turism och lokalt näringsliv tillåts utvecklas med hänsyn till områdets värdefulla natur- och kulturmiljö så att Höga Kustens värden bevaras för framtiden.
- Ny bebyggelse prövas noga mot de värden som finns i Höga Kusten. Höga krav ska ställas på bebyggelsens utformning, anpassning till landskapet och befintlig bebyggelse.
- I skogsbruket skall särskild hänsyn tas till friluftslivs- och naturvårdsintressena. Åtgärder som kan försämra naturmiljön och kulturmiljön inom riksintresseområdet ska undvikas. Markavvattning ska undvikas, vid markavvattning ska åtgärder göras för att minska miljöpåverkan.
- Nya vindkraftverk tillåts inte inom Höga Kustens avgränsningsområde enligt kap. 4 miljöbalken
- Övriga riktlinjer för vindkraft, se *kap 4.5.1. Teknisk Anläggning – Vindkraft*.
- Tillgängligheten för allmänheten till Ulvön och Trysunda tillgodoses genom fortsatt kommunalt engagemang i reguljär båttrafik med fossilfri drift.
- Gällande riktlinjer friluftsliv och naturområden se *kap. 4.7.2 Naturområden GIN* och *4.7.3 Friluftsområden GIF*.
- Gällande riktlinjer täktverksamheter för Höga Kusten, se *kap 4.3.7 Verksamheter, materialåtervinning–täkter*.
- Gällande riktlinjer för planering av mark- och vattenanvändning och vid prövning av bygglov, miljötillstånd med mera i Höga Kusten, se *kap 4.3.3. Småskaliga bebyggelsestråk – bostadsbebyggelse*.
- Gällande riktlinjer för planering, bygglov, miljötillstånd eller annan prövning i Höga Kusten, se *kap 4.8.1. Kust och skärgård VKS*.
- Gällande riktlinjer som rör kollektivt resande och infrastruktur till målpunkter i Höga Kusten se *kap 4.6.3 Turism- och besöksnärlingslandskap, 4.7.2 Naturområden och 4.7.3 Friluftsområden*.

Norra Ulvön

Att stärka Norra Ulvön som centralpunkt i Höga Kustens skärgård genom utveckling av friluftsliv och besöksnäring anses viktigt för kommunen samtidigt som öns unika värden och kvaliteter måste värnas. Norra Ulvön ska fungera väl både för åretruntboende och fritidsboende. Det är angeläget att förutsättningar finns för ny bebyggelse, att underlaget för service ökar och att näringslivet ges möjlighet att utvecklas. Besöksnäringen kan stötta en lokal utveckling av platsen.

Norra Ulvön har många intressen och värden som behöver tillgodoses. Norra Ulvön utgör riksintresse för rörligt friluftsliv, obruten kust, friluftsliv och naturvård. Ulvöhamn är reglerat med områdesbestämmelser, medan både Ulvöhamn och Sandvikens fiskeläge är riksintressen för kulturmiljövård. Riksintresse för kulturmiljövård väger i dessa områden tungt och ska särskilt beaktas. Övriga mark- och vattenområden på Norra Ulvön har landskapsbildskydd, som innebär att värdet av den visuella upplevelsen av ett landskap ska skyddas. Dispens från landskapsbildskyddet söks hos Länsstyrelsen. Dispens kan

lämnas om gällande föreskrifter följs och åtgärden inte skadar de värden som landskapsbildskyddet avser att skydda. Med hänsyn till Norra Ulvöns topografi och fornlämningsbild kan det finnas ännu okända fornlämningar som ska beaktas vid kommande prövningar. Det finns därför ett behov av en samlad planering för Norra Ulvön för att klara ut hur området kan utvecklas i samklang med de värden som finns.

En utredning är under framtagande för att ge underlag till kommande arbeten med planer och områdesbestämmelser på Norra Ulvön. Delar av utredningens resultat hittills har varit underlag för Höga Kustens kapitel om Norra Ulvön samt utvecklingsområdenas beskrivningar och lokala riktlinjer i kapitel 4.3.3 *Småskalig bostadsbebyggelse* och 4.6.3 *Turism- och besöksnärlandskap*.

Norra Ulvön, områdesriktlinjer

- Riksintressen och världsarvets värden ska beaktas och utredas vid en exploatering. Risk för påverkan ska bedömas i ett tidigt skede.
- Värdefulla kulturmiljövärden kan finnas även utanför utpekade kulturmiljöer. En bedömning av kulturmiljövärden behöver göras vid all planering och prövning på Norra Ulvön.
- Värdefulla geologiska formationer, kopplat till världsarvets värden ska värnas vid en exploatering. Dessa områden ska betraktas som värdefulla resurser för landskapsbild, kultur- och friluftsliv.
- För att bevara landskapsbilden och stödja friluftslivets intressen ska bergstoppar/höjder och kala hållmarker skyddas från bebyggelse.
- Naturvärden på platsen ska beaktas och hänsyn tas vid en exploatering. Som underlag för en bedömning kan en naturvärdesinventering krävas.
- Vägar, tomtmark och byggnader ska utformas i enlighet med de traditionella och karaktäristiska strukturerna som finns på Norra Ulvön.
- Exploatering ska ta hänsyn till platsens topografiska förutsättningar. Sprängning, schakt, fyllning och andra ingrepp med stor påverkan på landskapet ska undvikas.
- Kulörer och material som används ska vara anspråkslösa och traditionella för att smälta in i landskapet.
- Vid planering och prövning ska brandsäkerheten särskilt beaktas och lämpliga åtgärder utredas.
- Vid exploatering ska passager för allmänhet och friluftsliv säkerställas, återvändsgränder ska undvikas.

Ulvöhamn, områdesriktlinjer

- Ny bebyggelse, utanför befintliga områdesbestämmelser i Ulvöhamn, ska prövas i detaljplan eller områdesbestämmelser, undantag kan medges för mindre komplementbyggnader.

- Vid utveckling ska särskild hänsyn tas till riksintresse för kulturmiljövård. Risk för påverkan ska bedömas i ett tidigt skede. För bedömningen ska adekvata underlag tas fram, exempelvis riksintresseanalys eller kulturmiljöutredning.
- Ny bebyggelse ska ingå i verksamhetsområde för allmän spill- och dricksvattenförsörjning. Kapaciteten i det allmänna spill- och dricksvattensystemet är begränsad och investeringar kan behöva ske.
- Ny bebyggelse och nya anläggningar ska utformas med hänsyn till lokala byggnadstraditioner och material.
- Vid exploatering ska passager för allmänhet och friluftsliv säkerställas, återvändsgränder ska undvikas.

6.4 Kulturmiljö

Kulturmiljön avser hela den av människor påverkade miljön, som i varierande grad har präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En särskilt värdefull kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Kulturmiljöer kan omfatta såväl stads- eller industrilandskap som skogs- eller fjälllandskap.

Kulturmiljöer har kulturhistoriska värden och berättar på olika sätt om kommunens historia. De enskilda objekten och de samlade miljöerna ger en inblick i gångna tiders samhälle och hur tidigare generationer använt och format landskap och miljö. De värderas utifrån historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och/eller konstnärliga kvaliteter. Tillgång till ett rikt kulturarv och en god livsmiljö är av stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Kulturmiljöerna är en del av kommunens attraktionskraft som boendemiljö och plats för investeringar och besök.

Kommunens arbete med kulturarv utgår från det strategiska kulturarvsprogrammet för Västernorrland, framtaget av Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland. Kulturarvet ska vara en angelägenhet för alla invånare i kommunen och dess värden ska synliggöras och stärkas. I kommunen finns ett rikt kulturarv och en mångfald av kulturmiljöer som speglar kommunens utveckling från forntid till nutid.

Värdefulla kulturmiljöer

I Örnsköldsviks kommun finns kulturmiljöer att beakta i planeringen både i kustlandskapet och inlandet, i samlad Ortsbebyggelse och på landsbygden.

Riksantikvarieämbetet har bedömt att flera miljöer är av nationellt intresse och de har pekats ut som riksintressen för kulturmiljövård, vilket innebär att de är av allmän betydelse på grund av deras höga kulturvärden. De ska därför i så stor omfattning som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem.

I kommunen finns ett kulturresevat, Sandvikens fiskeläge på Norra Ulvön. Flera betydande kulturvärden återfinns i olika delar av kommunen i form av byggnadsminnen, fornlämningar, kyrkor och kapell.

För att underlätta hänsynstagande till kulturmiljön kan kommunen välja att ta fram ett kulturmiljöprogram. Ett sådant program fungerar som kunskapsunderlag och verktyg vid avvägningar och prioriteringar i olika planeringsskeden och beslut. Det utgör även en redovisning av allmänna intressen för kulturmiljövård enligt miljöbalken. Eftersom kulturmiljön ständigt förändras är det viktigt att nya inventeringar görs kontinuerligt och att programmet uppdateras regelbundet för att säkerställa aktuell och relevant information.

Kommunen har fyra styrdokument för kulturmiljö och dessa har tagits fram vid olika tidpunkter (1978, 1986, 2003 och 2005). Tillsammans utgör de ett samlat underlag som redovisar ett 70-tal värdefulla kulturmiljöer, och bygger på byggnadsinventeringar som utförts främst under 70- och 80-talen. *Ett reviderat kulturmiljöprogram är under framtagande. Utredningens slutsatser kan medföra att planeringsunderlaget ändras.*

Vid bedömningen av om en byggnad ska anses vara särskilt värdefull görs en prövning mot de kriterier som redovisas i Boverkets föreskrifter (BFS 2024:8). I den framhålls bland annat att byggnader från tiden före 1920-talets bebyggelseexpansion, som har sin huvudsakliga karaktär bevarad, ska anses vara särskilt värdefulla om inte något talar däremot.

Vid fysisk planering ska kulturmiljön ingå som en självklar del och behandlas på lika villkor som andra samhällssektors intressen. Kulturhistoriska värden i den bebyggda miljön såsom kulturlandskapets framväxt, rörelsestråk och lokala byggnadstraditioner ska värnas och bevaras. I detta ingår även gröna kulturmiljövärden, såsom parker, alléer, murar, stadsträd, kyrkogårdar, fornlämningar och dess närområden.

Kommunen kan i detaljplaner eller områdesbestämmelser skydda viktiga kulturmiljöer. För bland annat Ulvöhamn och Skeppsmalen har områdesbestämmelser som reglerar bebyggelsens utformning upprättats.

Områden med skydd för landskapsbilden

I kommunen finns det områden med skydd för landskapsbilden enligt 19 § naturvårdslagen (gamla lydelsen) vilken fortfarande gäller med hänvisning till bestämmelserna för kulturresevat i miljöbalken. Förordnandet gäller områden vid Grundsunda, Norra Ulvön och på Väster-Strängön och Öster-Strängön. 1983 genomförde länsstyrelsen en översyn av gällande förordningar enligt 19 § naturvårdslagen där landskapsbildskyddet för Myckelgensjö ändrades till naturvårdsområde.

Dispens från landskapsbildskyddet krävs och söks hos Länsstyrelsen. Dispens kan lämnas om gällande föreskrifter följs och åtgärden inte skadar de värden som landskapsbildskyddet avser att skydda. Vilka åtgärder som omfattas av skyddet framgår av beslut för landskapsbildskydd. *Se planeringsunderlag för respektive område.*

Kulturmiljöer och förändringar

Samhällsbyggandet möter samhällsförändringar avseende exempelvis livsstil, demografi eller ekonomi genom att erbjuda bebyggelsestrukturer som utgör förändringståliga platser för livets skeden. Ju större eller snabbare förändringar desto värdefullare är det att tillvarata den befintliga bebyggelsens kvaliteter och bebyggelse som berättar platsens historia.

En kontinuerlig användning av en kulturmiljö för samma eller liknande ändamål bedöms generellt öka kulturmiljöns värde. Förändrade behov innebär dock att bebyggelsemiljöer

ofta ges en helt eller delvis förändrad användning. Här krävs kunskap om arkitekturens möjligheter, kulturmiljöns värden och aktuella behov i samtiden för att eventuella förändringar i eller vid kulturmiljöer genomförs så att nya värden skapas utan att förvanska eller förstöra befintliga kulturmiljövärden. Här krävs såväl kunskap, omdöme och insikt för att väga olika intressen och alternativ för att med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en god samhällsutveckling och en långsiktigt hållbar livsmiljö för kommande generationer.

Fastighetsägare har ett stort ansvar att förvalta och hålla bebyggelsen i vårdat skick och att utföra underhåll på ett sådant sätt att kulturhistoriska eller konstnärliga värden inte förvanskas. Varje fastighetsägare, såväl enskilda som företag, stat eller kommun, ska uppmuntras och förväntas ta ansvar för att vårda den byggda miljön och visa hänsyn till dess värden. Örnsköldsviks kommun ska agera föredömligt gällande att tillvarata, skydda och värna värdefulla kulturmiljövärden.

Bevara och utveckla i kulturmiljöer

Kommunens styrdokument för kulturmiljö ska användas vid planering och byggande för att möjliggöra hänsynstagande till kulturvärdena. Det är också viktigt att skyddsföreskrifterna för kommunens byggnadsminnen följs av samtliga fastighetsägare, privat som offentlig.

De värdebärande egenskaperna i varje utpekade område eller objekt utgör grunden för kommunens planering, prövning och avvägningar. I översiktsplanens kartredovisning framgår de områden och byggnader som bedömts vara särskilt värdefulla ur ett kulturmiljöperspektiv. Kartan utgör ett underlag för efterföljande detaljplanering och bygglovsprövning.

Bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas. Det rör sig om stort och smått, gammalt som nytt. Kommunens ställningstagande till hur dessa värden ska tillvaratas görs med hänsyn till den enskilda platsens förutsättningar.

Riktlinjerna nedan gällande varsamhet, anpassning och förvanskning är viktiga delar för hur kulturmiljöerna ska tas om hand och utvecklas i Örnsköldsviks kommun. Genom dessa förhållningssätt säkerställs att kulturhistoriska, arkitektoniska och miljömässiga värden bevaras och respekteras vid förändringar och kompletteringar.

Riktlinjer, anpassning

Kommunen ser kulturmiljöer som en resurs för hållbar utveckling. Kravet på anpassning syftar till att nya åtgärder ska samspela med den befintliga miljön utan att dominera eller försvaga dess värden.

- Ny bebyggelse inom områden med utpekade kulturmiljövärden ska placeras och utformas så att landskapsbild och karaktärsdrag inte förvanskas, avseende form-, färg- och materialverkan.

- Det är tillåtet med modern arkitektur, men tilläggen ska vara harmoniskt avstämda mot platsens karaktär.
- Bebyggelse som bedöms vara särskilt värdefull ska prövas för rivningsförbud när ny detaljplan tas fram eller befintlig ändras.
- Vid rivningslov ska bebyggelse som är utpekade i gällande styrdokument för kulturmiljö värnas och skyddas.

Riktlinjer, varsamhet

Vid förändring av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ska varsamhet tillämpas. Varsamheten utgår från byggnadens eller miljöns ursprungliga arkitektur, struktur och värdebärare.

- Utgå från byggnadens eller miljöns kulturmiljövärden ursprungliga arkitektur eller det som bedöms som värdefulla egenskaper.
- Tillbyggnader ska underordna sig huvudvolymen i skala och detaljering.
- Bevara värdebärande material och proportioner (t.ex. träpanel, fönsterstorlekar, takvinklar).
- Nya installationer (solceller, balkonger etc.) ska utföras med hänsyn till kulturmiljövärdet.

Riktlinjer, förvanskning

Förvanskning innebär att kulturhistoriska värden går förlorade eller blir svåra att avläsa och ska undvikas. Förvanskningsförbudet är dock inget förändringsförbud och omfattas enbart av befintliga byggnader och anläggningar.

- Åtgärder som förändrar områdets karaktär eller avläsbarhet ska undvikas.
- Fasadändringar som byter material eller proportioner ska anpassas till byggnadens ålder och karaktär.
- Rivning av byggnader med höga kulturvärden ska undvikas.

6.5 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är regler om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt med syftet att skydda människors hälsa samt naturmiljön från utsläpp. Normerna beslutas genom förordningar och föreskrifter. De regleras genom 5 kap. miljöbalken och utgör ett av många styrmedel för att uppnå miljökvalitetsmålen.

Det finns idag miljökvalitetsnormer för buller, luft och vatten. Normerna är utformade på olika sätt. Vissa är så kallade gränsvärdesnormer som anger vilka föroreningsnivåer eller störningsnivåer som inte får överskridas. Andra normer är målsättningsnormer som anger nivåer som ska eftersträvas till en viss tidpunkt eller under viss tidsperiod.

Vid planläggning och i andra ärenden enligt plan- och bygglagen, PBL, ska miljökvalitetsnormer följas. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas av kommunen eller länsstyrelsen. Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer samt om det finns risk för att överskrida miljökvalitetsnormerna eller inte.

Områden där miljökvalitetsnormer överskrids inom planområdet för den Fördjupade översiktsplanen för centralorten Örnköldsvik (2020) beskrivs mer utförligt där och i den tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen.

Nedan beskrivs miljökvalitetsnormerna för luft, vatten och buller övergripande. Miljökvalitetsnormer för vatten beskrivs även mer utförligt i *Hållbarhetsbedömning(HKB) inklusive miljökonsekvensbeskrivning* samt i *Miljökvalitetsnormer i Örnköldsviks kommun(bilaga B)*.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormer för partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂) överskrids längs Centralesplanaden, som ligger inom den fördjupade översiktsplanen för centralorten Örnköldsvik. Kommunen har tagit fram ett åtgärdsprogram, Renare luft i centrum, för att förbättra luftkvaliteten i Örnköldsviks centrum och uppfylla miljökvalitetsnormen för partiklar (PM₁₀) som fastställdes i kommunfullmäktige 2011. Ett arbete med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för förbättrad luftkvalitet i Örnköldsvik gällande PM₁₀ och NO₂ pågår.

På lång sikt är det markanvändningen samt infrastrukturens och transportsystemens utveckling som är avgörande för förekomsten av luftföroreningar och dess påverkan på hälsa, miljö och natur. För att bibehålla en bra luftkvalitet måste frågan bevakas i samhällsplaneringen.

Miljökvalitetsnormer för buller

Kommuner med färre än 100 000 invånare omfattas inte av krav på bullerkartläggning och åtgärdsprogram för omgivningsbuller enligt Förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Alla kommuner ska dock i sitt uppdrag verka för att begränsa buller med utgångspunkt från miljöbalkens allmänna hänsynsregler.

Örnsköldsvik kommun har därför ingen kommunövergripande bullerkartläggning.

Av de statliga vägar som Trafikverket har skyldighet att kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram för omfattas inom kommunen E4 och Björnavägen. Delar av karterad sträcka längs E4 ligger inom planområdet för denna översiktsplan, i övrigt ligger sträckorna innanför planområdet för den fördjupade översiktsplanen för centralorten Örnsköldsvik (2020).

I övrigt förordar översiktsplanen att omgivningsbuller från till exempel vägar, järnvägar, flygplatser, tillståndspliktiga hamnar, vissa industriverksamheter ska uppmärksammas tidigt vid efterföljande planering och lovgivning. Där det finns känd bullerproblematik, redovisas det i översiktsplanens kartvy under planeringsunderlag.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormerna för vatten anges i 5 kap. miljöbalken i vilket två EU-direktiv (vattendirektivet och havsdirektivet) har implementerats. Syftet med direktiven är att bevara och förbättra kvaliteten på grund- och ytvattnet samt uppnå och bibehålla god miljöstatus i våra kustvatten. För grund- och ytvatten är länsstyrelsen ansvarig myndighet och dess främsta uppgifter är att tillsammans med andra aktörer arbeta fram förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för vatten. För kustvattnet är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig myndighet.

Miljökvalitetsnormer för vatten anger vilken kvalitet vattenförekomster ska ha vid en viss tidpunkt. I miljökvalitetsnormerna för vatten anges en status som beskriver vattenförekomstens nuvarande kvalitet, men också normer som anger en målsättning för framtida status vid en angiven tidpunkt. Vattenförekomster delas in i två typer; ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Det grundläggande kravet enligt vattenförvaltningarna är att alla vattenförekomster ska uppnå minst god status, alternativt god potential om det gäller kraftigt modifierade vattenförekomster. I vattenförvaltningarnas åtgärdsprogram beskrivs hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska nås.

Örnsköldsviks kommun omfattas av både miljö kvalitetsnormer för grund- och ytvatten samt miljö kvalitetsnormer för kustvatten. Inom kommunen finns det totalt 779 vattenförekomster som omfattas av beslutade miljö kvalitetsnormer, varav 705 är olika typer av ytvatten och 74 är grundvatten.

Översiktsplanens utveckling ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås, och kommunen behöver redovisa hur den avser att följa miljö kvalitetsnormer vatten. I planarbetet behöver kommunen beakta hur föreslagen utveckling påverkar vattenmiljöerna. Det kan handla om att analysera målkonflikter och planeringsförutsättningar, men också om hantering av avloppslösningar och dagvatten. Översiktsplanen föreslår utvecklingsområden för bebyggelse och verksamheter som utan hänsynsfull utformning skulle kunna påverka statusen i vissa vattenförekomster. Översiktsplanen har därför försetts med riktlinjer om hänsyn till vatten på generell nivå, men även kompletterats med lokala riktlinjer för utvecklingsområden där det bedöms som nödvändigt för att säkerställa ett bibehållande eller uppfyllande av miljö kvalitetsnormerna. Örnsköldsvik har en vatten- och avloppsplan bestående av policy och strategi och dagvattenpolicy och -strategi samt Vattentjänstplan. Det är viktiga styrdokument för kommunens vattenhantering som ger stöd i översiktsplaneringen och arbetet med att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås.

Översiktsplanen innehåller en bedömning över vilka föreslagna utvecklingsområden som kan påverka en vattenförekomst. Denna bedömning redovisas i *Miljö kvalitetsnormer i Örnsköldsviks kommun (bilaga B)*. Hur kommunen tar hänsyn till vatten presenteras i de generella riktlinjerna i översiktsplanen. Vattenförekomsternas läge redovisas i kartan och återfinns i planeringsunderlaget.

6.6 Klimatrelaterade risker

Klimatet är under förändring, globalt och lokalt. Klimatet i Örnsköldsviks kommun förväntas utvecklas mot att bli varmare och blötare med en ökad årsmedeltemperatur, ökad nederbörd och mer extrema nederbördsmängder. De klimatförändringar som väntas fortgå i framtiden innebär att kommunen behöver ta höjd för klimatrelaterade risker vid planering, byggande, underhåll och drift.

Enligt plan- och bygglagen ska kommunen i sin översiktsplan ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra (3 kap. 5§ 4 plan och bygglagen). Vidare anger plan- och bygglagen att mark- och vattenområden som är särskilt utsatta för olyckor, översvämning och erosion skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan förvärra situationen.

Sådana områden ska, om det är lämpligt, endast användas för bebyggelse eller anläggningar som på grund av sin art eller användning inte medför risker för människors hälsa och säkerhet. (2 kap. 5§ plan- och bygglagen).

Med bebyggd miljö menas befintlig och planerad bebyggelse, anläggningar, parker och andra grönområden (Boverket, 2024).

Klimatrelaterade risker i denna översiktsplan har avgränsats till översvämning, ras, skred och erosion.

Klimatscenarioer

För att beskriva hur klimatet förändras i framtiden används olika klimatscenarioer, framtagna av FN:s klimatpanel IPCC och som bygger på forskning och antaganden om möjliga utvecklingar av utsläppen av växthusgaser i atmosfären.

Det finns olika typer av klimatscenarioer – till exempel RCP-scenarioer och SSP-scenarioer. RCP-scenarioer togs fram i och med IPCC:s utvärderingsrapport AR5. De ger information om klimatförändringar vid olika halter av växthusgaser i atmosfären vid fyra olika scenarioer. Där RCP4,5 är lägst och RCP8,5 är högst. I RCP 8,5 antas dagens utsläppsnivåer vara fortsatt höga och öka över tid. I IPCC:s senaste klimatsammanställning (AR6) presenterades fem nya typer av klimatscenarioer, så kallade SSP-scenarioer. De tar inte bara hänsyn till strålningsdrivkraften utan också till socioekonomiska faktorer som till exempel befolkningsutveckling, energianvändning och teknologisk utveckling. Dessa utgår från ett mycket lågt scenario (SSP1-1,9) till ett mycket högt (SSP5-8,5) utsläppsscenario. SSP5-8,5 beskriver samma strålningsförändring i atmosfären år 2100 som RCP8,5 men tar även hänsyn till bedömda socioekonomiska utvecklingar.

Som utgångspunkt för att bedöma klimatrelaterade risker inom fysisk planering rekommenderar Boverket att kommunerna tar höjd för det högsta klimatscenariot enligt RCP (Boverket, 2024). Då det finns planeringsunderlag som använder sig av antingen RCP eller SSP-scenarier, beroende på vilket år de tagits fram, utgår denna översiktsplan från de högsta scenarierna inom respektive scenariotyp – SSP 8,5 och RCP 8,5.

Tidshorisonten som översiktsplanen tar höjd för är fram till nästa sekel (år 2100). Detta med anledning av att livslängden av planerad bebyggelse och anläggningar har längre livslängd än översiktsplanens planeringshorisont (år 2040).

6.6.1 Klimateffekter i Örnsköldsviks kommun

Utifrån SMHI:s klimatdata för Västernorrlands län förväntas följande klimatfaktorer förändras fram till år 2100:

- Årsmedeltemperaturen öka. Störst ökning av temperaturen väntas ske under vintern, vilket bland annat kommer innebära färre dagar med snötäcke och kortare period med tjäle.
- Vegetationsperioden kommer förlängas med ca 50 dagar.
- Ökade nollgenomgångar. Antalet dagar när temperaturen växlar mellan plus- och minusgrader under ett och samma dygn (s.k. nollgenomgångar) kommer generellt minska över året men under vintern ökar de något, vilket ger konsekvenser för bland annat vinterväghållning och för jordbruket.
- Årsmedelnederbörden ökar. Årsmedelnederbörden förväntas öka med ca 25 %. Störst procentuell ökning av medelnederbörden kommer ske under vintern och våren. Under vintertid kommer det bli allt vanligare att nederbörden utgörs av regn i stället för snö.
- Kraftigare nederbördsmängder. Enligt beräkningar kommer antalet dagar med extrem nederbörd (mer än 20 mm) öka med ca tre dagar i länet.
- Minskade tillfällen med höga flöden i de stora vattendragen men ökad årsmedelvattenföring. Störst ökning av medelvattenföringen kommer ske under vintern och hösten. Marken är då ofta redan vattenmättad vilket ger hög avrinning och snabba flödesökningar i vattendragen. De överströmmade markområdena kan inte ta upp eller dränera bort vattnet om de redan är vattenmättade. Detta kan innebära att översvämningar under höst och vinter ökar jämfört med dagens klimat. Vårfloden beräknas komma att bli lägre men komma tidigare.

(Källa: Klimatdata från SMHI:s Fördjupade klimatscenariotjänst, 2024, för Västernorrlands län. Prognosen utgår ifrån klimatscenariot RCP 8,5).

Översvämning – kust

Det råder stor osäkerhet inom forskningen kring hur mycket och hur snabbt det globala medelvattenståndet i haven kommer stiga. IPCC beräknade 2021 att det globala medelvattenståndet kan komma att höjas med mellan ca 0,3 och 1 meter mot slutet av år 2100, beroende på klimatscenario. Sedan bortom år 2100 väntas havsnivån att stiga i hundratal till tusentals år framöver (IPCC, 2021).

I norra Sverige kommer inte medelvattenståndets höjning bli lika stor som i södra Sverige på grund av pågående landhöjning som i kommunen idag är ca 0,9 cm/år. 2024 var medelvattenståndet -2,8 vid Skagsudde. Inräknat landhöjningen förväntas inte medelvattenståndet fram till år 2050 bli särskilt annorlunda från idag och det skiljer sig inte mycket mellan de olika klimatscenerierna. På längre sikt, fram till år 2100, skiljer det mer mellan de olika scenerierna. I klimatscenario SSP5-8,5 beräknas framtida medelvattenstånd vid år 2050 vara 0 cm (konfidensintervall på -8 till 9 cm) och till år 2100 ökar det till 6 cm (konfidensintervall -18 till 36 cm) (SMHI, Framtida medelvattenstånd, 2024; SMHI, SMHI, Havsvattenstånd 2024, 2024).

Utöver höjt medelvattenstånd är också tillfälliga högvattenhändelser och vinduppstuvningseffekter aspekter som kan bidra till tillfälligt högre vattennivåer och något att ta höjd för vid planeringen.

En extremnivå är en högvattenhändelse som återkommer med en beräknad sannolikhet. Extremnivåer antas inte bli mer extrema eller mer frekventa i ett framtida klimat utan bedöms följa samma mönster som idag. På kort sikt blir extremnivåerna i länet ungefär desamma som idag. På längre sikt blir de lägre än idag under ett lågt och medelhögt scenario, men högre än idag under ett mycket högt scenario såsom SSP5-8,5 (Länsstyrelsen Västernorrland, Havsnivåer i dagens och framtidens klimat i Västernorrland, 2022). Enligt SMHI:s beräkningar kan tillfälliga högvattenhändelser med en återkomsttid om 200 år innebära 139 cm (konfidensintervall 108–176 cm) utöver framtida medelvattenstånd (SMHI, 2024, Högvattenhändelser idag och i framtiden)

2019 gjorde SMHI skattningar av vinduppstuvningseffekterna i Örnsköldsviksfjärden (inkl. Dekarsöfjärden, Nötbolandsfjärden och Havsfjärden) och Idbyfjärden utifrån extremvindar med upp till 200 års återkomsttid i den mest ogynnsamma vindriktningen för respektive fjärd. Dessa skattningar visar att vinduppstuvningseffekten vid extrema väderhändelser med 200 års återkomsttid kan bli upp till 31 cm i Örnsköldsviksfjärden och upp till 23 cm i Idbyfjärden. (Länsstyrelsen Västernorrland, Havsnivåer i dagens och framtidens klimat i Västernorrland, 2022).

Sammantaget visar detta på att vid år 2100 och utifrån klimatscenario SSP5-8,5 kan medelvattenståndet, som idag ligger på -2,8 cm (RH 2000), öka till +33,2 cm och uppemot +209,2 cm vid tillfälliga högvattenhändelser. I fjärdarna kan ytterligare vinduppstuvning på mellan 23–31 cm tillfälligt öka vattenståndet.

Översvämning - skyfall

Skyfall innebär att stora mängder nederbörd kommer under kort tid. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 millimeter på en timme eller minst en millimeter på en minut, vilket motsvarar ett regn med återkomsttid på 50–100 år. Kommunens dagvattensystem är idag dimensionerat för att hantera regnmängder med en återkomsttid om 10–30 år, beroende på hur tätbebyggda områdena är. Vid kraftigare regn än vad dagvattensystemet dimensionerats för rinner nederbörden i stället på markytan. Vatten kan då rinna till lågpunkter och skapa instängda områden. De negativa konsekvenser som kan uppstå är bland annat översvämning och skada på bebyggelse, begränsad framkomlighet på vägar samt ökade flöden i vattendrag som i sin tur kan öka risken för ras, skred och erosion.

Det finns en översiktlig skyfallskartering över hela kommunen som identifierar ytliga rinnvägar och maxdjup vid lågpunkter. Underlaget kan nyttjas för att identifiera områden som vid skyfall riskerar att bli instängda.

Översvämning - höga vattennivåer och flöden

Översvämningar i sjöar och vattendrag beror på en kombination av förutsättningar och händelser som till exempel storleken på snömagasin i avrinningsområdet, hastigheten på snösmältning samt stora nederbördsmängder. Dessa kan alla orsaka höga vattennivåer och flöden.

Översvämningsskarteringar längs Moälven och Nätraån har tagits fram av Myndigheten för civilt försvar (MCF, 2015). De visar översvämningsshotade områden vid klimatanpassade 100- och 200-årsflöden vid slutet av seklet (år 2098) samt vid ett högsta beräknat flöde. För Gideälven finns en översvämningsskartering som visar risken för dammhaveri till följd av höga flöden vid en eller flera dammar vid ett 100-årsflöde respektive högsta beräknade flöde (Vattenregleringsföretagen och Svenska Kraftnät 2020).

Områden som riskerar att översvämmas vid 100- och 200 årsflöden liksom högsta beräknade flöde är låglänta, vattennära områden längs dalgångarna. Längs med Moälven är översvämningssutbredningen störst längs Norra Anundsjöån, inne i Bredbyn där Norra och Södra Anundsjöån flyter ihop samt nedströms Mellansel mot Själevadsfjärden. För Nätraån är översvämningssutbredningen som störst i och norr om Sidensjö. För Gideälv påverkas i huvudsak delar av sträckan mellan Gideå bruk och Gideå samt norr och söder om Nyliden.

Riskområden för översvämning omfattar både bebyggda och obebyggda områden. Inom dessa områden ligger bland annat bebyggelse (bostäder, verksamheter, övriga samhällsfunktioner), trafikinfrastruktur (statliga och kommunala vägar, järnväg), förorenad mark (varierade riskklasser) samt teknisk infrastruktur (reningsverk, vattenkraftverk och kraftledningar). Översvämning av sådana funktioner kan innebära en rad konsekvenser, såsom tillfällig och permanent skada av bebyggelse, framkomlighetssvårigheter för person- och kollektivtrafik, räddningstjänst och påverkan på dricksvattenförsörjning.

Utifrån MCF:s karteringar för risker för översvämning av broar och dammar längs med Moälven respektive Nätraån visar att vid 100- och 200-årsflöden riskerar två broar i Bredbyn att översvämmas. Vid ett högsta beräknade flöde riskerar nio broar längs Moälven och tre broar och en damm längs med Nätraån att översvämmas.

Ras, skred och erosion

I Örnsköldsvik kommun utgörs områden och slänter kring älvdalgångarna i huvudsak av finkorniga jordarter såsom lera, silt och sand medan höglänta områden utgörs av i huvudsak av morän och berg. Med klimatförändringen väntas ökad nederbörd, avrinning och medelvattenflöden vilket kan ge en ökad sannolikhet för erosion, ras, skred och slamströmmar. I områden som redan idag är ras-, skred- och erosionskänsliga väntas sannolikheten för naturolyckor att öka. Detta skapar geotekniska utmaningar i både bebyggelseområden och för vägnätets bärighet. Det kan innebära ett ökat behov av klimatanpassningsåtgärder.

Kommunen har tagit fram en utredning (SWECO, 2022) med syftet att sammanställa befintligt underlag från myndigheter och för att få en sammanvägd geoteknisk bedömning av vilka områden som har förutsättningar för risk för erosion, ras och skred.

För bedömningen av dessa områden har utredningen utgått ifrån översvämningskarteringar från MCF samt nedanstående planeringsunderlag:

- Översiktlig stabilitetskartering finkorniga jordarter (Räddningsverket, 2006)
- Förutsättningar för skred i finkorniga jordarter (Statens Geologiska Institut)
- Översiktlig stabilitetskartering – morän och grovkorniga sedimentjordar (Räddningsverket, 2007)
- Områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar (Skogsstyrelsen)

Utredningen visar att områden med förutsättningar för ras, skred och erosion återfinns i flera delar av kommunen, med en koncentration längs de större vattendragen och i sluttningar som utgörs av finkorniga och erosionskänsliga jordarter. För dessa områden rekommenderas att detaljerade geotekniska undersökningar görs vid efterföljande planering och lagstiftning för att få en tydligare bild av stabilitetsförhållandena och behovet av eventuella skyddsåtgärder.

Nedan följer korta sammanfattningar av de fyra underlag som nyttjades för ovanstående utredning och som finns tillgängliga som planeringsunderlag till översiktsplanen:

- Översiktlig stabilitetskartering finkorniga jordarter (Räddningsverket, 2006). Kartering av 10 bebyggda områden i kommunen, vilka ligger i anslutning till vattendrag med finkorniga och erosionskänsliga jordarter. Den visar att flera områden har otillräcklig stabilitet närmast vattnet och att inga områden har klassats som helt stabila. Behov av ytterligare detaljerade stabilitetsutredningar rekommenderas för flera områden, både för att få bättre kännedom om jordlagrens hållfastegenskaper samt för att kartlägga grundvatten- och porttryckssituationen.
- Förutsättningar för ras och skred i finkorniga jordarter (Statens Geologiska Institut): Karteringen visar att det finns förutsättningar för ras och skred i flera slänter och strandnära områden i dalgångarna samt längs Nätraån, Moälven och Gideälv.
- Översiktlig stabilitetskartering – morän och grovkorniga sedimentjordar (Räddningsverket, 2007). Översiktlig stabilitetskartering av raviner och slänter inom tätbebyggda områden som har förutsättningar för moränskred och slamströmmar. För tre av de studerade områdena (Hummelvik, Själevad och Åsberget) föreligger ett utredningsbehov och behöver hållas under observation.
- Områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar (Skogsstyrelsen). Den översiktliga karteringen visar områden i kommunen med kraftig lutning och raviner där förutsättningar kan finnas för ras, skred och/eller slamströmmar. Dessa områden kan vara känsliga för påverkan på vegetationen, förändringar av vattenmängder, vattnets flödesvägar och rinnhastigheter, vilket ofta uppstår från skogsbruksåtgärder och exploatering. Utpekade slänter med förutsättningar för risk för ras, skred och/eller slamströmmar återfinns i flera delar av kommunen, i både bebyggda och obebyggda områden.

Inom kommunen finns även branta bergpartier med sluttningar som kan ha förutsättningar för blocknedfall och bergras. Vid ny markanvändning som kan beröras, direkt eller indirekt, av risker från blocknedfall och bergras bör en riskbedömning göras för att bedöma den långsiktiga utvecklingen av stabiliteten i sluttningarna. I samband med riskbedömningen bör även en geoteknisk kartering och sprickinventering i slänterna göras.

6.6.2 Hänsyn tagna utifrån klimatrelaterade risker

Översiktsplanen tillämpar en försiktighetsprincip vid prövning av ny bebyggelseutveckling och trafikinfrastruktur i områden med risk för översvämning eller förutsättningar för ras, skred och erosion.

För befintlig bebyggelse är det fastighetsägaren som ansvarar för att vidta åtgärder om det behövs för att skydda fastigheten. Vad gäller samhällsviktiga funktioner som ligger i riskområden finns det ett behov att utöver översiktsplanens riktlinjer göra ett vidare arbete för att kartlägga risksituationen och identifiera eventuella behov av skyddsåtgärder.

Nedan följer en beskrivning av hur klimatrelaterade risker hanterats i översiktsplanen.

Planeringsunderlag

I planeringsunderlagen redovisas de underlag som nyttjats för avvägningarna i mark- och vattenanvändningskartan samt framtagandet av riktlinjer. En sammanvägd riskklassificering av förutsättningar för ras, skred och erosion har tagits fram och hittas i planeringsunderlagen i kartan under *Risikklassificering*.

Gemensamma riktlinjer

Översiktsplanen innehåller riktlinjer för att hantera översvämning, ras, skred och erosion, vilka redovisas i *kapitel 4.1. Gemensamma riktlinjer*. De gemensamma riktlinjerna behöver läsas ihop med planeringsunderlagen för att utläsa om föreslagen åtgärd ligger inom områden med förutsättningar eller risk för översvämning, ras, skred och erosion.

Mark- och vattenanvändning

Markanvändningen har anpassats till kända risker. Där det finns risk för översvämning enligt MCF:s karteringar har inga områden för ändrad eller utvecklad markanvändning pekats ut, med undantag för enstaka områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) längs Moälven och Gideälven. För dessa områden har lokala riktlinjer för de specifika områdena tagits fram för att beakta avståndet till strandlinjen med hänsyn till bland annat översvämningsrisken.

Inom områden med förutsättningar för ras, skred och erosion har utpekande av områden för ändrad eller utvecklad markanvändning generellt undvikits. För de fåtal utvecklingsområden som ligger inom områden med identifierade förutsättningar för ras, skred och erosion eller prövning av bebyggelse inom sådana ställs krav genom riktlinjer på geotekniska undersökningar i efterföljande planering för att utreda stabilitetsförhållandena.

6.7 Förorenad mark

I kommunen finns ungefär 560 registrerade potentiellt förorenade områden, de flesta av dem ligger i centralorten. Föroreningarna kommer framför allt från historiska utsläpp till mark, sjöar, hav och vattendrag, från industrier och verksamheter samt deponier. Vissa förorenade områden har effekter på hälsa och miljö och utgör ett hot både i dagsläget och för framtiden. Förändrad markanvändning kan göra att exponering och spridning av föroreningar förändras, vilket kan leda till att riskerna ökar. Inför en exploatering är det viktigt att i tidigt skede utreda eventuella föroreningar för att se vilka åtgärder som kan behöva vidtas och om platsen är lämplig för planerad användning.

Örnsköldsviks kommun har tagit fram en handlingsplan som beskriver vilka förorenade områden som finns inom kommunen och hur dessa ska hanteras. Handlingsplanen ska ge förutsättningar för ett mer strategiskt och systematiskt arbete för att uppnå miljömålet Giftfri miljö. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra vilka prioriteringar som ska göras, resurser, ansvarsområden, mål för arbetet med förorenade områden samt anger strategi och tidsplan för de aktiviteter som behöver genomföras. Örnsköldsviks kommun har en lång industrihistoria som startade i slutet av 1800-talet där stora industrier har gett upphov till förorenade områden som kan utgöra en risk för människors hälsa och miljö.

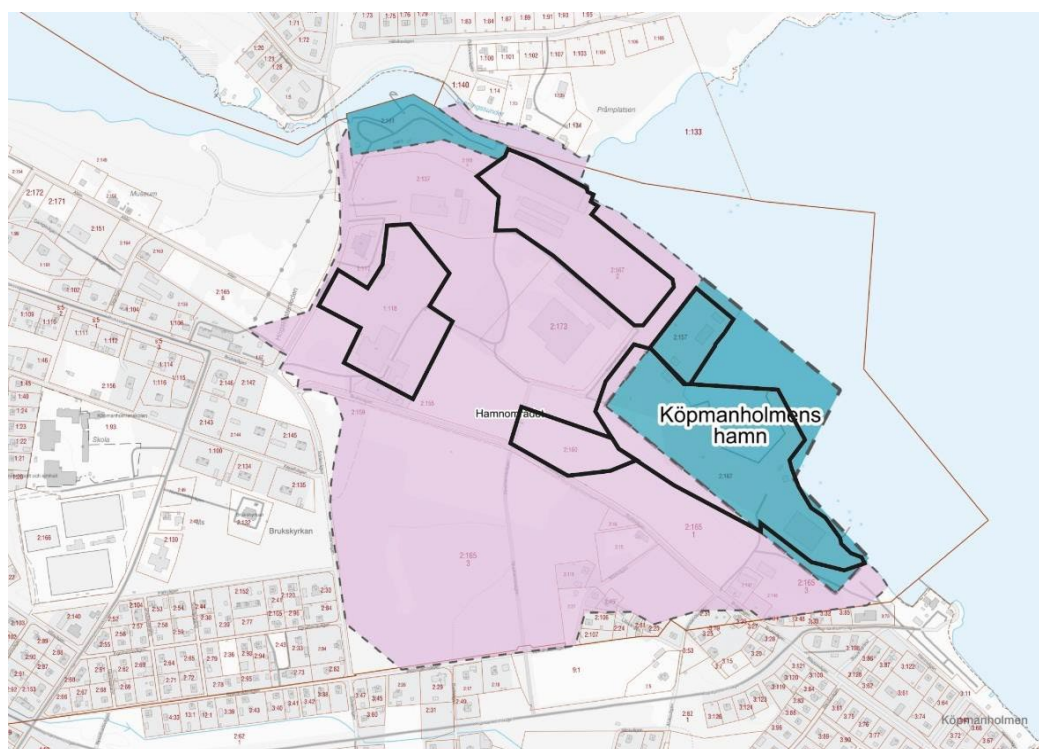
Fiberbankar

En konsekvens av den omfattande pappers- och massaindustri som funnits i Örnsköldsviks kommun är de fiberbankar och fiberrika sediment som dessa industrier bidragit till, framför allt i Köpmanholmen, Husum och Domsjö. Dessa riskerar att orsaka kontinuerliga utsläpp av miljögifter ut till näringskedjorna i vattenmiljön tills att åtgärder vidtas. För fiberbankarna utanför Köpmanholmen, Husum och Domsjö är det Länsstyrelsen Västernorrland som är ansvarig tillsynsmyndighet men kommunen bör verka för att där det är möjligt vara behjälplig i den fortsatta hanteringen av dessa.

Köpmanholmen

Mellan åren 2003–2008 genomfördes ett åtgärdsarbete i Köpmanholmens industriområde för att åtgärda den föroreningssituation som uppkommit från tidigare sulfatmassa- och kloralkaliindustrier som låg i området. Trots de avhjälpande åtgärder som har genomförts har viss andel föroreningar lämnats kvar inom området och risken för spridning och/eller exponering av dessa ska förhindras så långt som möjligt. Länsstyrelsen har med stöd av 2 kap. och 26 kap. 9§ miljöbalken beslutat om att förelägga vissa fastighetsägare i/vid Köpmanholmens industriområde att:

- Underrätta de som arrenderar, hyr och/eller bedriver verksamhet inom fastigheten om föroreningssläktet samt de restriktioner som gäller i enlighet med länsstyrelsens beslut om föreläggande av skyddsåtgärder.
- Tillse att markarbeten (såsom exempelvis schaktning, grävning, borrhning eller motsvarande) följer länsstyrelsens beslut om föreläggande av skyddsåtgärder. Inte upplåta fastigheten för bostadsändamål.

Bilden visar de fastigheter i Köpmanholmen som berörs av föreläggande om skyddsåtgärder (svart ram).

6.8 Kommunalt markinnehav

Kommunen äger mark som behövs för kommunens verksamheter eller för att säkra allmänna intressen. Översiktsplanen redovisar långsiktiga markanvändningsanspråk för exempelvis bostäder, större besöksanläggningar, verksamheter, tekniska anläggningar, vägar, järnvägar, naturområden och friluftsområden. I många fall är det ett kommunalt intresse att genom kommunalt markäggande och förvaltning säkerställa möjligheten till utveckling eller bevarande av olika funktioner.

Riktlinjer kommunalt markinnehav

- Kommunalt markäggande av utbyggnadsområden kan vara ett sätt för kommunen att påverka utvecklingen av ett mera hållbart, resurs- och energieffektivt byggande sett till klimatpåverkan och materialåtgång.
- Kommunalt markäggande är ett viktigt verktyg för att hantera klimatrelaterade risker.
- Redovisade utbyggnadsområden för bostäder bör behållas i kommunal ägo tills exploatering blir aktuell. Behov av att förvärva ny mark får bedömas från fall till fall.
- Redovisade utbyggnadsområden för verksamheter/industri bör behållas i kommunal ägo tills exploatering blir aktuell. Skälet är att det ofta finns behov av att snabbt kunna erbjuda exploaterbar mark vid nyetableringar eller expansion. Behov av att förvärva ny mark får bedömas med hänsyn till efterfrågan.
- Örnsköldsviks kommun ska ha en beredskap att snabbt kunna erbjuda mark för verksamheter med olika krav på infrastruktur, tillgänglighet, expansionsmöjligheter med mera. Genom en bred markberedskap kan kommunen aktivt styra verksamheter till lämpliga platser utifrån infrastruktur och dess omgivningspåverkan.
- Vid behov verka för att omlokalisera verksamheter som inte överensstämmer med kommunens långsiktiga viljeinriktning för områdets markanvändning.
- I områden av intresse för naturvård, skolverksamheter, närnaturområden, kulturmiljö och riksintressen varierar behovet av kommunalt ägande beroende på områdets värde och förekomst av andra intressen och anspråk på marken. I områden där värdena är särskilt betydelsefulla ska kommunen överväga att förvärva marken.
- Kommunens skogsinnehav bedöms vara strategiskt viktigt och behålls i kommunens ägo.

Ordlista

I listan nedan redovisas en sammanställning av ord och begrepp som kan behöva en djupare förklaring.

A

Allmänna intressen

Allmänna intressen beskrivs i plan- och bygglagens andra kapitel vilka utgör samhällets gemensamma intressen som ska beaktas och tillgodoses i all planläggning. Exempel på allmänna intressen är ren luft, vattenförsörjning, bostadsförsörjning och kulturmiljövärden.

Areella näringar

Näringar som använder olika biologiska resurser på land och i vatten, till exempel fiske, jord- och skogsbruk.

Avrinning och avrinningsområde

Avrinning är det samlade vattenflödet (regn och smältvatten) från ett landområde, antingen via markytan (ytavrinning) eller grundvattnet, som till slut når vattendrag och sjöar. Ett avrinningsområde är det område, både markyta och vattenyta som samlar upp all den nederbörd som rinner fram till ett vattendrag eller sjö.

B

Barriär

Någon typ av hinder för djur och människor som kan vara antingen fysiskt eller mentalt. Barriärer kan förhindra personer att utföra ärenden eller försvåra möten mellan människor och motverka social sammanhållning. Exempel är korsande vägar med hög trafik, stora höjdskillnader, öppna vindutsatta sträckor, låg mänsklig närvaro eller att det finns många närliggande mörka prång, buskage eller liknande längs dess sidor. Upplevelsen av barriärerna varierar mellan olika grupper, bland annat beroende på ålder, kön eller kulturell bakgrund.

Biologisk mångfald

Begrepp som används för att beskriva variationen av liv och livsmiljöer på jorden. Med biologisk mångfald avses den stora variationen av växter, djur och andra organismer, den genetiska variationen inom arter och en mångfald av ekosystem.

Blågrön infrastruktur

Bidrar med ekosystemtjänster och utgörs av sammanhängande miljöer på land och i vatten där det finns spridningsvägar som ger växter och djur möjlighet att förflytta sig mellan sina livsmiljöer trots en utbyggd grå infrastruktur.

Boendesegregation

Boendesegregation innebär att människor med olika socioekonomiska och demografiska förutsättningar lever geografiskt åtskilda från varandra.

Bygglov

Tillstånd att bygga eller ändra byggnad. Bygglov krävs enligt plan- och bygglagen vid yttre utformning och placering på tomt, ändrad användning, vissa anläggningar, skyltar med mera. Inom detaljplan medges bygglov om åtgärden stämmer med detaljplanen.

D

Dagvatten

Tillfälliga flöden av exempelvis regnvatten, smältvatten och tillfälligt framträngande grundvatten från exploaterade områden.

Demografi

Vetenskapen om befolkningens fördelning, storlek och sammansättning. Det kan avse ålder, kön, yrke, inkomst, religion, etnicitet, intressen, utbildning, civilstånd eller annat.

Detaljplan

Reglerar enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, markanvändning, byggrätter och utformning av byggnader och mark. Detaljplanen medger under genomförandetiden en byggrätt som överensstämmer med planen. Detaljplaner är juridiskt bindande.

E

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk och miljömässig del av hållbar utveckling som handlar om att garantera nuvarande och kommande generationer möjligheter till en god livsmiljö och välfärd genom att skydda naturresurser, ekosystem och miljö.

Ekologisk status

Beskrivning av det ekologiska tillståndet i sjöar och vattendrag gällande biologiska och fysikaliska faktorer samt fria passager. Kan vara ”hög”, ”god”, ”måttlig”, ”otillfredsställande” eller ”dålig”.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomiska dimensionen i hållbar utveckling som handlar om balanserad tillväxt som på lång sikt inte leder till skuldsättning eller förstörelse av tillgångar.

Ekologiskt känsliga områden

Ekologiskt känsliga områden är mark- och vattenområden med höga naturvärden som lätt påverkas negativt av mänsklig aktivitet. Enligt miljöbalken 3 kap. 3 § ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt identifieras och så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Exempel är nyckelbiotoper, våtmarker och häckningsområden för fåglar.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är allt som naturen ger oss och som vi behöver för att må bra och överleva. De delas in i fyra grupper:

stödjande (som gör livet möjligt, till exempel djur och växters livsmiljö),
reglerande (hjälp naturen att fungera, till exempel rena luften och skydda mot extremt väder),
försörjande (ger oss mat, vatten och material) och
kulturella (bidrar till välmående genom naturupplevelser och rekreation).

Exploatering

En process där kommunen och privata aktörer genom avtal förvandlar mark till bostäder, industri eller allmänna anläggningar.

F

Fragmentering

Innebär att en helhet delas upp i mindre delar eller fragment. I olika sammanhang kan det ha olika betydelser. Ex. ekologisk fragmentering syftar på att naturliga livsmiljöer delas upp eller förstörs, ofta på grund av mänsklig påverkan.

Funktionsblandning

Blandning av olika användning/funktioner inom en geografiskt avgränsad yta, till exempel att bostäder, skola, en bilverkstad och ett gym finns i samma kvarter.

Fördjupad översiktsplan

En fördjupad översiktsplan (FÖP) är en mer detaljerad plan för en specifik del av kommunen, exempelvis en tätort eller ett naturområde, som bygger vidare på den övergripande översiktsplanen. Syftet med en fördjupad översiktsplan är att visa hur just det specifika området ska utvecklas och ger tydligare riktlinjer för området än den övergripande översiktsplanen.

Förtätning

Nybyggnation inom eller i nära anslutning till tätort som bidrar till högre befolknings- och/eller bebyggelsestäthet i hela eller del av tätorten.

G

Gång- och cykelavstånd

Med gång och cykelavstånd menas ett avstånd där det för de flesta är möjligt att transportera sig tills fots eller med cykel. För vissa grupper innebär det emellertid ett kortare avstånd, som för rörelsehindrade, äldre och barn. När begreppet används i planförslaget avses en vuxen alt. ungdom, utan rörelsehinder.

H

Hydrologisk regim

Beskriver hur vattenföringen i ett vattendrag eller en sjö varierar över tid, ofta beroende på klimat, nederbörd, avdunstning och markförhållanden. Hydrologiska regimer påverkar ekosystem och vattenresurser.

Hållbar utveckling

Utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Hållbar utveckling beskrivs ofta som att den har tre dimensioner: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

J

Jordbruksmark

Till jordbruksmark räknas åkermark och betesmark. Åkermark används för, eller ska kunna användas för, växtodling. Betesmark och slätterängar är jordbruksmark som inte är åkermark.

Jämlikhet

Syftar till rättvisa för alla grupper. Begreppet omfattar alla människors lika värde, oavsett kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning eller socioekonomisk status.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet. Att arbeta för ökad jämställdhet är att verka för att alla människor ska kunna forma sina liv som individer, utan att föreställningar om kön begränsar oss.

K

Kantzoner

Innebär ett gränsskikt mellan mark och vattendrag. Kantzoner används som buffert för att filtrera avrinningsvatten från åkermarker, stabilisera jorden för att minska erosion samt för att gynna flora och fauna i området.

Koncession

Tillstånd som lämnas av myndighet att bedriva viss verksamhet eller näring. Exempelvis behöver kraftledningsägare ha koncession från Energimarknadsinspektionen för elledningar.

Kulturresevat

Ett mark- eller vattenområde kan förklaras som kulturresevat för att värdefulla, kulturpräglade landskap ska bevaras. Ett kulturresevat kan bildas av antingen kommun eller länsstyrelse.

Kulturmiljö

Den del av miljön som i större eller mindre utsträckning påverkats och formats av människan. Det kan exempelvis röra sig om bebyggelse, lämningar eller hela landskap.

Kulturmiljövärd

Offentlig verksamhet som är avsedd att skydda och vårda och sprida upplysning om vårt fysiska kulturarv, till exempel vackra gamla byggnader. Kallas också för kulturminnesvärd.

Kvalitetsfaktorer (miljökvalitetsnormer för vatten)

Den ekologiska statusen i en vattenförekomst klassificeras utifrån flera kvalitetsfaktorer som vägs samman i en statusbedömning av vattnet. Beroende på vattentyp är det olika kvalitetsfaktorer som ingår i bedömningen. För att bedöma en kvalitetsfaktor finns sedan en rad olika parametrar kopplade till dessa.

L

Landsbygd

Översiktsplanen utgår generellt från SCB:s definition där landsbygd beskrivs som en motsats till tätort. SCB definierar tätorter som sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Övriga Sverige benämns som "utanför tätort" vilket i praktiken ofta tolkas som landsbygd.

LIS-områden

LIS står för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Det är kommunerna som ansvarar för att peka ut LIS-områden i sin översiktsplan. Planen ger sedan vägledning vid bedömning av dispenser från strandskyddet.

Lokaliseringsutredning

En process där olika alternativa lokaliseringar utreds och utvärderas för att finna lämpligaste platsen för en verksamhet eller infrastruktur. Syftet är att minimera intrång och olägenheter för miljö och hälsa.

M

Markanvändning

Den funktion ett geografiskt område har, utifrån hur marken används. Markanvändningen kan exempelvis vara grönområde eller bostadsområde.

Mikromobilitet

En typ av mobilitet som syftar till att människor färdas korta sträckor på färdmedel som genererar nollutsläpp eller lågenergianvändning. Exempel på färdmedel är cykel, permobil, rullator, elsparkcykel. Denna typ av mobilitet kan man äga själv eller vara en mobilitetstjänst man köper, exempelvis uthyrning av elsparkcyklar.

Miljöbedömning

Process i vilken miljökonsekvensbeskrivningen utarbetas. I miljöbedömningen ingår bland annat att samråd genomförs, att miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas och att resultaten av den och samråden beaktas i beslutsprocessen.

Miljökonsekvensbeskrivning – MKB

Processen att identifiera, förutse, utvärdera samt förebygga miljömässiga, sociala och övriga relevanta konsekvenser av en föreslagen exploatering innan avgörande beslut är tagna. Rimliga alternativ ska identifieras, beskrivas och bedömas. Miljökonsekvensbeskrivning används för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet kan medföra.

Miljökvalitetsnormer

Regler som fastställer kvalitetskrav för mark, vatten, luft och den omgivande miljön. De regleras i miljöbalken och syftar till att varaktigt skydda människors hälsa och miljön samt att förebygga eller åtgärda skador och olägenheter.

Mobilitetshub

En mobilitetshubb är en plats där du har tillgång till och kan byta eller välja mellan olika hållbara transportslag.

Modellering

Begreppet förekommer i översiktsplanen i samband med miljökvalitetsnormer för vatten. Det syftar till de modeller som används för att analysera och förutsäga olika processer, exempelvis vattenflöden, klimatförändringar eller ekosystemförändringar. Modellering används ofta när uppmätta data är bristfälliga eller för att testa olika scenarier, exempelvis klimatförändringars påverkan på hydrologiska system.

Morfologiskt tillstånd

Beskriver formen och strukturen hos ett vattendrag, en sjö eller en kustlinje, inklusive dess fysiska egenskaper som djup, bredd, bottenstruktur och strandlinjens utseende. Det påverkas av naturliga processer som erosion, sedimenttransport och landhöjning, samt av mänskliga ingrepp som regleringar, muddring och bebyggelse. Ett gott morfologiskt tillstånd är viktigt för ekosystemens funktion och den biologiska mångfalden i vattenmiljöer.

N

Näringsbelastning

Tillförsel av näringsämnen, främst kväve och fosfor, till ett ekosystem, exempelvis sjöar, hav eller vattendrag. Den kan vara naturlig eller orsakad av mänskliga aktiviteter. För stor näringsbelastning orsakar övergödning.

Närområde (LIS)

Markområde som ansluter till vattendrag, sjöar, kustvatten och vatten i övergångszonen. För vattendrag räknas närområdet från vattendragsfårans övre kant och 30 meter ut från kanten. För sjöar räknas närområdet från strandlinjen och 30 meter ut från strandlinjen.

O

Offentliga rum

Offentliga rum är platser som är tillgängliga för allmänheten, såsom torg, parker, gator, bibliotek och kollektivtrafikstationer. Välutformade offentliga rum bidrar till trygghet, trivsel och en levande stadsmiljö.

Områdesbestämmelser

Ett kommunalt planeringsinstrument som reglerar grundragen i mark- och vattenanvändning där detaljplan inte finns. Används för att säkerställa översiktsplanens syften. De är enklare än detaljplaner men fortfarande juridiskt bindande.

P

Planprogram

Planprogram regleras i plan- och bygglagen (2010:900) och visar kommunens mål och visioner med ett område, samt redovisar övergripande förutsättningar för utveckling. Planprogram utgör underlag för fortsatt planering och detaljplaneläggning i det aktuella området.

R

Resiliens

Förmågan att på olika sätt stå emot och klara av en förändring, samt återhämta sig och vidareutvecklas. Ett resilient samhälle innebär ett samhälle som har god motståndskraft eller god förmåga att återhämta sig efter att ha råkat ut för en allvarlig händelse, exempelvis en översvämning.

Riksintresse

Områden i Sverige som har nationell betydelse som gäller dels större sammanhängande områden som riksdagen beslutat om i 4 kap. miljöbalken, dels nationella myndigheters riksintresseanspråk enligt 3 kap miljöbalken. Ett värde som har betydelse för hela landet och ska skyddas från åtgärder som kan påtagligt skada deras värden.

S

Serviceunderlag

Det som behövs för att en tjänst ska fungera på en plats. Det handlar om hur många som bor där, vad de behöver och vilken infrastruktur som finns. Ett starkt serviceunderlag innebär att det finns tillräcklig efterfrågan och resurser för att en verksamhet ska vara hållbar och lönsam.

Socioekonomi

Beskriver sambandet mellan ekonomiska förutsättningar och social ställning och hur detta påverkar individers livsvillkor, hälsa och möjligheter. Låg socioekonomisk status är ofta kopplad till sämre hälsa, lägre utbildningsnivå och otryggare boende. Utbildning, yrke och inkomst är de faktorer som har störst påverkan på den socioekonomiska statusen.

Social hållbarhet

Den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Social sammanhållning och delaktighet, jämställdhet, sysselsättning och lärande, barns och ungdomars utveckling, en levande kultur samt trygghet etcetera. Utgångspunkten för en socialt hållbar utveckling är att välfärdsystemen bidrar till långsiktig stabilitet och trygghet.

Spillvatten

Förbrukat vatten som kommer från toaletter, badkar, duschar, diskning och tvätt.

Strandskydd

Lagstadgat skydd (miljöbalken) som råder vid havet samt vid insjöar och vattendrag. Strandskyddet syftar till att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt till att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Skyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen kan utöka strandskyddet upp till 300 meter om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Svämplan

Plana ytor, längs vattendrag och sjöar, som formas genom återkommande översvämningar. De innehåller några av våra mest produktiva och komplexa ekosystem. De bidrar även med mycket värdefulla ekosystemtjänster och spelar en viktig roll för att dämpa höga flöden och näringstransporter i vattendragen.

T

Tillgänglighet

Begreppet tillgänglighet avser fysisk mobilitet, rumslig närhet och digital tillgänglighet. Tillgänglighet handlar om att vi ska ha god tillgänglighet oavsett om du bor centralt eller på landsbygd. Det handlar även om att människor med olika funktionsnedsättningar, men även barnfamiljer och äldre, utan svårighet ska kunna använda den allmänna miljön runt om i kommunen. Människors möjlighet att delta i samhället är beroende av hur gator, torg och publika lokaler, platser och kommunikationer är utformade.

Topografi

En terrängs fysiska form, till exempel om marken lutar, är kuperad eller platt.

V

Vattenförekomst

En vattenförekomst är en avgränsad del av ytvatten (vattendrag, sjöar eller kustvatten) eller grundvatten som inom vattenförvaltning används som enhet för att bedöma och följa upp vattenkvaliteten med hjälp av miljökvalitetsnormer. Vattenförekomster har en fastställd status och en angiven målklass (miljökvalitetsnorm) som ska uppnås till år 2027.

Ö

Översiktsplan

Kommuntäckande plan som anger hur kommunens mark- och vattenanvändning (bebyggelse, transporter, jord- och skogsbruk m.m.) ska utvecklas på sikt. Översiktsplanen introducerades med plan- och bygglagen (PBL) år 1987 och ersatte flera äldre översiktliga planformer. Översiktsplanen är, till skillnad från detaljplanen, inte juridiskt bindande.

1 2 3

100–200-årsflöde

Det flöde av vatten som på en viss plats i vattendraget statistiskt sett inträffar i genomsnitt en gång på hundra/tvåhundra år.

